

Prajñāpāramitā Sūtra

Discursul despre perfecțiunea transcendentă a înțelepciunii-cunoaștere

versete și proză de 8,000 de rânduri

Reprezentare a Divinului Buddha predând Dharma discipolilor,
aflată în Chanthaburi, Thailanda

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învățăături ale Divinului Buddha) cât și tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Prefață

În budism, *Prajñāpāramitā Sūtra* este considerată cea mai importantă și mai profundă Sutra. De altfel, este și singura care conține această afirmație. Numeroasele lucrări ale lui Ārya Nāgārjuna, și un număr foarte mare de lucrări ale multor alți maestri au ca obiect de analiză sau de comentariu tocmai această Sutra, și ceea ce indică ea.

În acest document veți găsi varianta fără prefață (adică fără alta decât acest rezumat), fără adnotări, fără dicționar și fără anexe a „*Prajñāpāramitā Sūtra în 8.000 de versete*” – aici este numai textul acestei minunate Sutre.

Pe aceeași pagină web cu această traducere puteți găsi și varianta care include o prefață extinsă care explică în detaliu noțiunile fundamentale din Dharma în general și din această Sutra extrem profundă în particular, numeroase adnotări, un dicționar cuprinzător pentru termenii folosiți în Sutra, precum și două variante ale „*Prajñāpāramitāhṛdaya Sūtra*”, adică ale versiunii de 25 de versete.

După ce ați citit varianta de față și ați ajuns la propria înțelegere directă, este posibil ca prefața amănunțită, adnotările și dicționarul de termeni să vă ajute în înțelegerea mai precisă a Sutrei.

Tot pe aceeași pagină web mai puteți găsi și „*Vajracchedikā Prajñāpāramitā Sūtra*”, adică versiunea în 300 de versete a acestei Sutre, precum și numeroase alte texte care vă pot ajuta în înțelegerea și urmarea Dharmei, adică a învățăturilor Divinului Buddha.

VERSETE DESPRE PERFECȚIUNEA ÎNȚELEPCIUNII

Prajñāpāramitā – Ratnaguṇasaṃcayagāthā

Omagiu tuturor Buddhașilor și Bodhisattvașilor!

Divinul, pentru a bucura cele patru adunări și pentru a lumina și mai mult această perfecțiune a înțelepciunii [și a-i ușura înțelegerea], a predicat următoarele versete:

Capitolul I

Îndemn preliminar

„Generați cât de multă iubire, respect și încredere vă stă în putere!
Înlăturați mizeriile [minții] care produc blocaje și curățați-vă toate petele!
Ascultați Perfecțiunea Înțelepciunii, a blânzilor Buddhași,
Predată pentru binele lumii, destinată spiritelor eroice!

Sursa autorității lui Subhūti

Toate râurile din această Jambudvīpa,
Care fac să crească florile, fructele, ierburile și copacii,
Toate izvorăsc din puterea și măreția regelui Nāga-șilor,
Din puterea magică a Dragonului care viețuiește în lacul Anopatapta.

Tot așa, orice dharma expun și demonstrează discipolii lui Jina,
Orice predau și orice explică cu atât de multă pricepere
Despre activitatea sfinților care duce la fericirea și la extazul suprem
Și despre fructul acestei activități – toate sunt acțiunile lui Tathāgata.

Pentru că orice învățături a predat Jina, Ghidul către Dharma,
Discipolii săi, dacă sunt autentici, au fost bine instruiți în ele.
Ei predau din experiența directă, apărută din antrenamentul lor;
Învățătura lor răsare numai din puterea Buddhașilor, și nu din propria lor
putere.

Învățăturile de bază

[Nu există] nici înțelepciune, nici perfecțiune supremă,
Nici Bodhisattva și nici Mentea Trezirii.
Dacă nu se tulbură și nu simte nicio urmă de frică atunci când află asta,
Un Bodhisattva urmează înțelepciunea celui Bine-Plecat.

În formă, în senzație, voință, percepție și conștiință,
Nicăieri în aceste [agregate], ei nu găsesc vreun loc pe care să se sprijine.
Ei rătăcesc fără casă, dharmele nu-i țin niciodată,
Și nici nu aderă la ele – ei vor câștiga inevitabil Trezirea (Bodhi) lui Jina.

Srenika rătăcitorul, în cunoașterea adevărului
Nu a putut găsi nicio bază, deși agregatele (skandha) nu au fost distruse.
La fel și Bodhisattva, atunci când înțelege dharmele așa cum trebuie,
Nu se retrage în Odihna Binecuvântată. El sălășluiește apoi în înțelepciune.

Ce este această înțelepciune, a cui și de unde, întreabă el,
Și apoi află că toate aceste dharme sunt complet goale.
Neintimidată și neînfricată în fața acestei descoperiri,
Această ființă a iluminării nu este departe de Trezire.

A urma agregatele: forma, senzația, percepția,
Voința și conștiința, și a nu reuși să le înțelegem cu înțelepciune
Sau a imagina aceste agregate ca fiind goale,
Înseamnă a urma semne, a ignora calea non-producerii.

Însă, când el nu urmează forma, senzația sau percepția,
Voința sau conștiința, ci rătăcește fără casă,
Nefiind conștient că înaintează ferm în înțelepciune,
Gândurile sale [fiind] la non-producere – atunci cea mai bună dintre
meditațiile calme își croiește drum către el.

Prin ea, Bodhisattva sălășluiește acum liniștit în sine,
Starea sa viitoare de Buddha fiind asigurată de Buddhașii de dinaintea sa.
Fie absorbit într-o meditație, fie în afara ei, pentru el este indiferent.
Pentru că el cunoaște natura esențială, originară a lucrurilor, așa cum sunt.

Urmând această Cale, el urmează înțelepciunea Buddhașilor,
Și totuși nu percepe dharmele pe care le urmează.
El cunoaște cu înțelepciune această parcurgere ca non-parcurgere,
Aceasta este practica sa a înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Ceea ce nu există, acel non-existent, cei proști îl imaginează;
Ei își închipuie atât non-existența, cât și existența.
Ca adevăruri ultime, nici existența și nici non-existența nu sunt reale.
Atunci când înțelege asta cu înțelepciune, un Bodhisattva merge mai departe.

Dacă el cunoaște cele cinci agregate [ca fiind] asemeni unei iluzii,
Însă nu consideră iluzia un lucru și agregatele un altul,
Și dacă, eliberat de ideea de multiplicitate, el înaintează în pace,
Atunci aceasta este practica sa a înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Cei care au atât învățători buni cât și o introspecție profundă
Nu pot fi speriați atunci când aud învățăturile profunde ale Mamei.
Însă cei cu învățători răi, cei care pot fi îndrumați greșit de către alții,
Sunt distruși din aceste motive, ca un vas de lut nears atins de umezeală.

Trei termeni-cheie definiți

Care este motivul pentru care vorbim despre „Bodhisattva”?
Dornici să facă să dispară toată atașarea, să o reteze cu totul,
Destinul lor este adevărata non-atașare, sau Trezirea Victorioșilor.
De aceea, ei sunt numiți „Ființe care fac eforturi pentru Trezire” (Bodhisattva).

Care este motivul pentru care „Ființele Mărețe” sunt numite astfel?
Ele se ridică în cel mai înalt loc, deasupra unui număr imens de persoane,
Și unui număr imens de persoane ei le retează vederile greșite.
De aceea am ajuns să vorbim despre ele ca „Ființe Mărețe”.
Măreț în dărnicia sa, măreț ca gânditor și ca putere,
Bodhisattva se urcă pe corabia Victorioșilor Supremi.
Înarmat cu măreața armură, el îl va înfrânge și îl va supune pe vicleanul Măra.

Acestea sunt motivele pentru care „Ființele Mărețe” sunt numite astfel.

Această cunoaștere îi arată toate ființele ca pe o iluzie,
Semănând cu o mare mulțime de oameni, făcută să apară la o răscruce [de drumuri]
De către un magician, care taie apoi multe mii de capete;
El cunoaște toată această lume vie ca pe un spectacol fals, și totuși rămâne neînfricat.

Forma, percepția, senzația, voința și conștiința
Sunt neunite, niciodată legate, nu pot fi eliberate.
Neînfricat în gândul său, el merge spre propria Trezire (sau Iluminare),
Care este cea mai bună armură pentru cei mai presus dintre oameni.

Din nou, care este „corabia care duce la Trezire”?
Suit pe ea, Bodhisattva ghidează toate ființele către Nirvana.
Măreț este acel Vehicul, imens, vast ca vastitatea spațiului.
Cei ce călătoresc pe el sunt duși la siguranță, încântare și tihnă.

Natura transcendentă a Bodhisattvașilor

Astfel transcenzând lumea, el scapă înțelegerii și percepției noastre.
„El merge în Nirvana”, dar nimeni nu poate spune unde s-a dus.
Un foc este stins, dar unde, întrebăm, a plecat acel foc?
Tot așa, cum l-am putea găsi pe cel care a găsit Odihna celor
Binecuvântați?

Trecutul, prezentul și viitorul unui Bodhisattva trebuie că ne scapă,
Cele trei dimensiuni ale timpului nu îl ating cu nimic.
El este chiar pur, liber față de condiții, nestânjenit de nimic.
Aceasta este practica sa a înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Bodhisattvașii înțelepți, mergând astfel, reflectează la non-producere
Și în același timp generează în ei înșiși marea compasiune,
Care este însă lipsită de orice noțiune sau idee de ființă.
Astfel practică ei înțelepciunea, cea mai înaltă perfecțiune.

Însă când noțiunile de suferință și de ființe îl fac să gândească:
„Voi înlătura suferința, voi lucra pentru binele lumii!”
Atunci ființele sunt imaginate, un sine este imaginat,
Iar practica înțelepciunii, a celei mai înalte perfecțiuni, lipsește.

El cunoaște cu înțelepciune că tot ceea ce trăiește este neprodus, așa cum
este și el însuși;

El știe că tot ceea ce este, nu există mai mult decât el însuși sau decât
oricare ființe.

Neprodusul și produsul nu sunt distincte, [nu se pot deosebi],
Aceasta este practica înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Toate cuvintele pentru lucrurile folosite în această lume trebuie lăsate în urmă,

Toate lucrurile produse și făcute trebuie transcuse, depășite;
Atunci este câștigată cunoașterea nemuritoare, supremă și incomparabilă.
Acesta este sensul în care vorbim despre înțelepciunea perfectă.

Atunci când un Bodhisattva își desfășoară practica fără îndoieli,
El este cunoscut ca sălășluind priceput în înțelepciune.

Niciuna dintre dharme nu există cu adevărat, natura lor esențială originară este goală, vidă.

A înțelege asta este practica înțelepciunii, a perfecțiunii supreme.

Capitolul II

Unde stau Bodhisattvașii

El nu stă în formă, în percepție sau în senzație,
În voință sau în conștiință, în niciunul dintre agregate (skandha).
El stă numai în adevărata natură a Dharmei.
Atunci aceasta este practica sa a înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Schimbare și neschimbare, suferință și tihnă, sine și non-sine,
Îndrăgit și respingător – toate sunt doar o singură Aseitate în această
Vacuitate.

Și astfel, el nu stă în fructul pe care l-a câștigat, care este întreit:
Cel al unui Arhat, al unui Buddha Solitar și al unui Buddha complet iluminat.

Conducătorul însuși nu s-a oprit în tărâmul necondiționatului
Și nici în lucrurile supuse condițiilor, ci a cutreierat liber, fără casă:
Tot așa, un Bodhisattva stă fără niciun suport și nicio bază.
Această poziție a fost numită de către Jina o poziție lipsită de o bază.

Prin ce se antrenează Bodhisattvașii

Cei care vor să devină Discipolii lui Buddha
Sau Pratyekabuddhași, sau Regi ai Dharmei,
Nu pot atinge scopurile respective fără a recurge la această Răbdare.
Ei traversează, însă ochii lor nu sunt [ațintiți] pe malul celălalt.

Cei care predau Dharma și cei care ascultă atunci când este predată,
Cei care au câștigat fructul unui Arhat, al unui Buddha Solitar sau al unui
Salvator al Lumii,
Și Nirvana obținută de cei înțelepți și de cei învățați,
Toate acestea sunt simple iluzii, simple vise, astfel ne-a învățat Tathāgata.

Patru feluri de persoane nu sunt speriate de această învățătură:
Fiii lui Jina, pricepuți în adevăruri; sfinții incapabili să se mai întoarcă din
drum;
Arhații liberi de întinăciune și de coruperi și care au terminat cu îndoielile;
Cei pe care îi maturizează învățătorii buni sunt socotiți cel de-al patrulea
fel.

Mergând astfel, un Bodhisattva înțelept și învățat
Nu se antrenează pentru a ajunge un Arhat și nici pe nivelul
Pratyekabuddhașilor.
De dragul atotcunoașterii, el se antrenează numai în Buddha-Dharma.
Non-antrenamentul este antrenamentul său, și nimeni nu este antrenat
prin el.

Creșterea sau descreșterea formelor nu este scopul antrenamentului său,
Și nici nu-și propune să obțină diverse dharme.
Prin acest antrenament, el poate spera să obțină numai și numai
atotcunoașterea.
Către ea înaintează atunci când se antrenează astfel, și se desfată în
virtuțile ei.

Adevăruri despre existență

Formele nu sunt înțelepciune, și nici înțelepciunea nu este găsită în formă,
În conștiință, percepții, senzații, sau în voință.
Ele nu sunt înțelepciune și nici nu există înțelepciune în ele.
Aceasta este ca spațiul, fără nicio întrerupere sau crăpătură.

Natura originală, esențială, a tuturor suporturilor obiective este
nemărginită.

De asemenea, și natura esențială originală a ființelor este nemărginită.
Așa cum natura esențială originală a spațiului nu are limite,
Tot astfel, nici înțelepciunea Cunoșcătorilor Lumii nu are limite.

„Percepții”: simple cuvinte, astfel ne-au spus Conducătorii;
După ce percepțiile au fost date uitării și au dispărut, ușa se deschide către
Dincolo.

Cei care reușesc să se elibereze de percepții,
Ajungând Dincolo, împlinesc poruncile Învățătorului.

Dacă, timp de ere nenumărate ca nisipurile Gangelui,
Conducătorul însuși ar rosti neconținut cuvântul „ființă”,
Nemișcată, pură încă de la început, nicio ființă nu ar putea rezulta din
vorbirea sa.

Aceasta este practica înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Concluzie

Și astfel Jina își încheie învățătura și ne spune la sfârșit:
„Când tot ceea ce am zis și am făcut a fost în sfârșit în acord cu
înțelepciunea perfectă,
Atunci am primit această profeție de la Cel ce a plecat înaintea mea:
«În viitor, vei fi un Buddha, Perfect Trezit!»”

Capitolul III

Meritul care decurge din înțelepciunea perfectă

Cel care se va ocupa de această Perfecțiune a Înțelepciunii,
Calea pe care o urmează Salvatorii, și o va studia consecvent,
Nu poate fi rănit de apă, foc, otravă și sabie,
Iar Măra și oștirile sale nu vor găsi nicio intrare la el.

Cineva ar putea să construiască Stupe pentru un Buddha plecat să se
odihnească,

Făcute din cele șapte lucruri prețioase, și apoi să le venereze
Până când mii de koti de tărâmurii vor fi pline cu aceste Stupe ale lui
Tathāgata,

Care vor fi așadar nenumărate, ca nisipurile Gangelui;

Și, tot așa, atâtea ființe câte se găsesc în nenumărate koti de tărâmurii,
Fără a mai face nimic altceva, să venereze acele Stupe
Cu flori paradisiace, și cu cele mai bune parfumuri și alifii înmiresmate,
În răstimpul eonilor din cele trei perioade, și chiar mai mult decât atât;

Însă dacă altcineva a copiat această carte, Mama Buddhașilor,
Din care izvorăsc Ghizii cu cele zece puteri,
Și dacă ar purta-o în minte, și ar venera-o cu flori și cu pomezi înmiresmate,
Atunci toți cei care au venerat Stupele ar avea doar o cantitate infimă din
meritul său.

Înțelepciunea perfectă, o învățătură măreață

Această Perfecțiune a Înțelepciunii Jina-șilor este o învățătură măreață,
Oprind, în multele lumi cu ființe vii, dharmele care produc suferințe și boli.
Salvatorii Lumii din trecut, din viitor și cei [din prezent] din cele zece
direcții,

Prin antrenarea în această învățătură, au devenit medicii supremi.

Și cei care merg în practica grijii pentru bunăstarea celorlalți și a
compasiunii,

Ei, înțelepții, după ce s-au antrenat în această învățătură, vor atinge
Trezirea.

Cei care au fericire condiționată, și cei care au fericire necondiționată,
Toată fericirea lor trebuie cunoscută ca izvorând din această [învățătură].

Înțelepciunea perfectă și celelalte cinci perfecțiuni

Potențial, nestematele se găesc împrăștiate prin pământ,
Iar când condițiile sunt favorabile, ele cresc într-o mare diversitate;
Toate calitățile Trezirii, din cele cinci perfecțiuni,
Toate cresc din perfecțiunea înțelepciunii.

Știm că, oriunde ar călători un Rege Universal,
Acolo se găsește și întreaga colecție a celor șapte lucruri prețioase;
[La fel,] oriunde se găsește această Perfecțiune a Înțelepciunii Jina-șilor,
Acolo se află și toate dharmele de bună calitate.

Capitolul IV

Comparație între valoarea relicvelor și valoarea înțelepciunii perfecte

Întrebat de către Jina, Śakra a răspuns:

„Dacă aş putea avea Tărâmurii-Buddha la fel de multe ca nisipurile Gangelui,

Toate umplute până la refuz cu relicve ale Jina-șilor,

Chiar și așa, tot aş prefera această înțelepciune, cea mai înaltă perfecțiune.

Din ce motiv? Nu pentru că nu aş avea respect pentru relicve,

Însă ele suntenerate tocmai pentru că sunt generate de înțelepciune.

La fel cum orice om care este susținut de către rege are parte de [respect] și de venerație,

Tot așa este și cu relicvele Buddhașilor, pentru că ele sunt susținute de perfecțiunea înțelepciunii.

Analogia cu nestemata care împlinește dorințele

O piatră prețioasă, având toate calitățile, neprețuită,
[Atât de neprețuită, încât până și] coșului în care s-ar afla i-ar trebui aduse omagii;

Chiar și după ce a fost scoasă, coșul continuă să-i emită strălucirea;

Astfel sunt însușirile acelei nestemate.

Tot așa este și cu însușirile înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune,

Care fac ca relicvele unui Jina să fieenerate chiar și după ce el a plecat să se odihnească.

Așadar, cel ce voiește să dobândească însușirile unui Jina,

Să practice perfecțiunea înțelepciunii. Ea este Eliberarea”.

Înțelepciunea perfectă și celelalte cinci perfecțiuni

[Buddha a spus atunci:] „Înțelepciunea îl conduce pe cel care oferă daruri,
și [conduce] și moralitatea, răbdarea, vigoarea și concentrarea.

Ea reține dharmele virtuozose, binefăcătoare, ca nu cumva să se piardă.

Numai ea este și cea care dezvăluie toate dharmele.

Analogia cu umbrele

Există mii de koti de copaci în Jambudvīpa,
Din diferite specii, de multe feluri, diferiți ca formă,
Și, totuși, nu există diferențe și între umbrele lor,
Ci, atunci când vorbim, le considerăm pe toate drept umbre;

La fel, și aceste cinci perfecțiuni ale Jina-șilor
Își datorează numele perfecțiunii înțelepciunii:
Atunci când sunt transformate în atotcunoaștere,
Numele „iluminare” oferă un singur principiu pentru toate șase.

Capitolul V

Perfecțiunea înțelepciunii contrafăcută și cea adevărată

Atunci când un Bodhisattva arată [în mod greșit] forma, percepția,
senzația, voința

Sau gândul ca fiind impermanente [susținând că sunt distruse],

El urmează [perfecțiunea înțelepciunii] contrafăcută și nu înțelege
înțelept;

Învățații nu predau niciodată distrugerea vreunei dharme.

Atunci când, în ceea ce privește forma, senzația, percepția,

Voința sau conștiința, nu există concepție sau aderență,

Prin metoda vacuității și a non-producerii, [el] cunoaște toate dharmele.

Aceasta este practica înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Înțelepciunea perfectă, mai măreață decât oricare alt dar spiritual

Dacă cineva ar antrena ca Arhați atâtea ființe,

Câte sunt în tărâmurile multe ca nisipurile fluviului Gange,

Și dacă altcineva, după ce a copiat această perfecțiune a înțelepciunii,

Ar da cartea unei alte ființe, al său ar fi meritul mai distins.

Din ce motiv? Învățătorii supremi, antrenați în ea,
Fac ca toate dharmele să poată fi limpede înțelese în această vacuitate.
Atunci când au învățat asta, Discipolii ajung repede la propriul lor fel de eliberare,

Alții au experiența iluminării ca Pratyekabuddha, iar alții obțin iluminarea unui Buddha.

Importanța gândului (sau minții) Trezirii

Acolo unde nu există germene, nu poate apărea în lume un copac.
Cum ar putea atunci să [mai] aibă loc producerea de ramuri, de frunze, flori sau fructe?

Fără aspirația la Trezire, nu există posibilitatea [apariției] unui Jina în lume.
Cum ar putea atunci Śakra, Brahmā, fructul și discipolii să se manifeste?

Atunci când globul Soarelui împrăștie multă lumină,
Ființele se străduiesc să își facă treburile:
Așadar, când gândul iluminării a apărut de dragul cunoașterii lumii,
Prin cunoașterea lui, sunt adunate toate dharmele înalte.

Dacă nu ar exista un Conducător al Șerpilor în [lacul său] Anopatapta,
Cum ar putea avea loc o curgere a râurilor aici, în Jambudvīpa?
Și dacă nu ar exista râuri, florile și fructele nu ar putea să fie nici ele,
Și nici în oceane nu ar fi multe feluri de nestemate.

Așadar, dacă nu ar fi fost gândul Trezirii, cum ar fi putut avea loc
Curgerea cunoașterii lui Tathāgata, în toate aceste lumi?
Și dacă nu este cunoaștere, nu poate fi nici creștere a virtuților,
Nici iluminare și nici Dharmele lui Buddha, asemănătoare oceanului.

Soarele și licuriciul

Dacă toate animalele care emană lumină, de pretutindeni din această lume,

Ar emite lumină cu singurul scop de a lumina,
Totuși, o singură rază emanată de globul Soarelui le-ar depăși pe toate la un loc;

Strălucirea nenumăratelor animale ar fi infimă în raport cu ea.

Capitolul VI

Meritul suprem al dedicării și jubilarii

Oricât de mult merit ar genera mulțimile de Discipoli,
Merit asociat cu generozitatea, cu moralitatea și cu dezvoltarea [prin meditație],

Dacă un Bodhisattva se bucură chiar și printr-un singur gând,
[Atunci, prin comparație,] toate miriadele de Discipoli la un loc nu ar avea [aproape] niciun merit.

Domeniul acoperit de jubilarie

Dacă luăm nișuta de koti de Buddhași care au trecut, din perioada anterioară,

Și pe cei ce sălășluiesc chiar acum în nenumăratele mii de koti de Tărâmurii-Buddha,

Și pe acei Salvatori ai lumii care, după ce au plecat în Parinirvana,
Vor demonstra nestemata Dharmei, de dragul dispariției complete a suferinței;

Și dacă mai luăm în considerare și meritul acelor Jina din perioada
Care începe cu prima producere a gândului pentru cea mai înaltă iluminare
Și se termină cu momentul dispariției buneii Dharma a Ghizilor;
Și dharmele asociate cu perfecțiunile, și Buddha-dharmele;

Și meritul urmașilor Buddhașilor, și al Discipolilor,
Fie în curs de antrenare, fie adepți, cu sau fără revărsări;
După ce le-a adunat pe toate la un loc, Bodhisattva se bucură pentru ele,
Și dedică totul Trezirii legate de binele lumii.

Dedicarea și transformarea corectă și cea greșită

Dacă în acela care realizează dedicarea și transformarea are loc percepția unui gând

Sau dacă dedicarea și transformarea percepției iluminării implică percepția unei ființe,

Atunci, stabilit în percepții, vederi greșite și gânduri, [meritul] este legat prin triplul atașament

Și nu devine dedicat și transformat pentru cei care îl concep sau aderă la el.

Însă atunci când cunoaște astfel: aceste dharme nu sunt produse,
Și în ceea ce sunt transformate este tot un non-produs,
Și nici nu este niciodată, undeva, vreo dharma transformată într-o [altă] dharma,

[Meritul] devine dedicat și transformat în cel care reflectează cu înțelepciune în acest fel.

Atunci când creează un semn, el nu transformă [meritul] [în iluminare],
Însă dacă [vede dharmele ca] lipsite de semne, [meritul] devine dedicat Trezirii.

Așa cum mâncarea amestecată cu otravă ar fi bună de mâncat,
Așa a vorbit Jina despre luarea dharmelor pure drept o bază.

Așadar, cineva trebuie să se antreneze în transformare și dedicare astfel:
„Așa cum Jina-șii cunosc în mod înțelept acea [rădăcină] pozitivă și virtuoasă,

Felul ei așa cum este, originile ei așa cum sunt, însușirile ei așa cum sunt,
Așa mă bucur și eu [de acea rădăcină pozitivă] și astfel o dedic și o transform.”

Și transformând astfel meritul în iluminare,
Cel care predică ceea ce a expus Jina nu-l supără pe Buddha.
Oricâți Bodhisattva care se sprijină pe o bază ar fi în lume,
Pe toți îi depășește eroul care face dedicarea și transformarea în acest fel.

Capitolul VII

Perfecțiunea înțelepciunii ghidează celelalte perfecțiuni

Cum pot acei niyuta de koti de născuți orbi, lipsiți de ghid,
Care nu cunosc drumul, să găsească o intrare în oraș?
Fără înțelepciune, aceste cinci perfecțiuni sunt oarbe:
Cei ce nu au ghid nu pot atinge Trezirea.

Abia când ele (perfecțiunile – n.t.) sunt cuprinse de către înțelepciune
Obținând ochii, primesc acea caracteristică [de perfecțiune].

Este ca o pictură [a unei divinități sau a unui sfânt] care este completă, mai puțin ochii:

Pictorul își primește răsplata numai după ce și ochii sunt pictați pe ea.

Atitudinea față de dharma și față de Sine

Atunci când cineva care dezvoltă înțelepciunea până la capăt nu aderă nici măcar la cea mai mărunță dharma,

Condiționată sau necondiționată, întunecată sau luminoasă,

Acea persoană ajunge să vorbească în lume despre perfecțiunea înțelepciunii,

[Care este ca] spațiul, în care nimic real, de niciun fel, nu este stabilit.

Atunci când se gândește „Eu înaintez în înțelepciunea Victorioșilor (Jina),
Voi elibera mulțimi imense (niyuta) de ființe, atinse de multe rele și suferințe”,

Acel Bodhisattva este cineva care imaginează noțiunea sau ideea de ființe
Și aceasta nu este practica înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Încredere în perfecțiunea înțelepciunii

Bodhisattva care a studiat această supremă perfecțiune,

Și care a servit în trecut [Buddhașii], care este învățat și nu are îndoieli,

De îndată ce a auzit-o, el va recunoaște din nou Învățătorul,

Și va înțelege repede Calmul Pașnic al Trezirii.

Deși, în trecut, el a venerat și a servit milioane de Buddha,
Dacă nu are încredere în Perfecțiunea Înțelepciunii a Victoriosului,
Auzind de ea, cel cu inteligență redusă o va da la o parte,
Și după ce a dat-o la o parte el va merge în iadul numit Avīci, și nimeni nu-
l poate salva.

Așadar, încredeți-vă în această Mamă a tuturor Jina-șilor.
Dacă vreți să realizați cunoașterea cea mai profundă a unui Buddha,
Lăsați-o să fie asemenea unui negustor care a călătorit până pe insula
comorilor
Și care, după ce și-a folosit bunurile, se va întoarce [oricum pe ea].

Capitolul VIII

Înțelesul purității

Puritatea formei trebuie cunoscută din puritatea fructului.
Din puritatea formei și a fructului reiese puritatea atotcunoașterii;
Puritatea atotcunoașterii, a fructului și puritatea formei -
La fel cum elementul spațiu este identic oriunde, cele trei nu sunt nici
întrerupte, nici separate.

Bodhisattvașii, după ce au transcens ceea ce aparține triplei lumi,
[Deși] murdăriile [lor au fost] înlăturate, ei manifestă renașterea;
[Deși sunt] eliberați de declin, boală și moarte, ei manifestă moartea,
Aceasta este perfecțiunea înțelepciunii pe care o urmează cei mereu
înțelepți.

Această lume este atașată noroiului numelui-și-formei.
Roata nașterii-și-morții se învâртеște la fel ca roata unei mori de vânt.
După ce au cunoscut lumea care se învâртеște ca fiind asemenea unei
capcane pentru jivine,
Cei înțelepți colindă prin ea precum păsările prin văzduh.

Cel care, înaintând perfect pur, nu înaintează în formă
Și nici în conștiință, în percepție, în senzație sau în voință,
Astfel mergând, se ferește de toate atașările.
Eliberat de atașări, el înaintează în înțelepciunea Buddhașilor.

Capitolul IX

Puritatea completă

Astfel înaintând, după ce și-a retezat atașările,
Bodhisattva cel înțelept și învățat înaintează fără a fi legat de lume.
La fel cum Soarele, eliberat de planeta Rahu, strălucește în continuare,
Sau cum focul lăsat liber, arde iarba, lemnele și pădurea.

Bodhisattva vede că toate dharmele și Perfecțiunea Înțelepciunii
Sunt pure, perfect pure în natura lor esențială, originară.
Însă el nu se agață de cel care vede, și nici de toate dharmele.
Aceasta este practica înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Capitolul X

Caracterizări pentru înțelepciunea perfectă

Śakra, Regele Zeilor, îl întreabă pe Victorios (Jina):
„Mergând în înțelepciune, cum este un Bodhisattva «angajat» în ea?”
[Răspuns:] „Cel care nu este «unit» nici măcar cu cel mai mărunț lucru, fie
skandha, fie element,
Acel Bodhisattva, «angajat» astfel, este «unit» [cu înțelepciunea]”.

Acea ființă care, atunci când a auzit că aceste dharme sunt imagine și
precum o iluzie,

Nu ezită, ci face eforturi pentru a se antrena,
Trebuie să fie cunoscută ca cineva care s-a pornit demult în Vehicul,
Și ca cineva care și-a făcut datoria sub multe niyuta de koti de Buddhași.

Analogia cu un sat

Dacă un om [care iese] dintr-o sălbăcie ce se întinde pe mulți kilometri,
Ar vedea cirezi, sau linii de hotar, sau lemne,
El și-ar recăpăta [atunci] suflul și nu s-ar mai teme de hoți,
[Căci el știe că] acestea sunt semne că un sat sau un oraș se află destul de
aproape.

Tot astfel, cineva care caută iluminarea, atunci când află de această înțelepciune,

Cea mai înaltă perfecțiune a Jina-șilor, și o dobândește,

Își recapătă suflul și nu [mai] simte frică,

Nici măcar frica de [a cădea pe] nivelul unui Arhat sau al unui Pratyekabuddha.

Analogia cu oceanul

Cât timp un om, care călătorește spre ocean pentru a-l vedea,

Încă zărește copacii și pădurile Himalayei, [este încă departe de țel].

Când însă nu mai vede aceste semne, el se eliberează de îndoială, [și știe că]

„Marele ocean este foarte aproape, nu-i prea departe”.

Tot așa trebuie cunoscut și cel care a pornit pe drumul către cea mai înaltă Trezire

Și care află despre această perfecțiune a înțelepciunii Jinașilor.

Deși nu este cineva care a fost prezis direct de către Conducător,

El știe că „nu peste mult timp, voi ajunge la Trezirea-Buddha”.

Analogia cu primăvara

În timpul frumoasei primăveri, atunci când dau vlăstarii și frunzele,

Din ramuri vor răsări în scurt timp frunze, flori și fructe;

Cineva care a fost prins în palmă de această perfecțiune a înțelepciunii,

Va obține în curând cea mai înaltă Trezire a Conducătorilor.

Analogia cu femeia însărcinată

Când o femeie însărcinată se agită mult din cauza durerii,

Trebuie să știm că a sosit timpul ca ea să nască;

Tot așa și Bodhisattva dacă, la auzul acestei înțelepciuni a Jina-șilor

O privește cu încântare și cu zel, va ajunge repede la Trezire.

Cum să sălășluiești în înțelepciunea perfectă

Atunci când yoghinul înaintează în înțelepciune, perfecțiunea supremă,
El nu vede nici creșterea formei, nici descreșterea ei.

Dacă cineva nu vede Dharma, nici non-Dharma și nici elementul-Dharma,
Și dacă nu stă în Odihna Binecuvântată, atunci el sălășluiește în
înțelepciune.

Atunci când înaintează astfel, el nu imaginează Buddha-dharmele,
Nici puterile, nici căile către puterile [psihice], și nici nu-și imaginează
calmul pașnic al iluminării.

Fără a discrimina, fără construcții [mentale], înaintând hotărât,
Aceasta este practica înțelepciunii, cea mai înaltă perfecțiune.

Capitolul XI

Tema

Subhūti îl întreabă pe Buddha, [cel supranumit] Luna Doctrinei:
Vor fi obstacole către calitățile prețioase?
Vor fi numeroase obstacole, predică Învățătorul.
Dintre ele, voi enumera numai câteva:

Diverse obstacole

Numeroase străfulgerări de idei diferite vor răsări în el,
Atunci când copiază această înțelepciune, perfecțiunea Jina-șilor,
Ca apoi [ideile] să dispară imediat, asemenea fulgerului,
Fără a aduce beneficii lumii. Aceasta este o faptă a lui Māra.

Iar când această înțelepciune este predată, el poate avea unele îndoieli:
„Numele meu nu este proclamat în ea de către Conducător,
Nici împrejurările sau locul nașterii mele, și nici neamul meu”.
Din această cauză, ei nu o vor asculta, o vor respinge. Și aceasta este fapta
lui Māra.

Calea unui Bodhisattva și calea unui Discipol

La fel cum cineva, din ignoranță, ar lăsa la o parte rădăcina,
Și judecând greșit, ar prefera ramurile și frunzișul;
[Sau] cum cineva, atunci când ar avea un elefant, ar vrea în locul său numai
piciorul elefantului,

Astfel ar fi cineva care, după ce a ascultat *Prajñāpāramitā*, și-ar dori Sutrele
[Discipolilor în locul ei].

Asemeni celui care a primit mâncare aleasă, cu o sută de arome [diferite]
Și, deși a primit cea mai bună mâncare posibilă, ar căuta totuși mâncare
proastă,

Așa ar fi un Bodhisattva care, după ce a obținut această Sutra,
Ar căuta totuși Trezirea pe nivelul unui Arhat.

Mai multe obstacole

[Călugării] vor vrea onoruri, vor vrea câștig,
Jinduind după ele în mințile lor, dorind apropiere de familiile
[credincioșilor].

Aruncând cu dispreț ceea ce este corect [adică Dharma], ei vor face ceea
ce este greșit;

Părăsind calea corectă, ei au ajuns pe un drum greșit. Și aceasta este fapta
lui Māra.

Chiar dacă, la început, ei au generat credință,
Dornici să asculte această cea mai minunată Dharma,
Atunci când văd că predicatorul nu este dispus să își facă munca,
[Laicii] vor pleca, lipsiți de bucurie și foarte triști.

Faptele lui Māra și ajutorul lui Buddha

Când aceste fapte ale lui Māra vor avea loc,
Laolaltă cu multe alte feluri de obstacole,
Atunci mulți călugări vor fi tulburați prin ele
Și nu vor păstra în minte această *Prajñāpāramitā*.

Acolo unde există nestemate neprețuite și greu de obținut,
Este sigur că posesorii lor vor avea mulți dușmani.
La fel și această înțelepciune, cea mai înaltă perfecțiune a Victorioșilor
(Jina),

Este nestemata-Dharma greu de obținut, și [e însoțită de] multe probleme.

Când o ființă abia s-a pornit în Vehicul și este limitată ca inteligență,
Ea nu dobândește [imediat] această nestemată-Dharma, greu de obținut.
Măra va fi atunci foarte zelos să-i cauzeze obstacole,
Însă Buddhașii din cele zece direcții vor fi atenți să ajute.

Capitolul XII

Înțelepciunea perfectă, mama Buddhașilor

Dacă o mamă cu mai mulți copii s-ar îmbolnăvi,
Ei toți, cuprinși de tristețe, se vor ocupa de ea;
Tot astfel, Buddhașii din sistemele de lumi din cele zece direcții
Își amintesc această perfecțiune a înțelepciunii ca mamă a lor.

Salvatorii lumii din trecut și cei care se află [chiar acum] în cele zece direcții
Au apărut din ea, și la fel va fi și cu cei din viitor.
Ea este cea care arată lumea [drept ceea ce este], ea este sursa și modelul,
mama Jina-șilor,
Și tot ea dezvăluie gândurile și acțiunile celorlalte ființe.

Cum cunoaște Tathāgata lumea

Aseitatea lumii, Aseitatea Arhașilor,
Aseitatea Pratyekabuddhașilor și Aseitatea Buddhașilor –
Ca o singură Aseitate lipsită de existență, neschimbătoare,
A fost înțeleasă de către Tathāgata perfecțiunea înțelepciunii.

Fie că înțelepții stau în lume, fie că au plecat în Nirvana finală,
Această înșirare fixă a Dharmei rămâne ferm stabilită: „dharmele sunt goale”.

Este acea Aseitate (Tathātā) pe care Bodhisattvașii o înțeleg.
De aceea au primit Buddhașii numele de „Tathāgatași”.

Aceasta este sfera Ghizilor, cu propriile lor puteri,
Care sălășluiesc în pădurile încântătoare ale perfecțiunii înțelepciunii.
Deși scot ființele suferinde din cele trei tărâmurile ale imensei suferințe,
Totuși, ei nu au niciodată, nicăieri, noțiunea sau ideea de ființă.

Analogii referitoare la Buddha

Atunci când, aflat în peștera sa din munte, un leu
Rage neînfricat, animalele mai slabe tremură;
Tot așa, atunci când Leul Oamenilor, susținut de perfecțiunea înțelepciunii,
Rage neînfricat, mulții eretici sunt făcuți să tremure.

Așa cum razele Soarelui, susținute de eter,
Uscă acest pământ și îi dezvăluie forma:
Tot așa, Regele Dharmei, susținut de perfecțiunea înțelepciunii,
Seacă râul jinduirii și al nesațului, și dezvăluie Dharma.

Vederea lui Tathāgata în privința Dharmei

Acolo unde nu există vedere a formei, nu există vedere a senzațiilor,
Nici vedere a percepțiilor, nici vedere a voinței
Și nici vedere a conștiinței, a gândului sau a minții,
Aceasta a fost expusă de către Tathāgata drept vederea Dharmei.

O ființă este o vedere în spațiu, așa declară ei.
Ca pe o vedere a spațiului, așa să consideri acel obiect!
Astfel a fost expusă de către Tathāgata vederea Dharmei.
Însă nu este posibil să vorbești despre acea vedere prin afirmații precise și
clare.

Capitolul XIII

Analogia cu regele și miniștrii săi

Cel care vede astfel, vede toate dharmele.
Atunci când ministrul face totul, regele este calm și stabil.
Orice acțiuni-Buddha și orice dharme ale Discipolilor ar exista,
Perfecțiunea înțelepciunii este cea care le săvârșește pe toate.

Un rege nu călătorește prin sate sau pe câmpuri,
Ci locul de întâlnire se află în casa sa, acolo unde îi adună pe toți;
Tot astfel, un Bodhisattva nu se clingește de lângă natura dharmică a dharmelor,
Ci adună toate calitățile în Buddha-dharme.

Capitolul XIV

Bodhisattva și Trezirea

Acel Bodhisattva care are încredere fermă în Buddha,
Care este concentrat hotărât pe suprema perfecțiune a înțelepciunii,
Plecat dincolo de cele două niveluri ale Discipolilor și Pratyekabuddhașilor,
Va obține iluminarea Victorioșilor, sigur, repede și nestânjenit.

Analogia cu corabia

Atunci când o corabie se rupe în largul oceanului,
Cei care nu se agață de o ramură, de un buștean sau de un alt corp solid,
Merg spre propria distrugere în mijlocul apelor, fără să mai poată ajunge
la țarm;

Însă cei care se agață de ceva, călătoresc spre malul celălalt și ajung acolo.

Tot astfel, deși înzestrați cu o oarecare încredere și cu puțină seninătate,
cei care

Resping perfecțiunea înțelepciunii, mama [Jina-șilor],
Trebuie să rătăcească pentru totdeauna în oceanul nașterii-și-morții,
În naștere, descompunere, moarte, amărăciune, confuzie și destrămare.

Însă cei care au fost prinși de suprema înțelepciune,
Pricepuți în a vedea modul de a fi al existenței, care văd realitatea finală,
Sunt persoane demne de Vehicul, care au strâns bogăția meritului și a cunoașterii.

În scurt timp, ei vor avea experiența minunatei Treziri a unui Buddha.

Analogia cu vasul

Este ca și cum cineva ar căra apă într-un vas de lut nears;
El trebuie să știe că vasul se va sparge repede, pentru că nu păstrează bine
apa.

Însă, atunci când apa este cărată într-un vas de lut bine ars, el nu se teme
Că s-ar putea sparge pe drum, și ajunge în siguranță acasă.

Deși un Bodhisattva poate fi plin de încredere sau credință,
Dacă are lipsuri în înțelepciune, el va ajunge repede la distrugere.
Însă, atunci când este susținut atât de încredere cât și de înțelepciune,
Plecat dincolo de cele două niveluri, el va atinge iluminarea supremă.

Analogia cu cele două corăbii

O corabie care nu este bine pregătită pentru a naviga pe ocean,
Pleacă spre pieire, cu tot cu marfa și cu negustorii aflați la bordul ei.
Însă, atunci când o corabie este bine construită și bine pregătită,
Ea nu cedează și toate bunurile ajung la [celălalt] țărm.

Tot la fel, un Bodhisattva având multă încredere
Dar lipsit de înțelepciune, va ajunge repede la un eșec în iluminare.
Când însă se întovărășește cu înțelepciunea, cea mai înaltă perfecțiune,
El ajunge la Trezirea Jina-șilor, nevătămat și neatins.

Analogia cu bătrânul

Un om bătrân, bolnav, în vârstă de o sută douăzeci de ani,
Deși se poate ridica, nu se poate plimba singur;
Însă, atunci când doi oameni l-au prins bine, în stânga și în dreapta lui,
El nu mai simte nicio frică de cădere și se deplasează liniștit.

Tot la fel, un Bodhisattva care este slab în înțelepciune,
Deși se pornește [pe cale], cedează la mijlocul drumului;
Însă, dacă este apucat de mijloacele pricepute și de cea mai bună
înțelepciune,
Atunci nu se oprește pe drum, ci ajunge la iluminarea celor mai puternici
dintre oameni.

Capitolul XV

Începătorul și prietenii buni

Bodhisattvașii care se află pe nivelul de începător,
Care au pornit hotărâți către Trezirea supremă a unui Buddha,
Ca discipoli buni, care discern și care vor să-și respecte Maeștrii (Guru),
Trebuie să aibă grijă întotdeauna de învățătorii lor spirituali [care sunt „prietenii lor buni”].

Din ce motiv? Din acea [purtare de grijă] izvorăsc însușirile învățaților.
[Bunii prieteni sunt cei care] instruiesc în perfecțiunea înțelepciunii.
Astfel predică Jina, posesor al tuturor calităților eminente:
„Buddha-dharmele sunt dependente de prietenul bun.”

Cum ajută un Bodhisattva ființele

Generozitatea, moralitatea și de asemenea răbdarea și vigoarea sau elanul,

Concentrările și înțelepciunea – toate [acestea] trebuie dedicate iluminării, transformate în ea.

Însă nu trebuie să înșfăcăm iluminarea, considerând-o [ca aparținând] agregatelor.

Așa trebuie demonstrată începătorilor.

Mergând astfel, Oceanele de Calități, [numiți și] Lunile Învățăturii,
Devin adăpostul lumii, refugiul și locul său de odihnă,
Mijloacele de salvare, inteligența, insulele, conducătorii care îi doresc binele,

Lumina, torța, învățători ai celei mai înalte Dharma, netulburați.

Cei foarte hotărâți își pun o armură greu de purtat,
Însă ei nu sunt înarmați cu agregatele, cu elementele sau cu domeniile simțurilor,

Ei sunt lipsiți de noțiunea sau ideea de „Trei Vehicule” și nu aderă la ea;
Ei sunt ireversibili, de neclintit, statornici în caracter.

Fiind astfel înzestrați cu Dharma, nestânjeniți de nimic,
Eliberați de ezitări, confuzie și nedumerire, hotărâți să facă ceea ce este benefic,

După ce au ascultat această perfecțiune a înțelepciunii, ei nu cad în disperare.

Ei trebuie cunoscuți ca imposibil de dus pe căi greșite de către alții, [cunoscuți] ca „fără-înțoarce”.

Înțelepciunea perfectă și antagonismul său cu lumea

Profundă este această Dharma a Conducătorilor, greu de văzut,
Ea nici nu este obținută de cineva și nici nu se ajunge vreodată la ea.

Din acest motiv, atunci când a obținut Trezirea, Binevoitorul cel plin de Compasiune

Nu mai este îngrijorat „ce mulțime de ființe va cunoaște asta?”

Ființele găsesc plăcere în a se stabili undeva, jinduiesc după obiectele simțurilor,

Sunt înclinate către a apuca, neinteligente și aproape orbite.

Dharma trebuie obținută ca nimic în care să te stabilești și ca nimic de care să apuci.

Antagonismul ei cu lumea este evident.

Capitolul XVI

Despre Aseitate

Elementul spațiu din direcția est, din direcția sud

Și la fel și din direcțiile vest și nord, este nemărginit și lipsit de separații;

Deasupra și dedesubt, în cele zece direcții, atât cât se întinde,

Nu există multiplicitate, și nicio diferență nu se găsește și nu se observă.

Aseitatea trecută, Aseitatea viitoare,

Aseitatea prezentă, Aseitatea Arhaților,

Aseitatea tuturor dharmelor, Aseitatea Jina-șilor -

Toate acestea sunt Aseitatea-Dharma, și nicio diferență nu se găsește și nu se observă.

Înțelepciunea și priceperea în mijloace

Dacă un Bodhisattva vrea să atingă această
Trezire a Buddhașilor, lipsită de dharmele diferențiate,
El trebuie să practice perfecțiunea înțelepciunii, împreună cu priceperea în
mijloace.

Fără înțelepciune nu poate avea loc realizarea Conducătorilor oamenilor.

O pasăre cu o anvergură de două sute cincizeci de kilometri,
Ar avea puțină putere dacă și-ar pierde aripile, sau dacă acestea ar fi lipsite
de vlagă;

Dacă din tărâmul zeilor celor Treizeci și Trei ea s-ar avânta în jos, spre
Jambudvīpa,

Ar călători spre propria sa distrugere.

Chiar dacă [un Bodhisattva] ar obține cele cinci perfecțiuni ale Jina-șilor
[și le-ar practica] timp de multe niyuta de koti de ere,
Purtând de grijă lumii în tot acest timp, și respectând un număr infinit de
jurăminte,

Dacă nu are pricepere în mijloace și are lipsuri în înțelepciune, el va cădea
pe nivelul Discipolilor.

Atitudinea corectă față de alte ființe

Dacă vrea să înainteze în această cunoaștere a Buddhașilor,
El [trebuie să aibă] o atitudine imparțială față de întreaga lume, ideea de
mamă și de tată [față de toate ființele],

Trebuie să se străduiască având cugetul binevoitor și mintea prietenoasă;
Maleabil și direct, el trebuie să fie molcom în vorbire.

Capitolul XVII

Tema

Înțeleptul Subhūti îl întreabă pe Salvatorul Lumii:
„Învață-ne însușirile Oceanelor de Calități, ale celor care sunt retrași în
Pace,

Cum devin ei „ireversibili” și de o măreață putere.

Declară, O, Jina, calitățile lor, chiar și abia schițându-le!”

Calitățile Bodhisattvașilor „fără-întoarcere” sau „ireversibili”

„Sunt lipsiți de percepția multiplicității, vorbesc potrivit împrejurărilor,
Și nu intră în refugiu cu Brahmani sau Sramani din afară.

Înțelepții au evitat pentru totdeauna cele trei locuri ale suferinței extreme,
Și sunt antrenați în cele zece acțiuni virtuozose, pozitive.

Fără niciun interes personal, ei instruiesc lumea în Dharma.

Ei găsesc încântare în Dharma și vorbesc întotdeauna cu blândețe.

Stând în picioare sau plimbându-se, stând culcați sau șezând, ei sunt
complet conștienți [de ceea ce fac].

Atunci când merg, se uită în față doar câțiva pași, iar gândurile lor nu
rătăcesc la întâmplare.

Poartă haine curate, nepătate. Ei devin puri prin tripla detașare.

Oameni maiestuoși, ei nu vor câștig, ci întotdeauna [vor] Dharma.

Ei au trecut dincolo de tărâmurile lui Māra, și ceilalți nu-i pot duce pe căi
greșite.

Ei meditează în cele patru concentrări, însă nu folosesc acele meditații ca
sprijin.

Nu vor faimă, mințile lor nu sunt învinse de mânie.

Dacă sunt capi de familie, ei rămân întotdeauna neatașați de niciuna dintre
proprietățile lor.

Nu caută să-și câștige existența într-un mod greșit,

Prin vrăji sau prin formule magice care sunt ocupația femeilor,

Și nici nu [își câștigă existența prin] a spune minciuni demne de crezare
bărbaților și femeilor.

Antrenați în înțelepciunea detașată, cea mai bună dintre perfecțiuni,

Eliberați de certuri și de dispute, gândurile lor fiind ferm stabilite în
prietenie,

Ei vor atotcunoașterea, mintea lor este întotdeauna înclinată spre Dharma.

Ei au evitat populațiile barbare din ținuturile mărginașe, din regiunile de hotar.

Sunt lipsiți de îndoieli despre propriul stadiu și întotdeauna sunt frumoși ca muntele Meru.

De dragul Dharmei, concentrați în practica lor, ei renunță la propria viață.

Acestea trebuie să fie înțelept cunoscute drept caracteristicile celor „ireversibili”.

Capitolul XVIII

Locuri profunde

Profunde sunt forma, senzația și voința,

Conștiința și percepția; în natura lor esențială, originară, [ele sunt] calme și lipsite de semne.

La fel ca atunci când cineva încearcă să atingă fundul oceanului cu o prăjină,

Când agregatele (skandha) sunt analizate cu înțelepciune, nu se poate ajunge la capătul lor.

Când un Bodhisattva înțelege [prin această analiză] că acele dharme

Sunt, în vehiculul profund, în sens ultim, imaculate, fără nicio pată,

Acolo unde nu există nici skandha, nici câmp al simțurilor și nici element,

Cum poate exista pentru el, undeva, dobândirea propriului merit?

Analogia cu femeia

La fel ca un bărbat, preocupat de poftele sale, care a aranjat o întâlnire

Cu o femeie și, fără să o fi întâlnit, s-ar complăce în multe gânduri;

Atâtea gânduri [pentru acea femeie] câte ar avea el într-o zi,

Pentru tot atâtea ere se străduiește un Bodhisattva să-și atingă scopul.

Explicații despre merit

Dacă un Bodhisattva, timp de multe mii de koti de ere,

Ar oferi daruri imaculate și și-ar păstra în egală măsură moralitatea,

Și dacă un altul ar predica Dharma asociată cu înțelepciunea, cea mai înaltă perfecțiune,

Meritul din dăruire și moralitate [al primului Bodhisattva] ar fi infim [prin comparație].

Atunci când un Bodhisattva, după ce a meditat la cea mai înaltă înțelepciune,

Iese [din acea meditație] și expune Dharma cea imaculată
Și dedică [meritul din] aceste [acțiuni] Trezirii legată de binele lumii,
Nu există ceva minunat în întreaga lume care să-i poată deveni egal.

Și chiar și acel merit este declarat ca fiind complet lipsit de valoare,
Și tot gol, nesemnificativ, vid și nesubstanțial.

Astfel înaintând, el înaintează în înțelepciunea Buddhașilor.

[Astfel] înaintând, el dobândește merite nemăsurate.

Nicio creștere sau descreștere

El cunoaște ca pe simple vorbe toate aceste dharme,
Pe care Buddha le-a demonstrat, practicat și dezvăluit.
Deși el ar putea preda pentru multe niyuta de koti de ere,
Totuși, elementul-Dharma nu se va epuiza și nici nu va crește.

Cât privește cele cinci perfecțiuni ale Jina-șilor,
Și aceste dharme au fost proclamate ca fiind simple cuvinte, nimic mai mult.

Acel Bodhisattva care transformă [meritul], fără ca mintea lui să adere,
Nu eșuează, ci ajunge la Trezirea supremă a unui Buddha.

Capitolul XIX

Apariția sau producerea dependentă, și analogia cu lampa

Fitul aprins al unei lămpi cu ulei – nu prin prima manifestare [a flăcării]
Se arde fitilul [de tot]; și nici nu se arde [de tot] atunci când [acea primă
flacără] nu mai există, în absența ei.

Și nici nu se arde [cu totul] prin ultima manifestare a flăcării,
Și nici când lipsește acea ultimă flacără, fitilul nu este ars de tot.

Prin primul gând [de Trezire] nu se ajunge la cea mai înaltă iluminare,
Iar dacă acela nu apare, iluminarea nu poate fi atinsă;

Nici prin ultimul gând nu se poate ajunge la Beatitudine,

Și nu se poate atinge [Trezirea] nici când acel ultim gând nu apare.

Analogia cu sămânța și cu fructul

Dintr-o sămânță răsar copaci, flori și fructe;
Când aceasta este împiedicată [să germineze] sau este absentă, nu apare niciun copac din ea.

Tot astfel, primul gând este, bineînțeles, fundația iluminării,
Iar atunci când este împiedicat sau absent, nu rezultă nicio iluminare din el.

Orzul, orezul și altele cresc condiționate de semințe;
Fructele lor sunt în aceste [semințe] și totuși nu sunt în semințe.
Atunci când apare această iluminare a Jina-șilor
Ceea ce are loc este o iluzie, care în sinea ei este lipsită de existență.

Analogia cu picăturile de apă

Picăturile de apă umplu un vas picătură cu picătură,
Treptat, de la prima picătură și până la ultima.
La fel, primul gând este cauza [inițială a] supremei iluminări;
Calitățile luminoase se împlinesc treptat în Buddhași.

Semnificația vacuității

El înaintează în dharme ca fiind goale, fără semne și dorințe,
Însă nu stă în Odihna Binecuvântată și nici nu urmează un semn,
Ca un barcașu iscusit care merge de pe [malul] acesta pe malul celălalt,
Care nu se stabilește pe niciunul dintre maluri și nici nu stă în mijlocul curentului.

Astfel mergând, Bodhisattva nici nu gândește:
„Predestinat de cei care au cele zece puteri, fie să realizez Trezirea!”
Și nici nu tremură [pentru că vede că] iluminarea nu este ceva.
Astfel înaintând, el devine cineva care înaintează în înțelepciunea Buddhașilor.

Atitudinea față de locurile care pot cauza frică

Atunci când au văzut o lume care este o sălbăticie plină de foamete și de boli,

Ei nu simt frică și merg mai departe punându-și armura.

Întotdeauna înțelepții sunt una cu limita care urmează.

Ei nu produc, în mințile lor, nici cea mai mică urmă de oboseală.

Capitolul XX

Cele Trei Uși ale Eliberării și Buddha-dharmele

Mai mult, Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea Buddhașilor
Cunoaște aceste skandha ca neproduse, ca vide sau goale încă de la început.

Până și atunci când nu se află în concentrare și privește cu compasiune lumea ființelor,

El nu devine lipsit de Buddha-dharme.

Analogia cu eroul

Un om iscusit, înzestrat cu toate calitățile,
Puternic, invincibil, foarte bine calificat și instruit în numeroase arte,
Perfect în trasul cu arcul, dedicat multor meșteșuguri,
Perfect în cunoașterea diferitelor forme de iluzii magice și preocupat de bunăstarea lumii,

Își ia mama și tatăl, împreună cu fiii și fiicele sale,
Și intră într-un ținut sălbatic, plin de forțe potrivnice.
El face să apară mulți oameni, toți eroi campioni,
Iese de acolo în siguranță și se întoarce din nou acasă;

Tot așa, atunci când un Bodhisattva înțelept
Își întinde marea prietenie către toți cei din lumea ființelor,
După ce a trecut de cei patru Māra și de cele două niveluri,
El stă mereu în cea mai bună dintre concentrări, însă nu realizează iluminarea.

Analogia cu Cosmosul

Sprijinit de spațiu este aerul și [de acela] este masa de apă;
De apă este sprijinit acest mare pământ și lumea [vie].
Dacă fundația pentru bucuria pentru faptele ființelor
Este astfel stabilită în spațiu, cum poate cineva să se gândească la acel
obiect?

Tot astfel, Bodhisattva care este stabilit în vacuitate
Manifestă o multitudine variată de acțiuni față de ființele din lume,
Iar jurămintele și cunoașterea lui sunt o forță care susține ființele.
Însă el nu rămâne în Odihna Binecuvântată, pentru că vacuitatea nu este
un loc în care să stai.

Atunci când înțeleptul și învățatul Bodhisattva
Înaintează în cea mai profundă liniște a concentrării asupra vacității,
În acel răstimp, niciun semn nu trebuie să fie evidențiat,
Și nici nu trebuie ca el să stea în Lipsa Semnelor; căci el este cineva care
merge calm și tăcut.

Analogia cu pasărea care zboară

O pasăre care zboară nu lasă urme în spațiul intermediar,
Nici nu stă pe el și nici nu cade pe pământ.
Tot așa, Bodhisattva care înaintează prin „ușile către libertate”,
Nu ajunge în Odihna Binecuvântată și nici nu înaintează în semn.

Analogia cu arcașul

La fel cum un om, antrenat în trasul cu arcul, trage o săgeată drept în sus
Și apoi alte săgeți, una după alta, într-o succesiune [rapidă],
Fără a o lăsa pe prima să cadă pe pământ,
Până când vrea ca acea primă săgeată să cadă pe pământ;

Tot așa, cineva care înaintează în înțelepciune, cea mai bună dintre
perfecțiuni,

Și care realizează înțelepciunea, priceperea în mijloace, puterile [psihice]
și puterea de a face minuni:

Cât timp aceste rădăcini pozitive rămân neîmplinite în totalitate,
El nu obține acea excelentă și minunată Vacuitate.

Analogia dublului miracol

Un călugăr, înzestrat cu cea mai bună putere de a face minuni,
Stând pe cer, realizează miracolul dublu:
El manifestă [simultan] venirea și plecarea, statul culcat și statul așezat,
Însă nu poate fi făcut să înceteze, și nici nu se simte epuizat, oricât de mult
timp îl manifestă.

Tot așa, înțeleptul Bodhisattva, stând în vacuitate,
Perfect în cunoaștere și în puterea de a face minuni, colindând fără vreo
casă,
Manifestă față de lume o varietate nesfârșită de activități,
Însă nu poate să devină istovit, și nici nu se simte epuizat, timp de koti de
ere.

Analogia cu parașutele

Este ca și cu niște oameni care stau pe o stâncă înaltă:
Dacă ar ține câte o parașută în fiecare mână, și ar sări în gol,
Corpurile lor, odată ce au părăsit stâncile înalte,
Ar continua să cadă, până ar ajunge pe pământ.

La fel, înțeleptul Bodhisattva, după ce a sălășluit în compasiune,
Și după ce a apucat cele două parașute, a priceperii în mijloace și a
înțelepciunii,
Observă dharmele ca vide, lipsite de semne și de dorințe,
Deși nu ajunge la Odihna Binecuvântată, totuși el vede dharmele.

Analogia cu negustorul și Insula Comorilor

Cineva, dorind nestemate, a călătorit pe insula comorilor
Și, după ce a obținut nestematele, s-a întors din nou acasă.
Deși, în aceste împrejurări, negustorul trăiește foarte fericit,
El păstrează totuși în minte nenumărații semeni care suferă.

La fel, Bodhisattva care a călătorit pe insula comorii Vacuității,
Și a obținut meditațiile, capacitățile și puterile,
Deși ar fi putut intra în Odihna Binecuvântată, desfătându-se complet în
ea,
Păstrează[totuși] în minte toate ființele suferinde.

Analogia cu negustorul și călătoria sa

Ca un negustor interesat de afaceri, care merge prin orașele,
Târgurile și satele pe care le întâlnește în drum, pentru a se familiariza cu
ele;

Însă nu rămâne în ele, și nici pe insula comorilor,
Ci el, care discerne, devine priceput pe calea [care duce] spre casa sa,

La fel, înțelepții Bodhisattva care devin perfect pricepuți
În cunoașterea și eliberarea specifică Discipolilor și Pratyekabuddhașilor,
Nu rămân acolo, nici în cunoașterea-Buddha,
Și nici în ceea ce este condiționat. Înțelept în ceea ce privește Calea devine
cel care cunoaște metoda.

Bodhisattva nedefinibil

În momentul în care [Bodhisattva] a devenit una cu lumea, în prietenie,
Și înaintează în concentrarea asupra Vacuității (a Lipsei Esenței), a Lipsei
Semnelor și a Lipsei Dorințelor,

Este imposibil ca el să [vrea să] atingă Odihna Binecuvântată,
Sau să poată fi definit de condiționat.

Ca un om creat prin magie, sau ca unul care și-a făcut corpul invizibil,
[Oameni] ce nu pot fi definiți prin cuvinte,
Tot așa, Bodhisattva care înaintează prin ușile către libertate,
Nu poate fi nici el definit de cuvinte.

Ușile către libertate și stadiul de ireversibilitate

Dacă, atunci când este întrebat despre practică și însușiri,
Un Bodhisattva nu dezvăluie dharmele profunde
Care sunt Vacuitatea și Lipsa Semnelor, dacă el nu reușește să indice
dharmele specifice

Stadiului de ireversibilitate, atunci el nu trebuie să fie cunoscut drept
cineva care a fost prezis.

Indicații ale stării „fără-întoarcere” sau ireversibilității

În visele sale, el nu jinduește nici după nivelul unui Arhat,
Nici după nivelul unui Pratyekabuddha, și nici după ceea ce aparține
întreitei lumi;

Ci el vede Buddhașii, și pe sine însuși ca cineva care predică Dharma lumii:
Atunci, el trebuie cunoscut drept prezis ca „fără-întoarcere” [sau ireversibil
de la Trezirea supremă].

După ce a văzut, în visele sale, ființele aflate în cele trei locuri ale suferinței
extreme,

El face jurământul: „Fie ca, în chiar acest moment, să desființez aceste
locuri!”

Dacă, prin puterea cuvintelor sale de Adevăr, ar stinge chiar și un foc
imens,

Atunci el trebuie cunoscut drept prezis ca „fără-întoarcere”.

Acelora din lumea muritorilor care sunt posedați de spirite sau care au
diverse boli,

Cel binevoitor și plin de compasiune le potolește suferința prin puterea
declarației sale a Adevărului,

Însă nu apare în el nicio conștiință de sine, și nicio urmă de mândrie;

Bodhisattva trebuie atunci cunoscut drept prezis ca „fără-întoarcere”, ca
ireversibil.

Capitolul XXI

Mândria și alte fapte ale lui Māra

Dar când în el apare îngâmfarea „Am fost predestinat,
[Pentru că] prin declarația [mea] a Adevărului se realizează multe lucruri”,
Atunci când un Bodhisattva se socotește mai presus decât alți
[Bodhisattva], ca fiind cineva care a fost prezis,

Trebuie să știm că e cuprins de trufie și că are o inteligență redusă.

Din nou despre puterea numelui: Māra, abordându-l,
[îi] va spune: „Acesta e numele tău.”

El îi va înșira arborele genealogic pe șapte generații [și îi va spune:]
„Atunci când vei fi un Buddha, acesta va fi numele tău!”

Dacă el a trăit potrivit practicilor ascetice, este un yoghin devotat,
[Māra îi va spune]: „Înainte, [în viețile tale anterioare], ai avut exact
aceleași însușiri.”

Bodhisattva care devine îngâmfat auzind aceasta

Trebuie cunoscut ca cineva posedat de Māra, și cu o inteligență redusă.

Greșeli în legătură cu detașarea

Deși el poate practica foarte departe de sate și de orașe, într-o peșteră din
munte,

Într-o pădure îndepărtată, sau într-un crâng retras,

Bodhisattva care se preamărește pe sine, care îi disprețuiește pe ceilalți,

Trebuie cunoscut ca cineva posedat de Māra, și cu o inteligență redusă.

Deși Bodhisattvașii pot viețui tot timpul într-un sat, într-un târg sau într-o
capitală,

Dacă, aflându-se acolo, ei nu generează dorință pentru vehiculele Arhaților
și Pratyekabuddhașilor,

Ci sunt devotați Trezirii, de dragul maturizării ființelor,

Atunci aceasta a fost expusă ca detașarea fiilor lui Buddha.

Deși poate viețui pentru multe koti de ani

În peșterile din munți întinși pe sute de kilometri și plini cu animale
sălbatică,

Acel Bodhisattva nu cunoaște această [adevărată] detașare

Dacă viețuiește murdărit de trufie.

Atunci când el se simte superior Bodhisattvașilor care practică pentru
binele lumii,

Și care au obținut concentrările, eliberările, capacitățile, meditațiile și
puterile,

Pe baza faptului că ei nu practică în detașarea unei păduri îndepărtate,

Despre el, Jina a spus că „este stabilit în sfera lui Māra”.

Indiferent dacă viețuiește în apropierea unui sat sau într-o pădure retrasă,

Dacă nu are gândul dublului vehicul, și este fixat pe iluminarea supremă,

Atunci aceasta este detașarea celor care au pornit [pe Cale], spre binele
lumii.

Acel Bodhisattva trebuie considerat drept cineva al cărui sine este extinct.

Capitolul XXII

Prietenii buni și perfecțiunile

Așadar, învățatul care a ucis mândria,
Care, cu o hotărâre fermă, caută cea mai bună iluminare,
Trebuie, așa cum cineva merge la un medic pentru a fi vindecat de o
multitudine de boli,
Să frecventeze nedescurajat bunul prieten.

Buddhașii, Bodhisattvașii care au pornit către cea mai bună Trezire
Și aceste perfecțiuni, au fost proclamați ca „bunii prieteni”.
Ei sunt cei care îi instruiesc [pe Bodhisattvași] în aceste stadii treptate,
[Bodhisattvașii] înțeleg [repede] iluminarea lui Buddha, dintr-un dublu
motiv.

Jina-șii din trecut, din viitor, și cei care se află [chiar acum] în toate cele
zece direcții,
Toți [au] această perfecțiune drept Cale, și nicio alta.
Aceste perfecțiuni au fost descrise celor care au pornit către cea mai bună
iluminare,
Ca o splendidă Trezire, ca o torță, ca o lumină, ca Învățătorul.

Așa cum cunoaște perfecțiunea înțelepciunii prin semnul vacuității,
Tot prin același semn, cunoaște toate aceste dharme;
Atunci când cunoaște cu înțelepciune dharmele ca goale, vide, fără semne,
Mergând astfel, el înaintează în înțelepciunea Buddhașilor.

Murdărire și purificare

Dorind mâncare, complăcându-se în imaginație, ființele
Rătăcesc mereu prin naștere-și-moarte, cu mințile atașate.
Ca dharme, atât „eu” cât și „al meu” sunt ireale și goale, vide.
De unul singur a ajuns prostul încâlcit în spațiu.

Așa cum cineva care bănuiește că a fost otrăvit
Se poate prăbuși la pământ deși nicio otrăvă nu a ajuns în stomacul său,
Tot așa, prostul care a acceptat [ideile de] „eu” și [de] „al meu”
Este forțat, de chiar acea idee foarte ireală de „eu”, să treacă prin naștere-
și-moarte, încă o dată, și încă o dată.

Acolo unde cineva observă, este confuzie – așa a fost arătat;
Non-conceperea și non-perceperea lui „eu” și „al meu” a fost numită purificare.

Însă nimeni nu este murdărit sau curățat prin acestea.
Atunci Bodhisattva a înțeles perfecțiunea înțelepciunii.

Meritul suprem al înțelepciunii perfecte

Dacă atâtea ființe câte sunt în întreaga Jambudvīpa,
Toate, aspirând la cea mai înaltă Trezire,
Și după ce au oferit daruri timp de multe mii de koti de ani,
Le-ar dedica pe toate Trezirii legate de binele lumii,

Și dacă altcineva, priceput în înțelepciune, cea mai înaltă perfecțiune,
S-ar conforma acesteia chiar și pentru o singură zi,
Atunci întreaga generozitate ar genera [prin comparație] un merit infim.
Așadar, neînfricatul trebuie întotdeauna să se cufunde în înțelepciune.

Înțelepciunea perfectă și compasiunea

Atunci când yoghinul înaintează în înțelepciune, cea mai bună dintre perfecțiuni,

El dă naștere măreței compasiuni, însă nu și noțiunii sau ideii de ființă.
Atunci, înțeleptul devine demn de ofrandele întregii lumi;
El nu consumă niciodată fără rost hrana tărâmului.

Bodhisattva care vrea să elibereze zeii și oamenii
Leași de atâta timp, precum și ființele din cele trei ținuturi ale durerii,
Și să manifeste, în lumea ființelor, calea largă spre celălalt țărm,
Trebuie să fie devotat zi și noapte perfecțiunii înțelepciunii.

Analogia cu perla de mare preț

Un om, care a câștigat odată o foarte frumoasă nestemată,
Pe care nu a avut-o înainte, ar fi bucuros.

Dar dacă, imediat ce a câștigat-o, ar pierde-o din nou, din neatenție și delăsare,

I-ar părea rău, și ar jindui tot timpul după ea.

Tot așa, yoghinul care a pornit către cea mai bună iluminare
Nu trebuie să se despartă de perfecțiunea înțelepciunii, care este
comparabilă cu o nestemată.

Apucând cu o energie crescândă nestemata pe care a câștigat-o,
El înaintează, și ajunge repede la Beatitudine.

Capitolul XXIII

Poziția superioară a Bodhisattvașilor

Atunci când Soarele răsare pe un cer senin, un singur mănunchi de raze,
Împrăștie întregul întuneric care produce orbire și confuzie,
Și strălucește mai tare decât orice animale, cum ar fi licuricii,
Și mai tare decât toate stelele, și decât Luna.

Tot așa, înțeleptul care înaintează în înțelepciune, cea mai înaltă
perfecțiune,

După ce a distrus jungla vederilor,
[Acel] Bodhisattva care înaintează în Vacuitate și în Lipsa Semnelor,
Depășește foarte mult întreaga lume, și pe Arhați, și pe Pratyekabuddhași.

Analogia cu regele și cu prințul moștenitor

Așa cum fiul unui rege, care dăruiește bogății, dorind bunăstarea
[celorlalți],

Devine foarte căutat, o persoană cu autoritate în fața tuturor:

Dacă, încă de pe acum, el face [multe] ființe fericite,

Cu atât mai multe va face atunci când va deveni [conducătorul] plin de
resurse al regatului!

Tot așa și înțeleptul Bodhisattva, care înaintează în înțelepciune,
Care dăruiește ceea ce nu are moarte, [care e] drag zeilor și oamenilor,
Încă de pe acum, el este interesat de fericirea ființelor,
Cu cât mai mult va fi atunci când va deveni rege al Dharmei!

Capitolul XXIV

Cum este Māra tulburat și înfrânt

Dar Māra simte în acel moment ca un spin în propria-i carne,
[Este] bolnav de supărare, nefericit, neîmpăcat și fără vlagă.

[El manifestă] un incendiu la orizont, sau azvârle un meteorit, pentru a
însăimânta:

„Cum poate fi făcut acest Bodhisattva să devină descurajat,
deznădăjduit?”

Când înțelepții devin concentrați cu hotărâre,
Contemplând zi și noapte înțeleșul înțelepciunii, cea mai înaltă
perfecțiune,

Atunci corpurile, gândurile și vorbirea lor devin [libere] ca o pasăre pe cer.
Cum ar putea Fratele Întunericului să mai găsească vreo intrare la ei?

Ce îl mulțumește pe Māra

Atunci când un Bodhisattva ajunge la certuri și dispute,
Și când gândurile [a doi Bodhisattvași] sunt furioase și în conflict,
Māra devine mulțumit și plin de însuflețire, [gândind:]
„Amândoi rămân foarte departe de cunoașterea Jinașilor,

Amândoi rămân foarte departe [de ea], la fel ca demonii plini de ură;
Amândoi își vor cauza declinul propriilor legăminte.
Cei care sunt plini de ură, lipsiți de răbdare, cum ar putea obține
iluminarea?”

Atunci Māra e mulțumit, laolaltă cu hoardele sale.

Mândria și căința unui Bodhisattva

Dacă un Bodhisattva care nu a fost prezis
Ar avea gânduri furioase față de cineva care a fost prezis, și ar stârni o
ceartă:

Atâtea momente câte stăruie cu încăpățânare în gândurile sale greșite,
Pentru tot atâtea ere, el trebuie să-și pună din nou armura.

Apoi devine atent, și [reflectează] „Acestea sunt gânduri negative, răufăcătoare;

Prin perfecțiunea răbdării, Buddhașii ajung la Trezire.”

Își recunoaște greșeala, și apoi se stăpânește,

Sau încetează, și se antrenează în Buddha-Dharma.

Capitolul XXV

Cum este antrenat un Bodhisattva

Atunci când se antrenează, el nu practică niciun antrenament,
Și nici nu ajunge la cel care se antrenează, sau la dharmele care [constituie] antrenamentul.

Cel care se antrenează fără a face diferența între cele două: antrenament și non-antrenament,

Se antrenează în această Buddha-Dharma.

Bodhisattva care își cunoaște astfel antrenamentul,

Nu devine niciodată insuficient antrenat, sau imoral.

După ce a găsit plăcere în ele, el se antrenează în aceste Buddha-dharme.

El se antrenează, priceput în antrenament[ul superior], dar fără să perceapă și să conceapă nimic.

Atunci când înțelepții care revarsă lumină se antrenează astfel în înțelepciune,

Nu le apare nici măcar un gând care să nu fie virtuos:

La fel cum, atunci când Soarele merge pe cer, înainte de atingerea razelor sale,

Nicio întunecime nu se poate menține în spațiul intermediar.

Înțelepciunea perfectă cuprinde toate perfecțiunile

Pentru cei care au urmat un antrenament în perfecțiunea înțelepciunii,

Toate [celelalte] perfecțiuni sunt conținute în el.

Așa cum, în vederea greșită a individualității, toate cele șaiszeci și două de vederi greșite

Sunt incluse, așa sunt și aceste perfecțiuni [incluse în perfecțiunea înțelepciunii].

Atunci când însușirea de a trăi a fost oprită,
Odată cu ea sunt oprite și toate celelalte însușiri care pot exista:
La fel, atunci când cei mai buni dintre înțelepți merg în înțelepciune,
Toate aceste perfecțiuni au fost descrise ca fiind cuprinse în ea.

Bodhisattva și Discipolii

Înțeleptul Bodhisattva devine antrenat
În toate însușirile Discipolilor, și în cele ale Pratyekabuddhașilor,
Însă nu rămâne în ele și nici nu jinduiește după ele.
„[Și] în asta trebuie să fiu antrenat” [gândește el]. Astfel se antrenează.

Capitolul XXVI

Bucuria sau jubilara, și înțelepciunea perfectă

Dacă cineva se bucură, fără să ezite, de producerile gândului
[Unui Bodhisattva care] a apucat-o ireversibil pe drumul către cea mai
bună Trezire,

Munții asemenea lui Meru dintr-un întreg trichiliocosmos se pot [măsura
cu vârful unui pai],

Dar nu și meritul produs prin [această] bucurie sau jubilară.

Ei se bucură de mulțimea de merit a tuturor ființelor

Care doresc ceea ce este virtuos, [și] care vor Eliberarea.

Atunci când, pentru binele ființelor, ei au atins calitățile infinite ale unui
Jina,

Ei vor dăruia Dharma lumii, pentru încetarea completă a suferinței.

Bodhisattva care, fără a discrimina, înțelege

Toate dharmele ca fiind goale, vide, lipsite de semne, și nestânjenite de
nimic,

Fără niciun dualism, el caută Trezirea în înțelepciune.

Acel practicant este devotat celei mai înalte perfecțiuni a înțelepciunii.

Analogia spațiului și a firmamentului

O împiedicare a elementului spațiu de către firmament
Nu poate fi găsită nicăieri, de către nimeni.
Tot așa, mergând în înțelepciune, înțeleptul Bodhisattva
Este asemenea spațiului deschis, și merge calm și în tăcere.

Analogia oamenilor creați prin magie

[Atunci când se uită la audiență,] unui om creat de un magician nu-i trece prin minte

„Voi mulțumi acești oameni!”; și totuși, își îndeplinește activitatea;
Oamenii îl văd manifestând multe activități iluzorii,
Deși nu are corp, minte, sau nume.

Tot așa, niciodată nu-i trece prin minte cuiva care înaintea în înțelepciune:

„După ce voi fi cunoscut iluminarea, voi elibera lumea!”

În diversele sale renașteri, el este legat de multe și felurite activități,

Pe care le manifestă ca pe iluzii magice, dar fără să ajungă la greșita diferențiere sau discriminare.

Analogia cu creațiile magice ale lui Buddha

Așa cum creația magică a unui Buddha realizează activitățile unui Buddha
Fără să-i apară vreun gând de îngâmfare atunci când le realizează,
Tot astfel, înțeleptul Bodhisattva care înaintea în înțelepciune,
Manifestă toate activitățile, asemănător cu o iluzie magică inventată.

Analogia cu mașinăria

Un constructor foarte priceput și experimentat a făcut un aparat din lemn,
Asemănător cu un bărbat sau cu o femeie, și care își îndeplinește aici toate activitățile.

Tot așa, înțeleptul Bodhisattva, mergând în înțelepciune,

Își realizează toate activitățile prin cunoașterea sa, însă fără diferențiere sau discriminare.

Capitolul XXVII

Bodhisattva demn de omagiu

Pe înțeleptul care înaintează astfel, multe adunări de zei îl vor omagia
Împreunându-și mâinile într-un salut respectuos,
Și toți Buddhașii din lumile din cele zece direcții
Vor proclama ghirlanda de laude ale calităților lui.

Māra este lipsit de putere în fața anumitor Bodhisattva

Dacă atâtea ființe câte se află în tărâmurile nenumărate ca nisipurile
Gangelui,
Toate, să presupunem, ar deveni câte un Māra,
Și dacă fiecare fir de păr de pe corpurile lor ar crea, prin magie, câte o
capcană,
Toți și toate la un loc nu ar putea să-l împiedice sau să-l întârzie pe înțelept,

Deoarece Bodhisattva cel puternic și înțelept devine inatacabil
De către cei patru Māra, [și] de nezdruncinat, din patru motive:
El devine cineva care sălășluiește în vid; totuși, nu este unul care
abandonează ființele;
Acționează așa cum vorbește; el este susținut de Buddhași.

Atitudinea corectă față de Aseitate

Acel Bodhisattva care crede hotărât atunci când este predată
Această perfecțiune a înțelepciunii, Mama Tathāgatașilor,
Și care practică hotărât calea treptată [a unui Bodhisattva],
Trebuie să fie cunoscut ca fiind pornit corect către atotcunoaștere.

Însă el nu ajunge în vreun loc de ședere în Aseitatea elementului-Dharma,
Ci devine cineva asemenea unui nor, care stă pe cer fără un suport pe care
să stea,

Un vrăjitor care, asemenea unei păsări, călărește vântul care nu-i oferă
niciun sprijin,

Sau ca cineva care, prin forța incantațiilor, produce în mod miraculos un
copac cu florile complet înflorite deși nu e anotimpul lor.

Bodhisattva sălășluiește cel mai presus

Înțeleptul și învățatul Bodhisattva care înaintează astfel
Nu ajunge la cel care se trezește la iluminare, și nici la Buddha-dharme,
Nici la cel care demonstrează, și nici la cel care iubește și vede Dharma.
Acesta este sălașul celor care doresc calmul, al celor care se desfată în
însușirile prețioase.

Oricâte ar fi sălașurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor,
Asociate cu pacea și cu fericirea concentrării calme,
Cu excepția eliberării [de tip] Arhat a Tathāgatașilor,
Acest sălaș este printre cele mai înalte, printre cele de nedepășit.

Cum și de ce trebuie cineva să sălășluiască în Vacuitate

O pasăre sălășluiește în spațiu, dar nu cade.
Un pește sălășluiește în apă, dar nu se îneacă.
Tot așa Bodhisattva care, prin meditații și puteri, a trecut dincolo,
Sălășluiește în gol, însă nu atinge Odihna Binecuvântată.

Cel care vrea să ajungă la apogeul calităților tuturor ființelor,
Să atingă cea mai bună, prea-minunata cunoaștere-Buddha,
Să dăruiască cel mai bun dar al celei mai înalte, a supremei Dharma,
Trebuie să recurgă la acest cel mai bun sălaș al celor care aduc beneficii.

Capitolul XXVIII

Cei care se antrenează în înțelepciunea perfectă, se antrenează în Buddhitate

Dintre toate antrenamentele ce au fost dezvăluite de către Conducător,
Această învățătură este cea mai bună, este neîntrecută.
Cel care, înțelept în toate antrenamentele, vrea să meargă Dincolo,
Trebuie să se antreneze în această perfecțiune a înțelepciunii, în
antrenamentul [unui] Buddha.

Perfecțiunea înțelepciunii nu poate fi epuizată

Acesta este cel mai bun vas, depozitul supremei Dharma,
Comoara fericirii și a tihnei acelor ființe care aparțin clanului Buddhașilor.
Salvatorii lumii din trecut, viitor, [și cei din prezent] din cele zece direcții,
Toți au izvorât din aceasta, și totuși elementul-Dharma nu se epuizează.

Toate florile, fructele, copacii și pădurile care există,
Toate au ieșit din pământ și își au originea în el.
Cu toate acestea, pământul nu trece printr-un proces de împuținare sau
de creștere,
Nu obosește, nu se consumă, și nu face nicio deosebire.

Urmașii lui Buddha, și Discipolii, și Pratyekabuddhașii,
Zei, și numeroasele dharmae care duc la tihna și fericirea întregii lumi,
Toate au izvorât din înțelepciune, cea mai înaltă perfecțiune,
Și totuși, înțelepciunea nu se epuizează niciodată, și nici nu sporește.

Toate ființele care se află în [regiunile] joase, mijlocii și înalte [ale] lumii,
Toate sunt produse de ignoranță – așa a spus Buddha.
Mașinăria suferinței este ținută în mișcare de întreaga mulțime de condiții,
Și, totuși, mașinăria ignoranței nu se epuizează, și nici nu sporește.

Numeroasele rădăcini de procedee iscusite, sau uși și metode de
cunoaștere,
Toate au izvorât din înțelepciune, cea mai înaltă perfecțiune.
Mașinăria cunoașterii este ținută în funcțiune de întreaga mulțime de
condiții,
Și totuși, perfecțiunea înțelepciunii nici nu sporește și nici nu se
împuținează.

Apariția sau producerea dependentă

Însă Bodhisattva care înțelege producerea condiționată ca non-producere,
Și această înțelepciune ca non-extincție:
Așa cum razele Soarelui s-au eliberat de acoperământul norilor,
Așa a împrăștiat el acoperământul ignoranței, și a devenit Existent-De-La-Sine.

Capitolul XXIX

Perfecțiunea Concentrării

Cei cu o putere măreață, care sălășluiesc în cele patru Meditații,
Nu fac din ele nici casă și nici loc în care să se stabilească,
Însă aceste patru Meditații, cu tot cu membrele lor, vor deveni la rândul
lor

Temeiul dobândirii supremei și nedepășitei Treziri.

Cel care este stabilit în Meditații devine cineva care obține cea mai înaltă
înțelepciune,

Iar când are experiența celor patru excelente Meditații Fără Formă,
El face ca aceste Dhyāna să folosească celei mai bune și mai înalte Treziri.
Bodhisattva nu se antrenează în acestea pentru încetarea revărsărilor.

Uimitoare și minunată este această acumulare de însușiri prețioase!
Când ei au stat în Meditație și în Concentrare, nu a fost niciun semn.
Când personalitatea celor care au practicat acestea se destramă,
Ei sunt născuți din nou în lumea dorințelor senzuale, așa cum [și unde] au
voit.

Ca un om din Jambudvīpa care a fost în trecut un zeu,
Și care, după ce ar ajunge din nou în cele mai înalte tărâmurile ale zeilor
Și ar vedea sălășurile din ele,
S-ar întoarce [în lumea oamenilor], și nu și-ar face casa acolo;

Tot la fel, acei Bodhisattva înzestrați cu cele mai bune însușiri,
După ce au stat în Meditație și Concentrare, yoghini care s-au străduit
intens,

Devin din nou stabiliți în lumea simțurilor, imaculați,
Asemenea lotusului în apă, independenți de dharmele proștilor.

Cu excepția scopului maturizării ființelor, de a purifica tărâmul[-Buddha],
Pentru a desăvârși aceste perfecțiuni, Cei cu Minte Măreață
Nu năzuiesc la renașterea în lumea fără formă,
Ca nu cumva acolo să aibă loc o pierdere a perfecțiunilor și a calităților
iluminării.

Este ca și cum un om care, după ce a găsit un depozit de nestemate,
Nu ar genera dorință pentru ele, în intelectul său.
La un moment dat, el poate obține câteva dintre ele;
Și după ce le-a apucat și a intrat în casă, nu ar jindui foarte mult după ele.

Tot așa, înțelepții Bodhisattvași care au obținut
Concentrarea calmă care oferă bucurie și ușurare a celor patru Meditații,
După ce au renunțat la obținerea de bucurie și ușurare prin Meditații și
Concentrări,
Intră din nou în lumea senzuală, plini de compasiune pentru tot ceea ce
trăiește.

Atunci când un Bodhisattva se află în concentrările Meditațiilor,
El nu generează în intelectul său dorință pentru vehiculele Arhaților și
Pratyekabuddhașilor,
[Pentru că atunci] el ar deveni neconcentrat, distras și arogant în mintea
sa,
Ar pierde calitățile unui Buddha, [ar fi ca] un marinar care suferă
naufraziul.

Deși se angajează în cele cinci calități ale simțurilor,
În formă și sunet, și în miros, gust și atingere,
Bucurosul Bodhisattva, eroul, atunci când este eliberat de vehiculele
Arhaților și Pratyekabuddhașilor,
Trebuie cunoscut în mod înțelept ca fiind mereu concentrat.

Perfecțiunea Vigorii

Ei au minți pure și curajoase, și sunt legați de alte ființe și persoane,
[Atunci când] practică excelenta perfecțiune a Vigorii.
Așa cum o servitoare se supune stăpânului ei, care nu este supusul
altcuiva,
Tot așa, cei statornic înțelepți se supun tuturor ființelor.

Servitoarea nu răspunde înapoi stăpânului ei,
Chiar dacă este abuzată, lovită și bătută.
Tremurând foarte tare în mintea ei și învinsă de frică,
Ea gândește „Cu siguranță, m-ar omorî pentru așa ceva!”

Tot astfel, Bodhisattva care a pornit pe drumul către cea mai înaltă Trezire
Trebuie să se poarte ca un adevărat slujitor față de întreaga lume.
După aceea, el obține iluminarea și are loc desăvârșirea calităților.
Focul care s-a aprins din iarbă și din bețe, le arde [apoi] și pe ele.

Renunțând la un destin fericit pentru sine însuși,
Practicându-și îndatorirea față de alte ființe, zi și noapte, cu mintea lipsită
de ezitări,
Ca o mamă având grijă de singurul [ei] copil,
El perseverează neobosit în intenția sa hotărâtă.

Capitolul XXX

Perfecțiunea Vigorii (continuare)

Acel Bodhisattva care intenționează să rătăcească mult [timp] în naștere-
și-moarte,
Un yoghin devotat purificării tărâmului[-Buddha], pentru bunăstarea
ființelor,
Și care nu produce nici cel mai mic gând de oboseală,
Este înzestrat cu perfecțiunea vigorii și nu poate fi descurajat.

Dacă un Bodhisattva lipsit de înțelepciune numără koti de ere,
Și consideră că mai are mult până la atingerea completă a iluminării, el este
sortit să sufere,
Și, în timp ce înaintează spre Dharma, va suferi mult.
Prin aceasta, el este inferior în perfecțiunea vigorii și, în esență, leneș.

Dacă, începând cu producerea primului gând al deplinei iluminări
Și până când el atinge în sfârșit Beatitudinea supremă,
Ar persevera complet concentrat, zi și noapte,
Cel înțelept și învățat trebuie cunoscut drept cineva care manifestă
vigoare.

Dacă i s-ar spune: „Vei fi cineva care va obține cea mai înaltă Trezire,
Dar numai cu condiția ca înainte să fi sfârșit muntele Sumeru.”
Și dacă el ar emite [atunci] un gând de oboseală sau de limitare [a
eforturilor sale],
Atunci acel Bodhisattva este afectat de lene.

Însă, dacă atunci îi apare gândul conștient „Asta nu e deloc greu.
Într-o clipă, din muntele Sumeru se va alege praful”,
Înțeleptul Bodhisattva devine cineva care manifestă vigoarea.
Nu peste mult timp, el va obține cea mai înaltă Trezire a Conducătorilor.

Dacă depune eforturi cu corpul, mintea și vorbirea, [gândind]
„După ce [mă] voi fi maturizat, voi lucra pentru binele lumii”,
Atunci, fiind fixat pe ideea de sine, el este afectat de lene.
El este la fel de departe de ajungerea prin meditație la ideea lipsei unui
sine, precum este cerul de pământ.

Atunci când cineva nu are noțiunile de corp, de gând sau de ființă,
Când stă eliberat de percepții și înaintează în Dharma non-duală:
Aceasta a fost numită perfecțiunea vigorii, de Cel ce dăruiește beneficii,
Perfecțiunea celor care doresc iluminarea supremă, fericită, nepieritoare.

Perfecțiunea Răbdării

Atunci când aude pe altcineva vorbindu-i aspru și jignitor,
Înțeleptul Bodhisattva rămâne foarte calm și mulțumit.
[El gândește:] „Cine vorbește? Cine aude? Cum, cui, cine?”
[Astfel,] cel care discernere este devotat celei mai înalte perfecțiuni a
răbdării.

Dacă un Bodhisattva devotat prețioasei Dharma rămâne răbdător,
Și dacă altcineva ar dăruia trichilocosmosul umplut cu lucruri prețioase
Buddhașilor, Cunoscătorii lumii, și Arhaților și Pratyekabuddhașilor,
Meritul acestei ofrande ar fi, [prin comparație,] infim.

Personalitatea celui care este stabilit în răbdare este complet purificată,
Înălțată de cele treizeci și două de semne, [devine] nelimitată.
El predică ființelor cea mai bună Dharma vidă.
Răbdătorul și cel care discernere devin dragi întregii lumi.

Dacă cineva ar lua un coș plin cu pulbere de santal,
Și, cu respect și afecțiune, l-ar împrăști peste Bodhisattva,
Și dacă un altul i-ar azvârli cărbuni aprinși în cap,
Bodhisattva trebuie să aibă același gând față de amândoi.

După ce a fost astfel răbdător, înțeleptul și învățatul Bodhisattva Dedică acea producere de gând celei mai înalte Treziri. Eroul care rămâne răbdător în toate lumile, depășește Oricâți Arhați și Pratyekabuddha ar fi în lumea ființelor.

Încă o dată, cel care este răbdător, trebuie să producă un gând [astfel]: „În iaduri, în lumea animalelor și în lumea lui Yama sunt multe suferințe. Cu plăcerile simțurilor drept cauză, ființa trebuie să simtă mult din ceea ce produce neplăcere.

Mai bine să fiu răbdător astăzi, de dragul iluminării!”
„Bici, băț, lovituri, sabie, întemnițare și crimă,
Decapitare, tăierea urechilor, mâinilor, picioarelor și a nasului,
Atâtea rele câte sunt în lume, pe [toate] le [voi] îndura”,
[Când gândește astfel, un] Bodhisattva stă în perfecțiunea răbdării.

Capitolul XXXI

Perfecțiunea Moralității

Prin moralitate, cei care doresc calmul sunt ridicați, [și] sunt stabiliți în sfera [Buddhașilor,] cu cele zece puteri, a celor cu moralitate neștirbită.

Oricâtor acțiuni de înfrânare trebuie să se conformeze,
Ei le dedică Trezirii pentru binele tuturor ființelor.

Dacă generează dorință pentru iluminarea Arhaților și a Pratyekabuddhașilor,

El devine imoral, lipsit de înțelepciune, și merge greșit.

Dar când cineva dedică [întreg meritul său] celei mai înalte Beatitudini a Trezirii,

El este stabilit în perfecțiunea moralității, [deși este] unit cu facultățile simțurilor.

Dharma din care răsar calitățile iluminării celui Blând,
Acela este obiectul moralității pentru cei care sunt înzestrați cu însușirile Dharnei.

Învățătura care [duce la] pierderea calităților Trezirii în cei care acționează pentru binele lumii,

Acea a fost proclamată de către Conducător ca imoralitate.

Atunci când un Bodhisattva gustă din cele cinci calități ale simțurilor,
Dar s-a refugiat în Buddha, în Dharma și în sfânta Sangha,
Și și-a întors atenția spre atotcunoaștere, [gândind:] „Voi deveni un
Buddha”,

Ca stabilit în perfecțiunea moralității trebuie cunoscut acela care discerne.

Dacă, mergând pe cele zece căi ale acțiunilor virtuozitate, chiar și pentru koti
de ere,

El produce dorință pentru nivelul Arhatului, sau pentru cel al unui
Pratyekabuddha,

Atunci el devine cineva a cărui moralitate este știrbită, cu moralitate
greșită,

Iar producerea unui asemenea gând este mai gravă decât o jignire ce
merită alungarea [din comunitate].

El păzește moralitatea și dedică celei mai înalte iluminări [meritul rezultat
din practicarea ei],

Dar nu se simte mândru pentru asta, și nici nu se preamărește.

Atunci când a scăpat de ideea de „eu” și de ideea de „alte ființe”,

Acel Bodhisattva este stabilit în perfecțiunea moralității.

Dacă un Bodhisattva, mergând pe calea Jina-șilor,

Face [o deosebire între] ființe, ca având o moralitate integră sau o
moralitate decăzută,

Hotărât în a percepe multiplicitatea, el este perfect imoral.

El greșeste în moralitatea sa, nu este perfect pur în ea.

Cel care nu are nici noțiunea de „eu” și nici noțiunea de „ființă”,

A realizat retragerea de la percepție,[și] nu are [nevoie de] înfrânare,

Cel care nu este atent nici la înfrânare și nici la non-înfrânare,

A fost proclamat de către Conducător ca fiind înfrânat de moralitate.

Perfecțiunea Generozității

Însă cel care, înzestrat cu moralitate, o ființă pură,

Ajunge să nu fie preocupat de nimic din ce i-ar putea fi drag sau
respingător,

Și atunci când renunță la cap, mâini și picioare, mintea sa rămâne
neabătută,

El devine cineva care renunță la tot ce are, întotdeauna neînfricat.

După ce a cunoscut natura originară esențială a dharmelor ca vidă și lipsită de [vreun] sine,

El ar renunța la propria carne, fără ca mintea-i să simtă descurajare,
Ca să nu mai vorbim despre renunțarea la bunurile și la aurul său.
Este imposibil ca el să acționeze din răutate.

Prin ideea sau noțiunea de „eu” apare un sentiment al posesiei și proprietății, precum și lăcomia;

Cum pot cei iluzionați să aibă tăria să renunțe?
Cei răi sunt renăscuți în lumea spiritelor înfometate (Preta),
Sau ca oameni, și apoi sunt săraci.

Atunci Bodhisattva, după ce a înțeles de ce ființele acestea sunt lovite de sărăcie,

Devine hotărât să dea, [să fie] mereu un dăruitor generos.
Când a oferit cele patru continente frumos împodobite ca și cum ar fi doar scuiat,
El devine entuziasmat, pentru că nu a păstrat Continentele.

După ce a oferit daruri, înțeleptul și învățatul Bodhisattva,
Gândindu-se la toate ființele care există în întreaga lume,
Devine un donator față de toate și, pentru binele lumii,
Dedică acele daruri celei mai mărețe Treziri.

Dacă a oferit un dar, el nu îl vede ca pe o bază sau ca pe un suport,
Și nici nu așteaptă vreo răsplată datorită lui.
După ce a renunțat astfel, el devine un înțelept care renunță la tot.
Puținul la care a renunțat devine mult și nemăsurabil.

Dacă toate ființele din întreaga lume triplă, atât de multe câte sunt,
Ar oferi daruri, timp de ere nesfârșite,
Buddhașilor Cunoscători ai lumii, și Arhaților și Pratyekabuddhașilor,
Însă ar dori virtuțile Discipolilor;

Și dacă un Bodhisattva înțelept și priceput în mijloace
S-ar bucura de fundamentul faptelor lor merituoase,
Și, pentru binele ființelor, ar dedica [acea bucurie] celei mai bune și mai mărețe Treziri,

Prin [acțiunea de] a fi dedicat el ar depăși meritul întregii lumi.

Dacă ar exista o grămadă mare de bijuterii false, din sticlă,
O singură nestemată de lapislazuli le-ar depăși pe toate [ca valoare];
Tot așa, Bodhisattva care se bucură depășește [ca merit]
Întreaga mulțime imensă de daruri a întregii lumi.

Dacă Bodhisattva, atunci când oferă daruri lumii,
Rămâne neatins de sentimentul de posesie sau de atașare față de
proprietatea sa,
Atunci rădăcina lui pozitivă crește și devine ceva de o măreață putere,
La fel cum, în absența norilor, luna plină este un cerc strălucitor de lumină.

Capitolul XXXII

Răsplata celor șase perfecțiuni

Prin Generozitate, un Bodhisattva își oprește renașterile ca Preta.
El își încetează și sărăcia, și la fel și toate murdăriile minții.
Atunci când practică [dăruirea], el obține bunăstare abundentă, infinită.
Prin Generozitate, el maturizează ființele aflate în dificultate.

Prin Moralitate, el evită nașterile ca unul dintre multele animale,
Și cele opt momente nepotrivite; el renaște mereu în momente favorabile.
Prin Răbdare, el obține un corp perfect, cu însușiri superioare,
Cu ten auriu, drag lumii să-l privească.

Prin Vigoare, el nu își atrage pierderea calităților luminoase,
Și obține depozitul cunoașterii infinite a Jinașilor.
Prin Meditație, el părăsește dezgustat facultățile simțurilor
Și obține „Învățătura”, cunoașterile supranormale și concentrările.

După ce a înțeles, prin Înțelepciune, natura esențială originară a
dharmelor,

El transcende complet întreita lume și stările dureroase.
Învârtind roata prețioasă a Celor Mai Măreți Dintre Oameni,
El demonstrează Dharma lumii, pentru încetarea completă a suferinței.

Atunci când un Bodhisattva a împlinit aceste dharme,
El primește totuși, în continuare, puritatea tărâmului și puritatea ființelor
[din el].

El primește și transmisia liniei lui Buddha, și transmisia Dharmei,
Și transmisia Sangha. El primește toate dharmele.”

Concluzie

Medicul suprem, care oferă tratament medical pentru bolile lumii,
A predat această expunere a înțelepciunii, care este calea către iluminare.
Aceasta e numită „Calea către Trezire care este «Acumularea de Calități
Prețioase»“,
Și a fost predată pentru ca toate ființele să poată ajunge pe această Cale.

PERFEȚIUNEA ÎNȚELEPCIUNII ÎN OPT MII DE RÂNDURI
Aṣṭasāhasrikā-Prajñāpāramitā

Capitolul I – Practica înțelegerii tuturor aspectelor

1. Introducere

Așa am auzit odată.

Divinul se afla în Rajagriha, pe Piscul Vulturului, însoțit de o mare adunare de o mie două sute cincizeci de călugări, toți Arhați – cu revărsările oprite, imaculați, complet controlați, foarte liberi în inimile lor, bine eliberați, înțelepți, de rasă pură, mari Șerpi, munca lor făcută, sarcinile lor îndeplinite, poverile lor puse jos, propriul lor bine [deja] atins, sortiți să devină extincți, cu inimile bine eliberate prin înțelegere corectă, controlându-și perfect și complet mințile – cu excepția unei singure persoane, adică Venerabilul Ānanda.

Divinul spuse către Venerabilul Subhūti, Înțeleptul: Subhūti, pornind de la înțelepciunea perfectă, lămurește acum Bodhisattvașilor, mărețele ființe, cum înaintează în înțelepciunea perfectă Bodhisattvașii, mărețele ființe!

Atunci, Venerabilul Śāriputra gândi: Oare Venerabilul Subhūti, Înțeleptul, va expune înțelepciunea perfectă prin acțiunea propriei sale puteri de a revela înțelepciunea, sau prin măreția și puterea lui Buddha?

Venerabilul Subhūti care știa prin puterea lui Buddha că Venerabilul Śāriputra cugeta astfel, în chip înțelept, înlăuntrul său, i-a spus acestuia: Venerabile Śāriputra, orice predau discipolii Divinului, totul trebuie cunoscut drept acțiunea lui Tathāgata. Întrucât ei se antrenează chiar în Dharma demonstrată de Tathāgata, ei îi realizează natura adevărată și o păstrează în minte. După aceea, nimic din ceea ce predau nu contrazice natura adevărată a dharmelor. Ceea ce are loc este doar o revărsare a demonstrării Dharmei de către Tathāgata. Orice ar expune acești fii de familie nobilă ca fiind natura dharmelor, ei nu o vor face în contradicție cu adevărata natură a dharmelor [și cu Dharma].

2. Extincția sinelui

După aceea, Venerabilul Subhūti, prin puterea și măreția lui Buddha, îi spuse acestuia: Divinul a spus „Subhūti, pornind de la înțelepciunea perfectă, lămurește acum Bodhisattvașilor, mărețele ființe, cum înaintează în înțelepciunea perfectă Bodhisattvașii, mărețele ființe!” Atunci când cineva vorbește despre un „Bodhisattva”, ce lucru (dharma) exprimă cuvântul „Bodhisattva”? O, Divinule, nu văd nicio dharma „Bodhisattva” și nici vreo dharma numită „înțelepciune perfectă”. Din moment ce nici nu găsesc, nu percep, nu concep și nici nu văd vreo dharma „Bodhisattva” și nici vreo „înțelepciune perfectă”, ce Bodhisattva trebuie să instruiesc și să sfătuiesc, și în ce înțelepciune perfectă? O, Victoriosule, dacă atunci când se indică acestea,

inima unui Bodhisattva nu se sperie și nici nu devine indiferentă, nu deznădăjduiește și nici nu devine descurajată, dacă el nu se întoarce cu spatele și nici nu devine deprimat, nu tremură, nu este înfricoșat sau îngrozit, atunci chiar acest Bodhisattva, această măreață ființă, este cel care trebuie instruit în înțelepciunea perfectă. Chiar aceasta este cea care trebuie recunoscută drept înțelepciunea perfectă a acelui Bodhisattva, drept instruirea sa în înțelepciunea perfectă. Atunci când el stă neclintit astfel, aceasta este instruirea și sfătuirea sa. Mai mult, atunci când un Bodhisattva înaintează în înțelepciunea perfectă și o dezvoltă, el trebuie să se antreneze astfel încât să nu se mândrească cu acel gând al Trezirii [n.t. sau cu acea minte a Trezirii (Bodhicitta)]. Acel gând este non-gând, din moment ce, în natura sa originală, esențială, mintea este transparent-luminoasă.

Śāriputra: Acel gând care nu este gând, este ceva ce există?

Subhūti: Există, sau cineva poate percepe în această stare de absență a gândului fie un „este”, fie un „nu este”?

Śāriputra: Nu, nu asta.

Subhūti: A pus atunci Venerabilul Śāriputra o întrebare potrivită când a întrebat dacă acel gând care nu este gând este ceva ce este?

Śāriputra: Ce este atunci această stare de absență a gândului?

Subhūti: Este fără modificare sau discriminare.

Śāriputra: Corect expui asta, Subhūti, tu cel pe care Divinul l-a declarat ca fiind cel mai înaintat dintre cei care sălășluiesc în Pace. Din acest motiv [adică, pentru că el nu se mândrește cu acel gând al iluminării] trebuie să fie considerat un Bodhisattva drept cineva care nu se mai poate întoarce de la Trezirea deplină, și drept cineva care nu va înceta niciodată să ia în serios înțelepciunea perfectă. Indiferent dacă cineva vrea să se antreneze pe nivelul unui Discipol, al unui Pratyekabuddha sau al unui Bodhisattva, acela trebuie să asculte această perfecțiune a înțelepciunii, să se ocupe de ea, să o păstreze în minte, să o recite, să o studieze și să o răspândească printre ceilalți, trebuie să facă eforturi și să se antreneze chiar în această perfecțiune a înțelepciunii. Cineva înzestrat cu pricepere în mijloace trebuie să facă eforturi chiar în această perfecțiune a înțelepciunii, cu scopul de a obține toate dharmele care constituie un Bodhisattva. Toate dharmele care constituie un Bodhisattva, în care trebuie să se antreneze, și pentru care trebuie să facă eforturi, sunt indicate în cel mai mic amănunt chiar în această perfecțiune a înțelepciunii. Cel care vrea să se antreneze pentru Trezirea deplină trebuie de asemenea să asculte, să se ocupe de, etc. această perfecțiune a înțelepciunii. Cel care este înzestrat cu pricepere în mijloace trebuie să facă eforturi chiar în această perfecțiune a înțelepciunii, cu scopul de a obține toate dharmele care constituie un Buddha.

Subhūti: Nu găsesc nimic care să corespundă cuvântului „Bodhisattva”, sau cuvintelor „înțelepciune perfectă” – atunci, ce Bodhisattva trebuie să instruiesc și să sfătuiesc, în ce înțelepciune perfectă? Ar fi cu siguranță regretabil dacă eu, nereușind să găsesc acel lucru în sine, aș face ca un Bodhisattva să apară și să dispară numai din cuvinte. Mai mult, ceea ce este desemnat astfel nu este nici continuu și nici non-continuu, nici discontinuu și nici non-discontinuu. Și de ce? Pentru că nu există. De aceea nu este nici continuu și nici non-continuu, nici discontinuu și nici non-discontinuu. Un Bodhisattva care nu se înfricoșează atunci când este predată această profundă și perfectă înțelepciune, trebuie recunoscut ca nefiind lipsit de înțelepciune perfectă, ca aflându-se în stadiul unui Bodhisattva ireversibil, ca stând ferm, drept consecință a faptului că nu adoptă nicăieri un punct de vedere[, că nu vede nicăieri nicio bază].

Mai mult, un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă și o dezvoltă, trebuie să nu stea în formă, senzație, percepție, voință și conștiință. Dacă ar sta în formă, senzație etc., el ar fi angajat în influența lor formativă, și nu ar înainta în înțelepciunea perfectă. În timp ce ar fi angajat în influențele formative el nu ar putea obține înțelepciunea perfectă, nici nu ar putea face eforturi către ea, și nici nu ar putea să o împlinească. Iar dacă el nu împlinește înțelepciunea perfectă, el nu poate înainta către atotcunoaștere, din moment ce rămâne cineva care încearcă să își însușească ceea ce scapă de fapt percepției și înțelegerii [n.t. și nici nu poate fi însușit]. Pentru că, în înțelepciunea perfectă, forma nu este însușită (sau concepută). Însă non-însușirea formei, senzației etc., nu este formă, senzație etc. De asemenea, nici înțelepciunea perfectă nu poate fi însușită. Astfel trebuie să înainteze un Bodhisattva în această înțelepciune perfectă.

Această introspecție concentrată a unui Bodhisattva este numită „neînsușirea niciunei dharma” (sau „non-conceperea niciunei dharma”, sau „non-aderența la vreo dharma”). Această [n.t. introspecție] este vastă, nobilă, nelimitată și stabilă, neîmpărtășită de niciunul dintre Discipoli și Pratyekabuddhași. [Nici] starea de atotcunoaștere în sine nu poate fi dobândită, pentru că nu poate fi dobândită printr-un semn. Dacă ar putea fi dobândită printr-un semn, atunci Srenika Rătăcitorul nu ar fi avut încredere în această religie a noastră. Srenika Rătăcitorul a crezut cu tărie în această cunoaștere a atotcunoașterii și, ca un „practicant din credință”, el a intrat într-o cunoaștere cu o întindere limitată. El nu a apucat forma, senzația etc., și nici nu a contemplat acea cunoaștere cu un elan bucuros, sau cu plăcere. El nu a văzut-o nici ca în interiorul formei, senzației etc., și nici ca în exteriorul lor, nici ca atât în interior cât și în exterior, și nici ca altceva decât forma, senzația, etc. Crezând întotdeauna cu tărie în cunoașterea atotcunoașterii, Srenika Rătăcitorul este numit, în acest pasaj din scripturi, cel care urmează calea prin credință. El a luat

natura adevărată a dharmelor drept standardul său și a crezut cu hotărâre în Lipsa Semnelor, în așa fel încât nu a aderat la nicio dharmă, și nici nu a perceput și nici nu a conceput vreo dharmă pe care să și-o fi putut însuși, sau căreia să-i fi dat drumul. Nici măcar nu i-a păsat de Nirvana. Faptul că nu apucă, nu își însușește sau nu aderă la formă, senzație, etc., și că nu intră în Nirvana la mijlocul drumului, înainte de a fi realizat cele zece puteri ale unui Tathāgata, cele patru baze pentru încrederea în sine și cele optsprezece dharmae specifice unui Buddha, trebuie de asemenea cunoscut ca înțelepciunea perfectă a unui Bodhisattva.

Mai departe, un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă și o dezvoltă, trebuie să analizeze profund și să mediteze la ce este această înțelepciune perfectă, și la cel care o are și la această înțelepciune perfectă ca dharmae care nu există, care nu pot fi percepute sau concepute. Dacă aceste examinări nu îl sperie, atunci el trebuie cunoscut ca un Bodhisattva care posedă înțelepciunea perfectă.

Śāriputra: Cum poate fi un Bodhisattva cunoscut ca posedând înțelepciunea perfectă, când însăși forma, senzația, percepția, voința și conștiința nu posedă existență în sine ca formă, etc., când înțelepciunea perfectă nu posedă existența în sine de înțelepciune perfectă, când însăși atotcunoașterea nu posedă existență în sine ca atotcunoaștere?

Subhūti: Așa este, Śāriputra. Forma în sine nu posedă existență în sine ca formă și, la fel, nici celelalte agregate. Înțelepciunea perfectă nu are semnul [de a fi] „înțelepciune perfectă”. Un semn nu posedă existență în sine ca semn. Ceea ce este marcat sau însemnat [prin acel semn], nu posedă însușirea de a exista în sine ca marcat sau însemnat, și existența în sine nu are semnul de [a fi] existență în sine.

Śāriputra: Și cu toate acestea, Bodhisattva care se antrenează astfel, va înainta spre atotcunoaștere?

Subhūti: Da, va înainta. Pentru că toate dharmaele sunt nenăscute, și nu înaintează. Atunci când înaintează astfel, Bodhisattva se apropie de atotcunoaștere. În măsura în care se apropie de atotcunoaștere, corpul, gândurile (sau mintea) și semnele îi vor deveni perfect pure, pentru a matura ființele, și se va întâlni cu Buddhașii. În acest fel se apropie de atotcunoaștere un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă.

Subhūti a vorbit mai departe despre un Bodhisattva: Atunci când înaintează în formă, senzație etc., sau în semnul formei, senzației etc., sau în ideea că „forma este un semn”, sau în producerea formei, sau în oprirea sau distrugerea formei, sau în ideea „forma este goală, vidă”, sau în „eu înaintez” sau în „eu sunt un Bodhisattva”, el urmează un semn. De fapt, el înaintează cu ideea „eu sunt un Bodhisattva” drept bază. Sau, când îi vine în minte [gândul] „cel care înaintează

astfel, înaintează în înțelepciunea perfectă și o dezvoltă”, el doar urmează un semn. Un asemenea Bodhisattva trebuie cunoscut ca nepriceput în mijloace.

Śāriputra: Atunci, cum trebuie să meargă un Bodhisattva, dacă ar fi să înainteze în înțelepciunea perfectă?

Subhūti: El nu trebuie să urmeze cele cinci agregate (skandha), nici semnele lor, nici ideea că „agregatele sunt semne”, nici producerea agregatelor, nici oprirea sau distrugerea lor, nici ideea că „agregatele sunt goale, vide”, sau „eu înaintează”, sau „eu sunt un Bodhisattva”. Și nici nu trebuie să-i treacă prin minte că „cel care înaintează astfel, înaintează în înțelepciunea perfectă și o dezvoltă”. El înaintează, însă nu are idei ca: „eu înaintează”, „eu nu înaintează”, „eu înaintează și nu înaintează”, „nici înaintează, nici nu înaintează”, și celelalte [patru afirmații] cu „eu voi înainta”. El nu se apropie deloc de nicio dharma, pentru că nu te poți apropia de nicio dharma, și nu îți poți însuși vreo dharma. Bodhisattva are atunci introspecția concentrată numită „neapucând nicio dharma”, vastă, nobilă, nelimitată și stabilă, neîmpărțită de niciun Discipol sau Pratyekabuddha. Atunci când se află în această introspecție concentrată, un Bodhisattva va câștiga repede Trezirea deplină pe care i-au prezis-o Buddhașii din trecut. Însă atunci când se află în acea concentrare, el nu o analizează, și nici nu gândește „sunt concentrat”, „voi intra în concentrare”, „intra în concentrare chiar acum”, „am intrat în concentrare”. Nimic din toate acestea nu există pentru el, în absolut niciun fel.

Śāriputra: Poate cineva să manifeste și să arate acea concentrare?

Subhūti: Nu, Śāriputra. Pentru că acel fiu de familie nobilă nici nu o cunoaște, nici nu o percepe.

Śāriputra: Spui că nici nu o cunoaște și nici nu o percepe?

Subhūti: Da, pentru că acea concentrare nu există.

Divinul: Bine spus, Subhūti. Astfel trebuie să se antreneze un Bodhisattva în această privință, pentru că atunci el se antrenează în înțelepciunea perfectă.

Śāriputra: Atunci când se antrenează astfel, el se antrenează în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Când se antrenează astfel, el se antrenează în înțelepciunea perfectă.

Subhūti: Când se antrenează astfel, în ce dharme se antrenează el?

Divinul: El nu se antrenează în absolut nicio dharma. Pentru că dharmele nu există în modul în care oamenii proști, neînvățați, obișnuiți, sunt obișnuiți să presupună [că există].

Śāriputra: Cum atunci există ele?

Divinul: Așa cum nu există, așa există ele. Și astfel, din moment ce ele nu există (avidyāmana), ele sunt numite [rezultatul] ignoranței (avidyā). Oamenii proști, neînvățați, obișnuiți, s-au așezat în ele. Deși ele nu există, ei au construit toate dharmele. După ce le-au construit, aderând la cele două extreme, ei nu

cunosc și nici nu văd aceste dharme [în realitatea lor adevărată]. În acest fel construiesc ei toate dharmele, care de fapt nu există. După ce le-au construit, ei se așează în cele două extreme. Ei se sprijină apoi pe acea legătură ca pe un adevăr fundamental, și construiesc dharmele trecute, viitoare și prezente. După ce le-au construit, ei se stabilesc în nume și formă. Ei au construit toate dharmele, care însă nu există. Și, în timp ce construiesc toate dharmele care totuși nu există, ei nici nu cunosc și nici nu văd Calea care e ceea ce este cu adevărat. În consecință, ei nu ies din întretaia lume și nu se trezesc la limita realității (sau la realitatea-limită). Din acest motiv au ajuns ei să fie numiți „proști”. Ei nu au încredere în adevărata Dharma. Însă un Bodhisattva nu se așează, nu se stabilește în nicio dharma.

Śāriputra: Atunci când se antrenează astfel, Bodhisattva este antrenat în atotcunoaștere?

Divinul: Atunci când se antrenează astfel, un Bodhisattva nu este antrenat nici măcar în atotcunoaștere, și totuși el este antrenat în toate dharmele. Când se antrenează astfel, un Bodhisattva este antrenat în atotcunoaștere, se apropie de ea, înaintează spre ea.

Subhūti: O, Divinule, dacă cineva ar întreba: „Acest om iluzoriu va fi antrenat în atotcunoaștere, va ajunge lângă ea, va înainta spre ea?” – cum trebuie cineva să-i explice, să-i răspundă?

Divinul: Te voi întreba ceva la rândul meu, la care să răspunzi cât de bine poți.

Subhūti: Bine spus, O, Divinule. Și Venerabilul Subhūti ascultă spusele lui Buddha.

Divinul: Ce crezi, Subhūti, sunt forma, senzația, percepția, voința și conștiința un lucru, iar iluzia un altul?

Subhūti: Nu, Divinule. Pentru că nu este adevărat că iluzia este un lucru, iar forma etc., este un altul; chiar forma, etc. însăși este iluzie, chiar iluzia însăși este formă, etc.

Divinul: Ce crezi, Subhūti, noțiunea de „Bodhisattva”, acea desemnare, acel concept, acea idee, acea expresie convențională, este ea în cele cinci agregate cu agățare (skandha)?

Subhūti: Da, este. Un Bodhisattva care se antrenează în înțelepciunea perfectă trebuie să se antreneze pentru iluminarea deplină ca un om iluzoriu. Trebuie să păstrăm în minte că cele cinci agregate agățătoare (skandha) sunt asemenea unui om iluzoriu. Căci Divinul a spus că forma este ca o iluzie. Și ceea ce este adevărat pentru formă, este adevărat și pentru cele șase organe de simț, și pentru cele cinci agregate (skandha).

Subhūti: Oare Bodhisattvașii care s-au pornit de curând în Vehicul nu vor tremura atunci când vor asculta această expunere?

Divinul: Ei vor tremura dacă ajung în mâinile prietenilor răi, dar nu și dacă ajung în mâinile prietenilor buni.

Subhūti: Atunci, cine sunt prietenii buni ai unui Bodhisattva?

Divinul: Cei care îl instruiesc și îl sfătuiesc în perfecțiuni. Cei care îi arată faptele lui Māra, spunând: „așa trebuie să fie recunoscute piedicile și faptele lui Māra. Acestea sunt piedicile și faptele lui Māra. Trebuie să scapi de ele, după ce le-ai recunoscut.” Aceștia trebuie cunoscuți ca bunii prieteni ai unui Bodhisattva, ființa măreață care este înarmată cu măreața armură, care s-a pornit în mărețul Vehicul, care a urcat pe mărețul Vehicul.

3. Înțelesul cuvântului „Bodhisattva”

Subhūti: Legat de ceea ce a spus Divinul vorbind despre „Bodhisattva” – ce se indică prin cuvântul „Bodhisattva”?

Divinul: Nimic real nu este indicat prin cuvântul „Bodhisattva”. Pentru că un Bodhisattva se antrenează în non-atașarea față de toate dharmele. Pentru că Bodhisattva, măreața ființă, se trezește în non-atașare la deplina Trezire (sau iluminare), în sensul că înțelege toate dharmele. Întrucât are ca scop Trezirea, el este numit o „ființă a Trezirii” (Bodhi-sattva), o ființă măreață.

4. Înțelesul expresiei „Ființă măreață”

Subhūti: Din nou, atunci când Divinul vorbește despre un Bodhisattva ca o „ființă măreață”, din ce motiv este un Bodhisattva numit „o ființă măreață”?

Divinul: Un Bodhisattva este numit „o ființă măreață” în sensul în care el va face ca un număr imens de ființe să obțină ceea ce este cel mai înalt.

Śāriputra: Este clar și pentru mine în ce sens un Bodhisattva este numit o „ființă măreață”.

Divinul: Atunci lămurește-ne ceea ce gândești acum!

Śāriputra: Un Bodhisattva este numit o „ființă măreață” în sensul că el va demonstra Dharma pentru ca marile erori să fie abandonate – asemenea vederi greșite cum ar fi a crede în [existența unui] sine, [în existența unei] ființe, a unui suflet viu, a persoanei, a devenirii, a non-devenirii, a anihilării, a eternității, a individualității etc.

Subhūti: Este clar și pentru mine în ce sens un Bodhisattva este numit o „ființă măreață”.

Divinul: Atunci lămurește-ne ceea ce gândești acum!

Subhūti: Un Bodhisattva este numit o „ființă măreață” dacă rămâne neatașat de, și neimplicat în, gândul iluminării, gândul atotcunoașterii, gândul fără revărsări, gândul fără egal și gândul care egalează inegalabilul, neîmpărtășit de

niciunul dintre Discipoli și Pratyekabuddhași. Pentru că acel gând al atotcunoașterii este [el însuși] lipsit de revărsări, și neinclus [în lumea empirică]. El rămâne neatașat și neimplicat și în ceea ce privește acel gând de atotcunoaștere, care este lipsit de revărsări și neinclus. În acest sens ajunge un Bodhisattva să fie numit „o ființă măreață”.

Śāriputra: Din ce motiv este el neatașat până și de acel gând, și neimplicat în el?

Subhūti: Pentru că nu este gând.

Śāriputra: Este acel gând, care nu este gând, ceva ce există?

Subhūti: Există, sau se poate percepe în această stare de absență a gândului, fie un „este”, fie un „nu este”?

Śāriputra: Nu, nu asta.

Subhūti: Cum poate atunci Venerabilul Śāriputra să întrebe „este acel gând, care nu este gând, ceva ce există?”

Śāriputra: Bine expui asta, tu cel pe care Divinul l-a vestit drept cel dintâi dintre cei care sălășluiesc în Pace.

După care, Venerabilul *Purna*, fiul lui Maitrayani, spuse Divinului: Cel numit „măreață ființă” este înarmat cu măreața armură, se pornește în mărețul Vehicul, este suit pe mărețul Vehicul. De aceea ajunge el să fie numit „ființă măreață”.

Subhūti: Cât de măreț este ceea ce îl îndreptățește să fie numit „înarmat cu măreața armură”?

Divinul: Aici, Bodhisattva, măreața ființă, gândește astfel: „trebuie să conduc la Nirvana nenumărate ființe, și totuși nu există nimeni care să conducă la Nirvana, și nimeni care trebuie condus acolo.” Oricât de multe ființe ar conduce la Nirvana, totuși nicio ființă nu a fost condusă la Nirvana, și nici nu există vreuna care să le fi condus pe celelalte la Nirvana. Căci așa este adevărata natură a dharmelor – a vedea că adevărata lor natură este iluzorie. Ca și cum, Subhūti, un magician inteligent, sau un ucenic al unui magician, ar face să apară la o răscruce de drumuri o mare mulțime de oameni, și apoi i-ar face să dispară la loc. Ce crezi, Subhūti, [n.t. prin aceste acțiuni] a fost cineva ucis de către altcineva, sau asasinat, sau distrus, sau făcut să dispară?

Subhūti: Nu, într-adevăr, Divinule.

Divinul: Exact așa, un Bodhisattva, o măreață ființă, conduce nenumărate ființe la Nirvana, și totuși nu există nicio ființă să fi fost condusă la Nirvana, și nici vreuna care să fi condus alte ființe la Nirvana. A asculta această expunere fără frică, acesta este mărețul lucru care îl îndreptățește pe Bodhisattva să fie cunoscut ca „înarmat cu măreața armură”.

Subhūti: Așa cum înțeleg eu sensul învățaturii Divinului, acest Bodhisattva, ființa măreață, trebuie cunoscut ca fiind cu siguranță neînarmat cu vreo armură.

Divinul: Așa este. Pentru că atotcunoașterea nu este creată, nici ne-creată, și nici cauzată sau făcută să apară. Și nici acele ființe de dragul cărora el este înarmat cu măreața armură nu sunt create, nici ne-create, și nici cauzate sau făcute să apară.

Subhūti: Așa este. Căci forma, senzația etc. nu sunt nici legate, și nici eliberate. Și aceasta e adevărat și pentru Aseitatea formei, Aseitatea senzațiilor etc.

Purna: Dar care este atunci acea formă despre care spui că nu este nici legată și nici eliberată, și care este acea Aseitate a formei, etc.?

Subhūti: Forma unei persoane iluzorii nu este nici legată și nici eliberată. Aseitatea formei unei persoane iluzorii nu este nici legată și nici eliberată. Pentru că, în realitate, ea nu este, nu există deloc, pentru că este izolată, pentru că este neprodusă. Aceasta este măreața armură, măreața non-armură a unui Bodhisattva, o măreață ființă, care este înarmat cu măreața armură, care s-a pornit pe măreața Cale, care s-a suit pe mărețul Vehicul.

După aceste cuvinte, Venerabilul Purna a rămas tăcut.

5. Înțelesul pentru „Vehicul Măreț” sau „Cale Măreață”

Subhūti: Astfel, O, Divinule, un Bodhisattva, o măreață ființă, este înarmat cu măreața armură și devine cineva care s-a pornit pe măreața Cale, care s-a suit pe mărețul Vehicul. Dar care este acel măreț Vehicul? Cum trebuie cineva să-l cunoască pe cel care s-a pornit pe el? Dincotro va merge înainte, și încotro? Cine s-a pornit pe Cale? Unde va sta el? Cine va înainta cu ajutorul acestui măreț Vehicul?

Divinul: „Vehicul măreț” este un alt cuvânt pentru nemăsurare. „Nemăsurat” înseamnă infinit. Un Bodhisattva a pornit pe el cu ajutorul perfecțiunilor. El va înainta dinspre întreita lume. El a pornit într-acolo unde nu există niciun suport obiectiv. Un Bodhisattva, o măreață ființă, va merge mai departe – însă el nu va merge mai departe nicăieri. Și nici nu s-a pornit cineva pe Vehicul. Nu va sta nicăieri, însă prin a nu sta nicăieri, va sta în atotcunoaștere. [Iar] cu ajutorul acestui măreț Vehicul, nimeni nu merge mai departe, nimeni nu a mers mai departe, nimeni nu va merge mai departe. Căci niciuna dintre aceste dharme – cel care ar merge mai departe, și cel cu care s-ar merge mai departe – nu există, și nici nu se poate ajunge la ele. Din moment ce nicio dharma nu există, atunci care dharma poate merge mai departe, și prin care dharma? În acest fel, Subhūti, un Bodhisattva, o măreață ființă, este înarmat cu măreața armură, s-a urcat pe mărețul Vehicul.

Subhūti: Divinul vorbește despre „mărețul Vehicul”. Depășind lumea, cu zeii, oamenii și demonii (Asura) săi, acel Vehicul va merge mai departe. Pentru că el

este la fel ca spațiul, și extraordinar de măreț. Ca și în spațiu, în acest vehicul este loc pentru nenumărate, incalculabil de multe ființe. Astfel este acest măreț Vehicul al Bodhisattvașilor, mărețele ființe. Nu i se poate vedea venirea și nici plecarea, iar staționarea sa nu există. Astfel, nu se poate ajunge la începutul acestui măreț Vehicul, nici la sfârșitul său, și nici la mijlocul său. El este identic cu sine însuși, peste tot. De aceea se vorbește despre „Vehiculul măreț”.

Divinul: Bine spus, Subhūti. Așa este. Astfel este vehiculul măreț al Bodhisattvașilor, mărețele ființe. Antrenați în el, Bodhisattvașii ating atotcunoașterea, au atins-o, o vor atinge.

Purna: Acest înțelept Subhūti, atunci când a fost întrebat despre înțelepciunea perfectă, își închipuia că mărețul Vehicul este ceva ce poate fi indicat.

Subhūti: O, Divinule, am vorbit despre mărețul Vehicul fără să fiu în dezacord cu înțelepciunea perfectă?

Divinul: Da. Tu ai vorbit despre mărețul Vehicul în acord cu înțelepciunea perfectă.

6. Realizare

Subhūti: Prin puterea și măreția lui Buddha, O, Divinule. Mai mult, un Bodhisattva [care pornește în călătoria sa] nu se apropie [de scopul său de a ajunge un Bodhisattva complet] de acolo de unde începe, nici de unde se termină, și nici de la mijloc. Căci un Bodhisattva este nemărginit și lipsit de separații, așa cum forma, etc. sunt nemărginite și lipsite de separații. El nu aderă la ideea că „un Bodhisattva este formă, senzație, etc.” Nici acelea nu există, și nu pot fi găsite. Așadar, în niciun fel, eu nu ajung la vreo dharma care să constituie un Bodhisattva. Nu văd acea dharma pe care o indică cuvântul „Bodhisattva”. De asemenea, nu o văd, și nici nu pot să ajung la perfecțiunea înțelepciunii. De asemenea, nu o văd și nici nu pot să ajung la atotcunoaștere. Din moment ce, în niciun fel, nici nu găsesc și nici nu văd acea dharma, ce dharma trebuie să instruiesc și să sfătuiesc, prin ce dharma, în ce dharma? „Buddha”, „Bodhisattva”, „Înțelepciune perfectă”, toate acestea sunt doar niște simple vorbe. Iar ceea ce desemnează ele, este ceva necreat. Este ca și cu sinele. Deși vorbim despre un „sine”, totuși sinele este absolut necreat. Așadar, din moment ce toate dharmele sunt lipsite de existență proprie, care este acea formă, senzație etc., ce nu poate fi înțeleasă sau găsită, și care este ceva necreat? Astfel, faptul că toate dharmele sunt lipsite de existență în sine este același cu faptul că ele sunt necreate. Însă non-crearea tuturor dharmelor diferă de acele dharme [în sine]. Cum să instruiesc și să sfătuiesc o non-creație, într-o înțelepciune perfectă care este și ea o non-creație? Și totuși, nu se pot înțelege toate

dharmele altfel decât necreate, chiar și cele care constituie un Buddha, un Bodhisattva, sau pe cel care înaintea spre Trezire. Dacă atunci când acest lucru este predat, un Bodhisattva nu se sperie, atunci trebuie știut că „acest Bodhisattva, această măreață ființă, înaintea în înțelepciunea perfectă, o dezvoltă, o cercetează, și meditează la ea”.

În perioada în care un Bodhisattva cercetează aceste dharme în înțelepciunea perfectă, în acel răstimp el nu aderă la formă, senzație, percepție, impuls sau conștiință, și nici nu înaintea către ele. Nici nu examinează producerea formei, etc., și nici oprirea lor. Non-producerea formei, etc., nu este formă, etc. Non-dispariția sau non-distrugerea formei, etc., nu este formă, etc. Așadar, non-producerea și forma nu sunt nici două, și nici separate. Non-dispariția și forma, non-dispariția și senzația, etc., nu sunt așadar nici două, și nici separate. În măsura în care cineva o numește „formă”, etc., în acea măsură numără ceva ce nu este două sau doi. În acest fel cercetează Bodhisattva, în înțelepciunea perfectă, toate dharmele cu toate aspectele lor și, în același timp, el nu se apropie de formă, etc.

Śāriputra: Așa cum înțeleg eu învățătura Venerabilului Subhūti, un Bodhisattva este de asemenea o non-producere. Dar dacă un Bodhisattva este o non-producere, cum merge el atunci în pelerinajul cel greu, și cum poate el să îndure experiența acelor suferințe, [prin care se spune că trece] de dragul ființelor?

Subhūti: Eu nu caut un Bodhisattva care merge în pelerinajul cel greu. În orice caz, cel care merge având percepția greutăților, nu este un Bodhisattva. Pentru că acela care a generat o percepție a greutăților este incapabil să lucreze pentru binele a nenumărate ființe. Dimpotrivă, [n.t. un Bodhisattva] își formează ideea de ușurință, își formează ideea că toate ființele, bărbați și femei deopotrivă, sunt părinții și copiii săi, și astfel pleacă el în pelerinajul unui Bodhisattva. Așadar, un Bodhisattva trebuie să identifice toate ființele cu propriii părinți sau copii, ba chiar și cu propriul sine, astfel: „Așa cum eu însumi vreau să fiu complet lipsit de toate suferințele, tot așa, toate ființele vor să fie complet libere de toate suferințele”. În plus, în ceea ce privește toate ființele, cineva trebuie să își formeze ideea: „Nu trebuie să părăsesc toate aceste ființe. Trebuie să le eliberez de infinita mulțime de suferințe! Și nu trebuie să produc față de ele niciun gând de mânie sau de ură, chiar dacă aș fi rupt în bucăți de o sută de ori!” Astfel trebuie să se încurajeze un Bodhisattva. Atunci când trăiește ca cineva cu o asemenea inimă, el nici nu va înainta și nici nu va trăi ca cineva care percepe greutățile.

Și mai departe, un Bodhisattva trebuie să producă gândul „așa cum, în niciun fel, sinele nu există, și nici nu se poate ajunge la el, tot așa, în niciun fel, nicio dharma nu există, și nici nu se poate ajunge la vreuna”. El trebuie să aplice

această idee tuturor dharmelor, interioare și exterioare. Atunci când el trăiește ca cineva cu un asemenea curaj, el nici nu va înainta și nici nu va trăi ca cineva care percepe greutățile. Însă, atunci când Venerabilul Śāriputra a spus că „Bodhisattva este o non-producere”, într-adevăr, așa este, „Bodhisattva nu este o producere”.

Śāriputra: Mai departe, numai un Bodhisattva este non-producere, sau și dharmele care îl constituie?

Subhūti: Dharmele care constituie un Bodhisattva sunt de asemenea non-producere.

Śāriputra: Numai dharmele care constituie un Bodhisattva sunt non-producere, sau și starea de atotcunoaștere?

Subhūti: Starea de atotcunoaștere este de asemenea non-producere.

Śāriputra: Numai starea de atotcunoaștere este non-producere, sau și dharmele care o constituie?

Subhūti: Dharmele care constituie atotcunoașterea sunt de asemenea non-producere.

Śāriputra: Numai dharmele care constituie atotcunoașterea sunt non-producere, sau și oamenii obișnuiți?

Subhūti: Oamenii obișnuiți sunt de asemenea non-producere.

Śāriputra: Numai oamenii obișnuiți sunt non-producere, sau și dharmele care îi constituie?

Subhūti: Dharmele care constituie oamenii obișnuiți sunt de asemenea non-producere.

Śāriputra: Dacă, Venerabile Subhūti, Bodhisattva este non-producere, și de asemenea dharmele care îl constituie, și de asemenea și starea de atotcunoaștere, și de asemenea dharmele care constituie această stare, și de asemenea și oamenii obișnuiți, și dharmele care îi constituie, atunci, cu siguranță, starea de atotcunoaștere este atinsă de către un Bodhisattva fără niciun efort?

Subhūti: Eu nu doresc obținerea sau realizarea unei dharme neproduse, și nici reunirea cu vreuna. Mai mult, se poate obține o realizare neprodusă printr-o dharma neprodusă?

Śāriputra: Atunci, un scop neprodus este obținut printr-o dharma neprodusă, sau printr-o dharma produsă?

Subhūti: Este atunci o dharma neprodusă produsă, sau este neprodusă?

Śāriputra: Este atunci producerea o dharma care este o non-producere, sau este non-producerea o dharma care este producere?

Subhūti: A vorbi despre o dharma de producere ca o dharma de non-producere, nu este inteligibil.

Śāriputra: Și a vorbi despre non-producere este neinteligibil.

Subhūti: Non-producerea este numai vorbă. Non-producerea doar apare în fața ochiului minții. Non-producerea este numai o străfulgerare în minte. Categorie, nu este nimic mai mult decât atât.

Śāriputra: Venerabilul Subhūti trebuie să fie inclus în primul rang de predicatori ai Dharmei. Pentru că în orice fel ar fi întrebat, el găsește o cale de ieșire; el nu se abate de la [învățătura corectă despre] adevărata natură a Dharmei, și nu contrazice acea adevărată natură a Dharmei.

Subhūti: Acesta este Absolutul Divinului, esența Discipolilor care sunt lipsiți de orice suport, astfel încât să găsească o cale de ieșire, în orice fel ar fi întrebați, să nu contrazică natura adevărată a dharmelor, și nici să nu se îndepărteze de ea. Și asta, pentru că ei nu se sprijină pe nicio dharma.

Śāriputra: Bine spus, Subhūti. Și care este acea perfecțiune a Bodhisattvașilor care [le permite să nu] se sprijine pe nicio dharma?

Subhūti: Perfecțiunea înțelepciunii, benefică pentru toate [trei] Vehiculele, este și perfecțiunea care [le permite să nu] se sprijine pe nicio dharma, pentru că [arată că] toate dharmele nu au niciun sprijin [și de aceea nu pot să ofere nici ele vreunul]. Dacă un Bodhisattva rămâne neînfricat atunci când este predată această profundă perfecțiune a înțelepciunii, atunci trebuie să știm că el s-a adaptat la perfecțiunea înțelepciunii, și că nu are lipsuri în atenția sa [față de realitatea adevărată a dharmelor].

Śāriputra: Cum se face că un Bodhisattva nu are lipsuri în atenție atunci când este adaptat la înțelepciunea perfectă? Pentru că, dacă un Bodhisattva nu are lipsuri în atenție, atunci el trebuie să aibă [automat] lipsuri în adaptarea la perfecțiunea înțelepciunii. Și dacă nu are lipsuri în adaptarea la perfecțiunea înțelepciunii, atunci el trebuie să aibă lipsuri în atenție. Dar dacă, [într-un] Bodhisattva, faptul că nu are lipsuri în atenție și faptul că nu are lipsuri în sălășluirea în perfecțiunea înțelepciunii își au locul amândouă atunci, de asemenea, toate ființele nu vor avea lipsuri în sălășluirea în perfecțiunea înțelepciunii, pentru că și ele sălășluiesc fără lipsuri în atenție.

Subhūti: Bine spus, și totuși trebuie să te contrazic, deși Venerabilul Śāriputra a înțeles corect problema, din punct de vedere al cuvintelor. Trebuie să știm că atenția este lipsită de existență în sine, în același fel în care ființele sunt lipsite de existență în sine; că atenția nu are existență reală, în același fel în care ființele nu au existență reală; că atenția este izolată, în același fel în care ființele sunt izolate; că atenția este de neconceput, în același fel în care ființele sunt de neconceput; că actele de atenție mentală nu trec prin procesul care duce la Trezire, în același fel în care nici ființele nu trec prin acel proces; că actele de atenție nu trec, în niciun sens real, prin procesul care duce la Trezire, mai mult decât o fac ființele. Printr-o atenție de acest fel vreau ca un Bodhisattva, o măreață ființă, să sălășluiască în acest sălaș.

Capitolul II – Śakra

1. Preambul

Atunci, mulți zei au sosit la acea adunare și și-au ocupat locurile: Śakra, conducătorul zeilor, cu patruzeci de mii de zei din Paradisul celor Treizeci și Trei; cei patru gardieni ai lumii, cu douăzeci de mii de zei din alaiul celor patru Mari Regi; Brahmā, conducătorul acestui sistem de lumi, cu zece mii de zei din suita lui; și cinci mii de zei din Locurile Pure. Însă puterea lui Buddha, noblețea, măreția și autoritatea lui depășeau până și splendoarea zeilor, care era o răsplată pentru faptele pe care aceștia le-au săvârșit în trecut.

Śakra: Aceste multe mii de zei, Subhūti, au venit la această adunare, și și-au ocupat locurile, pentru că vor să audă despre această înțelepciune perfectă de la Sfântul Subhūti, și să asculte vorbele, instrucțiunile și sfaturile lui pentru Bodhisattvași. Așadar, cum trebuie să stea un Bodhisattva în înțelepciunea perfectă, cum să se antreneze în ea, cum să i se devoteze?

Subhūti: Să îți explic, prin puterea lui Buddha, prin măreția și autoritatea sa. Zeii care nu au aspirat încă la iluminarea deplină, trebuie să o facă. Totuși, aceia care sunt siguri că au ieșit cu bine din această lume [cum ar fi Arhații, care au ajuns la ultima renaștere și cred că au terminat cu totul] sunt nepotriviți pentru Trezirea deplină [pentru că nu sunt dispuși să meargă, din compasiune, înapoi în naștere-și-moarte]. Și de ce? Fluviul nașterii și morții îi împresoară. Incapabili de [n.t. alte] renașteri repetate, ei sunt incapabili să aspire la Trezirea deplină. Totuși, dacă și ei vor aspira la iluminarea deplină, îi confirm de asemenea și pe ei. Nu le voi împiedica rădăcina pozitivă, virtuoaasă. Pentru că trebuie să sprijinim și să încurajăm dharmele cele mai nobile, mai mult decât oricare altele.

Divinul: Bine spus, Subhūti. Bine faci că încurajezi Bodhisattvașii.

Subhūti spuse atunci Divinului: Trebuie să fim recunoscători Realizatului, și nicidecum nerecunoscători. Pentru că, în trecut, în prezența Tathāgatașilor din trecut, pentru binele nostru, Divinul a dus viața sfântă având ca scop Trezirea. Chiar și după ce a devenit cu siguranță un Bodhisattva [adică o ființă dedicată iluminării], discipolii au continuat să-l instruiască și să-l sfătuiască în perfecțiuni și, prin mersul în acestea, el a produs cea mai profundă cunoaștere. Exact în același fel, noi trebuie să îi ajutăm, să îi apărăm, să îi asistăm și să îi susținem pe Bodhisattvași. Căci, dacă îi ajutăm, apărăm, asistăm și susținem, Bodhisattvașii vor cunoaște curând Trezirea deplină.

2. Cum se stă în vacuitate sau perfecțiunea înțelepciunii

Subhūti îi spuse atunci lui Śakra: Acum, Kausika, ascultă bine și fii atent. Te voi învăța cum trebuie să stea un Bodhisattva în înțelepciunea perfectă. El trebuie să stea în înțelepciunea perfectă prin a sta în vacuitate. Înarmat cu marea armură, un Bodhisattva trebuie să progreseze astfel încât să nu stea în niciuna dintre următoarele: în formă, senzație, percepție, impulsuri (sau voință), conștiință; în ochi, ureche, nas, limbă, corp, minte; în forme, sunete, mirosuri, gusturi, obiecte care pot fi atinse, sau în obiecte mentale; în conștiința ochiului, urechii, nasului, limbii, a corpului, sau în cea mentală; în elemente, adică pământ, apă, foc, vânt, eter (sau spațiu), conștiință; pe stâlpii conștienței sau atenției, eforturile corecte, drumurile către puterile [psihice], facultățile, puterile, membrele iluminării, membrele Căii; în fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent, al Celui-Care-Se-Mai-Întoarce-O-Dată, al Celui-Care-Nu-Se-Mai-Întoarce, sau în cel al stadiului de Arhat; nici pe stadiul de Pratyekabuddha, și nici pe cel de Buddha.

El nu trebuie să se stabilească în ideea că „aceasta este formă”, „aceasta este senzație”, etc. până la „aceasta este starea de Buddha”. El nu trebuie să stea în ideea că „forma, etc. este permanentă [sau] impermanentă”; că „forma este bucurie sau suferință”; că „forma este sinele, sau nu este sinele”, că „forma este atractivă sau respingătoare”, că „forma este goală, vidă, sau percepută ca ceva”. El nu trebuie să stea în ideea că fructele vieții sfinte își trag demnitatea din Necondiționat. Sau că Cel-Care-A-Intrat-În-Curent este demn de ofrande, și că va fi renăscut de cel mult șapte ori. Sau că Cel-Care-Se-Mai-Întoarce-O-Dată este demn de daruri și, pentru că nu a învins chiar până la sfârșit, va pune capăt suferinței după ce va mai veni o dată în această lume. Sau că Cel-Care-Nu-Se-Mai-Întoarce este demn de daruri și, fără să se mai întoarcă încă o dată în această lume, va câștiga Nirvana în altă parte. Sau că un Arhat este demn de ofrande și chiar aici, chiar în această existență, va atinge Nirvana în tărâmul Nirvanei care nu lasă nimic în urmă. Sau că un Pratyekabuddha este demn de daruri și va câștiga Nirvana după ce se va ridica deasupra nivelului unui Discipol, însă fără să fi atins nivelul unui Buddha. Sau că un Buddha este demn de ofrande și va câștiga Nirvana în Nirvana Buddhașilor, în tărâmul Nirvanei care nu lasă nimic în urmă, după ce s-a ridicat deasupra nivelurilor de om obișnuit, de Discipol și de Pratyekabuddha, a lucrat pentru binele a nenumărate ființe, a condus către Nirvana nenumărate sute de mii de niyuta de koti de ființe, a asigurat pentru nenumărate ființe stadiile de Discipol, Pratyekabuddha și de Buddha, a stat în stadiul de Buddha și a făcut munca unui Buddha – nici măcar aici nu trebuie să stea un Bodhisattva.

Auzind acestea, Venerabilul Śāriputra s-a gândit în sinea lui: Dacă nici măcar acolo nu trebuie să stea cineva, atunci cum trebuie cineva să stea și să se antreneze?

Venerabilul Subhūti, prin puterea lui Buddha, i-a citit gândurile și i-a spus: Ce crezi, Śāriputra, unde a stat Tathāgata?

Śāriputra: Nicăieri nu a stat Tathāgata, pentru că mintea lui nu a căutat niciun suport (sau sprijin). El nu a stat nici în ceea ce este condiționat, nici în ceea ce este necondiționat, și nici nu a apărut din ele.

Subhūti: Exact așa trebuie să stea și să se antreneze un Bodhisattva. El trebuie să decidă că „așa cum Tathāgata nu sălășluiește nicăieri, nici stă, nici nu stă, nici stă deoparte, nici nu stă deoparte, așa voi sta și eu.” Chiar astfel trebuie să se antreneze, „așa cum stă Tathāgata, așa voi sta și eu, așa mă voi antrena și eu.” Exact așa trebuie să se antreneze. „Așa cum stă Tathāgata, așa voi sta și eu, bine plasat, pentru că nu stau pe niciun loc”. Chiar așa trebuie un Bodhisattva să stea și să se antreneze. Când se antrenează astfel, el se adaptează înțelepciunii perfecte, și nu va înceta niciodată să o ia în serios.

3. Sfinții și țelurile lor sunt iluzii

După aceea, un gând le-a venit unor zei din acea adunare: Noi înțelegem ceea ce spun și murmură zânele, deși e mormăit. Dar ceea ce ne-a spus mai înainte Subhūti, asta nu înțelegem.

Subhūti le-a citit gândurile și le-a spus: Nu este nimic de înțeles, absolut nimic de înțeles. Pentru că nu a fost indicat nimic în special, nimic anume nu a fost explicat.

Atunci zcii gândiră: Fie ca Sfântul Subhūti să explice mai amănunțit! Fie ca Sfântul Subhūti să explice mai amănunțit! Ceea ce explorează aici Sfântul Subhūti, ceea ce demonstrează și predă este mai îndepărtat decât depărtarea, mai subtil decât subtilul, mai profund decât profundul.

Subhūti le-a citit gândurile și le-a spus: Nimeni nu poate să obțină vreun fruct al vieții sfinte, sau să-l păstreze – de la fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent și până la iluminarea deplină – fără ca el să accepte răbdător că dharmele scapă înțelegerii, că nu pot fi de fapt percepute sau concepute, și nici apucate.

Atunci, acei zei au gândit: Cum și-ar dori cineva să fie cei care sunt demni să asculte doctrina de la Sfântul Subhūti?

Subhūti le-a citit gândurile și le-a spus: Cineva trebuie să le dorească celor care învață doctrina de la mine să fie ca o creație magică iluzorie, pentru că ei nici nu-mi vor auzi cuvintele și nici nu vor trece prin experiența a ceea ce exprimă ele.

Zcii: Ființele care sunt ca o iluzie magică nu sunt doar o iluzie?

Subhūti: Acele ființe sunt ca o iluzie magică, ca un vis. Iluzia magică și ființele nu sunt două lucruri diferite, și nici visele și ființele. Toate adevărurile obiective sunt tot ca o iluzie magică, tot ca un vis. Diferitele categorii de sfinți, de la Cel-Care-A-Intrat-În-Curent și până la Buddha, sunt tot ca o iluzie magică, tot ca un vis.

Zeii: Tu spui că până și un Buddha complet Trezit este ca o iluzie magică, este ca un vis? Tu spui că până și starea de Buddha este ca o iluzie magică, este ca un vis?

Subhūti: Eu spun că până și Nirvana este ca o iluzie magică, este ca un vis. Cu atât mai mult orice altceva!

Zeii: Până și Nirvana, sfântule Subhūti, tu spui că este ca o iluzie, că este ca un vis?

Subhūti: Chiar dacă, din întâmplare, cumva, ar putea exista ceva care poate fi mai bine distins sau diferențiat, până și despre acel ceva eu aș spune că este ca o iluzie, ca un vis. Pentru că iluzia și Nirvana nu sunt două lucruri diferite, și nici visele și Nirvana.

După aceea, Venerabilul Śāriputra, Venerabilul Purna, fiul lui Maitrayani, Venerabilul Mahakośthila, Venerabilul Mahakatyayana, Venerabilul Mahakaśyapa și ceilalți *Măreți Discipoli*, laolaltă cu multe mii de *Bodhisattvași*, au spus: Cine, Subhūti, vor fi cei care vor înțelege această înțelepciune perfectă, așa cum a fost explicată aici?

Atunci Venerabilul *Ānanda* a spus acelor Înțelepți: Bodhisattvașii care nu pot să mai cadă înapoi o vor înțelege, sau persoanele care au atins vederile corecte, sau Arhații în care revărsările s-au oprit (uscat).

Subhūti: Nimeni nu va înțelege această înțelepciune perfectă explicată ca aici. Pentru că nicio dharma nu a fost indicată, luminată sau comunicată. Așadar, nu va fi nimeni care să o poată înțelege sau apuca.

4. Florile lui Śakra

După aceea, un gând i-a venit lui Śakra: Fie ca, pentru a venera acest discurs despre Dharma predat de către Sfântul Subhūti, să fac să apară niște flori și să le presar peste Sfântul Subhūti. Apoi, Śakra a făcut să apară flori, pe care le-a presărat peste Venerabilul Subhūti.

Venerabilul *Subhūti* s-a gândit ca răspuns: Nu am observat până acum aceste flori care apar printre zeii din Paradisul celor Treizeci și Trei. Florile pe care le-a împrăștiat Śakra sunt creații magice. Ele nu au apărut din copaci, tufișuri sau liane. Florile pe care le-a presărat Śakra sunt create cu mintea.

Śakra i-a răspuns: Aceste flori nu au apărut deloc. Căci nu există într-adevăr flori, fie că ele apar din minte, din copaci, din tufișuri, sau din liane.

Subhūti i-a spus atunci: Așa cum spui, Kausika, „aceste flori nu au apărut deloc, nici din minte, nici din copaci, tufișuri sau liane” – pentru că ceea ce nu a apărut niciodată, nu este o floare.

5. Antrenamentul în înțelepciunea perfectă

Atunci, un gând i-a venit lui *Śakra*, conducătorul zeilor: Cu siguranță, Sfântul *Subhūti* este înțelept și profund, pentru că explică această existență strict și pur nominală, și nu o aduce în contradicție [cu norma adevărului], ci doar o detaliază, și pur și simplu o expune.

Śakra îi spuse apoi Venerabilului *Subhūti*: Așa este. Un Bodhisattva trebuie să se antreneze în această [înțelegere sau introspecție], așa cum arată Sfântul *Subhūti*.

Subhūti: Așa trebuie. Când se antrenează astfel, el nu se antrenează în fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent, și nici în celelalte fructe ale vieții sfinte, până la starea de Buddha. Când cineva se antrenează pe acele stadii, el se antrenează în Buddhitate, sau pentru stadiul de atotcunoaștere; și prin aceasta, în nemăsurabilele și incalculabilele Buddha-dharme. Prin aceasta, cineva nu se antrenează nici pentru creșterea formei, senzației, percepției, voinței sau conștiinței, și nici pentru descreșterea lor; nici pentru a-și însuși forma, etc., și nici pentru a renunța la ele. Și nici nu se antrenează pentru a apuca vreo altă dharma, nici măcar atotcunoașterea, și nici pentru a produce o dharma, sau pentru a face vreuna să dispară. Atunci când se antrenează astfel, un Bodhisattva se antrenează în atotcunoaștere, el va înainta spre atotcunoaștere.

Śakra: Un Bodhisattva va înainta către atotcunoaștere chiar dacă nu se antrenează pentru a obține vreo dharma – nici măcar atotcunoașterea, nici pentru a produce vreuna, sau pentru a face să dispară vreuna?

Subhūti: El va înainta.

Śakra îi spuse atunci lui *Śāriputra*: Unde trebuie să caute un Bodhisattva înțelepciunea perfectă?

Śāriputra: În expunerea Venerabilului *Subhūti*.

Śakra: Prin măreția și prin autoritatea cui predă Sfântul *Subhūti* înțelepciunea perfectă?

Śāriputra: Prin puterea, măreția și autoritatea lui Tathāgata.

Subhūti: Într-adevăr, *Śakra*, puterea și măreția lui Tathāgata este cea prin care predau înțelepciunea perfectă. Și la întrebarea „unde trebuie să caute un Bodhisattva înțelepciunea perfectă?” răspunsul este: „El nu trebuie să o caute în formă, și în niciun alt agregat (*skandha*), nici în ceea ce este altceva decât forma, sau decât orice alt agregat. Pentru că înțelepciunea perfectă nu este unul dintre agregate, și totuși nu este nici altceva decât ele.”

6. Infinitudinea înțelepciunii perfecte

Śakra: Această perfecțiune a înțelepciunii, Subhūti, este o măreață perfecțiune, nelimitată, nemăsurabilă, infinită.

Subhūti: Așa este. Și de ce? Înțelepciunea perfectă este măreață, nelimitată și infinită pentru că forma, senzațiile, percepțiile, impulsurile și conștiința sunt astfel. Prin urmare, nu trebuie să ne așezăm în convingerea că aceasta este o „măreață perfecțiune”, „o perfecțiune nelimitată”, „o perfecțiune nemăsurată”, sau o „perfecțiune infinită”. Tocmai de aceea înțelepciunea perfectă este o măreață perfecțiune, nelimitată, nemăsurată și infinită. Înțelepciunea perfectă este o perfecțiune infinită pentru că atât obiectele, cât și ființele, sunt infinite. Înțelepciunea perfectă este o perfecțiune infinită pentru că nu se poate ajunge la începutul, mijlocul sau sfârșitul oricărui fapt obiectiv [din moment ce nicio dharma nu are existență proprie]. În plus, înțelepciunea perfectă este o perfecțiune infinită pentru că toate faptele și adevărurile obiective sunt nesfârșite și nelimitate, iar începutul, mijlocul și sfârșitul lor nu sunt percepute. Căci nu se poate percepe începutul, mijlocul și sfârșitul formei, etc. Astfel înțelepciunea perfectă este o perfecțiune infinită din cauza infinitudinii obiectelor. Și mai departe, o ființă este fără sfârșit și fără limite, pentru că nu se poate ajunge la începutul, mijlocul sau sfârșitul ei. Așadar, înțelepciunea perfectă este o perfecțiune infinită din cauza infinității ființelor.

Śakra: Cum se face, sfântule Subhūti, că înțelepciunea perfectă este o perfecțiune infinită din cauza infinității ființelor?

Subhūti: Nu este infinită din cauza numărului lor imens, sau din cauza abundenței lor.

Śakra: Cum atunci, sfântule Subhūti, este înțelepciunea perfectă o perfecțiune infinită din cauza infinității ființelor?

Subhūti: Ce entitate reală, efectivă, desemnează cuvântul „ființă”?

Śakra: Cuvântul „ființă” nu exprimă nicio dharma, și nicio non-dharma. Este un termen care a fost adăugat peste [Realitate], ca ceva întâmplător, lipsit de orice bază, ca nimic în sine însuși, nebazat pe vreun adevăr [sau pe ceva real].

Subhūti: Astfel [prin rostirea cuvântului „ființă”] a fost dezvăluită vreo ființă [ca adevăr ultim]?

Śakra: Nu, într-adevăr, sfântule Subhūti!

Subhūti: Dacă nicio ființă nu a fost dezvăluită, cum pot fi ele un număr infinit? Dacă un Tathāgata, cu vocea sa având o rază nelimitată de pătrundere, cu tunetul profund al vocii sale, ar pronunța cuvântul „ființă”, timp de ere nenumărate ca nisipul Gangelui, ar produce el vreo ființă de orice fel sau ar face vreuna să dispară, fie în trecut, în viitor sau în prezent?

Śakra: Nu, într-adevăr, sfântule Subhūti! Pentru că o ființă este pură încă de la începutul începutului, perfect pură.

Subhūti: Și în acest fel, înțelepciunea perfectă este o perfecțiune infinită din motivul infinitudinii ființelor. Și în acest fel, infinitudinea înțelepciunii perfecte trebuie cunoscută și din infinitudinea ființelor.

7. Confirmare

Atunci *zeii* din jurul lui Indra, Brahmā și Prajapati, și mulțimea de bărbați și de femei din jurul Riși-lor, au strigat de trei ori în triumf: Salutăm Dharma! Salutăm Dharma! Salutăm esența dharmică a Dharmei! Și adăugară: Subhūti cel Înțelept a indicat, demonstrat, arătat și clarificat minunat, cum ajunge să fie manifestat un Tathāgata. De azi înainte, îl vom privi ca pe un potențial Tathāgata pe un Bodhisattva care posedă deplinătatea acestei perfecțiuni a înțelepciunii, și care sălășluiește în ea.

Divinul a spus atunci: Așa este, O, zei! Și eu, atunci când l-am întâlnit pe Tathāgata Dīpankara în bazarul din Dipavati, orașul regal, posedam deplinătatea acestei perfecțiuni a înțelepciunii, și de aceea a prezis Tathāgata Dīpankara că într-o zi voi fi complet iluminat, și mi-a spus: „Tu, tinere Brahmin, vei deveni, într-o perioadă viitoare, după ere incalculabile, un Tathāgata, Śakyamuni după nume, înzestrat cu virtute și cunoaștere, Bine-Plecat, un cunoscător al lumii, nedepășit, împlânzitor al oamenilor care trebuie împlânziți, învățător al zeilor și al oamenilor, un Buddha, un Divin Binecuvântat!”.

Zeii răspunseră: Este minunat, O, Divinule, este mai mult decât minunat, O, Cel-Bine-Plecat, cât de mult este menținută și susținută atotcunoașterea în Bodhisattvași, în mărețele ființe, de către această perfecțiune a înțelepciunii!

Capitolul III – Plecăciune în fața vasului perfecțiunii, care conține calități pozitive nemăsurabile

1. Avantaje lumești ale înțelepciunii perfecte

Divinul a văzut că Zeii erau adunați și așezați, și călugării, călugărițele, laicii și laicele erau adunați și așezați și ei, și a vorbit astfel către Zei: Măra și oștirile sale nu vor putea să-i rănească pe cei care se ocupă de această perfecțiune a înțelepciunii, care o păstrează în minte, o studiază, o predică și o răspândesc. Nici oamenii și nici spiritele nu vor putea să îi rănească. Și nici nu vor muri prematur. Acei zei care au pornit pe drumul către iluminarea deplină, dar care încă nu au obținut această perfecțiune a înțelepciunii, se vor apropia de persoana care a obținut-o, o vor asculta, și la rândul lor se vor ocupa, vor păstra în minte etc. această perfecțiune a înțelepciunii. Cu siguranță, o persoană care este devotată acestei perfecțiuni a înțelepciunii nu va simți nicio frică, nu va fi niciodată încremenită de frică, fie că s-ar afla într-o pădure, la baza unui copac, într-un sălaș gol, într-un loc deschis, pe un drum, pe o șosea, în pădure, sau pe ocean.

Cei Patru Mari Regi: Este minunat, O, Divinule, că cei care se ocupă, etc. de această perfecțiune a înțelepciunii, trebuie să disciplineze ființele în cele trei Vehicule (sau pe cele trei Căi), și totuși să nu perceapă nicio ființă. O, Divinule, noi vom proteja o asemenea persoană.

Śakra, Brahmā, și de asemenea și alți zei, promiseră să-l protejeze pe cel care urmează înțelepciunea perfectă.

Śakra: Este minunat, O, Divinule, că prin a se ocupa de, etc. această perfecțiune a înțelepciunii, cineva obține atât de multe beneficii chiar aici și acum. Atunci când se ocupă de studiul și de practica perfecțiunii înțelepciunii, cineva se ocupă de studiul și de practica tuturor celor șase perfecțiuni?

Divinul: Da. Și mai mult, prin a se ocupa de, etc. perfecțiunea înțelepciunii, persoana obține beneficii, chiar aici și acum. Ascultați cu atenție, vă voi învăța care sunt acestea.

Așa să fie, Divinule, au răspuns *zeii*.

Divinul: Disputele, certurile și contradicțiile celor care se împotrivesc Dharmei mele, pur și simplu vor dispărea; intențiile adversarilor vor rămâne neîmplinite. Pentru că este un adevăr că, pentru cei care urmează înțelepciunea perfectă, acele dispute pur și simplu vor dispărea, nu vor rămâne. Acesta este un câștig, chiar aici și acum. Există o iarbă, pe nume Maghi, un leac pentru toate otrăvurile. Să presupunem că o viperă înfometată ar vedea o ființă, și ar urmări-o după mirosul ei, pentru a o mânca; dar dacă acea ființă ar merge pe un petic de iarbă Maghi și ar sta acolo, mirosul acelei ierbi ar face ca șarpele să se întoarcă din

drum. Căci puterea de vindecare a acelei plante este atât de mare încât depășește puterea otrăvii viperei.

Tot așa, disputele, certurile și contradicțiile la care este expus cel care urmează înțelepciunea perfectă, vor fi calmate și potolite, prin flacăra pătrunzătoare a înțelepciunii perfecte, prin puterea sa, prin forța sa, prin impregnarea cu puterea sa. Ele vor dispărea, nu vor crește, și nici nu vor rămâne. De ce? Pentru că înțelepciunea perfectă este cea care potolește complet tot răul, de la lăcomia [obișnuită] și până la a dori să atingi sau să intri în Nirvana, și nu îl sporește. Și toți Buddhașii, toți Bodhisattvașii, și toți zeii îl vor proteja pe cel care urmează înțelepciunea perfectă. Acesta va fi un câștig, chiar aici și acum. Mai departe, vorbirea celui care urmează înțelepciunea perfectă va deveni acceptabilă, blândă, măsurată și potrivită. Mânia și vanitatea nu vor spori și nu vor pune stăpânire pe el, pentru că înțelepciunea perfectă îl îmblânzește și îl transformă. Nici dușmănia și nici reaua intenție nu îl vor stăpâni, nici măcar o înclinație către acestea. El va fi atent, conștient, prietenos. El reflectează: „Dacă întrețin reaua intenție în mine, capacitățile mele se vor epuiza, însușirile mele vor fi consumate și, în orice caz, este lipsit de sens ca eu, care am pornit pe drumul către Trezirea deplină, și care vreau să mă antrenez pentru ea, să ajung sub puterea mâniei.” În acest mod, el își va redobânda repede atenția (sau conștiența). Acesta va fi un alt avantaj, chiar aici și acum.

Śakra: Este minunat cum această perfecțiune a înțelepciunii a fost făcută pentru controlul și antrenamentul Bodhisattvașilor.

Divinul: Și mai departe, Kausika, dacă un adept al înțelepciunii perfecte ar fi să meargă într-o bătălie, chiar și în prima linie, ar fi imposibil să-și piardă viața în ea. Este cu neputință ca el să-și piardă viața din cauza atacului altcuiva. Dacă cineva îl lovește cu o sabie, cu un băț, cu o bucată de piatră sau cu orice altceva – corpul său nu poate fi lovit. Aceasta pentru că perfecțiunea înțelepciunii este o măreață învățătură; o învățătură nemăsurată, o învățătură chiar nemăsurabilă, o învățătură neîntrecută, o învățătură care egalează inegalabilul este această perfecțiune a înțelepciunii. Pentru că atunci când cineva se antrenează în această învățătură, acela este hotărât să nu își tulbure propria pace interioară, și nici pe a celorlalți. Bodhisattva, măreața ființă care este antrenată în această învățătură, va atinge Trezirea deplină, va obține cunoașterea atotcunoașterii. Odată iluminat complet, el va citi gândurile tuturor ființelor. Pentru Bodhisattvași, mărețele ființe care sunt antrenate în această învățătură, nimic nu rămâne neobținut, necunoscut, nerealizat. De aceea se vorbește despre cunoașterea atotcunoașterii. Acesta este un alt câștig, chiar aici și acum.

Mai departe, acolo unde această perfecțiune a înțelepciunii a fost scrisă sub forma unei cărți și a fost respectată și venerată, acolo unde a fost studiată etc.,

acolo oamenii și spiritele nu pot face niciun rău, cu excepția pedepselor pentru faptele din trecut. Acesta este un alt câștig, chiar aici și acum.

Tot așa cum, Kausika, acei oameni și acele spirite care au plecat pe terasa iluminării, sau în apropierea ei, sau în interiorul ei, sau la baza copacului iluminării, nu pot fi răniți de [alți] oameni sau de [alte] spirite, nu pot fi vătămați de către ei, sau posedați, nici măcar cu ajutorul animalelor răufăcătoare, cu excepția pedepselor pentru fapte din trecut. Căci Tathāgatași din trecut, viitor și prezent își dobândesc Trezirea, ei care arată și care cultivă în toate ființele neînfricarea, lipsa de dușmănie, lipsa de teamă. Tot așa, Kausika, în locul în care cineva se ocupă de, etc., această perfecțiune a înțelepciunii, ființele nu pot fi rănite de către oameni sau spirite. Pentru că această perfecțiune a înțelepciunii face, din locul de pe Pământ unde se află, un adevărat sanctuar pentru ființe, demn de a fi venerat și adorat, îl face un adăpost pentru ființele care vin la el, un refugiu, un loc de odihnă și de alinare finală. Acesta este un alt câștig, chiar aici și acum.

2. Cultul înțelepciunii perfecte comparat cu cel al Buddhașilor

Śakra: Să presupunem că există două persoane. Una dintre ele, un fiu sau o fiică de familie nobilă, a scris această perfecțiune a înțelepciunii, a făcut o copie a ei; el sau ea ar așeza-o la loc de cinste și ar prețui-o, onora-o, respecta-o, venera-o și ar adora-o, cu flori paradisiace, tămâie, parfumuri, cununi de flori, alifii, prafuri înmiresmate, fâșii de pânză, umbrele de soare, însemne, clopoței, steaguri, cu șiruri de lămpi împrejurul ei, și cu multe alte feluri de venerare. Cealaltă persoană ar depozita în Stupe relicvele lui Tathāgata care a plecat în Parinirvana; și le-ar însuși și le-ar păstra; le-ar onora, venera și adora cu flori paradisiace, cu tămâie, etc., la fel ca și cealaltă. Care dintre ele, O, Divinule, ar genera meritul mai mare?

Divinul: Te voi întreba acum ceva, și poți răspunde la înălțimea celor mai bune însușiri ale tale. Tathāgata, atunci când a dobândit și cunoscut Trezirea deplină sau atotcunoașterea, în care practici a antrenat personalitatea atotcunoaștoare pe care a generat-o?

Śakra: Tathāgata a dobândit și a cunoscut iluminarea deplină sau atotcunoașterea pentru că Divinul s-a antrenat chiar în această perfecțiune a înțelepciunii.

Divinul: Prin urmare, Tathāgata nu-și are numele din faptul că a dobândit această personalitate fizică, ci din faptul că a dobândit atotcunoașterea. Și această atotcunoaștere a lui Tathāgata a izvorât din perfecțiunea înțelepciunii. Personalitatea fizică a lui Tathāgata, pe de altă parte, este rezultatul priceperii în mijloace a perfecțiunii înțelepciunii. Și aceasta devine o fundație sigură pentru

[dobândirea] cunoașterii atotcunoașterii [de către alții]. Sprijinită de această fundație, are loc revelarea cunoașterii atotcunoașterii, revelația corpului-Buddha, corpului-Dharma, și a corpului-Sangha. Astfel, dobândirea personalității fizice este cauza [n.t. secundară] pentru cunoașterea atotcunoașterii. Ca fundație sigură a acelei cunoașteri, el a devenit un adevărat sanctuar pentru toate ființele, demn de a fi salutat respectuos, de a fi onorat, venerat și adorat. După ce voi fi plecat în Parinirvana, și relicvele mele vor fienerate. Din acest motiv, persoana care va copia și va venera perfecțiunea înțelepciunii, va dobândi meritul mai mare. Pentru că, făcând astfel, ea ar venera cunoașterea atotcunoașterii. Fiul sau fiica de familie nobilă care a făcut o copie a perfecțiunii înțelepciunii, și care ar venera-o, ar genera meritul mai mare. Pentru că, venerând perfecțiunea înțelepciunii, ea venerează cunoașterea atotcunoașterii.

Śakra: Cum se poate ca acei oameni din Jambudvīpa care nu copiază această perfecțiune a înțelepciunii, nu se ocupă de ea, nu o studiază și nici nu o venerează, nu știu că Divinul a predat că venerarea perfecțiunii înțelepciunii este extrem de folositoare! Cum se face că ei nu sunt conștienți de faptul că Divinul a predat că venerarea perfecțiunii înțelepciunii aduce beneficii, fructe și răsplăți mărețe! Dar ei nu știu asta, ei nu sunt conștienți de asta! Ei nu au încredere în ea!

Divinul: Kausika, ce crezi, câți dintre oamenii din Jambudvīpa sunt înzestrați cu încredere perfectă în Buddha, în Dharma și în Sangha?

Śakra: Numai câțiva.

Divinul: Așa este, Kausika. Numai câțiva oameni din Jambudvīpa sunt înzestrați cu încredere perfectă în Buddha, în Dharma și în Sangha. Mai puțini decât acei puțini sunt cei care obțin fructele Celui-Care-A-Intrat-În-Curent și, după aceea, fructul Celui-Care-Se-Mai-Întoarce-O-Dată, sau al Celui-Care-Nu-Se-Mai-Întoarce. Și mai puțini sunt cei care obțin stadiul de Arhat. Chiar și mai puțini realizează Trezirea unui Pratyekabuddha. Chiar și mai puțini își ridică gândurile la Trezirea supremă. Și mai puțini dintre cei care și-au ridicat gândul la iluminarea supremă își întăresc acel gând. Chiar mai puțini sunt aceia care, după ce și-au înălțat cugetele la iluminarea deplină și au întărit acel gând, sălășluiesc manifestând și vigoare. Chiar mai puțini sunt cei care caută să mediteze la perfecțiunea înțelepciunii. Și mai puțini sunt cei care înaintează în perfecțiunea înțelepciunii. Și mai puțini sunt cei care, înaintând și străduindu-se în perfecțiunea înțelepciunii, se află în stadiul de Bodhisattva ireversibil. Și mai puțini, înaintând și străduindu-se în perfecțiunea înțelepciunii, vor cunoaște iluminarea deplină. Și mai puțini, înaintând și străduindu-se în perfecțiunea înțelepciunii, cunosc efectiv iluminarea deplină.

Acum, acei Bodhisattvași care au stat în stadiul de Bodhisattva ireversibil, și care au cunoscut Trezirea deplină, expun perfecțiunea înțelepciunii altor fii și

fiice de familie nobilă care au intenții sincere și onorabile, care se antrenează și se străduiesc în perfecțiunea înțelepciunii. Iar ei, la rândul lor, se ocupă de perfecțiunea înțelepciunii, o studiază și o venerază. Sunt, pe de altă parte, nenumărate ființe care își ridică gândurile la iluminare, care întăresc acel gând de iluminare, care merg spre Trezire – și poate numai una sau două dintre ele pot să ajungă la stadiul de Bodhisattva ireversibil! Căci iluminarea deplină este greu de atins dacă cineva are vigoare inferioară, este leneș, o ființă inferioară, are gânduri, idei, înțelepciune și intenții inferioare. Astfel, dacă cineva vrea să cunoască repede Trezirea deplină, trebuie să asculte și să studieze, mereu și neobosit, chiar această perfecțiune a înțelepciunii. El va înțelege că în trecut, atunci când era un Bodhisattva, Tathāgata s-a antrenat [n.t. tot] în perfecțiunea înțelepciunii, că și el însuși trebuie să se antreneze în ea, că ea este Învățătorul. În orice caz, atunci când Tathāgata a dispărut în Nirvana finală, Bodhisattvașii trebuie să dea fuga chiar la această perfecțiune a înțelepciunii. Așadar, Kausika, dacă pentru venerarea unui Tathāgata care a dispărut în Nirvana finală, cineva ar construi multe koti de Stupe făcute din cele șapte lucruri prețioase, adăpostind acolo relicvele lui Tathāgata, și dacă toată viața sa le-ar venera cu flori, etc., ar da naștere el, pe baza acestor [n.t. acțiuni], unei mari cantități de merit?

Śakra: Da, Divinule.

Divinul: Mai mare ar fi meritul cuiva care ar crede cu adevărat în această perfecțiune a înțelepciunii; care, cu încredere, cu o intenție hotărâtă față de ea, senin în credința (sau în încrederea) sa, cu gândurile ridicate la Trezire, cu cea mai cinstită și mai serioasă intenție, ar asculta-o, ar învăța-o, ar purta-o în minte, ar recita-o și studia-o, ar răspândi-o, demonstra-o, explica-o, ar expune-o și ar repeta-o, ar lumina-o în amănunt pentru ceilalți, i-ar dezvălui sensul, ar cerceta-o cu mintea sa; care, folosindu-și înțelepciunea la întreaga putere, ar examina-o amănunțit; care ar copia-o, care ar păstra și ar depozita copia – pentru ca Dharma bună să dureze mult, pentru ca ghidul Buddhașilor să nu dispară, pentru ca Dharma bună să nu dispară, pentru ca Bodhisattvașii, mărețele ființe, să fie ajutate în continuare, din moment ce ghidul lor nu va dispărea, – și care vor onora și vor venera această perfecțiune a înțelepciunii.

Meritul adeptului acestei perfecțiuni a înțelepciunii ar fi și mai mare, comparat nu numai cu cel al unei persoane care ar construi multe koti de Stupe făcute din cele șapte lucruri prețioase, adăpostind în ele cu venerație relicvele lui Tathāgata, ci ar fi mai mare și decât meritul unei persoane care ar umple de tot, întreaga Jambudvīpa, cu asemenea Stupe. Ar fi mai mare și decât meritul produs de toate ființele dintr-un sistem de lumi cu patru continente, dacă fiecare dintre ele ar fi să construiască o asemenea Stupa. Sau, la fel, dacă toate ființele dintr-un chiliocosmos mic, dintr-un dichiliocosmos mediu, sau dintr-un mare

trichilocosmos, ar face la fel. Sau, dacă am urmări un caz imaginar, dacă toate ființele dintr-un mare trichilocosmos ar deveni în același timp ființe umane, și fiecare dintre ele ar construi o asemenea Stupa; dacă fiecare dintre ele ar construi toate acele Stupe, și le-ar onora pentru o eră sau pentru timpul rămas dintr-o eră, totuși adeptul perfecțiunii înțelepciunii ar avea merit mai mare decât cel care rezultă din realizarea faptelor merituose ale tuturor acelor ființe care înalță și venerază acele nenumărate Stupe.

Śakra: Așa este, O, Divinule. Pentru că persoana care onorează perfecțiunea înțelepciunii onorează într-un sens absolut Buddhașii trecuți, viitori și prezenți din toate sistemele de lumi, care pot fi cuprinse numai de cunoașterea unui Buddha. Meritul său va fi mai mare chiar și decât meritul tuturor ființelor din multe trichilocosmuri, nenumărate ca nisipurile Gangelui, dacă fiecare ființă din ele ar construi o Stupa, și dacă fiecare dintre ele ar construi toate acele Stupe și le-ar onora timp de o eră, sau pentru cât a rămas dintr-o eră.

3. Înțelepciunea perfectă, o mantra măreață

Divinul: Așa este, Kausika. Meritul adeptului perfecțiunii înțelepciunii este mai mare decât atât; este nemăsurabil, incalculabil, de neconceput, incomparabil, nelimitabil. Aceasta pentru că atotcunoașterea Tathāgatașilor a izvorât din perfecțiunea înțelepciunii, iar din atotcunoaștere a izvorât cultul relicvelor lui Tathāgata. Prin urmare, acumularea de merit a adeptului perfecțiunii înțelepciunii nu suportă nicio comparație cu acumularea de merit generată de construcția de Stupe, făcute din cele șapte lucruri prețioase, și care adăpostesc relicvele lui Tathāgata.

Atunci, cei *patruzeci de mii de zei* din adunare i-au spus lui Śakra, Conducătorul Zeilor: Divinule! Ocupă-te de perfecțiunea înțelepciunii! Perfecțiunea înțelepciunii, Divinule, trebuie să fie adoptată, recitată, studiată și explicată!

Divinul: Kausika, ocupă-te de perfecțiunea înțelepciunii, recit-o, studiaz-o și explic-o! Căci dacă Asura-șilor le trece prin minte să lupte cu zeii celor Treizeci și Trei, și dacă tu, Kausika, îți amintești și repeți această perfecțiune a înțelepciunii, atunci Asura-șii vor renunța [din nou] la acea idee.

Śakra: O măreață învățătură este această perfecțiune a înțelepciunii, o învățătură fără măsură, o învățătură chiar nemăsurată, o învățătură nedepășită, o învățătură neegalată, o învățătură care egalează inegalabilul.

Divinul: Așa este, Kausika. Mulțumită acestei învățături, adică perfecțiunii înțelepciunii, Buddhașii din trecut au cunoscut Trezirea deplină. Mulțumită ei, Buddhașii din viitor o vor cunoaște. Mulțumită ei, o cunosc Buddhașii din prezent. Mulțumită ei, am cunoscut-o [și] eu. Mulțumită tocmai acestei

învățători, cele zece feluri pozitive sau virtuozitate de acțiune se manifestă în lume, și de asemenea și cele patru meditații asociate cu membrele iluminării, cele patru Nelimitate asociate cu membrele iluminării, cele patru realizări fără formă susținute de membrele iluminării, cele șase supra-cunoașteri asociate cu membrele iluminării, cele trezeci și șapte de dharma care constituie membrele iluminării, pe scurt, toate cele optzeci și patru de mii de componente ale Dharmei, cunoașterea unui Buddha, cunoașterea Existentului-De-La-Sine, și cunoașterea de neconceput.

Însă, atunci când nu sunt Tathāgatași în lume, Bodhisattvași – înzestrați cu priceperea în mijloace drept rezultat al ascultării revărsării perfecțiunii înțelepciunii în trecut [când au existat Buddhași], plini de milă față de ființe, veniți în această lume din compasiune – sunt cei care adăpostesc și se îngrijesc în lume de cele zece feluri de acțiune pozitive, de cele patru meditații fără asociere cu membrele Trezirii, etc. până la: de cele cinci supra-cunoașteri fără asociere cu membrele Trezirii. La fel cum, mulțumită discului Lunii, toate ierburile, stelele și constelațiile sunt luminate după puterea și forța lor, tot așa, după ce Tathāgata a dispărut și Dharma Lui bună a dispărut și ea, în absența Tathāgatașilor, orice vieți cinstite, integre, excepționale sau virtuozitate sunt concepute și manifestate în lume, toate au izvorât din Bodhisattvași, au fost produse de către ei, au răsărit din priceperea lor în mijloace. Însă priceperea în mijloace a Bodhisattvașilor trebuie cunoscută ca ieșind din perfecțiunea înțelepciunii. Mai mult, cei care sunt devotați perfecțiunii înțelepciunii trebuie să se aștepte aici și acum, din partea ei, la multe beneficii.

Śakra: Care sunt acele beneficii?

Divinul: Acei adepți sau devoți nu vor muri prematur, și nici de otrăvă, de sabie, de foc, de apă, de toiag magic, sau prin violență. Atunci când ei își reamintesc și repetă această perfecțiune a înțelepciunii, nenorocirile care îi amenință din partea regilor și a prinților, [sau din partea] sfetnicilor regilor și a miniștrilor lor, nu vor avea loc. Dacă regii, etc. ar încerca să-i rănească pe cei care își reamintesc și repetă perfecțiunea înțelepciunii din nou și din nou, ei nu vor reuși, pentru că perfecțiunea înțelepciunii îi susține. Deși regii, etc. se pot apropia de ei cu intenții rele, vor hotărî în schimb să-i salute, să vorbească cu ei, să fie politicoși și prietenoși cu ei. Căci această perfecțiune a înțelepciunii aduce după sine o atitudine de prietenie și de compasiune față de toate ființele. De aceea, deși adepții perfecțiunii înțelepciunii se pot afla în mijlocul unei sălbăticii infestate cu șerpi veninoși, nici oamenii și nici spiritele nu-i pot răni, excepție făcând pedepsele pentru faptele din trecut.

În acel moment, o sută de Rătăcitori din alte secte s-au apropiat de Cel Realizat, cu intenții dușmănoase. *Śakra*, Conducătorul Zeilor, i-a perceput pe acei Rătăcitori încă de departe, și a cugetat: Cu siguranță, acei Rătăcitori din alte secte

se apropie de Divin cu intenții dușmănoase. Să îmi reamintesc așadar atât de mult din această perfecțiune a înțelepciunii câtă am învățat de la Cel Divin, să mi-o amintesc, să o repet și să o răspândesc, în așa fel încât acei Rătăcitori să nu se poată apropia de Cel Divin, iar predicarea acestei perfecțiuni a înțelepciunii să nu fie întreruptă.

După care Śakra, Conducătorul Zeilor, și-a reamintit atât de mult din această perfecțiune a înțelepciunii câtă a învățat de la Cel Trezit, și-a adus-o în minte, a repetat-o, și a răspândit-o. Atunci, acei Rătăcitori din alte secte l-au salutat cu respect pe Divin, din depărtare, și au plecat pe drumul lor.

Atunci Venerabilului Śāriputra s-a gândit: Din ce motiv l-au salutat cu respect, din depărtare, acei Rătăcitori eretici pe Divin, și au plecat după aceea pe drumul lor?

Divinul: Atunci când Śakra, Conducătorul Zeilor, a perceput gândurile acelor Rătăcitori dușmănoși din alte secte, el și-a reamintit această perfecțiune a înțelepciunii, a repetat-o și a răspândit-o, cu scopul de a-i întoarce din drum pe acei Rătăcitori din alte secte care au vrut să vină să se certe, să nege și să împiedice, pentru a nu-i lăsa să se apropie de locul unde este predată perfecțiunea înțelepciunii. Iar eu i-am acordat permisiunea lui Indra, Conducătorul Zeilor, pentru că nu am văzut nici măcar o dharma pură în acei Rătăcitori. Toți vroiau să se apropie cu intenții rele, cu gânduri dușmănoase.

Atunci Māra cel Malefic s-a gândit: Cele patru adunări ale lui Tathāgata sunt convocate și stau față în față cu Tathāgata. [Stând] față în față [cu Tathāgata], la acea adunare, acei zei din tărâmul dorințelor senzuale și din tărâmul formei vor fi preziși cu siguranță ca Bodhisattvași destinați iluminării depline. Să mă apropii și să-i orbesc. Atunci, Māra a făcut să apară o oștire cvadruplă, și a pornit spre locul unde se afla Divinul.

Atunci Śakra, conducătorul zeilor, s-a gândit: Cu siguranță, acesta este Māra cel Malefic, care, făcând să apară o oștire cvadruplă, se apropie de locul unde se află Realizatul. Însă ordinea oștirii sale nu este ordinea oștirii Regelui Bimbisara, nici a oștirii Regelui Prasenajit, nici a oștirii clanului Śakya, și nici cea a clanului Licchavin. Vreme îndelungată Māra cel Malefic l-a urmărit pe Divin, căutând o șansă să intre, urmărind un prilej să intre, hotărât să rănească ființele. Îmi voi aminti acum această perfecțiune a înțelepciunii, mi-o voi aduce în minte, o voi repeta și o voi răspândi. Atunci Śakra și-a reamintit chiar această perfecțiune a înțelepciunii, și-a adus-o în minte, a repetat-o și a răspândit-o. Îndată, Māra cel Malefic a făcut iarăși cale întoarsă și a plecat pe drumul lui.

Atunci, *zeii* celor Treizeci și Trei au făcut să apară flori Mandarava paradisiace, au zburat prin văzduh și le-au presărat peste Divin. Ei au strigat în triumf: „Cu siguranță, pentru multă vreme, această perfecțiune a înțelepciunii a venit la oamenii din Jambudvīpa!” Luând și mai multe flori Mandarava, ei le-au presărat

și le-au așternut peste Cel Împlinit, spunând: „Măra și hoardele sale nu vor avea nicio șansă de a intra la acele ființe care predică și dezvoltă perfecțiunea înțelepciunii, sau care înaintează în ea. Acele ființe care ascultă și studiază perfecțiunea înțelepciunii vor fi înzestrate cu o rădăcină pozitivă deloc neînsemnată. Cei care ajung să asculte această perfecțiune a înțelepciunii și-au îndeplinit îndatoririle sub Victorioșii din trecut. Cu atât mai mult, cei care o vor studia și o vor repeta, care vor fi antrenați în Aseitare, care vor face progrese în ea, care vor depune eforturi pentru ea – aceștia vor fi oameni care au onorat Tathāgatașii. Pentru că cineva trebuie să caute atotcunoașterea tocmai în această perfecțiune a înțelepciunii. La fel cum nestematele sunt produse de marele ocean și trebuie căutate în el, tot așa și marea nestemată a atotcunoașterii Tathāgatașilor trebuie căutată în mărețul ocean al perfecțiunii înțelepciunii.”

Divinul: Așa este, Kausika. Marea nestemată a atotcunoașterii Tathāgatașilor a ieșit din mărețul ocean al perfecțiunii înțelepciunii.

4. Înțelepciunea perfectă și celelalte perfecțiuni

Ānanda: Divinul nu laudă perfecțiunea dăruirii (sau generozității), și nicio alta dintre primele cinci perfecțiuni; el nu le proclamă numele. Realizatul laudă numai perfecțiunea înțelepciunii, proclamă doar numele ei.

Divinul: Așa este, Ānanda, deoarece perfecțiunea înțelepciunii controlează celelalte cinci perfecțiuni. Ce crezi, Ānanda, dăruirea nededicată atotcunoașterii poate fi numită dăruire perfectă?

Ānanda: Nu, Divinule.

Divinul: Același lucru este adevărat și despre celelalte perfecțiuni. Ce crezi, Ānanda, este imposibil de conceput acea înțelepciune care transformă rădăcinile pozitive prin a le dedica pe toate atotcunoașterii?

Ānanda: Da, este de neconceput, complet de neconceput.

Divinul: Așadar, perfecțiunea înțelepciunii își primește numele din suprema sa excelență (scr. paramatvat). Prin ea își primesc rădăcinile pozitive dedicate atotcunoașterii numele de „perfecțiuni”. Așadar, pentru că a dedicat atotcunoașterii rădăcinile pozitive, perfecțiunea înțelepciunii controlează, ghidează și conduce cele[lalte] cinci perfecțiuni. Cele cinci perfecțiuni sunt conținute în acest fel în perfecțiunea înțelepciunii, iar termenul „perfecțiunea înțelepciunii” este doar un sinonim pentru desăvârșirea celor șase perfecțiuni. În consecință, atunci când perfecțiunea înțelepciunii este proclamată, toate cele șase perfecțiuni sunt proclamate. Așa cum pietrele prețioase, împrăștiate în mărețul Pământ, cresc atunci când toate condițiile sunt favorabile; mărețul Pământ este suportul lor, și ele cresc sprijinite de acesta; tot așa, cuprinse în

perfectiunea înțelepciunii, cele cinci perfectiuni se odihnesc în atotcunoaștere, cresc sprijinite de perfectiunea înțelepciunii; ele primesc numele de „perfectiuni” pentru că sunt susținute de perfectiunea înțelepciunii. Așadar, perfectiunea înțelepciunii este cea care controlează, ghidează și conduce celelalte cinci perfectiuni.

5. Alte beneficii ce decurg din perfectiunea înțelepciunii

Śakra: Până acum, Tathāgata nu a proclamat toate calitățile sau însușirile perfectiunii înțelepciunii, calități pe care cineva le obține prin învățarea, studiul și repetarea perfectiunii înțelepciunii. Cum altfel ar putea puțină perfectiune a înțelepciunii pe care am învățat-o de la Divin să se fi răspândit [mai înainte, când ereticii și Māra au fost întorși din drum]!

Divinul: Așa este, Kausika. Mai mult, nu numai cel care a învățat, studiat și repetat perfectiunea înțelepciunii va avea acele calități, ci predau că și acela care venerează o copie a ei va avea acele beneficii aici și acum.

Śakra: Îl voi proteja și pe cel care venerează o copie a perfectiunii înțelepciunii, și cu atât mai mult pe cel care, în plus, o și învață, o studiază și o repetă.

Divinul: Bine spus, Kausika. Mai mult, atunci când cineva repetă această perfectiune a înțelepciunii, multe sute de zei, multe mii, multe sute de mii de zei se vor apropia pentru a asculta Dharma. Iar când vor auzi Dharma, ei vor vrea să stârnească, în acel predicator al Dharmei, elanul de a vorbi. Chiar și atunci când acesta nu este dispus să vorbească, zeii se așteaptă ca, prin respectul lor față de Dharma, să îi fie stârnit un elan pentru a vorbi, și ca el să se simtă îndemnat să predea. Atunci când învață, studiază și repetă perfectiunea înțelepciunii, cineva obține și această calitate, chiar aici și acum. Mai mult, mințile celor care predau această perfectiune a înțelepciunii nu vor fi intimidat în fața celor patru adunări. Lor nu le va fi teamă să fie asaltați cu întrebări puse de către persoane răuvoitoare, întrucât perfectiunea înțelepciunii îi protejează. Cel scufundat în perfectiunea înțelepciunii nu vede dușmănia, nici pe cei care acționează cu dușmănie, și nici pe cei care vor să fie dușmănoși. În acest fel, susținut de perfectiunea înțelepciunii, el nu este afectat de dezaprobare și de frică. Atunci când învață, studiază și repetă perfectiunea înțelepciunii, cineva obține și aceste calități, chiar aici și acum. În plus, el le va fi drag mamei și tatălui, prietenilor, rudelor și semenilor săi, Sramanilor și Brahmanilor. El va fi competent și capabil să respingă, în acord cu Dharma, orice contraargumente care ar putea apărea, și va fi capabil să se descurce cu contra-întrebările. Atunci când învață, studiază și repetă perfectiunea înțelepciunii, cineva obține și aceste calități, chiar aici și acum.

Mai mult, Kausika, aceia dintre zeii Celor Patru Mari Regi care au pornit pe drumul către iluminarea deplină, vor hotărî să vină în locul în care cineva a așezat la loc de seamă și venerază o copie a perfecțiunii înțelepciunii. Ei vor veni, se vor uita peste copia acestei perfecțiuni a înțelepciunii, o vor saluta respectuos, îi vor oferi omagiile, o vor învăța, studia și repeta, după care vor pleca mai departe. Și aceasta se aplică tuturor zeilor din toate țărmurile, până la cele mai înalte. Acel fiu sau fiică dintr-o familie nobilă trebuie să-și dorească astfel: cu ajutorul acestei cărți, fie ca Zeii, Nāga, Yakṣa, Gandharva, Asura, Garuda, Kinnara, Mahoraga, și oamenii și spiritele din cele zece direcții, din nenumăratele sisteme de lumi, să vadă perfecțiunea înțelepciunii, să o salute respectuos, să îi ofere omagiile, să o învețe, să o studieze și să o repete; apoi să se întoarcă fiecare în lumea de unde a venit; și ca el sau ea să poată să le ofere chiar acest dar al Dharmaei.

Totuși, Kausika, nu trebuie să crezi că numai în această lume cu patru continente, zeii țărmului dorințelor senzuale și cei ai țărmului formeii, care au pornit către Trezirea deplină, vor hotărî să vină în acel loc. Nu așa trebuie să vezi, Kausika! Nu, ci toți zeii din marele trichilocosmos care au pornit către iluminarea deplină vor hotărî să vină în acel loc. Ei vor veni, se vor uita peste copia acestei perfecțiuni a înțelepciunii, o vor saluta respectuos, îi vor aduce omagii, o vor învăța, studia și repeta. Mai mult, casa, încăperea sau palatul adeptului perfecțiunii înțelepciunii vor fi bine păzite. Nimeni nu îi va face rău, cu excepția pedepselor pentru fapte din trecut. Aceasta este o altă calitate pe care cineva o obține chiar aici și acum. Pentru că zeii foarte puternici și alte ființe supranaturale vor hotărî să vină în acel loc.

Śakra: Cum știe cineva că zeii, sau alte ființe supranaturale, au venit în acel loc pentru a asculta, etc., perfecțiunea înțelepciunii?

Divinul: Când cineva percepe undeva o strălucire sublimă, sau simte un miros supraomenesc pe care nu l-a mai simțit înainte, atunci trebuie să știe cu siguranță că un zeu, sau o altă ființă supranaturală, se află în apropiere. Mai mult, obiceiurile curate și pure îi vor atrage pe acei zeii, etc., îi vor fermeca, îi vor bucura peste măsură, îi vor umple de elan și bucurie. Iar zeii, semizeii sau spiritele cu puteri mai mici, care au ocupat până atunci acel loc, vor hotărî să-l părăsească. Pentru că ele nu pot îndura splendoarea, măreția și superioritatea acelor zeii, etc., foarte puternici. Și cum acei zeii, etc. foarte puternici vor hotărî să vină de multe ori la el, acel adept al perfecțiunii înțelepciunii va căpăta, din abundență, încredere senină. Aceasta este o altă calitate pe care fiul sau fiica de familie nobilă o va obține chiar aici și acum.

Mai departe, nu trebuie să ne formăm niciun obicei murdar sau impur în cuprinsul aceluia sălaș al ghidului către Dharma; în caz contrar, respectul nostru profund [pentru Dharma] ar rămâne incomplet. Mai mult, adeptul perfecțiunii

înțelepciunii nu va fi obosit, nici la corp și nici la minte. El stă întins liniștit, se plimbă liniștit. În somnul său, nu va vedea vise rele. Atunci când vede ceva în visul său, el va vedea numai Tathāgatași, sau Stupele, sau Bodhisattvași, sau Discipolii lui Tathāgata. Atunci când aude sunete, el va auzi sunetul perfecțiunilor și al aripilor iluminării. El va vedea numai copacii Trezirii și, sub ei, Tathāgatași în timp ce se trezesc la iluminarea deplină. De asemenea, el va vedea cum cei deplin Treziți învârtesc Roata Dharmei. Și va vedea mulți Bodhisattva, cântând chiar această perfecțiune a înțelepciunii, va fi încântat de corul lor, care proclamă cum trebuie obținută atotcunoașterea, cum trebuie purificat tărâmul-Buddha. Îi este arătată priceperea în mijloace. El aude sunetul sublim al Trezirii depline a Buddhașilor, Nobilii Divini: „În această direcție, în această parte a lumii, în acest sistem de lumi, cu acest nume, un Tathāgata expune Dharma, înconjurat și însoțit de multe mii de Bodhisattva și de Discipoli, ba chiar de multe sute de mii de niyuta de koti de Bodhisattva și de Discipoli”. Când are asemenea vise, el va dormi liniștit, se va trezi liniștit. Corpul său, chiar și atunci când este aruncată mâncare în el, i se va simți tot liniștit și deosebit de ușor. Nici măcar un început de gând nu va răsări în el, din prea multă dorință după mâncare. El va avea un interes moderat pentru mâncare. Un adept al perfecțiunii înțelepciunii nu are o dorință puternică pentru mâncare, ci numai un interes moderat pentru ea – chiar și atunci când e un călugăr care practică Yoga, și care a ieșit din meditație – deoarece gândurile sale se revarsă interesate de altceva. Căci în măsura în care el s-a dedicat dezvoltării perfecțiunii înțelepciunii, în aceeași măsură ființele cerești îi vor oferi hrană paradisiacă. Și aceste calități le obține cineva, chiar aici și acum.

Dar din nou, Kausika, dacă cineva a făcut o copie a perfecțiunii înțelepciunii și o venerază, însă nu o învață, nu o studiază și nu o repetă; și dacă altcineva crede cu adevărat în perfecțiunea înțelepciunii, se încrede în ea și, cu o intenție hotărâtă, liniștit în credința sa, cu gândurile ridicate la iluminare, cu cea mai curată intenție, o ascultă, o învață, o păstrează în minte, o recită și o studiază, o răspândește, o demonstrează, o explică și o repetă, le luminează celorlalți amănunțit înțelesul, îi dezvăluie înțelesul, o cercetează cu mintea sa și, folosindu-și înțelepciunea la întreaga putere, o examinează amănunțit, o copiază, păstrează și depozitează copia, pentru ca Dharma bună să dureze mult, pentru ca ghidul Tathāgatașilor să nu poată fi nimicit, pentru ca Dharma bună să nu dispară, pentru ca Bodhisattvași, mărețele ființe, să continue să fie ajutate din moment ce ghidul lor nu va pieri – și, în sfârșit, onorează și venerază această perfecțiune a înțelepciunii; atunci, acesta din urmă generează meritul mai mare. El trebuie imitat de către cei care vor să obțină aceste însușiri nobile aici și acum, și ei trebuie să creadă cu adevărat în perfecțiunea înțelepciunii, să se încreadă în ea, etc. [n.t. ca mai sus,] până la: pentru că ghidul lor nu va pieri. El va hotărî să

o împărtășească cu cei care o doresc, pentru ca mărețul ochi al Ghidului Buddhașilor să nu dea greș, nici pentru el însuși, și nici pentru ceilalți care sunt în căutarea virtuții. În plus, perfecțiunea înțelepciunii trebuie să fie onorată și venerată tot timpul.

CAPITOLUL IV – Proclamarea sau anunțarea calităților

1. Comparație între valoarea relicvelor lui Tathāgata și valoarea înțelepciunii perfecte

Divinul: Kausika, dacă, pe de o parte, ți s-ar oferi această Jambudvīpa umplută până sus cu relicve ale Tathāgatașilor și dacă, pe de altă parte, ai putea să ai acces nestingherit la copie scrisă a acestei perfecțiuni a înțelepciunii, dacă trebuie să alegi între cele două, pe care ai alege-o?

Śakra: [n.t. Aș alege] chiar această perfecțiune a înțelepciunii, datorită respectului meu pentru Ghidul Tathāgatașilor. Pentru că acesta este corpul Tathāgatașilor, în adevăratul sens. Așa cum a spus Împlinitul: „Corpurile-Dharma sunt Buddhașii, Divinii. Însă, călugări, nu trebuie să credeți că acest corp individual este corpul meu. Călugări, trebuie să Mă vedeți din realizarea corpului-Dharma”. Iar acel corp-Tathāgata trebuie văzut ca fiind produs de realitatea-limită, adică de către perfecțiunea înțelepciunii. O, Divinule, nu îmi lipsește respectul pentru relicvele lui Tathāgata. Dimpotrivă, am un respect adevărat pentru ele. Relicvele unui Tathāgata suntenerate ca izvorâte din această perfecțiune a înțelepciunii și de aceea, atunci când cineva venerează chiar această perfecțiune a înțelepciunii, se împlinește deopotrivă și venerarea relicvelor lui Tathāgata. Căci relicvele lui Tathāgata au apărut din perfecțiunea înțelepciunii. Este ca și cu tronul meu zeiesc din Sudharma, sala de întâlnire a zeilor. Când sunt așezat pe el, zeii vin și mă servesc. Iar când nu sunt, zeii, din respect pentru mine, aduc omagiu tronului meu, îl înconjoară și pleacă mai departe. Pentru că ei își amintesc că, așezat pe acest tron, Śakra, Conducătorul Zeilor, expune Dharma zeilor celor Treizeci și Trei. În același fel, perfecțiunea înțelepciunii este adevărata cauză și condiție primordială care hrănește atotcunoașterea lui Tathāgata.

Relicvele lui Tathāgata, pe de altă parte, sunt adevărate depozite de atotcunoaștere, însă ele nu sunt adevărate condiții sau cauze pentru producerea acelei cunoașteri. Prin relicvele lui Tathāgata este venerată și perfecțiunea înțelepciunii, pentru că ea este cauza cunoașterii atotcunoașterii. Din acest motiv, dintre cele două variante enumerate mai înainte, aș alege chiar această perfecțiune a înțelepciunii, însă nu pentru că nu respect relicvele lui Tathāgata. [Alegând astfel,] eu am un respect real pentru ele, întrucât acele relicve suntenerate [n.t. tocmai] pentru că sunt pătrunse de perfecțiunea înțelepciunii. Și, dacă ar trebui să aleg între o copie a perfecțiunii înțelepciunii pe de o parte, și chiar și un măreț trichilocosmos umplut până la refuz cu relicvele lui Tathāgata pe de altă parte, totuși aș alege chiar această perfecțiune a înțelepciunii, din aceleași motive. Căci relicvele lui Tathāgata sunt adevărate depozite ale

cunoașterii atotcunoașterii, însă acea cunoaștere s-a ivit din perfecțiunea înțelepciunii. Așadar, dintre cele două variante, aș alege chiar această perfecțiune a înțelepciunii, însă nu pentru că mi-ar lipsi respectul pentru relicvele lui Tathāgata. [Alegând astfel,] am un respect real pentru ele. Însă ele suntenerate pentru că au apărut din perfecțiunea înțelepciunii, și sunt pătrunse de ea.

2. Analogia cu nestemata care împlinește dorințele

[Śakra:] Este ca o nestemată neprețuită care are însușirea de a împiedica oamenii și spiritele să intre în locul în care este pusă. Dacă cineva ar fi posedat de un spirit, nu ar trebui decât îi fie arătată acea nestemată, și spiritul ar pleca. Dacă cineva ar fi tulburat de [n.t. elementul] vânt și ar așeza pe corp această nestemată atunci când este inflammat, ar potoli acel vânt, l-ar împiedica să se înrăutățească, l-ar liniști. Ea ar avea un efect asemănător atunci când ar fi aplicată pe un trup cuprins de fierbințeală din pricina bilei, sau sufocat cu salivă, sau dureros datorită unei boli apărute din cauza tulburării umorilor. [n.t. Nestemata] ar lumina până și cea mai neagră întunecime a nopții. Într-o perioadă foarte călduroasă, ar răcori locul de pe pământ pe care ar fi așezată. Într-o perioadă friguroasă, l-ar încălzi. Prezența sa alungă viperele și alte animale veninoase din locurile pe care acestea le-au infestat. Dacă o femeie sau un bărbat ar fi mușcat de o viperă, nu ar trebui decât să le arătăm acea nestemată, și vederea ei ar opri otrava, ar face-o să dispară. Astfel sunt calitățile acestei nestemate. Dacă cineva ar avea o inflamație la ochi, sau vederea încetoșată, sau cataractă, ar trebui doar să punem acea nestemată pe ochi, și simpla sa prezență ar îndepărta și ar opri acele boli. Astfel sunt calitățile sale. Pusă în apă, ea colorează toată apa cu propria-i culoare. Înfășurată într-o pânză albă și apoi aruncată în apă, face apa albă. La fel, atunci când este înfășurată sau legată într-o țesătură albastru-închis, sau galbenă, roșie, purpurie sau de orice altă culoare, ea colorează apa în care a fost aruncată în culoarea țesăturii. De asemenea, ea ar elimina orice impurități din acea apă. Această nestemată este înzestrată cu asemenea calități.

Ānanda: Kausika, aceste nestemate aparțin lumii zeilor, sau oamenilor din Jambudvīpa?

Śakra: Ele se găsesc la zei. Nestematele care se găsesc printre oamenii din Jambudvīpa sunt mici și grosolane, și nu sunt înzestrate cu asemenea calități. Ele sunt infinit inferioare nestematei din paradisuri. Dar cele din tărâmul zeilor sunt rafinate și înzestrate cu toate calitățile posibile. Dacă acea nestemată ar fi pusă acum într-un coș, sau așezată pe el, atunci acel coș ar fi dorit chiar și după ce nestemata a fost scoasă din el. Prin calitățile nestematei, coșul ar deveni un

obiect foarte dorit. În același fel, O, Divinule, calitățile cunoașterii atotcunoașterii decurg din perfecțiunea înțelepciunii. Relicvele unui Tathāgata care a plecat în Parinirvana suntenerate datorită ei, căci ele sunt adevăratele depozite ale cunoașterii atotcunoașterii. Și așa cum demonstrarea Dharmei de către Buddhași, Desăvârșiții din toate lumile, trebuie venerată pentru că izvorăște din perfecțiunea înțelepciunii, tot așa [n.t. trebuie venerată] și expunerea Dharmei făcută de predicatori. Așa cum un rege trebuie venerat pentru că măreția și puterea sa conferă curaj unui mare număr de oameni, așa este și cu predicatorul de Dharma deoarece, prin puterea și măreția corpului-Dharma, el conferă curaj unui mare număr de oameni. Însă relicvele lui Tathāgata suntenerate din același motiv pentru care cineva venerează atât expunerea (sau demonstrarea) Dharmei cât și pe predicatorul Dharmei.

3. Valoarea supremă a perfecțiunii înțelepciunii

[Śakra:] Așadar, O, Divinule, dacă ar fi două variante: dacă nu numai acest mare trichiliocosmos, ci și toate sistemele de lumi, nenumărate ca nisipurile Gangelui, ar fi umplute cu relicvele lui Tathāgata, și ar fi considerate ca fiind primul lot, iar o copie a perfecțiunii înțelepciunii ar fi considerată ca fiind al doilea lot. Și dacă aș fi invitat să aleg și să iau numai unul dintre ele, aș lua chiar această perfecțiune a înțelepciunii. Și nu pentru că, O, Divinule, nu aș avea respect pentru relicvele lui Tathāgata. [n.t. Dimpotrivă,] respectul meu pentru ele este unul adevărat. Însă perfecțiunea înțelepciunii este cea care pătrunde și îmbibă atotcunoașterea, și relicvele lui Tathāgata suntenerate [n.t. tocmai] pentru că au apărut din atotcunoaștere. Așadar, venerarea perfecțiunii înțelepciunii este de fapt venerarea Buddhașilor, Victorioșii din trecut, din viitor și din prezent. Mai mult, O, Divinule, cineva care vrea să-i vadă, în acord cu Dharma, pe Buddhași, pe Împliniții care există chiar acum în nemăsuratele și nenumăratele sisteme de lumi, trebuie să înainteze în perfecțiunea înțelepciunii, să se străduiască pentru ea, să o dezvolte.

Divinul: Așa este, Kausika. Toți Tathāgatași își datorează Trezirea chiar acestei perfecțiuni a înțelepciunii, fie că trăiesc în trecut, în viitor sau în prezent. Kausika, și eu, care acum sunt un Tathāgata, îmi datorez Trezirea chiar acestei perfecțiuni a înțelepciunii.

Śakra: Această perfecțiune a înțelepciunii este o perfecțiune măreață, pentru că îi permite lui Tathāgata să cunoască și să privească în mod corect gândurile și faptele tuturor ființelor.

Divinul: Așa este, Kausika. Un Bodhisattva cunoaște și vede în mod corect gândurile și faptele tuturor ființelor, pentru că el a înaintat vreme îndelungată în această perfecțiune a înțelepciunii.

Śakra: Un Bodhisattva înaintează numai în perfecțiunea înțelepciunii, nu și în celelalte perfecțiuni?

Divinul: El înaintează în toate cele șase perfecțiuni. Însă perfecțiunea înțelepciunii este cea care îl controlează pe Bodhisattva atunci când oferă un dar, sau când își păstrează moralitatea, sau când se perfecționează în răbdare, sau când manifestă vigoarea, sau când intră în meditații, sau când pătrunde și înțelege dharmele. Nu se poate face o deosebire sau o diferențiere între aceste șase perfecțiuni, toate susținute de priceperea în mijloace, dedicate perfecțiunii înțelepciunii, dedicate atotcunoașterii. La fel cum nicio deosebire sau diferență nu se constată între umbrele aruncate de diverși copaci din Jambudvīpa – deși culoarea copacilor poate să difere, la fel și formele lor, și frunzele, florile și fructele, înălțimea și circumferința lor, totuși, toate sunt denumite pur și simplu „umbre”; tot așa, nu se poate ajunge la vreo deosebire sau diferență între aceste șase perfecțiuni, toate susținute de priceperea în mijloace, dedicate perfecțiunii înțelepciunii, dedicate atotcunoașterii.

Śakra: Această perfecțiune a înțelepciunii este înzestrată cu mari calități, cu însușiri nemăsurabile, cu însușiri nemărginite!

CAPITOLUL V – Întoarcerea meritului

1. *Perfecțiunea înțelepciunii, o sursă de merit imens*

Śakra: Să considerăm din nou două persoane. Una crede cu adevărat în perfecțiunea înțelepciunii, se încrede fără rezerve în ea, etc. până la: pentru ca ghidul lor să nu dea greș. Iar atunci când a auzit această expunere, ea va hotărî că nu va abandona niciodată această perfecțiune a înțelepciunii – cu siguranță, atât de profitabilă, un câștig atât de mare, un fruct atât de măreț, o răsplată atât de mare, înzestrată cu însușiri atât de mărețe! – că o va păzi și că o va păstra, pentru că este foarte greu de obținut. Și o va onora, o va venera și o va adora. Cealaltă persoană mai întâi o va venera, și apoi va da o copie a ei altui fiu sau fiice de familie nobilă care o cere, dornic și zelos. Care dintre cele două persoane generează meritul mai mare, cea care intenționează să o [și] dea mai departe, sau cea care nu intenționează?

Divinul: Te voi întreba în legătură cu această problemă, iar tu poți răspunde atât de bine cât îți permit însușirile. Dacă, de una singură, o persoană ar fi să onoreze relicvele lui Tathāgata după ce acesta a plecat în Parinirvana, să le slujească și să le păstreze; și dacă o alta, nu numai că ar onora relicvele lui Tathāgata, le-ar sluji și le-ar venera, ci în plus, din compasiune pentru ființe, le-ar și dezvălui celorlalți, le-ar oferi și le-ar împărtăși [cu ei], în speranța că venerarea relicvelor ar deveni un obicei răspândit; atunci, care dintre aceste două persoane ar genera meritul mai mare: cea care, în timp ce le venerează ea însăși, le dezvăluie și le oferă și celorlalți, care le împărtășește cu ceilalți, sau cea care le venerează de una singură?

Śakra: Cea care le împărtășește cu ceilalți.

Divinul: Așa este, Kausika. Persoana care ar oferi celorlalți această perfecțiune a înțelepciunii, care îi ajută pe ceilalți, care intenționează să o dea, ar genera prin aceasta meritul mai mare. În plus, dacă ea ar merge acolo unde se află persoane care au devenit vase potrivite pentru această perfecțiune a înțelepciunii, și ar împărtăși-o cu ele, atunci ea ar genera chiar mai mult merit. Kausika, ar fi mare meritul celui care ar îndemna și încuraja toate ființele din Jambudvīpa să studieze cele zece căi de acțiune virtuoză, și le-ar stabili în acestea?

Śakra: Mare ar fi.

Divinul: Și mai mare ar fi meritul celui care ar face o copie a acestei perfecțiuni a înțelepciunii și ar crede în ea, cu o credință trainică și senină; care și-ar înălța gândul la iluminare și care, cu cea mai serioasă și mai cinstită intenție, ar dăruia această perfecțiune a înțelepciunii altui Bodhisattva care și-a înălțat gândul la Trezire; care, în primul rând, s-ar perfecționa pe sine prin scriere și recitare

neobosită și, după multă muncă susținută, l-ar convinge pe celălalt Bodhisattva, i-ar explica această perfecțiune a înțelepciunii, l-ar încuraja să o studieze, l-ar umple de entuziasm față de ea, l-ar face să se bucure de ea, l-ar conduce la ea cu propriile-i cuvinte, l-ar educa în ea, i-ar lumina beneficiile obținute de pe urma ei, i-ar curăța mintea și i-ar îndepărta îndoielile, și care i s-ar adresa după cum urmează: „Vino, fiu din familie nobilă, antrenează-te în această Cale a Bodhisattvașilor pentru că, drept rezultat al acestui antrenament, al acestui parcurs, al acestui efort, sigur te vei trezi degrabă la iluminarea supremă. După aceea, tu vei educa un număr infinit de ființe în extincția completă a substratului renașterii, cu alte cuvinte, în revelarea realității-limită”.

Întrucât intenționează să dea, meritul său este mai mare. Și acest lucru rămâne adevărat chiar dacă [n.t. meritul său] este comparat cu meritul cuiva care statornicește în respectarea celor zece feluri de acțiuni virtuozose toate ființele dintr-un sistem de lumi de orice mărime, sau chiar din toate sistemele de lumi care există, numeroase ca nisipurile Gangelui. Sau chiar dacă este comparat cu [n.t. meritul] cuiva care i-ar statornici pe ceilalți în cele patru meditații, în cele patru Nelimitate, în cele patru realizări fără formă, în cele cinci supracunoașteri, [n.t. oricât de mulți ar fi, și] din orice număr de sisteme de lumi. În fiecare caz, o persoană care nu numai că ar scrie această perfecțiune a înțelepciunii și ar recita-o de una singură, ci ar scrie-o și pentru alții și apoi le-ar da [o copie], ar genera cu ușurință meritul mai mare. Mai mult, Kausika, cineva ar genera tot un merit mai mare dacă, atunci când recită această perfecțiune a înțelepciunii, ar înțelege și realiza bine sensul acesteia; și dacă, după ce a scris-o pentru ceilalți, ar dăruia-o, ar expune-o și ar lumina-o, atât în sensul cât și în litera sa.

2. Perfecțiunea înțelepciunii contrafăcută

Śakra: Poate atunci cineva expune această perfecțiune a înțelepciunii?

Divinul: Da, cineva trebuie să o expună cuiva care nu o înțelege, pentru că în viitor va apărea o perfecțiune a înțelepciunii contrafăcută. Atunci când o aude, o persoană care vrea să obțină Trezirea deplină dar care nu înțelege [n.t. care este adevărata perfecțiune a înțelepciunii,] trebuie să se ferească să asculte de ea.

Śakra: În viitor, cum va trebui să recunoască cineva când este expusă perfecțiunea înțelepciunii contrafăcută?

Divinul: În viitor, vor fi unii călugări ale căror corpuri vor fi nedezvoltate, ale căror conduită morală, gândire și înțelepciune vor fi nedezvoltate, care vor fi stupizi, proști ca oile, lipsiți de înțelepciune. Atunci când vor vesti că vor expune înțelepciunea perfecțiunii, ei vor expune de fapt contrafacerea ei. Ei vor expune înțelepciunea perfecțiunii contrafăcută, învățându-i pe ceilalți cum că impermanența formei, senzației, percepției, voinței și conștiinței trebuie să fie

interpretată ca distrugerea formei, etc. Potrivit lor, înaintarea în perfecțiunea înțelepciunii ar însemna a te strădui să ajungi la această înțelegere. Dimpotrivă, nu trebuie să vedem impermanența formei, etc. ca distrugerea formei, etc., pentru că a vedea lucrurile în acest fel înseamnă să înaintezi în perfecțiunea înțelepciunii contrafăcută. Din acest motiv, Kausika, trebuie să se expună înțelesul perfecțiunii înțelepciunii. Expunându-l, vom genera meritul mai mare.

3. Perfecțiunea înțelepciunii, mai măreață decât oricare alt dar spiritual

[*Divinul:*] Și acel merit ar fi mai mare și decât cel generat de cineva care ar statornici ființele din orice număr de sisteme de lumi în fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent. Și aceasta rămâne adevărat și pentru fructul Celui-Care-Se-Mai-Întoarce-O-Dată, al Celui-Care-Nu-Se-Mai-Întoarce, și pentru cel al unui Arhat. Pentru că perfecțiunea înțelepciunii este cea care cauzează fructul Celui-Care-Se-Mai-Întoarce-O-Dată, al Celui-Care-Nu-Se-Mai-Întoarce, și cel al unui Arhat. Și Bodhisattva își va crește rezistența cugetând că, antrenându-se în perfecțiunea înțelepciunii, el va deveni tot mai mult cineva care obține dharmele ce constituie un Buddha, și va ajunge tot mai aproape de Trezirea deplină. Pentru că el știe că antrenându-se el însuși în acest antrenament, înaintând în el, străduindu-se pentru el, va produce toate fructele vieții sfinte, de la Cel-Care-A-Intrat-În-Curent și până la Buddhitate. Meritul persoanei care împărtășește cu ceilalți perfecțiunea înțelepciunii va fi de asemenea mai mare și decât meritul celui care statornicește în stadiul de Pratyekabuddha orice număr de ființe, din orice număr de sisteme de lumi. Mai mult, Kausika, dacă cineva ar fi să ridice la iluminarea deplină inimile atâtor ființe câte sunt în Jambudvīpa, și dacă altcineva nu numai că le-ar ridica inimile la Trezirea deplină, ci în plus le-ar și oferi o copie a acestei perfecțiuni a înțelepciunii; sau dacă ar dăruia o copie a acestei perfecțiuni a înțelepciunii unui Bodhisattva ireversibil, în speranța că el va accepta să fie antrenat în ea, să depună toate eforturile pentru ea, să o dezvolte, și ca rezultat al creșterii, sporirii și abundenței perfecțiunii înțelepciunii, să desăvârșească și să realizeze Buddha-dharmele atunci, comparat cu acea persoană de mai înainte, aceasta din urmă va genera meritul mai mare, pentru că Bodhisattva, odată ce s-a trezit la iluminarea deplină, va pune capăt, cu siguranță, suferințelor ființelor. Și meritul său va fi mai mare, chiar dacă cealaltă persoană ridică la Trezirea deplină inimile oricărui număr de ființe, din orice număr de sisteme de lumi. Sau, să comparăm din nou două persoane: prima ar dăruia câte o copie a acestei perfecțiuni a înțelepciunii unui număr oricât de mare de ființe, din oricâte sisteme de lumi, ființe care nu mai pot fi întoarse de la iluminarea deplină, care au pornit hotărât către ea, iar cea de-a doua persoană,

în plus, le-ar și expune-o și le-ar explica-o, atât în sensul cât și în litera ei. Din acest motiv, aceasta nu ar genera mult merit?

Śakra: Într-adevăr, meritul ei ar fi mare. Nu s-ar putea nici măcar calcula prea ușor acea cantitate mare de merit, sau număra, nu s-ar putea găsi nimic asemănător, sau cu care să poată fi comparată.

Divinul: Totuși, și mai mare ar fi meritul cuiva care în plus i-ar instrui și sfătui în această perfecțiune a înțelepciunii pe acei Bodhisattva „fără-întoarcere” care vor să atingă mai repede Trezirea deplină. Și mai departe, încă un alt Bodhisattva ar apărea, care va spune că el va dobândi iluminarea deplină și mai repede decât ei. Dacă cineva l-ar instrui și sfătui în perfecțiunea înțelepciunii pe acel Bodhisattva care înțelege mai repede, ar genera un merit și mai mare.

Śakra: Cu cât un Bodhisattva se află mai aproape de iluminarea deplină, cu atât mai mult el trebuie instruit și sfătuit în perfecțiunea înțelepciunii, pentru că asta îl aduce tot mai aproape și mai aproape de Aseitate. Atunci când se apropie de Aseitate, el aduce multe fructe și beneficii celor care l-au slujit, adică acelorora cu ajutorul cărora el are parte de haine, de bol de cerșit, de sălaș, și de medicamente pentru boli. Meritul său devine și mai mare, ca o consecință a faptului că el se apropie de Trezirea deplină.

Subhūti: Bine spus, Kausika. Tu îi întărești pe cei care aparțin vehiculului-Bodhisattva, îi ajuți, stai lângă ei. Așa trebuie să și acționezi. Un discipol sfânt, care vrea să ofere ajutor tuturor ființelor, întărește Bodhisattvașii în atitudinea lor către Trezirea deplină, îi ajută, stă lângă ei. Așa trebuie cineva să acționeze, deoarece iluminarea deplină a Bodhisattvașilor este cauzată de perfecțiunea înțelepciunii. Căci, dacă Bodhisattvașii nu ar produce gândul iluminării, nu s-ar antrena în Trezirea deplină și nici în cele șase perfecțiuni, și atunci, drept consecință, ei nu s-ar trezi la iluminarea deplină. Dar pentru că Bodhisattvașii se antrenează în antrenamentul Bodhisattvașilor, în aceste șase perfecțiuni, ei produc acest gând al Trezirii, și de aceea se trezesc la iluminarea deplină.

Capitolul VI – Dedicarea și jubilaria

1. Meritul suprem al dedicării și jubilariei

Maitreya: Pe de o parte avem, din partea unui Bodhisattva, munca merituosă bazată pe bucuria lui pentru meritul celorlalți, și pe dedicarea de către el a aceluși merit pentru Trezirea supremă a tuturor ființelor; de cealaltă parte avem, din partea tuturor ființelor, munca merituosă bazată pe generozitate, pe moralitate, și pe dezvoltarea prin meditație. Dintre acestea, munca merituosă a unui Bodhisattva, bazată pe jubilarie și pe dedicare, este declarată a fi cea mai bună, cea mai sublimă, cea mai înaltă, supremă, neavând nimic mai presus de ea, neegalată, egalând neegalabilul.

2. Domeniul jubilariei

Subhūti: Un Bodhisattva, o ființă măreață, contemplă lumea cu cele zece direcții ale sale, în fiecare direcție, extinzându-se peste tot[, la infinit]. El contemplă nemăsurabilele sistemele de lumi, mult dincolo de posibilitatea de a fi numărate, chiar fără măsură, complet de neconceput, infinite și fără limite.

El contemplă, în fiecare direcție în parte, în fiecare sistem de lumi în parte, Tathāgatașii din trecut, complet nemăsurabili, cu totul dincolo de posibilitatea de a-i număra, complet fără măsură, chiar imposibil de conceput, infiniți și fără limite, care au dobândit Nirvana finală în tărâmul Nirvanei care nu lasă nimic în urmă – cu urmele lor oprite, cu mersul lor oprit, cu obstacolele lor anulate, ghizi prin [lumea] devenirii, lacrimile lor fiind uscate, cu toate piedicile sfărâmate, cu propriile poveri puse jos, cu propria bunăstare atinsă, în care lanțurile devenirii sunt distruse, ale căror gânduri sunt eliberate corect prin înțelegere corectă, și care au atins cea mai înaltă perfecțiune a controlului întregii lor minți [sau inimi].

El îi contemplă, din momentul în care au început cu producerea gândului iluminării, continuând către momentul în care au dobândit Trezirea deplină, și până când au intrat în sfârșit în Nirvana, în tărâmul Nirvanei care nu lasă nimic în urmă, și în plus toată durata de timp până la dispariția bunei Dharma [așa cum a fost prezis de fiecare dintre acești Tathāgata].

El contemplă și masa de moralitate, masa de concentrare, masa de înțelepciune, masa de eliberare, masa de vedere și de cunoaștere a eliberării a acelor Buddha Victorioși.

În plus, el include în contemplarea sa și acumularea de merit asociat cu cele șase perfecțiuni, cu obținerea însușirilor unui Buddha, și cu perfecțiunile încrederii în sine și ale puterilor; și de asemenea, cele asociate cu perfecțiunea supracunoașterilor, a înțelegerii și a jurămintelor; și acumularea de merit asociat

cu realizarea cunoașterii atotcunoașterii, cu grija și bunăvoința față de ființe, cu măreața prietenie și cu măreața compasiune, și cu nemăsurabilele și incalculabilele calități ale unui Buddha.

El contemplă de asemenea iluminarea deplină și fericirea ei, precum și perfecțiunea stăpânirii asupra tuturor dharmelor, și realizarea nemăsuratei și necuceritei puteri supreme de a crea miracole, cea care a cucerit totul, și puterea cunoașterii unui Tathāgata a ceea ce este cu adevărat real, putere care este fără niciun vâl, atașament sau piedică, neegalată, egală cu inegalabilul, incomparabilă, fără măsură, și puterea cunoașterii unui Buddha, deosebită între toate puterile, și vederea și cunoașterea pe care le are un Buddha, și perfecțiunea celor zece puteri, și obținerea acelei liniști supreme care rezultă din cele patru baze ale încrederii în sine, și obținerea Dharmei prin realizarea realității ultime a tuturor dharmelor.

El include în contemplare și învârtirea roții Dharmei, purtarea torței Dharmei, baterea tobei Dharmei, umplerea scoicii Dharmei, mânuirea sabiei Dharmei, căderea ploii Dharmei, și învierea tuturor ființelor prin darul Dharmei, prin faptul că le este prezentată Dharma. Mai departe, el ia în considerare acumularea de merit a tuturor celor care sunt educați și antrenați prin acele demonstrații ale Dharmei [n.t. enumerate anterior] – fie că se referă la Dharmele Buddhașilor, ale Pratyekabuddhașilor, sau ale Discipolilor, – care cred în ele, care sunt fixați pe ele, care sunt sortiți să ajungă la Trezirea supremă.

El ia în considerare și acumularea de merit asociat cu cele șase perfecțiuni, a tuturor acelor Bodhisattva căroră Buddhașii, Împliniții, le-au prezis iluminarea deplină. El ia în considerare acumularea de merit a tuturor persoanelor care aparțin vehiculului Pratyekabuddhașilor și căroră le-a fost prezisă iluminarea ca Pratyekabuddha. El ia în considerare munca merituoasă bazată pe generozitate, moralitate și dezvoltare prin meditație, a celor patru adunări sau congregații a acelor Buddha Divini, adică a călugărilor, călugărițelor și a laicilor, bărbați și femei. El ia în considerare rădăcinile virtuții, plantate în tot acel timp de către Zei, Nāga, Yakṣa, Ghandarva, Asura, Garuda, Kinnara și Mahogara, de către oameni și de către spirite, și de asemenea de către animale, pe cuprinsul perioadei în care acei Buddha, Împliniții, au demonstrat Dharma, și când au intrat în Parinirvana, și după ce au intrat în Parinirvana – mulțumită lui Buddha, Divinul, mulțumită Dharmei, mulțumită Congregației (Sangha) și mulțumită persoanelor cu mintea cultivată corect. [În această meditație, Bodhisattva] adună la un loc rădăcinile binelui tuturor acestora, toată acea cantitate de merit, fără excepție și fără a lăsa nimic deoparte, le adună într-un bulgăre mare, îl cântărește, și se bucură pentru el, cu cea mai minunată și mai sublimă jubilară, cu cea mai înaltă și grozavă jubilară, care nu are nimic mai presus de ea, neegalată, egalând neegalabilul. După ce s-a bucurat astfel, el rostește următoarele: „Dedic Trezirii

perfecte munca merituoasă bazată pe jubilarie. Fie ca ea să hrănească iluminarea deplină [a mea și a tuturor ființelor]!”

3. O problemă metafizică

[*Subhūti*:] Acum, în ceea ce privește aceste baze prin care s-a bucurat persoana care aparține vehiculului Bodhisattvașilor, în ceea ce privește acele suporturi obiective și puncte de vedere prin care el a ridicat acest gând – acele fundații, suporturi obiective și puncte de vedere ar fi percepute într-un asemenea fel încât să fie tratate drept semne?

Maitreya: Nu, ele nu ar fi [n.t. percepute și tratate drept semne].

Subhūti: Dacă el ar fi tratat ca pe un suport sau sprijin obiectiv, sau ca pe un semn, acea fundație sau bază care nu există, și acel suport obiectiv care nu există, nu ar avea el atunci o percepție greșită, gânduri greșite, vederi greșite? Pentru că și într-o persoană lacomă, atunci când ea a distins o entitate, [fundație sau bază] inexistentă și a cugetat asupra ei – gândind că există permanență în impermanent, ușurare în suferință, sine în ceea ce nu este sinele, atractiv în ceea ce este respingător – apare o percepție greșită, un gând greșit, o vedere greșită. Și așa cum baza [adică entitatea], suportul obiectiv și punctul de vedere [sunt non-existente], așa este și iluminarea, așa este și gândul, așa sunt și toate dharmele, și toate elementele. Dar atunci, pe ce baze, pe ce suporturi obiective, sau prin ce puncte de vedere transformă el acel gând în Trezire completă, sau ce muncă merituoasă bazată pe jubilarie transformă sau dedică el, în ce ultimă, corectă și perfectă iluminare?

Maitreya: Asta nu ar trebui predat sau expus în fața unui Bodhisattva care a pornit de curând în Vehicul, pentru că el ar pierde și acea mică încredere pe care o are, acea mică afecțiune și seninătate pe care o are, acel mic respect pe care îl are. Asta trebuie predat și expus unui Bodhisattva ireversibil. Pe de altă parte, un Bodhisattva care este sprijinit de un prieten bun nu ar fi intimidat prin asta, sau speriat, nu ar deveni indiferent, nici descurajat, nici deprimat, nici nu și-ar lua gândul de la ea, nici nu ar fi copleșit, nici nu ar tremura și nici nu ar fi înfricoșat sau îngrozit. Astfel trebuie Bodhisattva să transforme în atotcunoaștere munca merituoasă bazată pe jubilarie.

Subhūti: Gândul prin care cineva s-a bucurat și a transformat sau a dedicat acea [rădăcină a virtuții legată de jubilarie], acel gând [de bucurie] este extins, oprit, plecat, inversat, anulat. Prin urmare, ce este acel gând prin care cineva transformă în Trezire completă, sau dedică iluminării depline? Sau ce este acel gând care transformă în Trezire completă munca merituoasă bazată pe jubilarie? Sau, dacă două gânduri nu se pot întâlni niciodată, cum poate cineva să

transforme sau să dedice gândul, prin gând? Și nici nu este posibil să transformi acel gând, din punctul de vedere al existenței sale proprii.

Śakra: Bodhisattvașii care s-au pornit de puțină vreme în Vehicul trebuie să se ferească să se sperie atunci când aud această expunere. Atunci, cum trebuie un Bodhisattva să transforme în iluminare deplină acea muncă merituoasă bazată pe jubilarie? Și cum reușește cineva care apucă munca merituoasă bazată pe jubilarie, să apuce acel gând legat de jubilarie, și cum reușește cineva care transformă gândul legat de jubilarie, să îl transforme?

Imediat după aceea, Venerabilul *Subhūti* și-a întors mintea către Bodhisattva Maitreya, și-a concentrat mintea asupra lui, și a vorbit astfel: Aici, Bodhisattva contemplă, în modul descris mai înainte, meritul asociat cu Buddhașii, Realizații din trecut. El adună la un loc rădăcinile pozitive ale tuturor acestora, toată acea cantitate de rădăcini ale virtuții, fără excepție, și fără să lase nimic deoparte, o adună într-un singur bulgăre, o cântărește, și se bucură pentru ea. El transformă apoi în Trezire deplină munca merituoasă bazată pe jubilarie. Cum poate ca, atunci când transformă sau dedică, Bodhisattva să fie fără percepții greșite, fără gânduri greșite, fără vederi greșite?

4. Cum pot fi evitate vederile greșite

Maitreya: Ca rezultat al gândului prin care transformă sau dedică, Bodhisattva nu trebuie să devină cineva care percepe un gând. În acest fel, munca merituoasă bazată pe jubilarie devine ceva ce este transformat în Trezire completă. Dacă el nu percepe acel gând, [identificându-l] „acesta este acel gând”, atunci un Bodhisattva nu are percepții, gânduri sau vederi greșite. Însă, dacă el percepe gândul prin care transformă sau dedică, [identificându-l ca] „acesta este acel gând”, atunci el devine cineva care percepe gândul. Ca rezultat, el are percepție, gând și vedere greșite. Însă un Bodhisattva transformă corect, nu greșit, atunci când el percepe și își aduce în minte gândul care transformă, în așa fel încât îl privește ca „extinct, numai extinct”, ca „oprit, plecat, inversat, anulat”; și atunci când reflectează că ceea ce este extinct nu poate fi transformat sau dedicat; și că această [extincție, etc.] este chiar natura dharmică inclusiv a acelui gând prin care cineva transformă, și de asemenea și a dharmelor prin care cineva transformă, și a dharmelor în care cineva transformă. Astfel trebuie să transforme sau să dedice acel Bodhisattva.

El trebuie să ia în considerare și Buddhașii din viitor, și Buddhașii din prezent, în același fel în care i-a luat în considerare pe Buddhașii din trecut. În ce împrejurări este el fără percepții, gânduri sau vederi greșite? Dacă, în timp ce transformă, își aduce în minte acele dharme ca anihilate, oprite, plecate, inversate, anulate, și acea dharma în care este transformat ca fiind imposibil de

anihilat, atunci [rădăcina virtuoaasă] devine ceva ce a fost transformat în iluminare completă. Pentru că el nu se stabilește în acel proces de dedicare. Dacă, mai departe, el ia în considerare că nicio dharma nu poate fi transformată în vreo dharma, atunci, de asemenea, meritul devine ceva care a fost transformat în Trezire deplină. În acest fel, Bodhisattva care transformă este fără percepții, gânduri și vederi greșite. Pentru că el nu se stabilește în acel proces de dedicare.

Mai departe, dacă el percepe că gândul nu poate cunoaște gândul, și că nici[o] dharma nu poate cunoaște [vreo] dharma, atunci [n.t. meritul] devine de asemenea ceva care a fost transformat în Trezire deplină. Aceasta este maturitatea supremă a unui Bodhisattva. Dar dacă, pe de altă parte, un Bodhisattva percepe acea acumulare de merit, atunci el nu o poate transforma în iluminare deplină. Pentru că el se stabilește în acel proces de dedicare. Dacă el reflectează mai departe că și această acumulare de merit este izolată și de un calm tăcut, că și munca merituoasă bazată pe jubilarie este izolată și de un calm tăcut, atunci el transformă în Trezire completă. În plus, dacă el nici măcar nu percepe că toate evenimentele condiționate sunt de un calm tăcut și izolate, atunci aceea este perfecțiunea înțelepciunii aceluia Bodhisattva. Însă el nu transformă în iluminare completă dacă percepe că „aceasta este rădăcina pozitivă a Buddhașilor, Divinii care au plecat în Parinirvana”; că acea rădăcină pozitivă este la fel ca acel proces de dedicare; și, de asemenea, că acel [gând] prin care este transformată este de același fel, are același semn, aparține aceleiași categorii, are aceeași existență-în-sine. Pentru că Buddhașii, Împliniții, nu permit ca o dedicare să aibă loc printr-un semn.

El nu își aduce în minte și nici nu transformă [acea rădăcină pozitivă] în iluminare perfectă dacă produce un semn prin a reflecta că ceea ce este trecut este dispărut, oprit, plecat, inversat, anulat; că ceea ce este viitor nu a sosit încă; și că, în prezent, nu se poate ajunge la nicio stabilitate, și că cea la care nu se ajunge nu are niciun semn și niciun domeniu (sau întindere). Pe de altă parte, el nu transformă în Trezire completă nici dacă nu reușește să producă un semn, sau să-și aducă în minte [n.t. gândul], ca rezultat al purei neatenției, dacă nu reușește să urmeze [n.t. procesul de transformare sau dedicare] ca rezultat al lipsei de atenție, sau al lipsei de înțelegere. Acea rădăcină pozitivă devine ceva care a fost transformat în Trezire completă [n.t. numai] cu condiția ca el să-și aducă în minte acel semn, dar să nu îl trateze ca pe un semn. Astfel trebuie să se antreneze un Bodhisattva în această privință, aceasta trebuie cunoscută drept priceperea sa în mijloace. Atunci când transformă sau dedică o rădăcină pozitivă prin acea pricepere în mijloace, el este aproape de atotcunoaștere.

Bodhisattva care vrea să se antreneze în această pricepere în mijloace trebuie, totuși, să asculte mereu această perfecțiune a înțelepciunii, să o

studieze, și să pună întrebări despre ea. Căci, fără ajutorul perfecțiunii înțelepciunii, cineva neînvățat nu poate realiza activitatea de dedicare cu ajutorul perfecțiunii înțelepciunii. Însă nu trebuie să spunem că, mulțumită perfecțiunii înțelepciunii, este posibil să transformăm acea muncă merituoasă în Trezire completă. Pentru că acele vieți personale sunt oprite, formațiunile karmice sunt oprite și de un calm tăcut, izolate, lipsite de orice bază. Mai mult, acea persoană a produs un semn și a făcut o discriminare, ea percepe ceea ce este cu adevărat real în ceea ce nu este cu adevărat real ca și cum ar fi cu adevărat real, și ar transforma o bază în ceea ce este lipsit de orice bază. Buddhașii, Treziții, nu permit rădăcinilor sale pozitive să devină ceva care este transformat în acest fel în iluminare completă, pentru că acestea devin, pentru el, o mare bază. Chiar și Parinirvana Buddhașilor el o tratează ca pe un semn, și discriminează, el ajunge la Nirvana printr-un punct de vedere, iar Tathāgatașii nu au numit o sursă de mare bunăstare dedicarea făcută de cineva care percepe o bază. Căci acest proces de dedicare [n.t. printr-o bază] nu este lipsit de otravă, nu este fără spini. Este asemeni mâncării ce pare foarte bună, dar este de fapt otrăvitoare. Culoarea, mirosul, gustul și atingerea ei par bune, dar ea trebuie evitată cu totul, fiind otrăvitoare, și nu trebuie mâncată de oamenii prudenți, deși proștii și nerozii cred că trebuie mâncată. Culoarea, mirosul, gustul și atingerea acelei mâncări promet fericire, însă transformarea ei într-un om care ar mânca-o, ar duce la un sfârșit dureros. Ca rezultat, el și-ar atrage moartea, sau o durere ucigătoare.

Unii [care percep o bază], care sesizează greșit sensul a ceea ce este bine predat, îl disting în mod greșit, îl stăpânesc în mod greșit și îl înțeleg greșit, fără să înțeleagă sensul său așa cum este cu adevărat, ei îi vor instrui și îi vor sfătui și pe ceilalți să contemple masa de merit a Buddhașilor, Divinii din trecut, viitor și prezent, în modul descris mai înainte, să se bucure de ea și să transforme în Trezire completă munca merituoasă bazată pe jubilar. Astfel, acea transformare, din moment ce este îndeplinită prin intermediul unui semn, este transformată în otravă. Este asemeni mâncării otrăvite pomenite mai înainte. Nu poate exista transformare pentru cineva care percepe o bază, deoarece o bază este otrăvitoare [are o întindere, un domeniu]. Așadar, o persoană care aparține vehiculului Bodhisattvașilor nu trebuie să se antreneze astfel.

Atunci, cum trebuie să se antreneze? Cum trebuie să apuce cineva rădăcina virtuoasă a Buddhașilor, Nobililor din trecut, viitor și prezent? Și cum devine ceea ce este apucat, ceea ce este apucat cu succes? Cum trebuie el sau ea să transforme? Și cum devine [n.t. ceea ce este apucat,] ceea ce a fost transformat cu succes în iluminarea supremă? Aici, fiul sau fiica de familie nobilă, care aparține vehiculului Bodhisattvașilor, și care nu vrea să îl defăimeze pe

Tathāgata, trebuie să se bucure astfel pentru toată acea rădăcină pozitivă, trebuie să o transforme astfel:

„Mă bucur de acea rădăcină virtuoaasă considerată așa cum o cunosc și o văd Tathāgatașii, prin cunoașterea lor de Buddha și cu ochiul lor de Buddha – felul [rădăcinii] așa cum este, categoria sa așa cum este, însușirea sa așa cum este, existența ei proprie așa cum este, semnul său așa cum este, și modul său de existență așa cum este. Și o transform și o dedic astfel încât Tathāgatașii să permită acelei rădăcini virtuoaase să fie transformată în Trezire completă”.

Atunci când se bucură astfel, și apoi transformă, un Bodhisattva se eliberează de vină. El se bucură de moralitatea perfectă a Buddhașilor, Cei Treziți. Acea rădăcină pozitivă devine ceva ce a fost transformat în iluminare deplină. Și el nu i defăimează pe Tathāgatași. În acest fel, transformarea pe care o face devine o transformare neotrăvitoare, o măreață transformare, o transformare în elementul-Dharma; ea devine perfectă, complet perfectă, prin intenția cea mai serioasă și prin determinarea celui care transformă. Mai mult, cineva care aparține vehiculului Bodhisattvașilor trebuie să transforme având înțelegerea că toată moralitatea, concentrarea, înțelepciunea, eliberarea, vederea și cunoașterea eliberării nu sunt incluse în lumea dorințelor senzuale, în lumea formei, sau în lumea fără formă, și că ele nu sunt trecute, viitoare sau prezente. Pentru că tot ceea ce există în cele trei perioade de timp sau în întreaga lume nu este inclus [în realitatea finală, ultimă]. În consecință, nici transformarea nu este inclusă, și tot așa nu este nici Dharma [adică Buddhitatea] în care este transformat – el trebuie să creadă cu tărie acest lucru.

Atunci când un Bodhisattva transformă în acest fel, el nu mai poate niciodată să piardă transformarea, și ea devine neinclusă, neotrăvitoare, o măreață transformare, o transformare a elementului-Dharma, perfectă, chiar perfectă. Dar, pe de altă parte, atunci când se stabilește în ceea ce transformă, și îl tratează ca pe un semn, el transformă greșit. Totuși, un Bodhisattva transformă cu ideea că prin această transformare în elementul-Dharma, așa cum Buddhașii, Realizații, știu și permit, acea rădăcină pozitivă devine ceva care a fost transformat în iluminare perfectă, a fost transformată cu succes. Aceasta este metoda corectă de a o transforma, de a o dedica. Și în acest fel [n.t. rădăcina pozitivă și meritul] devin ceva care a fost transformat în Trezirea supremă, transformat cu succes.

Divinul: Bine spus, Subhūti, bine spus. Atunci când demonstrezi Dharma pentru Bodhisattvași, tu îndeplinești funcția Învățătorului. Pentru că tocmai această transformare, care este transformarea elementului-Dharma, este transformarea unui Bodhisattva. El gândește: „Așa cum Divinii Buddha cunosc și văd acea rădăcină pozitivă în natura ei dharmică – felul ei așa cum este, categoria ei așa cum este, calitatea ei așa cum este, existența ei proprie așa cum este,

semnul ei așa cum este, modul ei de existență așa cum este – așa mă bucur în ea. Și așa cum dau ei permisiunea, tot astfel eu o transform.”

5. Discuție despre merit

[*Divinul:*] Această colecție sau acumulare de merit a unui Bodhisattva, care este născută din transformarea de către el a elementului-Dharma, este declarată a fi superioară acumulării de merit din partea cuiva care ar încuraja și ar stabili în cele zece feluri virtuozitate de acțiune toate ființele din mărețele trichilocosmosuri, nenumărate ca nisipurile Gangelui. Și de asemenea [n.t. colecția de merit de mai sus] rămâne superioară și dacă toate acele ființe ar obține cele patru meditații (dhyāna), cele patru Nelimitate, cele patru realizări fără formă, sau cele cinci supracunoașteri; sau dacă ele ar deveni Intrați-În-Curent, etc. până la Pratyekabuddha. Și asta nu e tot. Subhūti, dacă toate ființele din toate sistemele de lumi ar apuca-o către suprema iluminare, și dacă, timp de ere nenumărate ca nisipurile Gangelui, fiecare Bodhisattva ar oferi tot ce le-ar putea trebui tuturor acelor ființe din multele și mărețele trichilocosmosuri, nenumărate ca nisipurile Gangelui, însă ar oferi acele daruri în timp ce ar percepe o bază; și continuând în acest fel, dacă ne imaginăm toate acele ființe ca fiind una singură, și dacă fiecare Bodhisattva ar oferi tuturor acelor Bodhisattva, timp de ere nenumărate ca nisipurile Gangelui, tot ce ar putea avea nevoie, și i-ar trata cu respect; și dacă, astfel, toți acei Bodhisattva ar oferi împreună acel dar, nu ar genera [n.t. ei toți la un loc,] din acest motiv, un merit imens?

Subhūti: Imens, într-adevăr, O, Divinule. Acea colecție sau acumulare de merit ar sfida orice calcul. Dacă ar fi un lucru material, nu ar încăpea nici măcar în toate mărețele trichilocosmosuri, nenumărate ca nisipurile Gangelui, la un loc.

Divinul: Așa este, Subhūti. Și totuși, această acumulare de merit, datorată generozității Bodhisattvașilor care percep o bază, este infimă în comparație cu meritul generat de cineva care aparține vehiculului Bodhisattvașilor și care, prins de perfecțiunea înțelepciunii și de priceperea în mijloace, transformă acea rădăcină pozitivă în Trezire completă, cu ajutorul acestei transformări a elementului-Dharma. Pentru că, deși Bodhisattvașii care percep o bază au oferit foarte multe daruri, ei le-au și socotit ca fiind „foarte multe”.

Îndată după aceea, douăzeci de mii de zei ai Celor Patru Mari Regi au adus omagiu Divinului cu mâinile împreunate, și au spus: „Această transformare în atotcunoaștere a rădăcinilor virtuozitate ale celor care sunt prinși de perfecțiunea înțelepciunii și de priceperea în mijloace, este o măreață transformare făcută de Bodhisattvași. Ea depășește acumularea de merit datorată generozității acelor Bodhisattva care sunt bazați pe ceva, oricât de mare ar fi aceasta.”

Apoi, o sută de mii de zei din paradisul Treizeci și Trei au presărat pe Divin flori paradisiace, tămâie, parfumuri, ghirlande, alifii, prafuri înmiresmate, bijuterii și veșminte. Ei l-au venerat pe Victorios cu umbrele de soare paradisiace, cu însemne, clopoței, steaguri, cu șiruri de lămpi în jurul său, și cu multe alte feluri de omagii. Ei au cântat [în onoarea Divinului] la instrumente muzicale paradisiace și au spus: „Această transformare a elementului-Dharma este cu siguranță o măreață transformare făcută de un Bodhisattva. Ea depășește colecția de merit acumulată ca rezultat al darurilor Bodhisattvașilor care au o bază în ceva, pur și simplu pentru că acea măreață transformare a fost ghidată de către perfecțiunea înțelepciunii și de către priceperea în mijloace.”

Toate celelalte categorii de zei au apărut în acel loc și l-au venerat pe Divin. Ei au spus: „Este minunat, O, Divinule, că această transformare a rădăcinii virtuozității a Bodhisattvașilor, prinși de perfecțiunea înțelepciunii și de priceperea în mijloace, depășește atât de mult cantitatea de merit a acelor Bodhisattvași care au o bază în ceva, deși [n.t. acest merit] a fost acumulat în atât de mult timp și a fost obținut prin atâtea feluri de eforturi.”

Imediat după aceea, *Divinul* le-a spus acelor zei, de la zeii aparținând Locurilor Pure, în jos: „Să luăm cazul acumulării de merit al tuturor ființelor din nenumăratele sisteme de lumi, care au apucat-o ferm către iluminarea deplină, și care au oferit daruri de dragul dobândirii Trezirii depline. În același fel, să considerăm cazul tuturor ființelor din nenumărate sisteme de lumi, care, după ce au făcut jurământul de a obține iluminarea supremă, și și-au ridicat gândurile la iluminare, ar face daruri la scara imensă descrisă înainte. Pe de altă parte, să considerăm un Bodhisattva prins de perfecțiunea înțelepciunii și de priceperea în mijloace, care apucă rădăcinile pozitive ale tuturor Buddhașilor, Bodhisattvașilor, Pratyekabuddhașilor și Discipolilor, și rădăcinile virtuozității ale tuturor celorlalte ființe, care au fost plantate, vor fi plantate, și sunt plantate acum, și care se bucură pentru toate acestea în felul descris mai sus. Acumularea de merit din partea Bodhisattvașilor de mai înainte, care oferă daruri în timp ce percep o bază, va fi infimă – pur și simplu pentru că ei percep o bază.”

Subhūti: Divinul a descris jubilaria pentru rădăcinile pozitive ale tuturor ființelor, ca fiind cea mai aleasă jubilarie. Din ce motiv este cea mai aleasă?

Divinul: Dacă o persoană care aparține vehiculului Bodhisattvașilor nu aderă la dharmele trecute, viitoare și prezente, nu se agață de ele, nu ține seama de ele, nu ajunge la ele, nu le construiește, nu le deosebește și nu le analizează, dacă le observă și le cercetează având convingerea că toate dharmele sunt fabricate de lucrarea gândului, nenăscute, neapărute, neieșite [n.t. de undeva], nici venite, nici plecate, și că nicio dharma nu este vreodată produsă sau oprită în trecut, în viitor sau în prezent; dacă el contemplă dharmele în acest fel, atunci jubilaria sa este în acord cu natura adevărată a acelor dharme, și așa este și transformarea

sa [a meritului] în Trezire completă. Acesta este primul motiv pentru care jubilaria unui Bodhisattva este una excelentă, supremă. Activitatea merituoasă bazată pe generozitatea din partea Bodhisattvașilor care percep o bază, care au în vedere o bază, este infimă în raport cu transformarea sau dedicarea rădăcinii pozitive de către acel Bodhisattva.

Mai mult, Subhūti, cineva care aparține vehiculului Bodhisattvașilor și care vrea să se bucure de rădăcinile pozitive ale tuturor Buddhașilor, Divinilor, trebuie să se bucure astfel: După cum este eliberarea, așa este și generozitatea, așa este și moralitatea etc.; așa și jubilaria, așa și munca merituoasă bazată pe jubilarie; după cum este eliberarea, așa este și transformarea, așa sunt și Buddhașii, Victorioșii, așa și Pratyekabuddhașii, și Discipolii care au intrat în Parinirvana; după cum este eliberarea, așa sunt și dharmele trecute, sau oprite; [n.t. la fel sunt] și dharmele viitoare, sau care nu sunt încă produse; [n.t. așa sunt] și dharmele care sunt în prezent, sau care se petrec sau există chiar acum; după cum este eliberarea, așa sunt toți Divinii Buddha din trecut, viitor și prezent. Astfel, eu mă bucur cu cea mai minunată jubilarie în adevărata natură a acelor dharme, care sunt nelegate, neeliberate, neatașate. După aceea, transform în Trezire perfectă acea activitate merituoasă bazată pe jubilarie; însă, în realitate, nicio transformare nu are loc, pentru că nimic nu continuă, nimic nu este distrus. Acesta este al doilea motiv pentru care jubilaria unui Bodhisattva este excepțională.

Dar să revenim la problema legată de merit. Să considerăm acum cazul în care toate ființele din nenumărate sisteme de lumi au apucat-o hotărât către iluminarea supremă, și în care, pentru a se apropia de Trezirea supremă, ele și-ar impune obligația de a respecta moralitatea, respectiv conduita corectă a corpului, vorbirii și a minții – dar în timp ce percep o bază. Acumularea lor de merit este infimă prin comparație cu cea a meritului datorat jubilariei unui Bodhisattva – pur și simplu pentru că ei percep o bază. Și același lucru ar fi adevărat dacă toate acele ființe ar practica răbdarea timp de nenumărate ere, deși ar fi foarte abuzate, lovite și insultate; sau dacă ar practica vigoarea, și în nicio împrejurare nu ar fi descurajate, sau dominate de lene sau de lăncezeală; sau, în sfârșit, dacă ar intra în meditații. Atât timp cât ele realizează aceste practici în timp ce percep o bază, meritul lor va fi infim prin comparație cu cel al unui Bodhisattva care se bucură cu cea mai minunată jubilarie pentru rădăcinile pozitive ale tuturor ființelor, și care transformă această rădăcină pozitivă în Trezirea supremă.

Capitolul VII – Despre perfecțiunea înțelepciunii, și despre iaduri

1. Imn perfecțiunii înțelepciunii

Śāriputra: Perfecțiunea înțelepciunii, O, Divinule, este desăvârșirea cunoașterii atotcunoașterii. Perfecțiunea înțelepciunii este starea de atotcunoaștere.

Divinul: Așa este, Śāriputra, după cum spui.

Śāriputra: Perfecțiunea înțelepciunii dă lumină, O, Divinule. Aduc omagiu perfecțiunii înțelepciunii! Ea este demnă de omagiu. Ea este imaculată, întreaga lume nu o poate păta. Ea este o sursă de lumină, ea înlătură întunericul tuturor celor din întreaga lume, ea conduce în afara întunericului care împiedică vederea, generat de mizeriile [minții] și de vederile greșite. În ea, noi putem găsi adăpost. Activitățile sale sunt minunate. Ea ne face să căutăm siguranța aripilor iluminării. Ea aduce lumină orbilor, ea aduce lumină pentru ca toată frica și suferința să poată fi părăsite și uitate. Ea a dobândit cei cinci ochi, și ea arată tuturor ființelor Calea. Ea însăși este un organ de vedere. Ea împrăștie bezna și întunericul iluziei [oarbe și încăpățânate]. Ea nu face nimic în privința niciunei dharme. Ea îi conduce către Cale pe cei ce s-au rătăcit pe un drum rău. Ea este identică cu atotcunoașterea. Ea nu produce niciodată vreo dharma, pentru că ea a abandonat reziduurile legate de ambele tipuri de văluri, cele produse de mizeriile [minții], și cele produse de ceea ce poate fi cunoscut. Ea nu oprește nicio dharma. Perfecțiunea înțelepciunii este, ea însăși, neoprită și neprodusă. Ea este mama Bodhisattvașilor, din cauza vacuității propriilor semne. Ca dăruitor al nestematei tuturor Buddha-dharmelor, ea produce cele zece puteri [ale unui Buddha]. Ea nu poate fi zdrobită. Ea îi protejează pe cei fără apărare cu ajutorul celor patru temeuri ale încrederii în sine. Ea este antidotul pentru naștere-și-moarte. Ea are o cunoaștere clară a existenței-în-sine a tuturor dharmelor, pentru că nu se abate de la aceasta. Perfecțiunea înțelepciunii Buddhașilor, Divinilor, pune în mișcare Roata Dharmei.

2. Predominanța înțelepciunii perfecte în raport cu celelalte perfecțiuni

[*Śāriputra:*] Cum trebuie să stea un Bodhisattva în perfecțiunea înțelepciunii, cum să se însoțească cu ea, și cum să-i aducă omagii?

Divinul: În toate privințele, perfecțiunea înțelepciunii trebuie să fie tratată ca însuși Învățătorul.

Śakra l-a întrebat apoi pe Śāriputra: De unde și din ce motiv a apărut această întrebare a sfântului Śāriputra?

Śāriputra: A apărut pentru că l-am auzit [n.t. pe Divin] spunând că „un Bodhisattva care, stăpânit de perfecțiunea înțelepciunii și de priceperea în mijloace, transformă în atotcunoaștere activitatea merituoasă bazată pe jubilarie, depășește întreaga muncă merituoasă bazată pe generozitate, moralitate, răbdare, vigoare și meditație a tuturor Bodhisattva care observă o bază.” Tocmai perfecțiunea înțelepciunii este cea care le conduce pe celelalte cinci perfecțiuni în urcușul lor pe calea ce duce către atotcunoaștere. La fel cum, Kausika, oamenii născuți orbi, o sută, o mie sau o sută de mii, nu pot să meargă fără un conducător de-a lungul unei cărări, și să ajungă într-un sat sau într-un oraș; tot astfel, Generozitatea, Moralitatea, Răbdarea, Energia entuziastă și Concentrarea nu pot să fie numite „perfecțiuni” prin propria lor putere, pentru că, fără perfecțiunea înțelepciunii, ele ar fi ca și născute oarbe, nu ar fi capabile să urce fără conducătorul lor pe calea către atotcunoaștere, și cu atât mai puțin să atingă atotcunoașterea. Totuși, atunci când Generozitatea, Moralitatea, Răbdarea, Energia entuziastă și Concentrarea sunt susținute de perfecțiunea înțelepciunii, ele sunt numite „perfecțiuni”, pentru că atunci cele cinci perfecțiuni dobândesc un organ de vedere care le permite să urce pe calea către atotcunoaștere, și să atingă atotcunoașterea.

3. Înțelepciunea perfectă nu procură nimic

Śāriputra i-a spus Divinului: Cum trebuie să desăvârșească un Bodhisattva perfecțiunea înțelepciunii?

Divinul: El trebuie să vadă non-desăvârșirea formei, senzației, percepției, voinței și conștiinței. Non-desăvârșirea celor cinci agregate (skandha), aceea este numită „desăvârșirea perfecțiunii înțelepciunii”. În acest fel, pentru că nimic nu este realizat sau cauzat, desăvârșirea celor cinci skandha este numită desăvârșirea perfecțiunii înțelepciunii.

Śāriputra: Atunci când perfecțiunea înțelepciunii a fost desăvârșită printr-o asemenea împlinire, ce dharma procură ea?

Divinul: Atunci când este împlinită în acest fel, perfecțiunea înțelepciunii nu procură nicio dharma, și din această cauză ea ajunge să fie caracterizată drept „perfecțiune a înțelepciunii”.

Śakra: Atunci, O, Divinule, această perfecțiune a înțelepciunii nu procură nici măcar atotcunoașterea?

Divinul: Nu o procură ca și cum ar fi o bază, sau un proces mental, sau un act de voință.

Śakra: Atunci, cum procură?

Divinul: În măsura în care nu procură, în acea măsură procură.

Śakra: Este minunat, O, Divinule, să vezi măsura în care această perfecțiune a înțelepciunii nu produce și nici nu oprește vreo dharma. Perfecțiunea înțelepciunii a fost arătată cu scopul non-produserii și al non-opririi tuturor dharmelor, fără ca ea să fie prezentă cu adevărat.

Subhūti: Dacă un Bodhisattva ar percepe chiar și aceasta, atunci el ar rămâne departe de această perfecțiune a înțelepciunii, ar trata-o ca fiind lipsită de valoare și neînsemnată, și ar da greș în a acționa potrivit ei.

Divinul: Este foarte adevărat. Pentru că acolo unde perfecțiunea înțelepciunii este luminată, forma nu devine luminată, și nici celelalte skandha, și nici fructele vieții sfinte, până la starea de Buddha.

Subhūti: Această perfecțiune a înțelepciunii este o măreață perfecțiune, O, Divinule!

4. De ce este măreață perfecțiunea înțelepciunii

Divinul: Ce crezi, Subhūti, în ce fel este această perfecțiune a înțelepciunii o perfecțiune măreață?

Subhūti: Ea nu face forma, senzația, percepția, impulsul (voința) sau conștiința mai mari sau mai mici, și nici nu adună sau împrăștie forma, etc. De asemenea, nu întărește și nici nu slăbește puterile unui Tathāgata, nici nu le adună și nici nu le împrăștie. Nu face nici măcar atotcunoașterea mai mare sau mai mică, și nici nu o adună sau o împrăștie. Pentru că atotcunoașterea este neadunată (sau neconcentrată) și neîmprăștiată (sau netulburată). Dacă Bodhisattva percepe chiar și asta, atunci el nu înaintează în perfecțiunea înțelepciunii, și cu atât mai mult [n.t. nu înaintează] dacă își formează ideea: „Astfel eu, având cunoașterea atotcunoașterii, voi demonstra Dharma ființelor, astfel voi conduce acele ființe la Nirvana finală.” Căci această percepere a ființelor ca fiind reale, atunci când spune „Voi conduce acele ființe la Nirvana finală”, nu poate fi un rezultat al perfecțiunii înțelepciunii. Această [idee] ar fi într-adevăr o mare bază pentru percepție, din partea sa. Pentru că absența existenței proprii în ființe trebuie cunoscută ca aparținând însăși esenței perfecțiunii înțelepciunii.

Trebuie știut că perfecțiunea înțelepciunii este lipsită de existență de sine pentru că (sau: în același fel în care) ființele sunt lipsite de existență proprie; că perfecțiunea înțelepciunii este izolată, pentru că ființele sunt izolate; că perfecțiunea înțelepciunii este de neconceput, pentru că ființele sunt astfel; că perfecțiunea înțelepciunii are o natură indestructibilă, pentru că ființele o au; că perfecțiunea înțelepciunii nu trece de fapt prin procesul care duce la Trezire, pentru că ființele nu trec [n.t. de fapt prin acel proces]; că perfecțiunea

înțelepciunii, luată așa cum este cu adevărat, nu trece prin procesul care duce la iluminare, pentru că ființele, așa cum sunt ele cu adevărat, nu trec prin acel proces; că modul în care Tathāgata ajunge la dobândirea completă a puterilor sale trebuie înțeles după modul în care ființele ajung la dobândirea completă a puterii lor. În acest fel este perfecțiunea înțelepciunii o măreață perfecțiune.

5. Cauze ale încrederii în perfecțiunea înțelepciunii

Śāriputra: Bodhisattvașii care sunt renăscuți aici, și care aici vor crede cu tărie în această profundă perfecțiune a înțelepciunii – fără ezitare, îndoială sau confuzie - unde au decedat ei, și câtă vreme au practicat ei – ei care vor urma doctrina (sau învățătura) acestei perfecțiuni a înțelepciunii, care îi vor înțelege sensul, și care îi vor instrui pe ceilalți atât prin metoda care arată înțelesul cât și prin metoda care arată învățătura (sau doctrina)?

Divinul: Trebuie știut că un asemenea Bodhisattva este renăscut aici după ce a decedat în alte sisteme de lumi, unde a adus omagii și a pus întrebări Buddhașilor, Victorioșilor. Orice Bodhisattva care este renăscut aici după ce a decedat în alte sisteme de lumi unde a onorat și întrebat Buddhașii, Divinii, atunci când ar asculta predându-se această profundă perfecțiune a înțelepciunii, ar identifica-o cu Învățătorul, și ar fi convins că este față în față cu Învățătorul, că l-a văzut pe Învățător. Atunci când perfecțiunea înțelepciunii este predată, el o ascultă cu atenție, îi aduce omagii înainte de a o asculta, și nu așteaptă nerăbdător ca expunerea să se încheie. Un asemenea Bodhisattva trebuie cunoscut drept cineva care a practicat pentru mult timp, și care a onorat mulți Buddha.

Subhūti: Este cumva posibil să auzi perfecțiunea înțelepciunii, să o distingi și să o examinezi, să faci afirmații despre ea, și să reflectezi asupra ei? Poate cineva explica sau învăța că datorită unor anumite însușiri, indicii, simboluri sau semne, aceasta este perfecțiunea înțelepciunii, sau că cea de aici este perfecțiunea înțelepciunii, sau că cea de acolo este perfecțiunea înțelepciunii?

Divinul: Într-adevăr, nu, Subhūti. Această perfecțiune a înțelepciunii nu poate fi expusă sau prezentată, sau învățată, sau distinsă, sau examinată, sau afirmată, nu se poate reflecta asupra ei cu ajutorul agregatelor (skandha), cu ajutorul elementelor, sau cu ajutorul câmpurilor simțurilor. Aceasta este o consecință a faptului că toate dharmele sunt izolate, absolut izolate. Perfecțiunea înțelepciunii nu poate fi înțeleasă nici altfel decât prin skandha, prin elemente, sau prin câmpurile simțurilor. Pentru că însăși agregatele, elementele și câmpurile simțurilor sunt goale, izolate și calm tăcute. De aceea, în acest fel, perfecțiunea înțelepciunii și agregatele, elementele și câmpurile simțurilor, nu sunt două, și nici separate. Ca rezultat al vacuității, izolării și liniștii lor, ele nu pot

fi percepute sau concepute. Lipsa unei baze pentru percepere în toate dharmele, aceea este numită „înțelepciune perfectă”. Acolo unde nu există percepție, denumire, concept sau expresie convențională, acolo cineva vorbește despre „perfectiunea înțelepciunii”.

Subhūti: Ca cineva care a practicat pentru cât timp trebuie cunoscut acel Bodhisattva care face eforturi către această profundă perfectiune a înțelepciunii?

Divinul: Trebuie făcută o deosebire în această privință datorită înzestrării inegale a diferiților Bodhisattva.

6. Cauze și efecte ale neîncrederii

[*Divinul:*] Este foarte posibil ca unii Bodhisattva, deși au văzut multe sute, mii, sau multe sute de mii de Buddha, și au dus o viață sfântă în prezența lor, totuși să nu creadă în perfectiunea înțelepciunii. Motivul este că nici în trecut ei nu au avut respect pentru această perfectiune profundă, atunci când aceasta a fost predată în prezența acelor Buddha, Realizații. Întrucât ei nu au avut respect față de ea, nu au avut nici dorința de a învăța mai multe despre ea, nu au onorat-o, nu au fost dispuși să pună întrebări, și le lipsea credința. Lipsindu-le credința, ei au părăsit adunările. Deoarece în trecut ei au produs, acumulat, adunat și colectat karma ce conduce la ruina Dharmei, ei se îndepărtează și în prezent atunci când este predată această profundă perfectiune a înțelepciunii. Lipsindu-le respectul, credința și încrederea fermă în perfectiunea înțelepciunii, ei nu au armonie nici în corpurile și nici în gândurile lor. Lipsiți de armonie, ei nu cunosc, nu văd, nu recunosc și nu fac cunoscută [n.t. celorlalți] această perfectiune a înțelepciunii.

Mai întâi, ei nu cred, apoi nu aud, după aceea nu văd, și apoi nu o recunosc, și astfel ei produc, acumulează, adună și colectează karma ce favorizează ruina Dharmei. La rândul ei, aceasta generează karma care duce la slăbiciunea în înțelepciune. La rândul ei, aceasta îi va face să refuze, să respingă și să insulte această perfectiune a înțelepciunii, atunci când este predată, și, după ce au respins-o, ei vor pleca [n.t. din adunările respective]. Însă, respingând această perfectiune a înțelepciunii, ei resping atotcunoașterea Desăvârșiților Buddhași din trecut, viitor și prezent. Nemulțumindu-se cu vicierea propriilor lor continuumuri, ei, ca și cuprinși de flăcări, îi vor descuraja, împiedica și îi vor întoarce și pe ceilalți [n.t. de la ea] – persoane cu inteligență, înțelepciune, merit și rădăcini pozitive reduse, înzestrate numai cu puțină credință, afecțiune, seninătate și dorință de a face, începători, în esență necalificați – încercând să le ia chiar și acea puțină credință, afecțiune, seninătate și dorință de a face, pe care o au.

Ei vor spune că nimeni nu trebuie să se antreneze în ea, vor declara că nu este cuvântul lui Buddha. Pentru început, ei vor vicia și vor înstrăina [n.t. de Cale] propriile lor continuumuri, și apoi și pe cele ale altora. Prin aceasta, ei vor denigra perfecțiunea înțelepciunii. A denigra perfecțiunea înțelepciunii înseamnă a denigra atotcunoașterea, și odată cu aceasta, Buddhașii din trecut, viitor și prezent. Ei vor fi înlăturați din prezența Buddhașilor, Divinilor, vor fi lipsiți de Dharma, vor fi alungați din Sangha. În absolut toate felurile, ei vor fi excluși de [accesul] la Tripla Nestemată. Acțiunile lor reduc bunăstarea și fericirea ființelor, și din acestea, ei vor acumula karma ce îi va duce la renașterea în marile iaduri. Pentru că au dat naștere acestor formațiuni karmice, ei vor renaște în marile iaduri, pentru multe sute de ani, etc. până la: pentru multe sute de mii de niyuta de koti de ere. Ei vor trece dintr-un mare iad, în altul. După foarte mult timp, lumea lor va fi distrusă de foc. Atunci, ei vor fi azvârliți în marile iaduri dintr-un alt sistem de lumi, de unde din nou vor trece dintr-un mare iad într-altul. Atunci când și acea lume va fi consumată de foc, această karma a lor nu va fi încă epuizată, va mai avea o urmă de eficiență, și, odată decedați acolo, ei vor fi din nou renăscuți în marile iaduri, și vor trece prin suferințe imense în ele, până când și acea lume va fi consumată de foc. După cum vedem, ei vor avea experiența unei karma ce produce foarte multă durere. Și de ce? Pentru că învățăturile lor sunt atât de rele.

Śāriputra: Nici măcar efectele celor cinci păcate mortale nu sunt comparabile cu acest comportament greșit al minții și al vorbirii?

Divinul: Nu. Toți cei care se împotrivesc acestei perfecțiuni a înțelepciunii, și îi descurajează și pe ceilalți să o urmeze, sunt persoane cărora nu le acord nicio viziune. Cum poate cineva să devină apropiat lor, sau cum pot ei să câștige bogății, respect și funcții? De fapt, ei ar trebui priviți ca defăimători ai Dharmei, ca simpli gunoi, ca șarlatani, ca simple vipere. Ei sunt oameni care aduc nenorociri și care îi vor ruina pe cei ce le dau ascultare. Cei care defăimează perfecțiunea înțelepciunii trebuie priviți ca oameni care defăimează Dharma.

Śāriputra: Divinul nu ne-a spus cât timp o asemenea persoană trebuie să o petreacă în marile iaduri.

Divinul: Lasă asta, Śāriputra. Dacă lucrul acesta ar fi spus, cei care l-ar auzi ar trebui să aibă grijă ca nu cumva să le țâșnească sânge fierbinte din gură, să nu moară sau să sufere dureri îngrozitoare, să nu fie striviți de opresiunea dură, ca nu cumva săgeata durerii și a jalei să intre în inimile lor, să nu cadă de la mare înălțime, să nu se zbârcească și să se veștejească, ca nu cumva cel ce este vinovat de aceste păcate să audă durata înspăimântător de mare a perioadei în care trebuie să stea în iaduri – așadar, Realizatul a refuzat să răspundă întrebării Venerabilului Śāriputra.

Pentru o a doua oară, pentru o a treia oară, Venerabilul Śāriputra a vorbit astfel Celui Realizat: Spune-mi, O, Divinule, cât timp durează șederea în iad a acelei ființe, ca să afle despre asta și generațiile următoare.

Divinul: Pentru că a produs, acumulat, adunat și colectat această karma a minții și vorbirii, ea trebuie să stea foarte multă vreme în marile iaduri. Doar atât trebuie să afle generațiile următoare: că ființa, drept consecință a formațiunilor karmice nevirtuoase cauzate de comportamentul negativ al vorbirii și minții, va simți durerea atât de mult timp. Simpla anunțare a durerii sale nemăsurat de mari va fi o îngrijorare suficientă pentru fiii și fiicele de familie nobilă care sunt virtuoși, și îi va întoarce de la acțiunile care duc la ruina Dharmei; aceștia vor [săvârși numai fapte ce] cauzează formarea meritului și nu vor respinge buna Dharma nici măcar pentru a-și salva viețile, pentru că ei nu vor dori să se întâlnească cu asemenea suferințe.

Subhūti: O asemenea persoană trebuie să devină foarte controlată în faptele corpului, vorbirii și minții sale. Pentru că asemenea învățături false generează o cantitate foarte mare de negativitate. Care, O, Împlinitule, este fapta ce generează o asemenea cantitate imensă de negativitate?

Divinul: Tocmai asemenea învățături false. Tocmai aici vor fi oameni amăgiți, persoane care au părăsit lumea pentru Dharma-Vinaya bine predată, care vor hotărî să defăimeze, să respingă, și să lupte împotriva acestei perfecțiuni a înțelepciunii. Însă a te împotrivi perfecțiunii înțelepciunii înseamnă a te împotrivi iluminării Buddhașilor, a Celor Treziți. Și asta înseamnă că te împotrivești atotcunoașterii Buddhașilor din trecut, viitor și prezent. A te împotrivi atotcunoașterii, înseamnă a te împotrivi Dharmei bune. A te împotrivi Dharmei bune, înseamnă a te împotrivi comunității Discipolilor lui Tathāgata. Iar când cineva se împotrivește și comunității Discipolilor lui Tathāgata, atunci acela este împiedicat, în toate felurile, să mai ajungă la Tripla Nestemată. Acela a reușit să obțină o formațiune karmică negativă mai mare decât nemăsurabilul și incalculabilul.

Subhūti: Din ce motiv cred acești oameni că trebuie să se împotrivească acestei perfecțiuni a înțelepciunii?

Divinul: Un asemenea om este asaltat și influențat de Māra. Karma sa favorizează slăbiciunea în înțelepciune, așadar el nu are credință sau încredere senină în dharmele profunde. Înzestrat cu aceste două dharme rele, el se va împotrivi acestei perfecțiuni a înțelepciunii. Mai mult, Subhūti, acea persoană va fi una care se află în mâinile prietenilor răi; sau poate fi una care nu a practicat încă, sau care s-a stabilit în agregate (skandha); sau una care se preamărește pe ea însăși și îi disprețuiește pe ceilalți, căutându-le greșeli. Acea persoană care crede că trebuie să se împotrivească acestei perfecțiuni a înțelepciunii atunci când aceasta este predată, va fi înzestrată și cu aceste patru însușiri.

Capitolul VIII – Puritate

1. Profunzimea și puritatea înțelepciunii perfecte

Subhūti: Celui care nu a practicat, care nu are rădăcini virtuozose, și care se află în mâinile unui prieten rău, îi este greu să aibă încredere în perfecțiunea înțelepciunii.

Divinul: Așa este, Subhūti. Celui care nu a practicat, care are rădăcini pozitive minusculă, care este stupid, nepăsător, a învățat puține, are o înțelepciune de tip inferior, se bazează pe prietenii răi, nu este dornic să învețe, nu vrea să pună întrebări, și nu este priceput în dharmele bune, virtuozose, îi este greu să aibă încredere în perfecțiunea înțelepciunii.

Subhūti: Cât de profundă este atunci această perfecțiune a înțelepciunii, dacă este atât de greu să ai încredere în ea?

Divinul: Forma nu este nici legată și nici eliberată, pentru că forma nu are existență proprie, existență în sine. Punctul trecut de pornire al unui proces material [sau a unei forme] nu este nici legat și nici eliberat, pentru că punctul trecut de pornire al unui proces material nu are existență în sine. Sfârșitul unui proces material, în viitor, nu este nici legat și nici eliberat, pentru că sfârșitul viitor al unui proces material este lipsit de existență proprie. Un proces material prezent este lipsit de existență proprie, pentru că faptul de a fi prezent nu este o parte a existenței proprii a unei forme prezente. La fel și pentru celelalte [n.t. patru agregate, sau] skandha.

Subhūti: Este greu, este nespus de greu ca cineva să aibă încredere în perfecțiunea înțelepciunii, dacă nu are experiență în practică, dacă nu a plantat rădăcini pozitive, dacă este în mâinile unui prieten rău, dacă a ajuns sub influența lui Māra, dacă este leneș, are puțină vigoare, este lipsit de atenție, sau prost.

Divinul: Așa este, Subhūti. Pentru că puritatea formei este identică cu puritatea fructului, și puritatea fructului este identică cu puritatea formei. Astfel, puritatea formei și puritatea fructului nu sunt două, nici separate, nici rupte una de alta, și nici tăiate una de alta. Astfel vine puritatea formei din puritatea fructului, și puritatea fructului din puritatea formei. Și aceeași identitate există și între puritatea formei și puritatea atotcunoașterii. Aceasta se aplică și celorlalte agregate.

Śāriputra: Profundă, O, Divinule, este perfecțiunea înțelepciunii!

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Perfecțiunea înțelepciunii este o sursă de lumină!

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Înțelepciunea perfectă este o lumină.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Perfecțiunea înțelepciunii nu se supune renașterii.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Perfecțiunea înțelepciunii este lipsită de murdărie.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Nu există realizare sau reunire în înțelepciunea perfectă.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Înțelepciunea perfecțiunii nu se reproduce pe sine.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Nu există absolut deloc renaștere a înțelepciunii perfecte, nici în lumea dorințelor după obiectele simțurilor, nici în lumea formei, și nici în lumea fără formă.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Înțelepciunea perfectă nu cunoaște și nici nu percepe.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Atunci ce nu cunoaște și nici nu percepe perfecțiunea înțelepciunii?

Divinul: Forma și celelalte skandha (agregate). Și de ce? Din puritate.

Śāriputra: Înțelepciunea perfectă nici nu ajută, nici nu împiedică atotcunoașterea.

Divinul: Din puritate.

Śāriputra: Înțelepciunea perfectă nici nu obține și nici nu abandonează vreo dharma.

Divinul: Din puritate.

Subhūti: Puritatea formei, senzației etc. se datorează purității sinelui.

Divinul: Pentru că [n.t. sinele] este absolut pur.

Subhūti: Puritatea fructului și puritatea atotcunoașterii se datorează purității sinelui.

Divinul: Datorită purității sale absolute.

Subhūti: Absența obținerii (sau realizării) și a reunirii este datorată purității sinelui.

Divinul: Datorită purității sale absolute.

Subhūti: Nemărginirea formei, senzației etc. se datorează nemărginirii sinelui.

Divinul: Datorită purității sale absolute.

Subhūti: Bodhisattva care înțelege astfel are înțelepciunea perfectă.

Divinul: Datorită purității sale absolute.

Subhūti: Mai mult, această perfecțiune a înțelepciunii nu stă pe acest mal, nici pe malul de dincolo, și nici pe amândouă în același timp.

Divinul: Datorită purității sale absolute.

Subhūti: Un Bodhisattva care tratează chiar și această [introspecție de mai sus] ca pe un obiect al percepției, se va separa, din această cauză, de perfecțiunea înțelepciunii, se va îndepărta foarte mult de ea.

2. Atașări

Divinul: Bine zis, Subhūti. Pentru că și numele și semnele sunt surse de atașare.

Subhūti: Este minunat, O, Divinule, să vezi măsura în care această perfecțiune a înțelepciunii a fost bine predată, bine explicată, bine conturată. Divinul chiar și anunță aceste surse de atașare.

Śāriputra: Care, Subhūti, sunt aceste atașări sau aderențe?

Subhūti: Este atașare sau aderență dacă cineva percepe că agregatele sunt goale, că dharmele trecute sunt dharmele trecute, că dharmele viitoare sunt dharmele viitoare, și că dharmele prezente sunt dharmele prezente. Este o atașare dacă cineva își formează ideea că o persoană care aparține vehiculului Bodhisattvașilor generează, prin prima producere de către ea a gândului iluminării, o cantitate mare de merit.

Śakra: În ce fel, sfântule Subhūti, gândul Trezirii devine o sursă de atașare?

Subhūti: Cineva devine atașat, aderent, atunci când percepe gândul de iluminare ca „acesta este primul gând de iluminare”, și dacă îl transformă în Trezire completă în timp ce este conștient că face asta. Căci este chiar imposibil să transformi natura esențială originară a gândului. Așadar, atunci când îi face pe ceilalți să vadă care este lucrul cel mai înalt, și îi însuflețește să câștige suprema Trezire, el trebuie să rămână în acord cu realitatea adevărată. În acel mod, el nu se risipește, iar felul în care îi însuflețește pe ceilalți să câștige ceea ce este cel mai înalt, are aprobarea Buddhașilor. Și reușește să abandoneze toate aceste puncte de atașare.

Divinul: Bine spus, Subhūti, tu cel care îi faci pe Bodhisattva să fie conștienți de aceste puncte de atașare. Voi anunța acum și alte aderențe, mai subtile. Ascultați bine și fiți atenți, vi le voi preda.

„Bine spus, O, Divinule” și Venerabilul *Subhūti* a ascultat mai departe în tăcere.

Divinul: Aici, Subhūti, un fiu sau o fiică de familie nobilă, plini de credință, îl urmează pe Tathāgata printr-un semn. Dar, câte semne, atâtea aderențe. Pentru că atașarea vine de la semne. Astfel, el este conștient că se bucură în toate dharmele lipsite de revărsări ale Buddhașilor, Divinii din trecut, viitor și prezent, și că, după ce s-a bucurat, el transformă în Trezire completă rădăcina pozitivă asociată cu actul său de jubilarie. De fapt, natura adevărată a dharmelor nu este trecută, nici viitoare și nici prezentă; ea se află complet în afara celor trei

perioade de timp, și din acest motiv ea este imposibil de transformat, nu poate fi tratată drept un semn, sau drept un suport obiectiv, și nu poate fi văzută, auzită, simțită, și nici cunoscută.

3. Non-atașamentul (ne-atașarea)

Subhūti: Profundă este natura originară esențială a dharmelor!

Divinul: Pentru că este izolată.

Subhūti: Profundă este natura esențială a înțelepciunii perfecte!

Divinul: Pentru că natura sa esențială este pură și izolată, de aceea perfecțiunea înțelepciunii are o natură esențială profundă.

Subhūti: Izolată este natura esențială a înțelepciunii perfecte! Aduc omagiu perfecțiunii înțelepciunii.

Divinul: Toate dharmele sunt de asemenea izolate, în natura lor esențială. Și izolarea naturii esențiale a tuturor dharmelor este identică cu perfecțiunea înțelepciunii. Pentru că Tathāgata a cunoscut complet toate dharmele, ca nefăcute.

Subhūti: Așadar, toate dharmele au caracteristica de a *nu* fi fost cunoscute complet de către Tathāgata?

Divinul: Prin însăși natura lor esențială, acele dharme nu sunt „ceva”. Natura lor este ne-natură, și ne-natura lor este natura lor. Pentru că toate dharmele au numai un singur semn, și anume lipsa oricărui semn. Din acest motiv au toate dharmele caracteristica de a *nu* fi fost cunoscute complet de către Tathāgata. Căci nu există două naturi ale dharmelor, ci numai una singură este natura tuturor dharmelor. Și natura tuturor dharmelor nu este o natură, și non-natura lor este natura lor. Astfel sunt abandonate toate acele puncte de atașare.

Subhūti: Profundă, O, Divinule, este perfecțiunea înțelepciunii.

Divinul: Printr-o profunzime ca cea a spațiului.

Subhūti: Greu de înțeles, O, Divinule, este perfecțiunea înțelepciunii.

Divinul: Pentru că nimic nu este complet cunoscut de către cel iluminat.

Subhūti: De neconceput, O, Divinule, este perfecțiunea înțelepciunii.

Divinul: Pentru că perfecțiunea înțelepciunii nu este ceva pe care mintea [sau gândul] ar putea să o cunoască, sau la care gândul are acces.

Subhūti: Perfecțiunea înțelepciunii nu este ceva făcut, O, Realizatule.

Divinul: Pentru că niciun făcător nu poate fi perceput sau conceput.

Subhūti: Cum atunci, în aceste împrejurări, trebuie să înainteze un Bodhisattva în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Un Bodhisattva înaintează în înțelepciunea perfectă dacă, în timp ce înaintează, nu înaintează în agregate (skandha); sau dacă el nu înaintează în convingerea că agregatele sunt nepermanente, sau că ele sunt vide, goale (lipsite

de orice esență), sau că nu sunt nici defecte și nici perfecte sau întregi. Și dacă nici măcar nu înaintează în convingerea că forma nu este imperfecțiunea sau perfecțiunea formei, și la fel și pentru celelalte skandha, atunci el înaintează în înțelepciunea perfectă.

Subhūti: Este minunat, O, Victoriosule, cât de bine au fost explicate motivele pentru atașare și pentru non-atașare ale Bodhisattvașilor.

Divinul: O ființă înaintează în înțelepciunea perfectă dacă nu înaintează în ideea că forma este cu aderență, sau fără aderență. Și la fel ca pentru formă, la fel și pentru celelalte skandha, pentru organul văzului, etc. până la: senzația născută din contactul vizual; așa și pentru elementele fizice, pentru cele șase perfecțiuni, cele treizeci și șapte de aripi ale Trezirii, puterile [psihice], bazele încrederii în sine, cunoștințele analitice, cele optsprezece Buddha-dharme speciale, și pentru fructele vieții sfinte, de la fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent și până la atotcunoaștere. Atunci când înaintează astfel, un Bodhisattva nu generează atașare față de nimic, de la formă și până la atotcunoaștere. Căci atotcunoașterea este non-atașată, non-aderentă, nu este nici legată și nici eliberată, și nu există nimic care să se fi ridicat deasupra ei. Subhūti, astfel trebuie să meargă Bodhisattvașii în înțelepciunea perfectă, prin completa înălțare deasupra tuturor atașărilor.

4. Ca spațiul sau ca un ecou

Subhūti: Este minunat, O, Divinule, cât de profundă este această Dharma, adică perfecțiunea înțelepciunii. Demonstrarea ei nici nu o scade, nici nu o crește. La fel, non-demonstrarea ei nici nu o scade, nici nu o crește.

Divinul: Bine spus, Subhūti. Este ca și cum un Tathāgata, pe parcursul întregii sale vieți, ar lăuda spațiul, fără ca prin asta volumul spațiului să crească; și, de asemenea, spațiul nici nu s-ar împușina în timp ce el nu l-ar lăuda. Sau este ca și cu un om iluzoriu. Lauda nu ajunge până la el, și nici nu-l câștigă. Iar când nu este lăudat, el nu este afectat sau frustrat. Tot astfel, natura adevărată a dharmelor este exact atât [n.t. cât „este”], fie că e demonstrată, fie că nu.

Subhūti: Un Bodhisattva face ceea ce este foarte greu dacă, în timp ce înaintează în înțelepciunea perfectă, nu se descurajează și nu se entuziasmează, dacă stăruie în a face eforturi susținute pentru ea, și dacă nu se întoarce din drum. Dezvoltarea înțelepciunii perfecte este ca și dezvoltarea spațiului. Trebuie adus un omagiu acelor Bodhisattva care sunt înarmați cu această armură. Pentru că, atunci când își pun armura de dragul ființelor, ei vor să fie înarmați cu spațiul. Un Bodhisattva este înarmat cu marea armură, un Bodhisattva este un erou, atunci când vrea să fie înarmat cu armura și să dobândească Trezirea supremă de dragul ființelor care sunt ca spațiul (sau asemenea spațiului), care sunt ca

tărâmul Dharmei. Acel Bodhisattva care este înarmat cu armura, de dragul ființelor care sunt ca spațiul, care sunt ca tărâmul Dharmei, este cineva care vrea să elibereze spațiul, cineva care vrea să se elibereze de spațiu, cineva care a câștigat armura măreței perfecțiuni a vigorii entuziaste.

Atunci, *un anumit călugăr* l-a salutat pe Cel Perfect Realizat cu mâinile împreunate, și i-a spus: O, Divinule, aduc omagiu perfecțiunii înțelepciunii! Pentru că ea nici nu produce și nici nu oprește vreo dharma.

Śakra: Dacă cineva, sfinte Subhūti, ar face eforturi pentru această perfecțiune a înțelepciunii, despre ce și, pentru ce, ar fi eforturile sale?

Subhūti: El ar face eforturi pentru și despre spațiu. El ar face eforturi pentru o simplă vacuitate, dacă s-ar hotărî să se antreneze în înțelepciunea perfectă, sau să lucreze la ea.

Śakra: Te rog, O, Divinule, poruncește-mi să adăpostesc, să apăr și să protejiez acel fiu sau acea fiică de familie nobile care păstrează în minte această perfecțiune a înțelepciunii!

Subhūti: Śakra, poți vedea acea dharma pe care vrei să o adăpostești, să o aperi și să o protejezi?

Śakra: Nici vorbă, sfinte Subhūti.

Subhūti: Așadar, atunci când un Bodhisattva stă în perfecțiunea înțelepciunii așa cum a fost spus, atunci chiar aceasta îi va fi adăpostul, apărarea și protecția. Pe de altă parte, atunci când are lipsuri în înțelepciunea perfectă, atunci acei oameni și acele spirite care caută o intrare la el, o vor obține. Cineva ar vrea să ofere adăpost, apărare și protecție spațiului, dacă ar vrea să ofere adăpost, apărare și protecție unui Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă. Ce crezi, Kausika, ești în stare să oferi adăpost, apărare și protecție pentru un ecou?

Śakra: Nici vorbă, sfinte Subhūti.

Subhūti: Exact așa, un Bodhisattva care înaintea și sălășluiește în înțelepciunea perfectă înțelege că toate dharmele sunt ca un ecou. El nu se gândește la ele, nu le examinează, nu le identifică și nu le percepe, ci știe că acele dharmae nu există, că realitatea lor nu se manifestă, nu poate fi găsită, nu se poate ajunge la ea. Dacă sălășluiește astfel, el înaintea în înțelepciunea perfectă.

5. Concluzie

După aceea, prin puterea și măreția lui Buddha, cei patru Mari Regi din marele trichilocosmos, și toți Śakra, Conducătorii Zeilor, și toți Zeii Brahmā, și Sahapati, marele Brahmā – toți au venit unde se afla Divinul. Ei i-au salutat Divinului picioarele, cu respect și cu venerație, l-au înconjurat în mers de trei ori,

și s-au așezat la o parte. Prin puterea și măreția lui Buddha, și prin puterea sa miraculoasă, mințile lor au fost impresionate de vederea a o mie de Buddhași.

Chiar în aceste cuvinte a fost expusă chiar această perfecțiune a înțelepciunii, chiar acest capitol din perfecțiunea înțelepciunii, de către călugării numiți Subhūti, etc. Chiar Śakra-șii, Conducătorii Zeilor, au pus întrebări peste întrebări referitoare la ea. Chiar această perfecțiune a înțelepciunii a fost predată, exact în acest loc de pe Pământ. Și Bodhisattva Maitreya, măreața ființă, după ce va fi câștigat suprema Trezire, va preda chiar aceeași perfecțiune a înțelepciunii, chiar în acest loc de pe Pământ.

Capitolul IX – Laudă

1. Înțelepciunea perfectă, perfect pură

Subhūti: A o numi „perfectiune a înțelepciunii”, O, Divinule, înseamnă doar a-i da un nume, atât și nimic mai mult. Și nu se poate ajunge la ceea ce corespunde aceluși nume. Se vorbește despre „nume” numai ca referire la o entitate pur nominală. Până și această perfectiune a înțelepciunii nu se poate găsi, nu se poate ajunge la ea. Atât cât este cuvânt, tot atât este și înțelepciune perfectă; atât cât este înțelepciune perfectă, tot atât este și cuvânt. Între cele două nu poate fi găsită nicio dualitate dharmică și nici nu se poate ajunge la una. Atunci, din ce motiv, Bodhisattva Maitreya, marea ființă, după ce va fi câștigat suprema iluminare, va predica chiar această perfectiune a înțelepciunii, chiar în acest loc, folosind chiar aceste cuvinte?

Divinul: Motivul este că Maitreya va fi complet Trezit în ceea ce privește faptul că agregatele (skandha) nu sunt nici permanente și nici impermanente, că ele nu sunt nici legate și nici eliberate, că ele sunt absolut pure.

Subhūti: Într-adevăr, perfectiunea înțelepciunii este perfect pură.

Divinul: Înțelepciunea perfectă este perfect pură pentru că agregatele sunt pure, și pentru că non-producerea (sau non-apariția) lor, non-oprirea lor, non-murdărirea și non-purificarea lor, sunt perfect pure. Este pură pentru că spațiul este pur, și pentru că agregatele sunt imaculate, și pentru că forțele care murdăresc nu le pot apuca. Înțelepciunea perfectă este perfect pură pentru că, asemenea spațiului sau ecoului, este imposibil de rostit, imposibil de comunicat, și nu oferă nicio bază pentru percepție sau pentru concepere. Este perfect pură pentru că nu este acoperită de nicio dharma, pătată sau imaculată.

2. Efectele înțelepciunii perfecte

Subhūti: Faptul că au ajuns chiar și numai să audă de această perfectiune a înțelepciunii este într-adevăr un imens câștig pentru acești fii și fiice de familie nobilă. Cu atât mai mare ar fi câștigul dacă ei s-ar ocupa de ea, ar păstra-o în minte, ar recita-o, studia-o, răspândi-o, preda-o, explica-o și stăpâni-o. Ochii, urechile, nasurile, limbile și corpurile lor vor fi fără boli, iar mințile lor vor fi lipsite de confuzie. Ei nu vor muri de moarte violentă. Multe mii de zei îi vor urma îndeaproape. Oriunde, în ziua a opta, a patrusprezecea și a cincisprezecea, atunci când predică Dharma, atunci când fiul sau fiica de familie nobilă predă perfectiunea înțelepciunii, va genera o mare cantitate de merit.

Divinul: Așa este, Subhūti. Multe mii de zei vor urma îndeaproape acel fiu sau fiică de familie nobilă, și multe mii de zei vor veni acolo unde este predată

înțelepciunea perfectă. Dornici să audă Dharma, toți îl vor proteja pe predicatorul Dharmei care predă această perfecțiune a înțelepciunii. Căci înțelepciunea perfectă este cel mai prețios lucru din lumea cu zeii, oamenii și demonii ei. Și acesta este încă un motiv pentru care o asemenea persoană va genera o mare cantitate de merit.

Pe de altă parte, vor fi multe obstacole împotriva scrierii, urmării, purtării în minte, recitării, studierii, răspândirii, explicării și repetării acestei profunde perfecțiuni a înțelepciunii. Căci lucrurile foarte prețioase provoacă multă dușmănie. Cu cât sunt mai minunate, cu atât dușmănia este mai violentă. Iar acesta este cel mai prețios lucru din întreaga lume, această perfecțiune a înțelepciunii ce a fost instituită și urmată pentru beneficiul și fericirea lumii, arătând că toate dharmele nu au fost nici produse și nici distruse, că nu sunt nici pătate și nici purificate. Însă înțelepciunea perfectă nu se atașează de nicio dharma, nu murdărește nicio dharma, și nici nu apucă vreo dharma. Căci toate aceste dharme nu există și nici nu se poate ajunge la ele. Perfecțiunea înțelepciunii este lipsită de orice pată, pentru că nu a fost concepută sau înțeleasă. „A fi imaculat sau nepătat” este același lucru cu înțelepciunea perfectă. Înțelepciunea perfectă este imaculată, fără nicio pată, pentru că agregatele sunt imaculate, fără nicio pată. Un Bodhisattva înaintează în înțelepciunea perfectă dacă nu percepe nici măcar asta. Mai mult, această perfecțiune a înțelepciunii nu pătrunde și nu intră în nicio dharma, nu arată și nu definește nicio dharma, nu aduce și nici nu duce vreo dharma.

3. A doua învârtire a roții Dharmei

Atunci, multe mii de *zei* din tărâmul intermediar au izbucnit în strigăte de bucurie, și-au fluturat podoabele și veșmintele, și au spus: Într-adevăr, noi vedem acum a doua învârtire a Roții Dharmei, ce are loc în Jambudvīpa!

Divinul: Aceasta, Subhūti, nu este a doua învârtire a Roții Dharmei. Nicio dharma nu poate fi învârtită înainte sau înapoi. Chiar aceasta este perfecțiunea înțelepciunii unui Bodhisattva.

Subhūti: Măreață este această perfecțiune a unui Bodhisattva care, neatașat de nicio dharma, vrea să cunoască Trezirea deplină, și care totuși nu este iluminat despre nicio dharma, sau care va învârti Roata Dharmei, și care nu va arăta totuși nicio dharma. Pentru că nu se poate ajunge la nicio dharma, nicio dharma nu este indicată, și nicio dharma nu va face să înainteze vreo dharma. Pentru că, absolut și categoric, reproducerea este complet străină tuturor dharmelor. Și nicio dharma nu va întoarce din drum vreo altă dharma. Pentru că, încă de la începutul începutului, toate dharmele nu au fost reproduse, din moment ce natura lor esențială este izolată.

Divinul: Așa este, Subhūti. Pentru că Vacuitatea (sau Lipsa Esenței) nu înaintează, nu acționează, nici nu se retrage și nu dă înapoi, și acest lucru este valabil și pentru Lipsa Semnelor, și pentru Lipsa Dorințelor. A demonstra aceasta înseamnă a demonstra toate dharmele. Dar nimeni nu a demonstrat-o, nimeni nu a auzit-o, nimeni nu a primit-o, și nimeni nu o realizează în trecut, prezent sau viitor. Și prin această demonstrație a Dharmei, nimeni nu merge vreodată în Nirvana. Și nici nu a fost făcut cineva vreodată demn de daruri, prin această demonstrație a Dharmei.

4. Descrieri și însușiri ale înțelepciunii perfecte

Subhūti: Aceasta este o perfecțiune a ceva ce nu este, pentru că spațiul nu este ceva ce este. Aceasta este o perfecțiune care egalează inegalabilul, pentru că nicio dharma nu poate fi percepută sau găsită. Aceasta este o perfecțiune izolată, datorită vacuității absolute. Această perfecțiune nu poate fi zdrobită, pentru că nicio dharma nu este percepută sau concepută. Aceasta este o perfecțiune fără urme, pentru că atât mintea cât și corpul sunt absente. Aceasta este o perfecțiune care nu are existență proprie, pentru că nici nu vine, și nici nu pleacă. Această perfecțiune este inexprimabilă, pentru că toate dharmele sunt indiscriminabile, de nedeosebit. Această perfecțiune este fără nume, pentru că agregatele nu sunt percepute. Această perfecțiune nu pleacă, pentru că nicio dharma nu pleacă vreodată. Nu se poate lua parte la această perfecțiune, pentru că nicio dharma nu poate fi apucată. Această perfecțiune este ineputabilă, ca fiind legată de Dharma ineputabilă. Această perfecțiune nu a avut o geneză, o naștere, un început, pentru că nicio dharma nu a existat și nici nu s-a petrecut. Aceasta este o perfecțiune care nu face nimic, pentru că niciun făcător nu poate fi observat. Această perfecțiune nu generează [sau nu cunoaște] nimic, pentru că toate dharmele sunt lipsite de vreun sine. Această perfecțiune nu moare și nu merge mai departe, pentru că nu există un început al morții și al renașterii. Această perfecțiune nu disciplinează, pentru că perioadele trecute, viitoare și prezente nu sunt concepute sau percepute. Aceasta este perfecțiunea unui vis, a unui ecou, a unei imagini reflectate, a unui miraj sau a unei iluzii, pentru că aduce la cunoștință non-producerea sau non-apariția.

Această perfecțiune este lipsită de murdărire, pentru că lăcomia, ura și iluzia nu au existență în sine. Această perfecțiune nu cunoaște nicio purificare, pentru că niciun vas sau receptacol [care trebuie să fie purificat] nu poate fi găsit. Această perfecțiune este imaculată, fără nicio pată, pentru că spațiul este imaculat, lipsit de orice pată. Această perfecțiune este lipsită de neajunsuri și de piedici, pentru că se ridică deasupra tuturor atitudinilor mentale despre dharma. Această perfecțiune nu are o atitudine mentală, pentru că este imperturbabilă.

Această perfecțiune este de nezdruccinat, drept consecință a stabilității tărâmului Dharmei. Această perfecțiune s-a întors cu spatele la lăcomie, pentru că în dharme nu există falsitate. Această perfecțiune nu se evidențiază, pentru că în dharme nu există discriminare sau deosebire. Această perfecțiune este tăcută, liniștită, pentru că niciun semn nu este perceput în vreo dharna. Această perfecțiune este lipsită de orice greșală, ca perfecțiune a tuturor virtuților. Această perfecțiune este imaculată, nemurdărită, pentru că imaginația este ceva ce nu există. Nicio ființă [vie] nu este găsită în această perfecțiune, datorită realității-limită. Această perfecțiune este nelimitată, pentru că nicio manifestare a vreunei dharme nu iese în evidență.

Această perfecțiune nu urmărește dualitatea opusurilor, pentru că nu se stabilește în nicio dharna, și nici în toate dharmele. Această perfecțiune este nediferențiată, pentru că toate dharmele sunt [nediferențiate]. Această perfecțiune este neobscurată, pentru că este lipsită de orice dorință pentru nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. Această perfecțiune este nediscriminată, datorită identității fundamentale a tot ceea ce este discriminat (sau deosebit, distins). Această perfecțiune este infinită, pentru că natura dharmelor este nelimitată. Această perfecțiune este neatașată, datorită non-atașării ei față de toate dharmele. Această perfecțiune este impermanentă, pentru că toate dharmele sunt necondiționate.

Totul este această perfecțiune, pentru că natura Dharmei [și a dharmelor] este la fel ca spațiul. Această perfecțiune este vidă, pentru că toate dharmele sunt imperceptibile, inconceptibile. Non-sine este această perfecțiune, pentru că nu există așezare în vreo dharna. Această perfecțiune este lipsită de semne, pentru că nu există reproducere în dharme. Aceasta este o perfecțiune a întregii vacuități, pentru că este nesfârșită și nemărginită. Aceasta este o perfecțiune a aripilor iluminării, cum ar fi stâlpul atenției conștiente, etc., pentru că ei nu pot fi percepuți sau concepuți. Aceasta este o perfecțiune a Vacuității (sau a Lipsei Esenței), a Lipsei Semnelor și a Lipsei Dorințelor, pentru că cele trei uși către libertate nu pot fi găsite sau percepute.

Aceasta este o perfecțiune a celor opt eliberări, pentru că ele nu pot fi percepute. Aceasta este o perfecțiune a celor nouă stadii sau opriri succesive, pentru că prima meditație (dhyāna), a doua meditație, etc. nu pot fi percepute sau găsite. Aceasta este o perfecțiune a celor Patru Adevăruri [Nobile], pentru că suferința, originea suferinței, încetarea suferinței și calea care duce la încetarea suferinței, nu pot fi găsite sau percepute. Aceasta este o perfecțiune a celor zece perfecțiuni, pentru că generozitatea, etc. nu pot fi găsite sau percepute. Aceasta este perfecțiunea celor zece puteri, pentru că nu poate fi zdrobită. Aceasta este o perfecțiune a celor patru baze pentru încrederea în sine, pentru că nu poate fi intimidată absolut deloc. Aceasta este o perfecțiune a cunoștințelor analitice,

pentru că este neobstrucționată atunci când este neatașată de atotcunoaștere. Aceasta este o perfecțiune a tuturor Buddha-dharmelor speciale, pentru că ele au transcens orice numărare. Aceasta este o perfecțiune a Aseității lui Tathāgata, pentru că nu există nimic fals, în nicio dharma. Aceasta este o perfecțiune a Existentului-De-La-Sine, pentru că toate dharmele sunt lipsite de existență proprie. Această perfecțiune a înțelepciunii este o perfecțiune a cunoașterii atotcunoașterii, pentru că ea înțelege și cuprinde toate aspectele existenței proprii a tuturor dharmelor.

Capitolul X – Proclamarea calităților păstrării în minte

1. Faptele trecute și atitudinea prezentă față de înțelepciunea perfectă

După aceea, Śakra, Conducătorul Zeilor, s-a gândit: Cei care ajung să audă de această perfecțiune a înțelepciunii, trebuie să fie persoane care și-au îndeplinit îndatoririle sub Jinașii din trecut, care au plantat rădăcini pozitive sub [n.t. îndrumarea] multor Buddha, care au fost prinși de prieteni buni. Cu atât mai mult cei care se ocupă de această perfecțiune a înțelepciunii, care o poartă în minte, o studiază, o răspândesc și o explică, și care, în plus, se antrenează în Aseitate, progresează în Aseitate, fac eforturi pentru Aseitate. Ei sunt înzestrați cu rădăcini pozitive deloc neînsemnate. Ei vor fi persoane care au onorat mulți Buddha, și care le-au pus mereu întrebări. În trecut, în prezența Tathāgatașilor anteriori, ei au auzit chiar această perfecțiune a înțelepciunii. Acei fii și fiice de familie nobilă au plantat rădăcini pozitive sub mulți Buddha, dacă – atunci când va fi predată chiar această perfecțiune a înțelepciunii, când va fi explicată și repetată – nu vor deveni intimidăți și nici indiferenți, nu vor deveni triști și nici deprimați, nici nu-și vor lua mintea de la ea, și nici nu vor avea spatele încovoiat, nu vor tremura și nici nu vor fi înspăimântați sau îngroziți.

Śāriputra i-a citit gândurile lui Śakra, și a spus: Ca pe un Bodhisattva „fără-întoarcere”, sau ireversibil, trebuie să o vedem pe ființa care, atunci când este predată și explicată chiar această profundă perfecțiune a înțelepciunii, are credință în aceasta, și, încrezătoare fiind, crezând ferm, cu inima plină de credință senină, înalță un gând către Trezire, se ocupă de studiul și practica, etc. acestei perfecțiuni a înțelepciunii, se antrenează în Aseitate, progresează în Aseitate, face eforturi pentru Aseitate. Căci această perfecțiune a înțelepciunii este profundă, O, Divinule, și de aceea o persoană cu rădăcini pozitive mici, care nu a învățat nimic atunci când a stat de față cu Buddhașii, Împliniții din trecut, pentru că nu a vrut să pună întrebări, și care nu a practicat în trecut, nu poate să creadă în această atât de profundă perfecțiune a înțelepciunii. Cât despre cei care nici nu cred în ea, nici nu o înțeleg, și hotărâsc să o respingă, ei au respins și în trecut această perfecțiune a înțelepciunii atunci când a fost predată, din cauza rădăcinilor lor pozitive insuficiente, nepotrivite. Pentru că, cei care nu au practicat în trecut, nu pot crede în această perfecțiune a înțelepciunii. Dacă o resping acum, [n.t. este pentru că] ei au respins-o și în trecut. Iar acesta este motivul pentru care, atunci când este predată această profundă perfecțiune a înțelepciunii, ei nu au credință, sau încredere, sau răbdare, sau plăcere, sau dorință de a face, sau vigoare, sau atenție, sau hotărâre. Nici în trecut, ei nu au pus întrebări Buddhașilor, Celor Treziți, și nici discipolilor lor.

Śakra: Profundă, O, sfântule Śāriputra, este perfecțiunea înțelepciunii. Nu este deloc de mirare că, dacă nu a practicat în trecut, un Bodhisattva nu crede în ea atunci când este predată.

Śakra i-a spus apoi Divinului: O, Divinule, aduc omagiu perfecțiunii înțelepciunii! Atunci când se aduce omagiu perfecțiunii înțelepciunii, se aduce omagiu cunoașterii atotcunoașterii.

Divinul: Așa este. Pentru că din ea a izvorât atotcunoașterea Buddhașilor, Realizațiilor, și invers, perfecțiunea înțelepciunii este apărută ca ceva izvorât din cunoașterea atotcunoașterii. De aceea trebuie cineva să meargă, să stea, să progreseze și să facă eforturi în această perfecțiune a înțelepciunii.

Śakra: Cum un Bodhisattva, care înaintea în înțelepciunea perfectă, devine cineva care a stat în perfecțiunea înțelepciunii? Cum face el eforturi pentru perfecțiunea înțelepciunii?

Divinul: Bine spus, Kausika, bine spus. Bine zis, din nou, bine zis, Kausika, din moment ce te-ai hotărât să-l întreb pe Tathāgata despre această problemă. Ai fost inspirat de puterea și măreția lui Buddha. Aici, Kausika, un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă nu stă în formă, senzație, percepție, voință sau conștiință, nu stă în ideea „aceasta este formă, etc.”, și asta înseamnă că el face eforturi în legătură cu forma, etc. El nu se concentrează pe ideea că „aceasta este formă, etc.” În măsura în care el nu se concentrează asupra ideii că „aceasta este formă, etc.”, el nu stă în ideea că „aceasta este formă, etc.” Așa depune el eforturi, așa devine el cineva care a stat în înțelepciunea perfectă.

Śāriputra: Profundă, O, Divinule, este perfecțiunea înțelepciunii. Greu de cercetat este perfecțiunea înțelepciunii. Greu de însușit este perfecțiunea înțelepciunii. Nelimitată este perfecțiunea înțelepciunii.

Divinul: Așa este, Śāriputra. El nu stă în ideea că „forma, senzația, percepția, formațiunile mentale și conștiința sunt profunde”. În măsura în care el nu stă în această idee, el face eforturi pentru formă, etc. El nu face eforturi pentru ideea că „forma, etc. sunt profunde”. În măsura în care el nu face eforturi pentru această idee, el nu stă în ideea că „forma, etc. sunt profunde”.

2. Însușiri ale unui Bodhisattva care obține înțelepciunea perfectă

Śāriputra: Perfecțiunea înțelepciunii ar trebui să fie predată în fața unui Bodhisattva ireversibil, a unui Bodhisattva predestinat Trezirii [n.t. depline]. Pentru că el nu va ezita, nu se va îndoii, nu va deveni confuz, și nici nu o va pune la îndoială.

Śakra: Care ar fi greșeala în faptul de a preda această perfecțiune a înțelepciunii în fața unui Bodhisattva care nu e predestinat [n.t. iluminării depline]?

Śāriputra: Kausika, dacă un Bodhisattva, deși nu e predestinat, obține această perfecțiune a înțelepciunii pentru a o vedea, lăuda, venera și asculta, și dacă rămâne neînfricat atunci când o aude, putem fi siguri că el a venit de departe, că a pornit de mult pe Cale, și că rădăcinile sale pozitive sunt bine maturizate. Nu va mai dura mult până când îi va fi prezisă Trezirea supremă. Putem fi siguri că acea prezicere va fi aproape, și va veni la el înainte de a trece pe lângă unul, doi sau trei Tathāgata. Și, desigur, el îi va mulțumi pe Tathāgatașii pe lângă care va trece, el îi va mulțumi mereu, și va avea grijă ca vederea acelor Tathāgatași să poarte fructul prezicerii, să îl conducă la prezicerea Trezirii supreme. O, Divinule, acel Bodhisattva care obține această perfecțiune a înțelepciunii, pentru a o vedea, lăuda, venera și asculta, este venit de departe, este plecat de multă vreme în marele Vehicul, are rădăcini virtuozose bine maturizate. Cu atât mai mult dacă el nu numai că ar asculta-o, ci și s-ar ocupa de ea, ar păstra-o în minte, ar predica-o, studia-o, răspândi-o, ar explica-o și ar repeta-o.

Divinul: Așa este, Śāriputra, după cum ai spus.

3. Cinci analogii pentru a ilustra apropierea de iluminarea deplină

Śāriputra: O comparație sau un exemplu îmi vine în minte, O, Divinule. Așa cum putem fi siguri că o persoană aparținând vehiculului Bodhisattvașilor, atunci când visează că stă pe terasa Trezirii, este într-adevăr aproape de suprema iluminare, tot astfel putem fi siguri că o persoană care îndeplinește condițiile tocmai enumerate a venit de departe, s-a pornit de multă vreme în vehiculul Bodhisattvașilor, și este aproape de prezicerea pentru Trezire. Putem fi siguri că Buddhașii, Divinii, vor prezice că acest Bodhisattva va câștiga iluminarea deplină. Căci dacă un Bodhisattva ajunge la această profundă perfecțiune a înțelepciunii, chiar dacă nu ajunge mai departe decât să o audă, atunci el este pornit de multă vreme pe Cale (sau în Vehicul), și rădăcinile sale pozitive sunt maturizate. Cu atât mai mult dacă el ar păstra-o în minte, etc. până la: ar repeta-o. Pentru că gândurile ființelor care au o abundență de acumulări karmice care duc la ruina Dharmei, vor deveni potrivnice acestei profunde perfecțiuni a înțelepciunii, se vor îndepărta de ea. Prin abundența acelei karma, ființele care nu au adunat rădăcini pozitive nu vor găsi nici satisfacție și nici [n.t. nu vor avea] credință în această limită a realității. Însă cei care găsesc satisfacție și au credință în ea, sunt persoane care au adunat rădăcini pozitive, care le-au adunat bine.

Un om care iese dintr-o pădure sălbatică imensă, mare de o sută de kilometri, mare de o mie de kilometri, ar putea vedea anumite semne care indică o localitate sau o altă așezare locuită, cum ar fi: cirezi de vaci, sau văcari, sau linii de hotar, sau grădini, sau livezi. Din acele semne, el va deduce apropierea de o așezare locuită. El se simte mai fericit și hoții nu-l mai îngrijorează. Tot așa, un

Bodhisattva pentru care se ivește această profundă perfecțiune a înțelepciunii trebuie să știe că este chiar aproape de Trezirea supremă, că nu peste mult timp el va primi prezicerea pentru aceasta. De asemenea, el nu trebuie să se mai teamă de nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. Căci i-a apărut acest semn, adică el a primit această profundă perfecțiune a înțelepciunii pentru a o vedea, lauda, venera și asculta.

Divinul: Așa este, Śāriputra. Fie să clarifici și această parte. Pentru că ceea ce spui, și ceea ce vei spune, se datorează puterii și măreției lui Buddha.

Śāriputra: Un om, dornic să vadă mărețul ocean, poate călători spre el. Când timp vede în călătoria sa un copac, sau un semn al unui copac, un munte, sau un semn al unui munte, el știe că marele ocean este încă departe. Dar când nu mai vede copac sau munte, el știe că marele ocean este destul de aproape. Pentru că acest mare ocean coboară lin, și în el nu există nici copaci, și nici munți. Deși poate să nu vadă încă marele ocean în fața ochilor, totuși el poate fi sigur că acel ocean este foarte aproape, nu prea departe. Cazul unui Bodhisattva care a auzit această profundă perfecțiune a înțelepciunii este asemănător. El știe că, deși încă nu a fost prezis să atingă iluminarea supremă, față în față cu acești Tathāgatași, totuși el este foarte aproape de acea prezicere. Pentru că el a primit această profundă perfecțiune a înțelepciunii, pentru a o vedea, lauda, venera, și pentru a o asculta.

Primăvara, O, Divinule, când frunzele de anul trecut s-au veștejit, se pot vedea muguri pe mulți copaci. Oamenii din Jambudvīpa vor fi bucuroși, pentru că atunci când văd aceste semne în păduri, ei știu că în curând vor apărea și florile și fructele. Ei au văzut aceste semne pe copaci. Tot așa, O, Divinule, putem fi siguri că, atunci când primește această profundă perfecțiune a înțelepciunii, atunci când îi iese în cale, un Bodhisattva și-a maturizat rădăcinile pozitive mult timp. Perfecțiunea înțelepciunii s-a aplecat către el tocmai datorită existenței acestor rădăcini pozitive. Atunci, acele divinități care au văzut Buddhașii din trecut sunt încântate, pline de bucurie și de încântare, pentru că ele simt că, în mod sigur, nu va trece mult timp până când acest Bodhisattva își va primi prezicerea pentru Trezirea deplină, din moment ce, și pentru Bodhisattvașii din trecut, acestea au fost semnele pentru ajungerea la prezicerea iluminării depline.

O femeie însărcinată, cu pântecul greu, este încovoiată și obosită, nu se plimbă prea mult, mănâncă puțină mâncare, nu se poate odihni decât puțin, vorbește puțin, are puțină putere dar are multe dureri, de multe ori plânge tare, și se abține de la conviețuirea obișnuită. Ea înțelege că simte toate aceste senzații neplăcute în propriul corp ca un rezultat al delăsării în atenție nechibzuită în trecut, în practicarea ei, în dezvoltarea ei, în prețuirea ei. Atunci când se văd aceste simptome, putem fi siguri că nu peste mult timp ea va da naștere unui copil. Tot la fel, atunci când această perfecțiune a înțelepciunii îi

iese în cale unui Bodhisattva pentru a fi văzută, lăudată, venerată și ascultată, și dacă, atunci când o ascultă, mintea sa e încântată de ea, și el o dorește, atunci putem fi siguri că, nu peste mult timp, el își va primi prezicerea pentru Trezirea deplină.

4. De ce Bodhisattvași sunt sprijiniți de către Buddhași

Subhūti: Este minunat să vezi măsura în care Tathāgata i-a prins bine pe Bodhisattvași, i-a înconjurat protector, și i-a sprijinit.

Divinul: [n.t. Asta se întâmplă] pentru că acei Bodhisattva au practicat pentru binele și fericirea celor mulți, din compasiune pentru lume. Din milă (sau compasiune) pentru zei și oameni, pentru folosul, binele și fericirea unui imens număr de persoane, ei vor să câștige iluminarea supremă, și apoi să demonstreze Dharma supremă.

5. Atitudinea corectă față de înțelepciunea perfectă

Subhūti: Cum este perfecționată dezvoltarea înțelepciunii perfecte, de către un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Un Bodhisattva înaintea în înțelepciunea perfectă atunci când el nu percepe nici creșterea și nici descreșterea formei, senzației, etc., atunci când el nu percepe nici dharma și nici ne-dharma. În acest fel, dezvoltarea sa a înțelepciunii perfecte ajunge tot mai aproape de perfecțiune.

Subhūti: Această explicație este cu siguranță de neconceput.

Divinul: Pentru că forma este de neconceput, și așa sunt și celelalte agregate (skandha). Când el nici măcar nu percepe că forma, senzația, percepția, voința și conștiința sunt de neconceput, atunci el înaintea în înțelepciunea perfectă.

Śāriputra: Cine va crede zelos în această atât de profundă perfecțiune a înțelepciunii?

Divinul: Un Bodhisattva care este experimentat în înțelepciunea perfectă.

Śāriputra: Cum devine experimentat un Bodhisattva, și care este sensul cuvântului „experimentat” (sau „antrenat”)?

Divinul: Aici, un Bodhisattva nu construiește puterile, și nici bazele încrederii în sine, nici dharmele unui Buddha, și nici măcar starea de atotcunoaștere. Pentru că puterile sunt de neconceput, și la fel sunt și bazele încrederii în sine, și Buddha-dharmele, și starea de atotcunoaștere, și la fel sunt și toate dharmele. Când un Bodhisattva [n.t. devine] experimentat în acest fel, și nu merge nicăieri, atunci el înaintea în înțelepciunea perfectă. Din acel motiv este el numit „experimentat” (sau ca având experiență sau practică), și acesta este sensul cuvântului „experimentat”.

6. Obstacole pentru înțelepciunea perfectă

Subhūti: Profundă, O, Divinule, este înțelepciunea perfectă. Este o mare comoară. Este o comoară pură, pură ca spațiul. Nu ar fi de mirare dacă i-ar apărea multe obstacole cuiva care se ocupă de studiul și practica, etc. acestei perfecțiuni a înțelepciunii.

Divinul: Vor fi multe obstacole pentru studiul acestei perfecțiuni a înțelepciunii. Māra cel Malefic va face eforturi imense pentru a cauza greutatea. De aceea, persoana care o copiază trebuie să se grăbească cu îndeletnicirea sa. Dacă cineva are o lună pentru a o face, sau două luni, sau trei luni, trebuie să o scrie în ritm susținut. Dacă cineva are un an sau mai mult, chiar și atunci trebuie să o scrie în ritm susținut, [din moment ce după, și chiar în acea perioadă de timp, poate fi împiedicat de toate felurile de întreruperi]. Căci este un adevăr, inevitabil vor apărea multe piedici în legătură cu lucrurile foarte prețioase.

Subhūti: Aici, O, Divinule, atunci când este studiată perfecțiunea înțelepciunii, Māra cel Malefic va fi zelos în multe feluri, și se va strădui să cauzeze greutatea.

Divinul: În ciuda acestui fapt, el este neputincios în a pune piedici într-adevăr eficiente unui Bodhisattva care își concentrează unidirecțional atenția asupra sarcinii sale.

7. Bodhisattva susținut de către Buddhași

Śāriputra: O, Divinule, dacă Māra cel Malefic este hotărât să pună piedici studiului acestei perfecțiuni a înțelepciunii, cum pot totuși oamenii să o studieze efectiv, chiar acum, și prin puterea cui pot face ei asta?

Divinul: Ei o studiază și fac progrese în antrenamentul în Aseitate prin puterea și măreția Buddhașilor, Tathāgatașilor, a Celor Victorioși. Este în natura lucrurilor ca Buddhașii, Realizații care se află și rămân în nemăsurabilele și incalculabilele sisteme de lumi, să-și aducă în minte și să susțină pe oricine predă și studiază această perfecțiune a înțelepciunii. Buddhașii îl vor aduce în minte, și îl vor ajuta. Și este chiar imposibil [n.t. ca Māra] să pună piedici cuiva care a fost adus în minte și este susținut de către Buddhași.

Śāriputra: Bodhisattvașii studiază această profundă perfecțiune a înțelepciunii și se antrenează treptat în Aseitate prin puterea, măreția, puterea susținătoare și grația lui Buddha?

Divinul: Așa este, Śāriputra. Ei sunt cunoscuți de către Tathāgata, ei sunt susținuți și văzuți de către Tathāgata, și Tathāgata îi privește cu ochiul său de Buddha. Acei Bodhisattvași care studiază această perfecțiune a înțelepciunii, și care se antrenează treptat în Aseitate, sunt aproape de Aseitatea iluminării supreme, și stau concentrați și fermi în hotărârea lor de a câștiga Trezirea

deplină. Dacă doar ar studia această perfecțiune a înțelepciunii, fără a se antrena treptat în Aseitate, ei nu vor sta hotărâți și echilibrați în Aseitate în iluminarea supremă; însă chiar și așa, și ei sunt cunoscuți de către Tathāgata, susținuți și văzuți de către Tathāgata, și Tathāgata îi privește cu ochiul său de Buddha. Acel studiu continuu al perfecțiunii înțelepciunii, și activitatea mentală (bucuria) pentru acesta, le vor fi foarte profitabile, un mare câștig, un mare fruct, și o mare răsplată. Pentru că, deoarece țintește la realitatea ultimă, perfecțiunea înțelepciunii a fost expusă și indicată pentru ca toate ființele să pătrundă în ceea ce sunt dharmele cu adevărat.

8. Prezicere despre răspândirea înțelepciunii perfecte

[*Divinul:*] După plecarea lui Tathāgata, aceste Sūtre asociate cu cele șase perfecțiuni vor apărea în Sud. Din Sud, ele se vor răspândi către Est, și de acolo spre Nord – din momentul în care Dharma-Vinaya e ca smântâna proaspătă, și până în momentul în care legea bună va dispărea. Cei care vor studia și vor păstra această perfecțiune a înțelepciunii în acele vremuri, vor fi aduși în minte de către Tathāgata; Tathāgata îi va cunoaște, susține și vedea, și îi va privi cu ochiul său de Buddha.

Śāriputra: Această perfecțiune atât de profundă va fi răspândită în direcția nordului, în partea de nord a lumii, în vremurile de sfârșit, în perioada din urmă?

Divinul: Cei din Nord, care vor depune eforturi pentru această profundă perfecțiune a înțelepciunii, după ce au ascultat-o, o vor răspândi. Bodhisattvașii care vor studia atunci această perfecțiune a înțelepciunii trebuie cunoscuți ca fiind porniți de mult timp în Vehicul (sau pe Cale).

9. Descrierea Bodhisattvașilor care vor studia înțelepciunea perfectă

Śāriputra: Acei Bodhisattva din Nord care vor studia această profundă perfecțiune a înțelepciunii, vor fi mulți sau puțini?

Divinul: Vor fi mulți, chiar mulți Bodhisattva în Nord. Dar, printre ei vor fi numai câțiva care vor studia această profundă perfecțiune a înțelepciunii, și care, atunci când este predată, nu vor fi descurajați de ea. Ei trebuie să fie cunoscuți ca fiind porniți de multă vreme în Vehicul. Deja, în trecut, ei au urmărit, întrebat și venerat Tathāgatașii. Ei vor deveni perfecți din punct de vedere moral și vor genera bunăstarea multor persoane (sau ființe), pornind de la chiar această Trezire supremă a mea. Chiar pentru ei am predicat eu aceste expuneri legate de starea de atotcunoaștere. Chiar și după ce au trecut de această naștere prezentă, aceste idei legate de starea de atotcunoaștere și de perfecțiunea înțelepciunii

vor rămâne în ei, prin forța obișnuinței. Și chiar în această predică despre iluminarea supremă se vor delecta, și o vor predica [n.t. celorlalți]. Și ei vor fi bine stabiliți în această perfecțiune a înțelepciunii, și vor fi concentrați asupra ei. Ei nu pot fi întorși de la ea nici măcar de către Māra, și cu atât mai puțin de către alte ființe, fie că ar folosi puterea voinței, fie mantre. Și asta datorită înclinației lor, ferme și irezistibile, către iluminarea deplină. Datorită ascultării acestei perfecțiuni a înțelepciunii, acei fii și fiice de familie nobilă vor dobândi un grad neobișnuit de zel, de entuziasm, și de încredere senină. Ei vor planta, pentru multe persoane, rădăcini pozitive în Trezirea supremă. Pentru că, în prezența mea, față în față cu mine, ei au rostit jurământul:

„Noi, înaintând în practicile unui Bodhisattva, vom face să pornească pe calea lor spre iluminarea supremă multe sute de ființe vii, de fapt, multe niyuta de koti de ființe vii. Vom arăta și vom susține Trezirea perfectă în fața lor, îi vom stârni, încuraja și entuziasma să o câștige, o vom ajuta să se realizeze, și îi vom ajuta să se stabilească în ea, îi vom ajuta să devină ireversibili.”

Iar atunci când le-am cercetat gândurile cu propria-mi minte, m-am bucurat pentru acei fii și fiice de familie nobilă, care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor, și care au făcut acest jurământ. În consecință, ei vor deveni atât de convinși în credința lor, încât vor căuta să renască în alte tărâmurii-Buddha, și vor ajunge față în față și cu Tathāgatașii de acolo, care demonstrează Dharma, și de la care vor auzi, în amănunt, chiar această profundă perfecțiune a înțelepciunii. Și în acele tărâmurii-Buddha ei vor pune în mișcare nenumărate ființe vii pe calea către Trezirea supremă, și le vor ajuta în drumul lor spre iluminarea supremă.

Śāriputra: Este minunat să te gândești că, în dharmele trecute, viitoare și prezente, nu există nimic ce Tathāgata să nu fi văzut, sau auzit, sau simțit, sau de care să nu fie conștient. Nu există nicio dharma pe care el să nu o fi cunoscut, nu există nicio acțiune a vreunei ființe de care el să nu fie conștient. El a cunoscut până și comportamentul viitor al acelor Bodhisattva care sunt zeloși să atingă iluminarea, care sunt plini de intenții serioase, care au manifestat vigoare. Însă, dintre acei fii și fiice de familie nobilă care vor studia în viitor această profundă perfecțiune a înțelepciunii, care au depus eforturi pentru aceste șase perfecțiuni și pentru bunăstarea tuturor ființelor, și care caută și se străduiesc să obțină această profundă perfecțiune a înțelepciunii, unii nu o vor dobândi, în timp ce alții o vor dobândi fără să se străduiască să o dobândească. Care, O, Divinule, este motivul pentru aceasta?

Divinul: Așa este, Śāriputra. Nu există nimic în dharmele trecute, viitoare sau prezente pe care Tathāgata să nu-l fi văzut, auzit sau simțit, sau de care să nu fie conștient. Mai departe, este adevărat că în acea vreme, din acea perioadă, unii Bodhisattva care caută și urmăresc această perfecțiune a înțelepciunii, nu o vor obține. Alții vor ajunge la ea fără să o caute și fără să o urmărească. Ei vor fi

Bodhisattva care, în trecut, au căutat și au urmărit insistent această perfecțiune a înțelepciunii. Prin impulsul rădăcinilor lor pozitive din trecut, ei vor obține această perfecțiune a înțelepciunii, deși acum nu o caută și nu o urmăresc. De asemenea, și Sūtrele diferite de aceasta, care susțin chiar această perfecțiune a înțelepciunii, vor ajunge la ei prin propriul lor acord. Pentru că este o regulă, Śāriputra, aceea că dacă un Bodhisattva caută și urmărește insistent această perfecțiune a înțelepciunii, el o va obține după una sau două nașteri și, de asemenea, și alte Sūtre asociate cu înțelepciunea perfectă vor veni singure la el.

Śāriputra: Numai aceste Sūtre asociate cu cele șase perfecțiuni vor veni la el, și nicio alta?

Divinul: Vor fi și alte Sūtre foarte profunde care vor veni, prin propria lor voință, la acest fiu sau fiică de familie nobilă. Pentru că, Śāriputra, este o regulă aceea că, dacă Bodhisattvașii îi pun în mișcare pe ceilalți pe calea către Trezirea perfectă, și îi ajută în căutarea ei, îi ajută să devină ireversibili, și dacă și ei înșiși se antrenează în ea, atunci, după ce au trecut prin această naștere prezentă, aceste Sūtre profunde vor veni la ei din proprie inițiativă, [adică] Sūtrele asociate cu non-conceperea și non-perceperea unei baze, asociate cu vacuitatea, asociate cu cele șase perfecțiuni.

Capitolul XI – Faptele lui Māra

1. Diverse fapte ale lui Māra

Subhūti: Divinul a proclamat aceste virtuți ale acelor fii și fiice de familie nobilă. Din nou, vor fi obstacole care le vor răsări în cale?

Divinul: Multe vor fi faptele lui Māra, care le vor cauza obstacole și piedici.

Subhūti: De ce fel sunt ele?

Divinul: Bodhisattvașii care predau perfecțiunea înțelepciunii o vor înțelege numai după mult timp. Sau, după ce înțelegerea a fost generată, imediat, ei vor fi tulburați din nou. Sau vor scrie căscând, râzând sau strâmbându-se. Sau o vor studia cu gândurile tulburate. Sau o vor scrie cu gândurile la alte lucruri. Sau nu vor dobândi atenție și concentrare. Sau o vor scrie în timp ce râd unii de alții, sau în timp ce se strâmbă unii la alții, sau cu ochii distrași. Sau scrisul lor va fi în conflict [n.t. cu gândurile lor]. „Nu reușim să începem să o înțelegem, nu avem bucurii de pe urma ei” – cu aceste cuvinte se vor ridica de la locurile lor și vor pleca. Cu gândurile lipsite de încredere senină, ei vor gândi „nu suntem predestinați pentru această perfecțiune a înțelepciunii”, se vor ridica de pe locurile lor, și vor pleca.

Sau, pentru că această carte nu pomenește locul unde s-au născut, nu le pomenește numele și nici clanul [n.t. din care fac parte], nici cele ale mamei și tatălui lor, și nici al familiei lor, ei ar putea hotărî să nu asculte perfecțiunea înțelepciunii, și să plece. Și, de fiecare dată când vor pleca, vor trebui să treacă prin naștere și moarte, din nou și din nou, timp de atâtea ere câte gânduri [n.t. de acest fel] au avut, și, în timpul acelor ere, vor trebui să depună noi eforturi. Din ce motiv? Pentru că Bodhisattvașii care refuză să asculte această perfecțiune a înțelepciunii nu pot înainta către dharmele spirituale, fie ele lumești sau supralumești.

2. Perfecțiunea înțelepciunii și Sūtrele Discipolilor

[*Divinul:*] În plus, persoanele care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor ar putea abandona și lăsa deoparte această perfecțiune a înțelepciunii, care hrănește cunoașterea atotcunoașterii, și ar putea hotărî să caute Sūtrele care nu o hrănesc. Mai departe, cei care nu vor să se antreneze în dharmele spirituale lumești și supralumești și nici să înainteze în ele, nu se antrenează în această perfecțiune a înțelepciunii. Și pentru că nu se antrenează în înțelepciunea perfectă, ei nu pot ajunge la dharmele spirituale obișnuite și la cele supralumești. Acele persoane cu inteligență limitată abandonează și renunță la perfecțiunea înțelepciunii, care este rădăcina înțelegerii dharmelor spirituale lumești și

supralumești, așa cum sunt ele într-adevăr, și hotărâsc să caute sprijin în ceea ce sunt doar niște ramuri. Ca și cum un câine ar refuza cu dispreț o bucată de mâncare dată de stăpânul lui, și ar prefera să primească o gură de apă de la un servitor; tot așa, în viitor, unele persoane aparținând vehiculului Bodhisattvașilor vor refuza cu dispreț această perfecțiune a înțelepciunii, care este rădăcina cunoașterii atotcunoașterii, și vor hotărî să caute nucleul, creșterea și Buddhitatea în vehiculul Discipolilor și Pratyekabuddhașilor, care corespunde de fapt cu ramurile și cu frunzișul. Și aceasta trebuie cunoscută ca fiind făcută lor de către Māra, pentru că acele persoane cu inteligență redusă nu vor ști că numai perfecțiunea înțelepciunii și doar ea hrănește cunoașterea atotcunoașterii. Ei o lasă deoparte, o abandonează și o resping cu dispreț, și hotărâsc să studieze alte Sūtre, ca fiind superioare acestora, care susțin nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha. Ele trebuie să fie comparate cu ramurile și cu frunzișul [n.t. și nu cu rădăcina].

Un Bodhisattva nu trebuie să se antreneze în același fel în care sunt antrenate persoanele aparținând vehiculului Discipolilor sau Pratyekabuddhașilor. Cum sunt antrenați Discipolii și Pratyekabuddhașii? Ei se hotărâsc că „un singur sine vom îmblânzi, un singur sine vom pacifica, un singur sine vom conduce la Nirvana finală.” Astfel, ei urmează practici care țin să producă rădăcinile pozitive pentru îmblânzirea proprie, pentru pacificarea proprie, pentru îndreptarea proprie către Nirvana. Categorie, un Bodhisattva nu trebuie să se antreneze în acest fel. Dimpotrivă, el trebuie să se antreneze astfel: „Propriul meu sine îl voi pune în Aseitate, astfel încât întreaga lume să poată fi ajutată, voi pune toate ființele în Aseitate, și voi conduce întreaga lume nemăsurabilă a ființelor, la Nirvana.” Cu acea intenție trebuie el să îndeplinească toate practicile care generează toate rădăcinile pozitive. Însă nu trebuie să se laude cu ele. Imaginează-ți un om care, neputând să vadă un elefant, ar încerca să-i stabilească forma și culoarea. În întuneric, el ar atinge și ar cerceta piciorul elefantului, și ar hotărî că forma și culoarea elefantului trebuie stabilite pornind de la piciorul său. Ar fi acesta un lucru inteligent?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Același lucru este adevărat pentru acele persoane care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor, care nu înțeleg această perfecțiune a înțelepciunii și nu pun întrebări despre ea, însă, dornici de iluminare supremă, o refuză cu dispreț, și preferă să caute Sūtrele care susțin nivelul unui Discipol sau cel al unui Pratyekabuddha. Și aceasta le-a fost făcută de către Māra. Ca și cum o persoană care dorește nestemate, nu le-ar căuta în marele ocean, ci într-o băltoacă făcută în urma copitei unei vaci, și astfel ar pune de fapt semnul egalității între marele ocean și apa din urma copitei vacii. Ar fi el o persoană foarte inteligentă?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Același lucru se aplică persoanelor care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor dacă, deși au obținut această perfecțiune a înțelepciunii, totuși se desprind de ea, fără să se cufunde în ea și fără să o cerceteze. Și care preferă Sūtrele ce susțin nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha, care pledează pentru sălășluirea în inactivitatea lipsită de grijă, și care nu recomandă vehiculul Bodhisattvașilor, ci numai împlânzirea, potolirea, Nirvana unui singur sine. Hotărârea de a realiza retragerea în izolare, de a câștiga fructele vieții sfinte, de la fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent și până la fructul stării de Pratyekabuddha, de a intra în Parinirvana după ce, chiar în această viață, a eliberat mintea de revărsări, fără nicio altă agățare – aceasta înseamnă să fii „asociat cu nivelul unui Discipol sau cu al unui Pratyekabuddha”. Nu într-acolo trebuie un Bodhisattva să își ridice gândurile. Pentru că, atunci când s-au pornit în marele Vehicul, Bodhisattvașii își pun mărețta armură. Gândurile lor nu trebuie îndreptate către niciun fel de lipsă de grijă sau de interes. Pentru că ei sunt oameni adevărați, conducători ai lumii, ei sprijină binele lumii. Așadar, ei trebuie să fie antrenați, persistent și mereu, în cele șase perfecțiuni.

Însă, pentru acele persoane care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor și care, fără să cunoască și să înțeleagă Sūtrele asociate cu cele șase perfecțiuni, resping cu dispreț această perfecțiune a înțelepciunii și preferă Sūtrele care susțin nivelul Discipolului sau al unui Pratyekabuddha – rădăcina lor pozitivă este imatură, inteligența lor este limitată și săracă, și hotărârea lor este slabă. Ei seamănă cu un constructor, sau cu ucenicul unui constructor, care ar vrea să construiască un palat de mărimea palatului Vaijayanta, și care și-ar lua măsurile prin măsurarea carului Soarelui sau al Lunii. Un procedeu asemănător este folosit de cei ce resping perfecțiunea înțelepciunii și încearcă să găsească atotcunoașterea prin Sūtrele asociate nivelurilor de Discipol și de Pratyekabuddha, Sūtre care recomandă împlânzirea, pacificarea și Nirvana a nimic mai mult decât a unui singur sine. Dacă ei ar căuta asemenea Sūtre și s-ar antrena cu această intenție, ar fi acești Bodhisattva foarte inteligenți?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Și asta le-a fost făcută tot de către Māra. Să presupunem că o persoană îl vede pentru prima dată pe Regele Universului, și stabilește, prin semnele a ceea ce vede, culoarea tenului, forma, frumusețea și mărețta lui. Apoi, el va face același lucru și cu cârmuitorul unei cetăți. Dacă nu ar fi în stare să facă o distincție, dacă ar spune către acel cârmuitor de cetate „exact la fel este și Regele Universului, sub aspectul culorii tenului, formei, frumuseții și măreției”, dacă, în alte cuvinte, el ar pune semnul egalității între Regele Universului și cârmuitorul cetății, ar fi acesta un lucru inteligent?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Același lucru se aplică persoanelor care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor, care vor respinge în viitor această perfecțiune a înțelepciunii, și care vor căuta atotcunoașterea prin Sūtrele asociate nivelului de Discipol sau de Pratyekabuddha. Aceasta le-a fost făcută tot de către Māra. Dimpotrivă și categoric, nu spun că Bodhisattvașii trebuie să caute atotcunoașterea prin Sūtrele asociate cu nivelul de Discipol sau de Pratyekabuddha. Categoric, Bodhisattvașii nu pot înainta la suprema iluminare decât dacă sunt antrenați în ceea ce Tathāgata a anunțat, în perfecțiunea înțelepciunii, drept priceperea în mijloace a unui Bodhisattva. Întreaga mulțime de cunoștințe a unui Bodhisattva este stupidă în alte Sūtre. Tathāgata, văzând acest avantaj în perfecțiunea înțelepciunii, o arată prin numeroase și felurite metode Bodhisattvașilor, îi stârnește și îi inițiază în ea, îi umple de râvnă față de ea, îi face să se bucure pentru ea, și le-o încredințează, în speranța că Bodhisattvașii ar putea astfel deveni „fără-întoarcere”, o ființă care nu se mai poate întoarce de la Trezirea supremă. Subhūti, Bodhisattvașii care ar întâlni și ar obține marele și ireversibilul Vehicul, dar după aceea l-ar abandona din nou, s-ar întoarce de la el, și ar prefera un vehicul inferior, ar părea foarte inteligenți?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Dacă un om înfometat ar refuza mâncarea superioară, excelentă, și ar prefera să mănânce mâncare inferioară și stătută, ar fi el foarte inteligent?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Tot așa, Subhūti, în viitor, unii Bodhisattva vor refuza această perfecțiune a înțelepciunii, vor prefera Sūtrele asociate cu nivelul de Discipol sau de Pratyekabuddha, și vor căuta atotcunoașterea prin Sūtrele care laudă nivelul de Discipol sau de Pratyekabuddha. Vor fi acești Bodhisattvași foarte inteligenți?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Și aceasta le-a fost făcută tot de către Māra. Un om care a găsit o nestemată neprețuită, pe care însă a considerat-o egală cu o piatră de valoare și calitate inferioară, ar fi el o persoană inteligentă?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Tot așa, în viitor, vor fi unele persoane aparținând vehiculului Bodhisattvașilor, care, deși vor fi obținut această profundă și puternică strălucitoare nestemată a înțelepciunii perfecte, vor gândi totuși că ar trebui considerată egală cu vehiculul Discipolilor și Pratyekabuddhașilor, și vor hotărî să caute atotcunoașterea și priceperea în mijloace pe nivelul de Discipol sau de Pratyekabuddha. Ar fi asta foarte inteligent?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Și aceasta le-a fost făcută tot de către Māra.

3. Diverse fapte ale lui Māra

[*Divinul:*] Mai mult, Subhūti, atunci când această perfecțiune a înțelepciunii este predată, demonstrată, explicată, învățată, recitată, repetată, sau chiar și numai scrisă, multe străfulgerări de introspecție vor veni într-un număr amețitor, și vor produce confuzia gândurilor. Și aceasta le-a fost făcută acelor Bodhisattva tot de către Māra.

Subhūti: Este cumva posibil să scrii perfecțiunea înțelepciunii?

Divinul: Nu, Subhūti. Este tot o faptă a lui Māra dacă, după ce a scris perfecțiunea înțelepciunii, cineva fie ar gândi că este perfecțiunea înțelepciunii cea care a fost scrisă, sau că nu este perfecțiunea înțelepciunii cea care a fost scrisă, sau dacă cineva ar adera la perfecțiunea înțelepciunii fie în literă, fie în ceva care nu este literă. Mai mult, Subhūti, în timp ce ei scriu perfecțiunea înțelepciunii, mințile lor sunt atente la tot felul de lucruri: locuri, sate, orașe, orașe mari, regiuni, națiuni, capitale, lăcașuri ale plăcerii, percepatori, povești, hoți, băi publice, străzi, lectici, ocazii pentru fericire, ocazii pentru frică, femei, bărbați, neutri (asexuați), situații nepotrivite, mamă și tată, frați și surori, prieteni, rude după mamă, rude mai îndepărtate, soții, fii și fiice, case, mâncare și băutură, haine, paturi, scaune, mijloace de trai, obligații, ocazii pentru lăcomie, ură și iluzie, momente bune, momente norocoase, momente nenorocoase, cântece, muzică, dansuri, poeme, piese de teatru, tratate, afaceri, glume, spectacole muzicale, tristeți, probleme, și ei înșiși.

Atunci când această perfecțiune a înțelepciunii este predată, studiată sau chiar și numai scrisă, Māra cel Malefic va încerca să facă să se întâmple toate acestea, și alte acte ale atenției, și astfel va cauza Bodhisattvașilor obstacole și confuzia gândurilor. Un Bodhisattva trebuie să recunoască aceasta ca o faptă a lui Māra, și să o evite. În plus, gândurile sale pot fi la regi, prinți, elefanți, cai, care de luptă și trupe de soldați. Și asta a fost făcută tot de Māra. În plus, gândurile sale pot fi la foc, tentații, bani, bucate și belșug. Aceasta tot Māra a făcut-o. Mai mult, vor apărea piedici în calea câștigului, onoarei, robei și bolului de cerșit, găzduirii și leacurilor pentru boli, sau invers, gândurile de a se desfăta în câștig, onoare și faimă îi pot îmbăta pe Bodhisattvașii care predau, explică, repetă, sau chiar numai scriu această perfecțiune a înțelepciunii. Și aceasta le-a fost făcută tot de către Māra. Ei trebuie să recunoască și să evite aceste fapte ale lui Māra.

În plus, Māra cel Malefic va veni acolo unde Bodhisattvașii predau, etc. această perfecțiune a înțelepciunii, și va aduce cu el Sutrele foarte profunde asociate cu nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. El îi va sfătui să se „antreneze în acestea, să le scrie, să le expună și să le repete, pentru că din ele va fi creată atotcunoașterea.” Însă, un Bodhisattva care este priceput în mijloace nu trebuie să jinduiască după acele Sutare. Căci, deși ele predau Vacuitatea (Lipsa

Esenței), Lipsa Semnelor și Lipsa Dorințelor, totuși nu anunță priceperea în mijloace a Bodhisattvașilor. Un Bodhisattva care e lipsit de cunoașterea superioară a distincției cunoașterii priceperii în mijloace respinge cu dispreț această profundă perfecțiune a înțelepciunii, și caută în schimb priceperea în mijloace în Sutrele asociate cu nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. Și aceasta trebuie cunoscută ca fapta unui Māra față de un Bodhisattva.

4. Surse de neînțelegere între învățător și elev

[*Divinul:*] Mai sunt și faptele lui Māra care distrug șansele de cooperare între învățător și elev. În primul rând, se poate întâmpla ca elevul să fie zelos și dornic să învețe înțelepciunea perfectă, dar învățătorul să fie leneș, și să nu aibă dorința de a demonstra Dharma. Sau, învățătorul poate fi neobosit, și dornic să ofere înțelepciunea perfectă, în timp ce elevul este obosit, sau prea ocupat. În al doilea rând, se poate întâmpla ca elevul să fie zelos și să dorească să învețe perfecțiunea înțelepciunii, să o păstreze în minte, să o predice, studieze, răspândească sau chiar numai să o scrie, să fie inteligent și să aibă o memorie bună, însă învățătorul să se mute într-o altă regiune, sau să nu fie familiarizat cu aspectele principale, să nu fie familiarizat cu amănuntele, să fie lipsit de cunoașterea superioară. Sau, învățătorul poate fi neobosit, posesor al cunoașterii superioare, dorind să dea și să predice această perfecțiune a înțelepciunii, dar elevul să fie pornit spre o altă regiune, sau să nu fie familiarizat cu punctele principale sau cu amănuntele, să fie lipsit de cunoașterea superioară. Mai mult, învățătorul poate fi o persoană care pune preț pe lucrurile lumești, pe câștig, prestigiu și robe, pe când elevul să fie un om cu puține dorințe, ușor de mulțumit, și foarte detașat. Sau [n.t. învățătorul] poate fi o persoană care nu dorește să ofere nimic de valoare. Și aceasta ar cauza neînțelegere, atunci când s-ar pune problema antrenamentului în înțelepciunea perfectă, sau problema copierii sale.

Pe de altă parte, elevul poate fi plin de credință, deschis, dornic să audă această perfecțiune a înțelepciunii și să-i înțeleagă sensul, și generos, dar învățătorul să nu aibă credință, să fie prea ușor satisfăcut, și să nu dorească să predea. Sau, elevul poate fi plin de credință și dornic să audă și să înțeleagă sensul, dar învățătorul, pentru că unele obstacole îi îngreunează accesul la Dharma, să nu aibă aceste Sutre la dispoziție, și să nu le poată aprofunda; bineînțeles, un elev ar rupe legătura cu un învățător care nu le-a obținut. Sau, din nou, un învățător poate dori să predea, pe când elevul să nu fie dornic să audă. Mai departe, se poate întâmpla ca elevul să nu vrea să asculte, pentru că este îngreunat de lene, sau îngreunat de oboseala corpului, însă învățătorul să fie dornic să predea; invers, deși elevul va vrea să asculte, învățătorul nu va dori să predea, pentru că este îngreunat de lene, sau de oboseala fizică. Aceste

neînțelegeri vor îngreuna scrierea, predicarea și studiul [n.t. perfecțiunii înțelepciunii].

5. Direcționarea greșită

[*Divinul:*] Mai mult, atunci când oamenii scriu sau predau perfecțiunea înțelepciunii, sau se antrenează în ea, cineva va veni și va vorbi cu dispreț și cu desconsiderare despre viața în iaduri, în lumea animală sau printre Preta și Asura, spunând: „atât de suferinde sunt aceste forme de viață, atât de bolnave sunt lucrurile condiționate; pune capăt acestei suferințe și lasă acele ființe în voia sortii lor.” Aceasta este tot o lucrare a lui Māra. Sau, cineva poate veni și lauda viața printre zei: „Atât de fericiți sunt zeii, atât de fericită este viața în paradisuri. Trebuie deci să vă îngrijiți dorințele pentru obiectele simțurilor, în lumea dorințelor senzuale, să intrați în binecunoscutele meditații din lumea formei, și să intrați în binecunoscutele realizări ale lumii fără formă.” Totuși, văzute cu înțelepciune, toate acestea nu sunt nimic altceva decât renașterea în suferință. Pentru că Divinul a spus:

„Nu laud niciun fel de renaștere în [n.t. ciclul] devenirii, pentru că nu durează mai mult decât un pocnet din degete. Pentru că tot ceea ce este condiționat este nepermanent. Orice lucru care poate cauza frică este boală, suferință. Tot ceea ce există în întreita lume este gol, vid. Toate dharmele sunt lipsite de un sine. Atunci când înțelepții au înțeles că tot ceea ce este complet lipsit de eternitate este nepermanent, bolnav, suferind, condamnat la anihilare, ei trebuie să obțină chiar aici fructele vieții sfinte, de la fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent și până la cel al unui Arhat. Să fie atenți să nu se mai întâlnească vreodată cu acele realizări care sunt de fapt eșecuri, și care sunt pline de suferințe.”

Totuși, pentru unii Bodhisattva, aceasta va fi o sursă de neliniște [pentru că vor fi împiedicați în a căuta iluminarea supremă de dorința de a renaște printre zei]. Tot Māra le-o face și pe aceasta.

6. Alte neînțelegeri între învățător și elev

[*Divinul:*] Mai mult, învățătorul poate fi un călugăr care este înclinat spre singurătate, în timp ce elevii preferă o viață în societate. El le va spune că le va da această perfecțiune a înțelepciunii celor care vin unde se află el, dar nu și celor care nu vin. În dorința și zelul lor pentru Dharma pe care o prețuiesc, ei vor merge unde se află învățătorul, dar totuși el nu le va da nicio ocazie de a învăța ceva. El este un om dornic de mărunțișuri lumești, însă ei nu vor să-i dea nimic din ceea ce prețuiește el [n.t. și de aceea nu le va preda]. Oriunde va merge, învățătorul va duce lipsă de mâncare, va fi înconjurat de probleme și viața îi va fi în pericol.

lar elevii săi vor auzi de la alții că în acel loc se găsește puțină mâncare, că este plin de probleme și de pericole pentru viață. Și acel învățător le va spune acelor fii de familie nobilă: „În acest loc nu se prea găsește mâncare. Bineînțeles, fii de familie nobilă, puteți veni aici dacă doriți. Dar mă tem că veți regreta că ați venit.” Aceasta este o metodă subtilă, prin care el îi va respinge. Dezgustați, ei vor interpreta aceste afirmații ca semne de refuz, și nu ca semne ale dorinței de a da. Convinși că el nu vrea să dea, ei nu vor merge acolo unde se află.

Mai mult, învățătorul poate să fie plecat într-un loc unde sunt pericole din cauza paraziților, a animalelor de pradă, a spiritelor. Și, de acolo, se va muta într-un loc sălbatic, plin cu animale de pradă, șerpi și hoți, lovit de secetă și de foamete. El va spune acelor viitori elevi: „Sunteți conștienți, bănuiesc, că există multe primejdii în acest loc spre care ne-am pornit, de la paraziți și păsări de pradă până la spirite mîncătoare de carne, că este ticsit de șerpi și de tâlhari, că nu are nici mâncare și nici apă. Așadar, va trebui să puteți îndura foarte multă suferință.” În acest fel, el îi va respinge printr-un procedeu subtil. Dezgustați, ei nu vor merge la el, ci se vor întoarce. Sau, în sfârșit, învățătorul poate fi unul dintre călugării care pun preț pe relațiile cu familiile prietenoase care îi hrănesc. Tot timpul merge să îi vadă, el este foarte ocupat în acest fel, și îi refuză pe acești viitori elevi, deoarece „în primul rând, trebuie să merg să văd pe cineva”. Și aceasta va fi o sursă de neînțelegere, atunci când este scrisă și studiată această perfecțiune a înțelepciunii. Aceasta este tot lucrarea lui Māra.

În asemenea moduri, Māra se va strădui să-i împiedice pe oameni să învețe, să studieze, să predea și să scrie această perfecțiune a înțelepciunii. Așadar, Subhūti, toți factorii care se opun conlucrării dintre învățător și elev trebuie să fie recunoscuți ca fiind faptele lui Māra, și trebuie evitați.

7. Māra descurajează de la a urma înțelepciunea perfectă

Subhūti: Care atunci, O, Divinule, este motivul pentru care Māra face eforturi imense și se străduiește să împiedice, prin diverse metode, ca oamenii să învețe și să studieze această perfecțiune a înțelepciunii?

Divinul: Înțelepciunea perfectă este sursa atotcunoașterii Buddhașilor, Împliniților. Și aceea, la rândul ei, este sursa religiei Tathāgatașilor, care conduce nemăsurate și incalculabile ființe la a-și abandona mizeriile [n.t. minții]. Însă Māra nu poate să intre la cei care și-au abandonat murdăriile, și asta îl face foarte trist și abătut, și săgeata durerii îl supără. În consecință, atunci când această perfecțiune a înțelepciunii este scrisă și studiată, el face, în marea sa mâhnire, un efort imens, și se străduiește să împiedice studiul acestei perfecțiuni a înțelepciunii, prin diverse metode. Mai mult, Māra cel Malefic va veni deghizat și ca un Śramana, și va cauza neînțelegeri. Pentru a descuraja fiii și fiicele de

familie nobilă care au pornit abia de curând pe Cale, el le va spune: „Cea pe care domniile voastre o ascultă, nu este măreața perfecțiune a înțelepciunii, ci aceasta este perfecțiunea înțelepciunii, așa cum a fost transmisă în Sutrele mele, așa cum este descrisă în Sutrele mele.” El va semăna astfel îndoială în mințile Bodhisattvașilor care au pornit numai de curând pe Cale, a căror inteligență este redusă, care sunt leneși, limitați și orbi, și a căror iluminare viitoare nu a fost încă prezisă. Sub influența îndoielii, ei nu vor învăța, studia sau scrie această perfecțiune a înțelepciunii. Și aceasta este făcută tot de Māra.

Mai mult, Māra poate veni deghizat ca un Buddha, înconjurat de călugări făcuți să apară prin magie, și va spune că un Bodhisattva care înaintea în dharmele profunde este cineva care realizează realitatea-limită, care devine un Discipol și nu un Bodhisattva, ca acest Bodhisattva [n.t. căruia i se adresează]. Aceasta este tot una dintre faptele lui Māra. Subhūti, atunci când această perfecțiune a înțelepciunii este scrisă și studiată, Māra cel Malefic săvârșește aceste fapte pe care le-am enumerat, și multe altele. Toate trebuie recunoscute de către un Bodhisattva și evitate, nu cultivate. Bodhisattva trebuie să le răspundă cu vigoare, atenție și autocontrol.

8. Antagonism între Buddha și Māra

Subhūti: Așa este, O, Divinule. Orice lucru prețios provoacă multă dușmănie. Pentru că este atât de minunat, suprem, atât de greu de obținut și de o imensă valoare. Ca o regulă, trebuie să ne așteptăm să răsară multe obstacole față de această perfecțiune a înțelepciunii. Atunci când, copleșit de aceste obstacole, cineva devine leneș, trebuie să știm că cei care hotărăsc să nu învețe, să nu studieze și să nu scrie această perfecțiune a înțelepciunii, sunt persoane sub influența lui Māra, care au pornit abia de curând pe Cale, că inteligența lor este redusă, lentă, limitată și greșit direcționată, și că mintea lor refuză să funcționeze în aceste dharme foarte sublime.

Divinul: Așa este, Subhūti. Și deși este adevărat că aceste fapte ale lui Māra sunt sortite să apară, totuși foarte multe forțe care se împotrivesc piedicilor lui Māra se vor ridica la rândul lor. Cei care hotărăsc să învețe, să studieze și să scrie această perfecțiune a înțelepciunii, au fost influențați de puterea și de măreția lui Buddha, de puterea lui susținătoare, de grația sa. Pentru că, în timp ce Māra cel Malefic va face mari eforturi pentru a pune piedici, Tathāgatașii vor trimite la rândul lor ajutor.

Capitolul XII – Arătând lumea

1. Înțelepciunea perfectă, mama Buddhașilor

Divinul: Este ca și cu o mamă care are mulți copii – cinci, sau zece, sau douăzeci, sau treizeci, sau patruzeci, sau cincizeci, sau o sută, sau o mie. Dacă ea s-ar îmbolnăvi, toți s-ar strădui să-și împiedice mama să moară, să o țină în viață cât mai mult cu putință, să țină orice neplăcere departe de corpul ei. Pentru că ei sunt conștienți că îi datorează existența, că ea i-a adus pe lume cu mari dureri, că ea i-a învățat căile lumii. De aceea, ei i-ar purta de grijă, i-ar da orice ar putea-o face fericită, ar proteja-o, ar prețui-o, și ar spera ca ea să nu aibă dureri – datorate contactului cu ochii, urechile, nasul, limba, corpul sau mintea, sau datorate vânturilor, bilei, flegmei sau unui dezechilibru al umorilor, pricinuite de insecte pișcătoare, țânțari sau de animale târâtoare, de oameni sau de spirite, ar avea grijă să nu cadă nimic peste ea, sau să o rupă în bucăți, și să nu sufere vreun accident dezastruos. Astfel își vor onora acei copii mama, prin a-i oferi orice o poate face fericită, o vor prețui și o vor proteja, pentru că sunt conștienți că ea este mama și născătoarea lor, că ea i-a adus pe lume cu mari suferințe, că ea i-a învățat căile lumii.

Exact în același fel, Tathāgatașii își amintesc de această perfecțiune a înțelepciunii și, prin măreția, puterea susținătoare și grația lor, oamenii o scriu, o învață, o studiază, o răspândesc și o repetă. Și Tathāgatașii care sălășluiesc chiar acum în alte sisteme de lumi – pentru binele și fericirea celor mulți, din compasiune pentru cei mulți, pentru binele și fericirea unui număr imens de ființe, din milă față de zei, oameni și față de toate ființele – păstrează în minte această perfecțiune a înțelepciunii și manifestă zel, pentru ca această perfecțiune a înțelepciunii să dureze mult, ca să nu fie distrusă, pentru ca Măra și hoardele sale să nu poată împiedica predarea, scrierea și practicarea acestei perfecțiuni a înțelepciunii. Atât de dragă le este Tathāgatașilor această perfecțiune a înțelepciunii, atât de mult o prețuiesc și o protejează. Pentru că ea este mama și născătoarea lor, ea le-a arătat atotcunoașterea, ea i-a învățat căile lumii. Din ea au ieșit Tathāgatașii. Ea a generat și le-a arătat acea cunoaștere a atotcunoașterii, ea le-a arătat ceea ce este lumea cu adevărat. Atotcunoașterea Tathāgatașilor a izvorât din ea. Toți Tathāgatașii, trecuți, viitori și prezenți își câștigă Trezirea deplină tocmai mulțumită acestei perfecțiuni a înțelepciunii. În acest sens generează perfecțiunea înțelepciunii Tathāgatașii, și îi instruește în această lume.

2. Cum cunoaște Tathāgata lumea

Subhūti: Cum instruieste înțelepciunea perfectă Tathāgatași în această lume, și ce este ceea ce Tathāgatași numesc „lume”?

Divinul: Cele cinci agregate (skandha) au fost declarate de către Tathāgata drept „lume” (loka). Care cinci? Formă, senzații, percepții, formațiuni mentale și conștiință.

Subhūti: Cum au fost dezvăluite sau arătate Tathāgatașilor cele cinci skandha, de către perfecțiunea înțelepciunii, sau ce a fost dezvăluit și arătat de către ea?

Divinul: Înțelepciunea perfectă a Tathāgatașilor a indicat cele cinci agregate ca fiind „lumea” (loka), pentru că ele nu se descompun, și nici nu dispar (lujyante, pralujyante). Întrucât cele cinci agregate au vacuitatea ca existență proprie și, fiind lipsită de existență proprie, vacuitatea nu poate să se descompună sau să dispară. În acest sens îi instruieste perfecțiunea înțelepciunii pe Tathāgatași în această lume. Iar așa cum Vacuitatea (Lipsa Esenței) nu se năruiește și nici nu dispare, la fel nici Lipsa Semnelor, Lipsa Dorințelor, Necauzatul, Neprodusul, Non-existența și Tărâmul Dharmei [n.t. nu se descompun și nici nu dispar].

3. Cum cunoaște Tathāgata gândurile ființelor

[*Divinul:*] Mai mult, Subhūti, mulțumită acestei perfecțiuni a înțelepciunii, Tathāgata cunoaște în mod înțelept nemăsurabilele și incalculabilele ființe drept ceea ce sunt cu adevărat, prin absența în ființe a existenței inerente. Tathāgata cunoaște în mod înțelept și gândurile și faptele nemăsurabilelor și incalculabilelor ființe, din moment ce ființele nu au existență reală [ca individualități separate]. În plus, mulțumită perfecțiunii înțelepciunii, Tathāgata cunoaște în mod înțelept, așa cum sunt cu adevărat, gândurile concentrate ale nenumăratelor ființe ca „gânduri concentrate”. Și cum le cunoaște Tathāgata? El vede cu înțelepciune concentrarea ca fiind echivalentă cu extincția, și că acea extincție este de fapt non-extincție. Mai departe, Tathāgata cunoaște în mod înțelept gândurile distrase ale ființelor, drept ceea ce sunt. Pentru că el cunoaște în mod înțelept că gândurile sunt distrase [de obiectele lumii exterioare, pentru că nu se acordă atenție] tărâmului Dharmei. Pe de altă parte, el știe că acele gânduri, așa cum sunt ele în realitatea cea mai profundă, sunt lipsite de semne, nu devin extinse [din moment în moment], că a lor continuitate nu este întreruptă, și că ele nu sunt într-adevăr distrase [pentru că ele nu pot, în realitate, să fie direcționate către obiecte exterioare].

Tathāgata cunoaște mințile infinite și inepuizabile ale ființelor. Pentru că Tathāgata, în marea sa compasiune, a obținut, prin puterea voinței, o minte prin care cunoaște în mod înțelept, așa cum este în realitate, că „nemăsurabila

non-extincție a minților tuturor ființelor trebuie înțeleasă la fel ca nemăsurabila non-extincție a spațiului.” Și acea minte a lui Buddha nu este niciodată oprită, nu a fost niciodată produsă, nu are durată între producere și oprire, nu oferă niciun sprijin sau suport, este infinită, din moment ce nu poate fi măsurată, și este inepuizabilă, la fel ca însuși tărâmul Dharmei. Tathāgata cunoaște mințile murdărite ale ființelor, ca ceea ce sunt în realitate. El știe că mințile persoanelor obișnuite nu sunt de fapt murdărite de forțele care pângăresc, ale vederilor greșite sau distorsionate, care, nefiind nimic altceva decât idei greșite, nu-și găsesc cu adevărat loc în ele. Tathāgata cunoaște gândurile nemurdărite, ca ceea ce sunt. El știe că acele minți sunt transparent luminoase în natura lor esențială, originară. Tathāgata cunoaște gândurile leneșe drept ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri sunt în realitate incapabile să lenevească în vreun loc de odihnă sau de popas. Tathāgata cunoaște gândurile tensionate și active, ca ceea ce sunt. El știe că gândurile sunt manifestate pentru a câștiga detașarea, și că ele nu mai pot fi produse atunci când nu mai este nimic ce poate fi conceput, înțeles sau apucat. Tathāgata cunoaște gândurile cu revărsări, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri sunt lipsite de existență proprie, că sunt numai o falsă reprezentare a ceea ce nu există. Tathāgata cunoaște gândurile fără revărsări, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că aceste gânduri duc la non-existența [revărsărilor], și că nu există nimic spre care să poată fi direcționate. Tathāgata cunoaște gândurile lacome, drept ceea ce sunt cu adevărat. El știe că o minte lacomă nu este o minte așa cum este ea cu adevărat, și că o minte, așa cum este cu adevărat, nu este o minte lacomă. Tathāgata cunoaște mințile eliberate de lăcomie, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că o minte din care lăcomia pleacă, nu mai este o minte lacomă, și că realitatea adevărată a unei minți care abandonează lăcomia, nu este o minte lacomă, pentru că este detașată de lăcomie.

Și așa cum Tathāgata cunoaște în mod înțelept mințile care sunt lacome și cele care sunt eliberate de lăcomie, tot în același mod el cunoaște mințile care sunt cu ură și fără ură, cu iluzie și fără iluzie. Tathāgata cunoaște de asemenea gândurile limitate ale ființelor, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri nu sunt unite cu lumea aparenței, și că nici nu sunt incluse în lumea aparenței. Tathāgata cunoaște gândurile ample sau abundente, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri nici nu scad și nici nu cresc, că acele gânduri nu pleacă, pentru că este cu neputință să facă asta, [în esență, fiind identice cu tărâmul Dharmei, și neavând nicăieri unde să plece, în afară sau în altă parte]. Tathāgata cunoaște gândurile care nu au ajuns mărețe, drept ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri nu au venit, că nu pleacă, și că realitatea lor nu este nici inclusă în prezent. Tathāgata cunoaște gândurile care au devenit mărețe, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri sunt identice în

Identitatea finală, cea mai profundă, și în plus că ele sunt identice în existența lor proprie [adică sunt numai o simplă iluzie].

Tathāgata cunoaște gândurile care au devenit nelimitate, drept ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri au devenit nelimitate pentru că au încetat să se mai sprijine pe ceva. Tathāgata cunoaște gândurile care au caracteristici perceptibile, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că toate acele gânduri se uită la același lucru și că, în existența lor proprie, toate sunt gânduri. Tathāgata cunoaște gândurile fără caracteristici perceptibile, drept ceea ce sunt cu adevărat. El știe că gândul, din moment ce este el însuși lipsit de semne și izolat de obiectul său, este imperceptibil, și nu intră în raza de acțiune a celor trei, sau chiar a celor cinci tipuri de vedere.

Tathāgata cunoaște gândurile care reacționează, drept ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri reprezintă (sau indică) ceea ce nu există cu adevărat, că ele sunt goale, că sunt lipsite de un sprijin obiectiv. Tathāgata cunoaște gândurile non-reactive, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri sunt non-duale, și că, în mod esențial ireale, ele numai par că ajung la o oarecare realitate. Tathāgata cunoaște gândurile inferioare, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că, în realitatea adevărată a gândurilor inferioare, nu există imaginație îngâmfată. Tathāgata cunoaște gândurile supreme, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri sunt neîmpiedicate, pentru că nici măcar cel mai mărunț gând nu a fost vreodată perceput.

Tathāgata cunoaște gândurile neconcentrate, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri sunt la fel, prin faptul că ele percep diferențe, [că sunt direcționate către o reprezentare greșită a unei lumi cu lucruri separate, sunt distrase, și] că nu ajung la o sinteză; în acest sens sunt ele neconcentrate. Tathāgata cunoaște gândurile concentrate, ca ceea ce sunt în realitate. El știe că acele gânduri sunt la fel în tărâmul identic-cu-sine al Dharmei și că, anulând toate distragerile, ele ajung la sinteză, și că în acest sens ele sunt gânduri concentrate, la fel ca spațiul. Tathāgata cunoaște gândurile neeliberate, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că acele gânduri sunt, în existența lor proprie, eliberate încă de pe acum, pentru că au non-existența ca existență proprie. Tathāgata cunoaște gândurile eliberate, drept ceea ce sunt cu adevărat. Tathāgata nu a conceput și nu a perceput vreun gând ca fiind trecut, viitor sau prezent, pentru că gândul nu există cu adevărat. Tathāgata cunoaște gândurile imperceptibile, ca ceea ce sunt cu adevărat. El știe că, în ceea ce privește acel gând, pentru că nu există cu adevărat, nu poate fi perceput; că, deoarece nu are realitate, nu poate fi distins; că, deoarece nu reușește să se încadreze în realitatea perfectă, nu poate fi găsit nici cu ochiul înțelepciunii, nici cu ochiul divin, și cu atât mai puțin cu ochiul material, pentru că nu ajunge în raza de acțiune a niciunuia dintre ele.

Mai mult, Tathāgata cunoaște în mod înțelept, ca ceea ce sunt cu adevărat, înclinațiile nenumăratelor ființe de a face afirmații pozitive sau negative despre obiecte. El știe că toate aceste idei răsar în dependență de formă și de celelalte agregate (skandha). Cum a discernut el dependența de agregate a acelor afirmații pozitive sau negative? Dacă luăm asemenea afirmații ca „Tathāgata continuă să existe după plecare”, „Tathāgata nu continuă să existe după plecare”, „Tathāgata continuă și nu continuă să existe după plecare”, „Tathāgata nu continuă și nici nu non-continuă să existe după plecare” – aceste afirmații se referă exclusiv la agregate, [și nu au nicio bază în realitatea adevărată a lui Tathāgata]. Același lucru este valabil pentru afirmații similare, ca atunci când cineva spune: „Sinele și lumea sunt eterne – acesta este adevărul, orice altceva este iluzie.” La fel și dacă cineva susține că sinele și lumea sunt non-eterne, sau atât eterne cât și non-eterne, sau nici eterne și nici non-eterne. Sau, similar, dacă cineva susține că sinele și lumea sunt finite, sau infinite, sau atât finite cât și infinite, sau nici finite și nici infinite. Sau, în sfârșit, dacă cineva spune „ceea ce este sufletul, este și corpul”, sau „sufletul e una, și corpul e alta”, toate aceste afirmații se referă numai la skandha, la agregate.

Mulțumită perfecțiunii înțelepciunii, Tathāgata cunoaște aceste afirmații pozitive și negative, ca ceea ce sunt cu adevărat. Tathāgata cunoaște că agregatele sunt identice cu Aseitatea. Mulțumită înțelepciunii perfecte, El cunoaște acele afirmații pozitive și negative, ca ceea ce sunt cu adevărat. În acest fel face Tathāgata cunoscută Aseitatea, prin Aseitatea lui Tathāgata, prin Aseitatea agregatelor, prin Aseitatea afirmațiilor pozitive și negative. Și chiar acea Aseitate a agregatelor este și Aseitatea lumii. Căci a fost spus de către Tathāgata că „cele cinci agregate sunt socotite drept «lume»”.

Așadar, Subhūti, cea care este Aseitatea agregatelor, aceea este Aseitatea lumii; cea care este Aseitatea lumii, aceea este Aseitatea tuturor dharmelor; cea care este Aseitatea tuturor dharmelor, aceea este Aseitatea fructului Celui-Care-A-Intrat-În-Curent, și tot așa, până la: cea care este Aseitatea stadiului de Pratyekabuddha, aceea este Aseitatea lui Tathāgata. În consecință, toată această Aseitate – Aseitatea lui Tathāgata, a agregatelor, a tuturor dharmelor, a tuturor sfinților Discipoli și Pratyekabuddhași – este numai o singură Aseitate, lipsită de orice urmă de varietate a pozitivității sau negativității, fiind una, non-diferită, care nu poate să dispară, neinfluențată, non-duală, fără vreo cauză pentru dualitate. Aceasta este Aseitatea pe care a cunoscut-o complet Tathāgata, mulțumită perfecțiunii înțelepciunii.

Astfel îl instruieste perfecțiunea înțelepciunii pe Tathāgata, despre această lume. În acest mod dezvăluie Tathāgata, acestei lumi orbite, lumea așa cum este în realitate. Și în acest fel are loc o vedere a acestei lumi. În acest sens perfecțiunea înțelepciunii este mama Tathāgatașilor, cea care i-a generat. În

acest fel, Tathāgata, după ce s-a luminat cu privire la Aseitate, cunoaște Aseitatea lumii, non-falsitatea sa, neschimbata sa Aseitate. Și, în consecință, pur și simplu pentru că s-a luminat (sau lămurit) în privința Aseității (tathata), este Tathāgata numit „Tathāgata”.

Subhūti: Profundă, O, Divinule, este Aseitatea. Trezirea Buddhașilor, Divinilor, este produsă și revelată prin ea. Cine altcineva ar putea crede ferm în ea, cu excepția unui Bodhisattva ireversibil, sau a unui Arhat ale cărui intenții sunt împlinite, sau a unei persoane care a obținut vederile corecte? Așadar, după ce s-a iluminat în ceea ce le privește, aceste locuri extrem de profunde au fost descrise de către Tathāgata.

Divinul: Așa este, Subhūti. Pentru că această Aseitate, pe care Tathāgata a cunoscut-o complet, este ineputabilă, și el a descris-o ca ineputabilă după ce a cunoscut-o complet.

4. Semnele profunde, și cum sunt ele fixate

Atunci, conduși de Śakra, Conducătorul Zeilor, *zeii* din tărâmul dorințelor după obiectele simțurilor, și *zeii* din tărâmul formei, și douăzeci de mii de zei din tărâmul lui Brahmā, au venit unde se afla Divinul, i-au salutat picioarele [n.t. așezându-și fruntea pe ele], s-au așezat la o parte și au spus: Dharme profunde sunt revelate, O, Divinule. Cum, Realizatule, sunt fixate semnele pe ele?

Divinul: Semnele sunt fixate pe faptul că dharmele sunt goale [n.t. sau lipsite de esență], lipsite de semne, lipsite de dorințe, că nu sunt îmbinate, unite sau alcătuite, nici produse, nici oprite, nici murdărite și nici purificate, că ele sunt non-existență, Nirvana, tărâmul Dharmei și Aseitate. Pentru că acele semne nu sunt sprijinite de nimic. Ele sunt ca spațiul. Acele semne nu sunt fixate de către Tathāgata, ele nu pot fi socotite printre agregate (skandha), ele nu sunt dependente de agregate, ele nu sunt fixate de către zei, Nāga-și sau oameni, și ele nu pot fi date jos de lumea cu zeii, oamenii și demonii săi. Căci până și această lume, cu zeii, oamenii și demonii săi are tocmai acel semn. Nicio mână nu a fixat acele semne. Ar fi oare corect să spunem că spațiul este fixat de ceva?

Zei: Nu, Divinule, pentru că este necondiționat.

Divinul: Așa este, O, zeilor. Indiferent dacă Tathāgatașii apar sau nu, acele semne ies în evidență ca fiind astfel. După ce a cunoscut-o complet, Tathāgata le-a descris realitatea în acord cu ceea ce iese în evidență ca fiind așa. De aceea Tathāgata este numit un „Tathāgata”.

Subhūti: Profunde, O, Divinule, sunt aceste semne pe care Tathāgata le-a cunoscut în întregime. Însă această perfecțiune a înțelepciunii este cunoașterea neatașată a Tathāgatașilor. Perfecțiunea înțelepciunii este domeniul Tathāgatașilor, ca un câmp de cunoaștere neatașată.

5. Lumea arătată ca fiind vidă

Divinul: Așa este, Subhūti. În acest fel instruiește perfecțiunea înțelepciunii Tathāgatașii în această lume. În măsura în care Tathāgatașii sălășluiesc în dependență profundă de această Dharma, adică de perfecțiunea înțelepciunii, în aceeași măsură acele dharme, care ies în evidență pentru totdeauna, sunt cunoscute complet de către Tathāgatași, prin neadoptarea niciunei poziții nicăieri. În acest fel, ei sălășluiesc în dependență apropiată și profundă doar de însăși Dharma. Ei tratează Dharma cu respect, o venerază și o adoră, pentru că ei știu că această natură esențială a dharmelor este chiar perfecțiunea înțelepciunii. Căci atotcunoașterea Tathāgatașilor a fost produsă de această perfecțiune a înțelepciunii și, pentru asta, Tathāgatașii îi sunt recunoscători. Tathāgata poate fi numit pe bună dreptate „recunoscător” (kritajna kritavedin). Din recunoștință, Tathāgata favorizează și prețuiește Vehiculul pe care a ajuns, și Calea prin care el a dobândit Trezirea deplină. Aceasta trebuie cunoscută drept recunoștința lui Tathāgata. În plus, Tathāgata a cunoscut complet toate dharmele ca fiind neproduse (akrita), ca nici făcute și nici non-făcute, ca nealcătuite și ca neîmpreunate. Și aceasta trebuie cunoscută drept recunoștința lui Tathāgata. Mulțumită perfecțiunii înțelepciunii, cunoașterea lui Tathāgata a acționat astfel în toate dharmele. Acesta este un alt aspect al faptului că înțelepciunea perfectă îi instruiește pe Tathāgatași în această lume.

Subhūti: Dar cum poate perfecțiunea înțelepciunii să-l instruiască pe Tathāgata în această lume, dacă toate dharmele sunt imposibil de cunoscut, și imposibil de perceput?

Divinul: Este bine, Subhūti, că te-ai hotărât să-l întrebi pe Tathāgata despre acest subiect. Toate dharmele sunt într-adevăr imposibil de cunoscut și de perceput, pentru că ele sunt goale, vide, și nu se sprijină pe nimic. În acest fel au fost cunoscute complet de către Tathāgatași toate acele dharme, mulțumită înțelepciunii perfecte. Din încă un motiv perfecțiunea înțelepciunii poate fi privită ca instructoarea Tathāgatașilor în această lume, și anume pentru că niciun agregat nu a fost văzut.

Subhūti: Cum poate exista sau avea loc o non-vedere a formei, senzației, percepției, voinței sau conștiinței?

Divinul: Acolo unde apare un act de conștiință care nu are nicio skandha drept suport obiectiv, acolo are loc non-vederea formei, etc. Tocmai această non-vedere a agregatelor înseamnă a vedea lumea. Acesta este modul în care este văzută lumea de către Tathāgata. În acest fel se comportă înțelepciunea perfectă ca o instructoare în lume, pentru Tathāgatași. Și cum dezvăluie înțelepciunea perfectă lumea ca ceea ce este? Ea arată că lumea este goală, vidă, de negândit

și de neconceput, calmă și tăcută. Ea dezvăluie lumea, o indică, o face cunoscută drept purificată de sine însăși.

Capitolul XIII – Inconceptibil

1. Cinci caracteristici ale înțelepciunii perfecte

Subhūti: Profundă, O, Divinule, este înțelepciunea perfectă. Cu siguranță, această perfecțiune a înțelepciunii a fost arătată ca o măreață căutare și realizare, ca o căutare și realizare imposibil de gândit, incomparabilă, nemăsurabilă, incalculabilă, ca o căutare și realizare care egalează inegalabilul.

Divinul: Așa este, Subhūti. Și de ce este o căutare și realizare de neconceput? Pentru că starea de Tathāgata, starea de Buddha, Existența-de-la-sine și starea de atotcunoaștere sunt imposibil de conceput. Nu se poate reflecta la acestea, din moment ce ele nu pot fi obiect al gândului, al voinței, sau al oricărui dharma ce constituie mintea. Și de ce este o căutare și realizare incomparabilă? Pentru că nu se poate reflecta la starea de Tathāgata, etc. [n.t. aceeași enumerare ca mai sus], și nici nu se pot compara. Și de ce este nemăsurabilă? Pentru că starea de Tathāgata, etc. sunt nemăsurabile. Și de ce este incalculabilă? Pentru că starea de Tathāgata, etc. sunt incalculabile. Și de ce este o căutare și realizare care egalează inegalabilul? Pentru că nimic nu poate fi egal cu Tathāgata, cu Cel Complet Trezit, cu cel Existent-De-La-Sine, cu Atotcunoașterea, și cu atât mai puțin să le fie superior.

Subhūti: Aceste cinci caracteristici se aplică stării de Tathāgata, etc., sau de asemenea agregatelor și tuturor dharmelor?

Divinul: Ele se aplică și lor. Atât agregatele, cât și toate dharmele, sunt inconceptibile. Pentru că, în ceea ce privește natura esențială a formei, senzației etc., nu există gând, nici voință, nici vreuna dintre dharmele ce constituie mintea, și nici vreo comparație. Din acel motiv sunt inconceptibile și incomparabile atât agregatele cât și toate dharmele. Ele sunt și nemăsurabile, pentru că nu se poate concepe o măsură pentru formă, senzație, percepție, voință sau conștiință, din moment ce o asemenea măsură nu există, ca o consecință a infinitudinii tuturor dharmelor. Ele sunt și incalculabile, pentru că sunt mai presus de posibilitatea de a fi numărate. Ele sunt și egale cu inegalabilul, pentru că toate dharmele sunt asemenea spațiului. Ce crezi, Subhūti, în ceea ce privește spațiul, există vreo identitate, numărare, măsură, comparație, gând, sau vreo dharma ce constituie gândul?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Într-un mod asemănător, toate dharmele sunt inconceptibile, incomparabile, nemăsurabile, incalculabile, egale cu inegalabilul. Pentru că ele sunt dharme-Tathāgata. Dar acele dharme-Tathāgata sunt de negândit, pentru că toate gândurile au încetat, și sunt incomparabile, pentru că s-au ridicat complet deasupra oricărei comparații. Prin cuvintele „inconceptibil” și

„incomparabil” sunt indicate toate obiectele care aparțin conștiinței. La fel și prin „nemăsurabile”, „incalculabile”, și „egale cu inegalabilul”. Pentru că toate măsurile, calculele și identitatea au încetat, dharmele-Tathāgata sunt nemăsurabile, incalculabile, egale cu inegalabilul. Ele sunt nemăsurabile, incalculabile și egale cu inegalabilul, pentru că imposibilitatea de a le măsura și de a le calcula este la fel cu cea de a măsura și calcula spațiul. Aceste dharme sunt incomparabile în același sens în care spațiul este incomparabil. Aceste dharme categoric nu pot fi puse una lângă alta, și de aceea nu pot fi comparate. Aceste dharme sunt inconceptibile, incomparabile, nemăsurabile, incalculabile, egale cu inegalabilul, în același sens în care spațiul are aceste caracteristici.

2. *Renașterea spirituală rezultată din această cunoaștere*

Atunci când această învățătură despre inconceptibilitate, etc. a fost predată, mințile a cinci sute de călugări au fost eliberate de revărsări, fără a mai adera la nimic, și la fel și mințile a două mii de călugărițe. Șase mii de laici și trei mii de laice au obținut ochiul Dharmei, pur, detașat, fără pată, imaculat. Douăzeci de mii de Bodhisattva au obținut acceptarea răbdătoare a faptului că dharmele nu sunt produse niciodată [n.t., că ele nu apar]. Iar Divinul a prezis că ei vor atinge Trezirea chiar în această Bhadrakalpa. Iar în ceea ce privește laicii al căror ochi-Dharma a fost purificat, ei au fost de asemenea preziși de către Divin, și vor fi de asemenea eliberați de revărsări, fără a mai adera la nimic.

3. *Nimic de apucat sau de conceput*

Subhūti: Profundă, O, Divinule, este înțelepciunea perfectă. Cu siguranță, ea a fost arătată ca o măreață căutare și realizare.

Divinul: Așa este, Subhūti. Pentru că atotcunoașterea i-a fost încredințată, și la fel și nivelul unui Pratyekabuddha, și nivelul tuturor Discipolilor. Un rege înscăunat, un Kśatriya, care se simte puternic și sigur în regatul său, îi încredințează ministrului toate treburile legate de activitatea sa de rege, și capitala, și regatul, iar el însuși are puține griji, și povara sa este ușoară. Tot la fel, orice dharme ale Buddhașilor, Pratyekabuddhașilor și Discipolilor ar exista, toate sunt încredințate perfecțiunii înțelepciunii. Perfecțiunea înțelepciunii este cea care le face să funcționeze. În acest fel a fost arătată înțelepciunea perfecțiunii, pentru o măreață realizare, pentru ca cineva să nu adere la formă, senzație, percepție, voință sau conștiință, și nici să nu se stabilească în ele. Și așa cum este pentru agregate, tot așa este și pentru fructele vieții sfinte, de la fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent, și până la starea de atotcunoaștere.

Subhūti: În ce fel a fost arătată înțelepciunea perfectă, astfel încât cineva să nu adere la starea de atotcunoaștere, și nici să nu se stabilească în ea?

Divinul: Vezi cumva starea de Arhat ca pe o dharma reală, pe care să o poți apuca, sau în care să te poți stabili?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Așa este, Subhūti. Nici eu, la rândul meu, nu văd starea de Tathāgata drept reală, și în consecință nu o apuc, și nici nu mă stabilesc în ea. Din acel motiv, și atotcunoașterea este tot o stare în care cineva nici nu aderă la ceva, și nici nu se stabilește în ceva.

Subhūti: Bodhisattvașii care au pornit abia de curând pe Cale, și ale căror rădăcini pozitive sunt mici, trebuie să fie atenți să nu tremure atunci când aud această expunere. Pe de altă parte, dacă sunt potriviți pentru a ajunge Buddha, dacă și-au îndeplinit îndatoririle sub Jina-șii din trecut, și dacă au plantat rădăcini pozitive pentru mult timp, atunci Bodhisattvașii, auzind această profundă perfecțiune a înțelepciunii, vor crede ferm în ea.

Divinul: Așa este, Subhūti.

4. Reacția zeilor

După aceea, *zeii* tărâmului dorințelor senzuale și cei din tărâmul formei i-au spus Divinului: Profundă, O, Victoriousule, este perfecțiunea înțelepciunii, greu de văzut, greu de înțeles. Bodhisattvașii care cred cu hotărâre în această atât de profundă perfecțiune a înțelepciunii trebuie să și-au îndeplinit îndatoririle sub mulți Jina din trecut, trebuie să fi plantat rădăcini pozitive pentru mult timp. Dacă, O, Divinule, toate ființele din acest mare trichilocosmos, timp de o eră, sau pentru cât a mai rămas din eră, s-ar afla în stadiul de Adept-prin-credință și dacă, pe de altă parte, cineva, chiar și pentru o singură zi, ar găsi plăcere în acceptarea răbdătoare a acestei profunde perfecțiuni a înțelepciunii, și ar căuta-o, ar reflecta la ea, ar cântări-o, ar cerceta-o și ar medita la ea, atunci acesta din urmă ar fi mai bun decât toate acele ființe [n.t. la un loc].

Divinul: Dacă cineva ar asculta, O, zei, această profundă perfecțiune a înțelepciunii, ar studia-o, etc., atunci trebuie să se aștepte ca Nirvana să aibă loc mai repede decât pentru cei care merg în stadiul de Adept-prin-credință timp de o eră sau pentru restul unei ere.

Zeii: O perfecțiune măreață este această perfecțiune a înțelepciunii!

După aceste cuvinte, ei i-au salutat picioarele Divinului [n.t. așezându-și cu respect capul pe ele], l-au înconjurat de trei ori, au hotărât să plece din prezența Împlinitului, l-au părăsit în chip prietenos, și s-au îndepărtat. Înainte de a ajunge prea departe, ei au dispărut din vedere, zeii tărâmului dorințelor simțurilor s-au

îndreptat spre lumea dorințelor senzuale, iar zeii tărâmului formeii au plecat spre lumea lui Brahmă.

Capitolul XIV – Analogii

1. *Renașteri viitoare și trecute*

Subhūti: Dacă un Bodhisattva crede numaidecât în această profundă perfecțiune a înțelepciunii, chiar dacă numai a auzit-o, și nu devine intimidat, nici indiferent, nici paralizat, uimit sau confuz, nu are îndoieli și nu ezită, ci se desfată în înțelepciunea perfectă – unde a decedat el, unde a renăscut el?

Divinul: Dacă un Bodhisattva reacționează într-un asemenea fel la perfecțiunea înțelepciunii, dacă el se desfată în a o vedea și a o asculta, dacă o păstrează în minte și o dezvoltă, dacă își păstrează mintea fixată asupra ei, fără a o direcționa în altă parte, dacă simte nevoia imperioasă de a se ocupa de ea, de a o păstra în minte, de a o predica, studia și răspândi și dacă, odată ce a auzit de înțelepciunea perfectă, el îl urmează și îl urmărește pe cel care recită Dharma [n.t. și de la care a auzit învățătura despre perfecțiunea înțelepciunii] și nu se îndepărtează de el până când nu știe această perfecțiune a înțelepciunii pe de rost sau până când nu a obținut-o în forma unei cărți, așa cum vaca nu-și abandonează vițelul când e mic, atunci acest Bodhisattva a decedat printre oameni [n.t. sau zei] și va renaște printre oameni [n.t. sau zei].

Subhūti: Este posibil ca un Bodhisattva care este înzestrat cu aceste calități să fi decedat în alte tărâmurii-Buddha, înainte de a fi renăscut aici?

Divinul: Este complet posibil ca un Bodhisattva care este înzestrat cu aceste calități, înainte de a fi renăscut aici, să fi decedat în alte tărâmurii-Buddha, unde i-a omagiat și întrebat pe Buddhași, pe Cei Realizați. Sau este posibil ca el să fi decedat între zeii [din] Tușita. Este posibil să-l fi omagiat pe Bodhisattva Maitreya și să-l fi întrebat mereu despre această perfecțiune a înțelepciunii.

2. *Faptele din trecut ale unui Bodhisattva care eșuează în înțelepciunea perfectă*

[*Divinul:*] Pe de altă parte, dacă un Bodhisattva a auzit în trecut această profundă perfecțiune a înțelepciunii, însă nu a pus întrebări despre ea, și dacă, mai târziu, atunci când renaște printre oameni și aude predându-se această profundă perfecțiune a înțelepciunii, el ezită, este uimit, confuz și intimidat, atunci putem fi siguri că și în trecut el a fost cineva care nu a vrut să pună întrebări. Sau, un alt Bodhisattva se poate să fi avut în trecut atitudinea corectă față de această profundă perfecțiune a înțelepciunii, pentru una, două, trei, patru sau cinci zile, iar acum are încredere în ea numai pentru o perioadă de timp și după aceea este iarăși ezitant și nu mai simte nevoia de a pune întrebări despre ea. Pentru că este un adevăr că dacă, în trecut, un Bodhisattva nu a pus tot timpul

întrebări despre această profundă perfecțiune a înțelepciunii și nu a urmărit-o mereu, atunci, mai târziu, va simți uneori nevoia de a auzi această profundă perfecțiune a înțelepciunii, însă altele nu; el își va pierde iar credința, va deveni abătut și inteligența îi va deveni instabilă, asemenea vatei. Putem fi siguri că un asemenea Bodhisattva a pornit de curând pe Cale. Ajungând doar de curând la Cale, el își va pierde credința în ea, încrederea senină în ea, chemarea către ea, cu alte cuvinte el nu se va mai ocupa de această perfecțiune a înțelepciunii și nu o va mai urmări. Este de așteptat ca el să se mute pe unul dintre celelalte două niveluri, pe cel de Discipol sau pe cel de Pratyekabuddha.

3. Patru analogii

[*Divinul:*] Atunci când o corabie naufragiază în mijlocul oceanului, oamenii mor în apă, fără să mai ajungă la țărm, dacă nu găsesc sprijin într-un buștean, într-o scândură sau într-un alt corp solid. Însă cei ce reușesc să găsească un asemenea sprijin, nu vor muri în apă; neîmpiedicați și în siguranță, ei vor traversa spre celălalt țărm, și se vor ridica în picioare, fără să fi fost răniți, ei vor ajunge, teferi și nevătămați, pe teren solid. În același fel, un Bodhisattva care este înzestrat numai cu puțină credință, cu puțină încredere senină, cu puțină afecțiune, numai cu puțină dorință de a face și care nu obține sprijinul înțelepciunii perfecte este sortit să eșueze pe un drum greșit și, fără să fi obținut starea de atotcunoaștere, să ajungă în starea de Discipol sau de Pratyekabuddha. Cu totul altul este cazul unui Bodhisattva care are credință în perfecțiunea înțelepciunii, care o acceptă răbdător, are o înclinație către ea, are dorință de a face, vigoare, vigilență, hotărâre, intenții serioase, renunțare, onoare, zel sau elan bucuros, entuziasm, încredere senină, afecțiune pentru ea și stăruință în a încerca să câștige Trezirea deplină și care obține și sprijinul perfecțiunii înțelepciunii; obținând perfecțiunea înțelepciunii, el va sta în atotcunoaștere. Dacă cineva ar folosi, pentru a căra apă, un vas [n.t. din lut] ars incomplet, vasul nu ar ține mult, de fapt el s-ar face repede bucăți și s-ar împrăștia. Fiind ars incomplet, el își va găsi repede sfârșitul, pe jos. Tot așa, deși un Bodhisattva ar putea avea toate calitățile enumerate mai sus, de la credință și până la dorința stăruitoare de a câștiga iluminarea, atât timp cât nu este prins de înțelepciunea perfectă și de priceperea în mijloace, el este sortit să suporte o cădere dură pe o cale greșită, cu alte cuvinte el va cădea la nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha. Însă, dacă cineva ar căra apă într-un vas bine ars, dintr-un râu, lac, iaz, fântână sau din orice alt loc unde se găsește apă, atunci acel vas va ajunge acasă plin cu apă, în siguranță și întreg, tocmai datorită calității sale de a fi fost bine ars. Tot așa, un Bodhisattva care nu numai că are calitățile enumerate mai înainte, dar care a și fost prins de înțelepciunea perfectă și de priceperea în

mijloace, nu va cădea pe nici o cale greșită și, neatins și teafăr, el va sta în atotcunoaștere.

Un om prost ar lansa la apă o ambarcațiune care nu a fost călăfăduită sau reparată și care a fost mult timp acostată în dană, ar încărca-o peste măsură cu marfă, s-ar urca pe ea și ar porni la drum. Corabia sa este osândită să cedeze, înainte să fi dus mărfurile pe celălalt țărm. Când corabia lui se va rupe în bucăți, acest negustor prost, nepriceput în mijloace, va pierde o avere imensă, o mare sursă de bogăție. Tot așa, un Bodhisattva care are toate calitățile enumerate mai sus, dar care are lipsuri în înțelepciunea perfectă și în priceperea în mijloace, fără să fi câștigat comoara atotcunoașterii, este sortit să naufragieze la jumătatea drumului, să suporte o cădere; el și-a pierdut o mare parte din propria avere și a pierdut și o mare parte din averea altora, pentru că a pierdut atotcunoașterea, care este ca o imensă avere și ca o mare sursă de bogăție; ca să nu mai pomenim prăbușirea sa pe un drum greșit, căderea sa pe nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha. Un negustor inteligent, pe de altă parte, ar construi o corabie solidă, ar lansa-o la apă cu toate pregătirile necesare, ar încărca-o cu mărfuri pe care le-ar distribui în mod uniform și, cu vânt favorabil, ambarcațiunea sa ar călători treptat către țara de destinație a călătoriei. Corabia sa nu va ceda în apă, va ajunge acolo unde trebuie să ajungă, și negustorul va câștiga o mare avere sub forma nestematelor lumefști. La fel, un Bodhisattva care are credință și celelalte calități enumerate mai sus, care în plus a fost prins de înțelepciunea perfectă și căruia nu-i lipsește priceperea în mijloace, este sigur că nu va ceda pe un drum greșit, că nu va suferi o cădere, că va sta în iluminarea supremă. Pentru că este un adevăr acela că, dacă un Bodhisattva are credință și toate celelalte calități enumerate mai înainte, și, în plus, dacă aceste dharme ale sale au fost îmbrățișate de înțelepciunea perfectă și nu sunt lipsite de pricepere în mijloace, atunci ele nu se vor rezezi către nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha, ci din contră aceste dharme vor fi îndreptate spre atotcunoaștere, se vor porni către ea și vor duce la dobândirea Trezirii depline. Dacă o persoană ar fi foarte bătrână, la o vârstă înaintată, slăbită, să zicem la o sută douăzeci de ani, și dacă corpul său s-ar îmbolnăvi, ar putea ea să se ridice din pat fără să fie susținută de altcineva?

Subhūti: Nu, Divinule!

Divinul: Și chiar dacă s-ar putea ridica din patul său, cu siguranță ea nu ar avea puterea să meargă un kilometru. Măcinată atât de bătrânețe, cât și de boală, ea nu ar putea să se plimbe deloc, chiar dacă s-ar putea ridica din pat. La fel, chiar dacă un Bodhisattva are toate calitățile enumerate mai sus, dacă nu a fost prins de înțelepciunea perfectă și are lipsuri în ce privește priceperea în mijloace, atunci, deși ar putea să se fi pornit spre iluminarea deplină, el este totuși sortit să se prăbușească pe un drum greșit, el este sortit să sufere o cădere, cu alte

cuvinte el va cădea pe nivelul unui Discipol sau al unui Praytekabuddha. Aceasta este o consecință inevitabilă a faptului că el nu a fost îmbrățișat de înțelepciunea perfectă și că îi lipsește priceperea în mijloace. Însă, este posibil ca doi oameni puternici să îl prindă pe acel om bătrân și bolnav, să îl ridice cu grijă și să îi promită că va putea merge oriunde dorește, atât de departe cât dorește, pentru că ei îl vor ajuta și nu trebuie să se teamă că va cădea pe drumul ce duce acolo unde trebuie să meargă. În același fel, un Bodhisattva care are credință, încredere etc., și care este ajutat de înțelepciunea perfectă și este înzestrat cu pricepere în mijloace sigur nu se va prăbuși pe o cale greșită, nu va suferi o cădere și poate să atingă această stare, adică Trezirea deplină.

Capitolul XV – Zeii

1. Sarcina începătorului

Subhūti: Cum trebuie să se antreneze un Bodhisattva care începe numai acum să stea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Un asemenea Bodhisattva trebuie să aibă grijă de bunii săi prieteni, să-i iubească și să-i onoreze. Prietenii buni sunt aceia care îl vor instrui și îl vor sfătui în înțelepciunea perfectă, și care îi vor face cunoscut înțelesul. Ei îl vor descrie după cum urmează: „Vino aici, fiu de familie nobilă, străduiește-te în cele șase perfecțiuni. Orice ai obținut prin a oferi daruri, a-ți păstra moralitatea, a-ți perfecționa răbdarea, a manifesta vigoarea, a intra în concentrare sau prin stăpânirea înțelepciunii – toate acestea transformă-le în iluminare perfectă. Însă nu interpreta greșit și nu-ți imagina Trezirea drept formă sau drept oricare alt agregat (skandha). Atotcunoașterea este intangibilă. Și nu jindui după nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha.” Astfel trebuie să între un Bodhisattva începător în înțelepciunea perfectă, treptat, cu ajutorul prietenilor buni.

2. Cum ajută un Bodhisattva ființele

Subhūti: Bodhisattvașii care au pornit spre dobândirea iluminării complete, fac ceea ce este foarte greu de făcut. Mulțumită practicii celor șase perfecțiuni, așa cum a fost descrisă mai înainte, ei nu doresc să obțină eliberarea într-o Nirvana personală, numai a lor. Ei cercetează atent lumea atât de dureroasă a ființelor. Ei vor să câștige Trezirea supremă și totuși nu tremură de frica nașterii-și-morții.

Divinul: Așa este. Bodhisattvașii care s-au pornit pentru binele și fericirea lumii, din milă sau compasiune pentru ea, fac ceea ce este foarte greu de făcut. „Vom deveni adăpost pentru lume, un refugiu, un loc de odihnă, ușurarea finală, insule, lumini și conducători ai lumii. Vom dobândi iluminarea deplină și vom deveni sprijinul lumii” – cu aceste cuvinte ei depun un efort viguros pentru a câștiga o asemenea Trezire deplină.

1. Cum devin *adăpostul* lumii Bodhisattvașii treziți la iluminarea deplină? Ei oferă protecție împotriva tuturor suferințelor care aparțin nașterii-și-morții, ei se străduiesc și fac eforturi pentru a scăpa lumea de ele.

2. Cum devin ei *refugiul* lumii? Ei eliberează de naștere, descompunere, boală, moarte, întristare, mâhnire, tânguire, durere, tristețe și disperare acele ființe care sunt osândite să îndure aceste condiții.

3. Cum devin ei *locul de odihnă* al lumii? Tathāgatașii expun și demonstrează Dharma ființelor, pentru ca ele să poată învăța să nu adere la nimic, să nu se atașeze de nimic.

Subhūti: Cum are loc non-aderența?

Divinul: Non-aderența la formă, senzație, percepție, voință și conștiință este aceeași cu non-legarea de ele, cu non-producerea (sau non-apariția) și cu non-oprirea lor. În acest fel, învățăm să nu aderăm la nimic, ca rezultat al cunoașterii și vederii că toate dharmele sunt non-aderente, non-legate.

4. Cum devin ei *eliberarea finală* a lumii? Starea de dincolo de formă nu este formă; și totuși, așa cum este Transcendentul, așa este și forma, etc., și așa sunt și toate dharmele.

Subhūti: Dacă forma, etc. și toate dharmele sunt Transcendentul, atunci, cu siguranță, Bodhisattvașii trebuie să cunoască complet toate dharmele. Pentru că nu există discriminare (deosebire) între ele.

Divinul: Așa este. În acel Transcendent nu există discriminare. Prin non-deosebirea (non-discriminarea) lor, toate dharmele devin complet cunoscute Bodhisattvașilor. Și acest lucru este foarte greu pentru Bodhisattvași, să mediteze la toate dharmele, dar nici să nu realizeze, nici să nu se lase intimidați, și să mediteze astfel: „În acest fel trebuie cunoscute complet toate aceste dharme; și astfel, treziți la iluminarea deplină, vom demonstra aceste dharme și le vom dezvălui.”

5. Cum devin ei *insulele* lumii? „Insulele” sunt porțiuni de uscat delimitate de apă, în râuri sau în lacurile mari. Exact la fel, și forma, senzația, percepția, voința și conștiința sunt limitate la începutul și la sfârșitul lor, și la fel sunt și toate dharmele. Dar limitarea tuturor dharmelor este aceeași cu Liniștea Calmă, cu Sublimul, cu Nirvana, cu Ceea Ce Există În Realitate, cu Imaculatul.

6. Cum devin ei *luminile* lumii? Aici, Bodhisattvașii câștigă Trezirea deplină și apoi iau tot întunericul și bezna non-cunoașterii de la ființele care sunt învelite de mult timp în membrana cojii de ou a ignoranței și copleșite de întuneric, și le luminează prin înțelepciune.

7. Cum devin ei *conducătorii* lumii? Atunci când au devenit iluminați, Bodhisattvașii demonstrează Dharma, pentru a dezvălui absența producerii și a opririi (sau dispariției) în natura esențială a formei, etc. și în dharmele care constituie și diferențiază oamenii obișnuiți, Discipolii, Pratyekabuddhașii, Bodhisattvașii și Buddhașii, și în toate dharmele în general.

8. Cum devin ei *sprîjinul* lumii? Atunci când s-au Trezit, Bodhisattvașii demonstrează Dharma predând că forma, etc. sunt situate în spațiul lumii. Toate dharmele sunt situate în spațiu, ele nu au venit, nu au plecat, sunt exact ca spațiul. Spațiul nu a venit, nu a plecat, nu este făcut, nici ne-făcut, și nici rezultat sau apărut; nu a răsărit, nu durează, nu dăinuiește; nu este nici produs și nici

oprit. Același lucru este adevărat și pentru toate dharmele care sunt, după modelul spațiului, nedeosebite. Pentru că Vacuitatea formei, senzației, etc. nici nu vine și nici nu pleacă, și nici Vacuitatea tuturor dharmelor [n.t. sau a oricărei dharme, nici nu vine și nici nu pleacă]. Pentru că toate dharmele sunt situate în Vacuitate și nu pleacă din acel loc (sau: situația lor nu se schimbă). Ele sunt situate în Lipsa Semnelor, în Lipsa Dorințelor, în lipsa efectelor, în non-producere sau non-apariție, în non-naștere, în absența pozitivității, în vis și în sine, în nelimitat, în liniștea calmă, în Nirvana, în Irecuperabil; ele nu au venit, nu au plecat, situate în imobilitate; ele sunt situate în formă, senzație, etc. și în Trezirea deplină a Arhaților și a Pratyekabuddhașilor.

3. Descrierea înțelepciunii perfecte

Subhūti: Cine poate înțelege această perfecțiune a înțelepciunii?

Divinul: Bodhisattvașii care au mers [n.t. pe Cale] sub Tathāgatașii din trecut și care și-au maturizat rădăcinile pozitive.

Subhūti: Care este existența lor proprie?

Divinul: Existența lor proprie este izolată față de nevoia de disciplină.

Subhūti: Vor fi acești Bodhisattva situați astfel încât, după ce vor fi cunoscut complet acest loc de odihnă, să îl arate tuturor ființelor? În acest sens vor deveni ei locul de odihnă al tuturor ființelor?

Divinul: Da, Subhūti. În acest sens va deveni un Bodhisattva locul de odihnă al nenumărate ființe, după ce a cunoscut Trezirea deplină.

Subhūti: Un Bodhisattva care s-a înarmat cu această armură: „Voi conduce la Nirvana nemăsurabile și incalculabile ființe” face ceea ce este foarte greu.

Divinul: Și totuși, armura unui asemenea Bodhisattva nu este legată de formă, senzație, percepție, voință sau conștiință și nici nu este pusă de dragul formei, etc. Nu este legată de nivelul unui Discipol, al unui Pratyekabuddha sau al unui Buddha și nici pusă de dragul lor. Cu siguranță, acea armură a unui Bodhisattva care este înarmat cu marea armură, nu este legată de nicio dharma [n.t. și nici de toate la un loc].

Subhūti: Unui Bodhisattva care este înarmat cu marea armură și care înaintează astfel în înțelepciunea profundă, cineva nu trebuie să-i dorească trei stări. Care trei? Nivelul unui Discipol, al unui Pratyekabuddha sau al unui Buddha.

Divinul: Din ce motiv spui asta? Este imposibil, bineînțeles, nu se poate întâmpla ca un asemenea Bodhisattva să aparțină vehiculului Discipolilor sau celui al Pratyekabuddhașilor. Dar, din moment ce și-a pus armura de dragul ființelor, trebuie cu siguranță să-și dorească nivelul unui Buddha.

Subhūti: O, Divinule, profundă este înțelepciunea perfectă. Nu poate fi dezvoltată de nimic și de nimeni și nici nu este nimic sau nimeni pentru a fi

dezvoltat. Pentru că, în perfecțiunea înțelepciunii, absolut nimic nu a fost adus la perfecțiune. Dezvoltarea perfecțiunii înțelepciunii este ca dezvoltarea spațiului, sau a tuturor dharmelor, sau a non-atașării, sau a infinitului, sau a non-aderenței, sau a ceea ce nu este.

Divinul: Așa este. Din motivele spuse de tine, un Bodhisattva care se adaptează la înțelepciunea perfectă și profundă trebuie privit ca ireversibil, ca „fără-întoarcere” de la iluminarea deplină. Pentru că atunci, un Bodhisattva nu se stabilește în această profundă și perfectă înțelepciune și nici în declarațiile sau sfaturile altora; el nu merge pe lângă altcineva în care să-și pună încrederea. Atunci când această profundă perfecțiune a înțelepciunii este predată, el nu devine intimidat sau insensibil și nici nu-și întoarce spatele la ea; el nu va tremura, nu va fi înspăimântat sau îngrozit; el nu ezită, nu se îndoiește, nu devine confuz, ci plonjează direct în ea, devine concentrat în mod hotărât asupra ei și se delectează cu vederea și cu auzul ei. Trebuie știut că el a cercetat deja perfecțiunea înțelepciunii, într-o viață trecută. Pentru că acum, când este predată această profundă și perfectă înțelepciune, el nu tremură, nu este înspăimântat și nici îngrozit.

Subhūti: Prin ce mijloace și prin ce metode, percepe în mod conștient și înțelege înțelepciunea perfectă un Bodhisattva care nu tremură atunci când este predată această perfecțiune a înțelepciunii?

Divinul: Acest Bodhisattva percepe în mod conștient și înțelege înțelepciunea perfectă printr-o serie [de gânduri] care sunt înclinate către atotcunoaștere.

Subhūti: Cum percepe cineva în mod conștient și înțelege o asemenea serie de gânduri?

Divinul: Printr-o serie de gânduri înclinate către spațiu, ducând către spațiu. Această percepție și înțelegere conștientă este câștigată printr-o serie de gânduri înclinate către atotcunoaștere. Și de ce? Pentru că atotcunoașterea este nemăsurabilă și nelimitată. Ceea ce este nemăsurabil și nelimitat nu este formă, și nici vreun alt skandha. Aceasta nu este obținere, sau realizare, sau reunire, sau ajungere acolo; nici calea, nici fructul său; nici cunoaștere, nici conștiință; nici naștere, nici distrugere, nici producere, nici moarte sau dispariție, nici oprire, nici dezvoltare, și nici anihilare. Nu a fost făcută de nimic, nu a venit de nicăieri, nu pleacă nicăieri și nici nu stă în vreun loc. Dimpotrivă, ajunge să fie caracterizată drept „nemăsurabilă, nelimitată”. Nemăsurarea atotcunoașterii este din nemăsurarea spațiului. Dar ceea ce este nemăsurare nu se oferă pe sine pentru a fi cunoscut complet de către ceva, fie formă, fie alt agregat (skandha), fie vreuna dintre cele șase perfecțiuni. Pentru că forma este atotcunoaștere și la fel sunt și celelalte agregate (skandha) și cele șase perfecțiuni.

După care, *Śakra* s-a apropiat și a spus: O, Divinule, profundă este înțelepciunea perfectă. Este greu de cercetat, greu de văzut, greu de înțeles.

Mintea unui Tathāgata care vede această profunzime a Dharmei și care, așezat pe terasa iluminării, tocmai a câștigat Trezirea deplină, este înclinat spre non-acțiunea lipsită de griji și nu către demonstrarea Dharmei.

Divinul: Așa este. Cu siguranță, această dharma, pe care am cunoscut-o complet, este profundă. Nimic nu a fost, nu va fi și nu este în acest moment cunoscut complet, și aceasta este profunzimea acestei dharmă. Această dharma, pe care am cunoscut-o complet, este profundă prin profunzimea spațiului, prin profunzimea sinelui, prin profunzimea non-venirii tuturor dharmelor, și a non-plecării lor.

Śakra: Este minunat, O, Divinule, este uimitor, O, Cel-Bine-Plecat! Această Dharma este demonstrată ca fiind contrară căilor întregii lumi – te învață să nu îți însușești dharmele, însă lumea este obișnuită să adere la orice.

Capitolul XVI – Aseitatea (aşa-cum-este)

1. Aseitatea [unui] Tathāgata

Subhūti: Putem să fim siguri că această Dharma este predată ca non-observare a tuturor dharmelor. Această Dharma nu este obstrucţionată în niciun fel, nicăieri. Prin identitatea sa cu spaţiul, această Dharma este cu siguranţă însemnată cu non-obstrucţionarea, din moment ce nu este observată nicio urmă a sa. Nu are echivalent şi nici pereche, pentru că este lipsită de o a doua. Nu are un adversar, pentru că se află dincolo de toate opusurile. Este lipsită de orice urmă, pentru că nu a fost cauzată să devină. Este neprodusă, pentru că nu există nicio ocazie pentru renaştere. Este fără Cale, pentru că nicio cale nu este observată.

Śakra şi zcii: Acest Discipol, sfântul Subhūti, Înţeleptul, este născut după imaginea Divinului. Pentru că orice dharma ar demonstra, el începe întotdeauna din Vacuitate.

Subhūti: Pentru că nu este născut, Subhūti cel Înţelept este născut după imaginea lui Tathāgata. El este născut după imaginea Aseităţii lui Tathāgata. Aşa cum aceasta nici nu a venit şi nici nu a plecat, la fel şi Aseitatea lui Subhūti nici nu a venit şi nici nu a plecat. Încă de la începutul începuturilor, Subhūti cel Înţelept a fost născut după imaginea Aseităţii lui Tathāgata. Pentru că Aseitatea lui Tathāgata şi Aseitatea tuturor dharmelor sunt acelaşi lucru şi amândouă sunt Aseitatea Înţeleptului Subhūti. Înţeleptul Subhūti este născut după imaginea acelei Aseităţi; prin urmare, el este născut după imaginea lui Tathāgata. Dar acea Aseitate este de asemenea ne-Aseitate (sau lipsa Aseităţii) şi după imaginea acelei Aseităţi a fost născut el. În acest sens, acel Înţelept Subhūti este născut după imaginea lui Tathāgata şi asta ca rezultat al ordinii stabilite a Aseităţii lui Tathāgata. Aseitatea lui Subhūti este invariabilă şi neschimbătoare, nediscriminată şi nediferenţiată, exact ca Aseitatea lui Tathāgata. Astfel este născut Subhūti Înţeleptul, invariabilul, neschimbătorul, nediscriminatul şi nediferenţiatul, prin acea Aseitate, după imaginea lui Tathāgata. Şi la fel cum Aseitatea lui Tathāgata, care este invariabilă şi nediferenţiată, nu este obstrucţionată nicăieri, tot aşa şi Aseitatea tuturor dharmelor este neschimbătoare şi nediferenţiată. Pentru că Aseitatea lui Tathāgata şi Aseitatea tuturor dharmelor sunt ambele o singură Aseitate, nu două, şi nici separate. Şi totuşi, o Aseitate non-duală nu există nicăieri, nu este de nicăieri, nu aparţine nicăieri. Datorită faptului că este o Aseitate care nu aparţine nicăieri, ea este non-duală. Aşadar, Înţeleptul Subhūti este născut după imaginea lui Tathāgata, printr-o Aseitate nefăcută. O Aseitate nefăcută, totuşi, nu este în niciun moment

non-Aseitare [n.t. sau altceva decât Aseitare] și de aceea este non-duală. În acest sens este născut Venerabilul Subhūti după imaginea lui Tathāgata.

La fel cum Aseitarea lui Tathāgata este nediscriminată și nediferențiată, în fiecare moment și în toate dharmele, la fel este și Aseitarea lui Subhūti. Și din acel motiv, deși pare că avem o dualitate atunci când Subhūti a fost făcut să apară din Aseitarea lui Tathāgata, totuși nimic real nu a fost scos și separat din acea Aseitare, care rămâne neîntreruptă, pentru că nu se poate găsi sau percepe un agent cu adevărat real care să o întrerupă, să o descompună. În acel sens este născut Subhūti cel Înțelept după imaginea lui Tathāgata. Pentru că Aseitarea lui Tathāgata nu este în afara Aseitării tuturor dharmelor și la fel nici Aseitarea lui Subhūti. Dar ceea ce nu este în afara Aseitării dharmelor, nu este din ceva care să nu fie Aseitare. Aseitarea lui Subhūti este așadar chiar aceeași cu Aseitarea tuturor dharmelor. Venerabilul Subhūti a trecut prin experiența acelei Aseitări prin imitarea în sine a Aseitării nemodificate, dar în realitate nimeni nu a trecut, nicăieri, prin procesul de imitare. În acest sens este născut Înțeleptul Subhūti după imaginea lui Tathāgata.

Așa cum Aseitarea lui Tathāgata nu este nici trecută, nici viitoare și nici prezentă, așa este și Aseitarea tuturor dharmelor. Subhūti este numit „născut după imaginea lui Tathāgata”, ca născut după imaginea acelei Aseitări. Pentru că și prin Aseitarea lui Tathāgata, [nu numai a lui însuși], el s-a conformat la Aseitare. Chiar prin Aseitarea lui Tathāgata s-a conformat el Aseitării trecute și chiar prin această Aseitare trecută s-a conformat el Aseitării lui Tathāgata. La fel și cu cea viitoare și cu cea prezentă. Prin Aseitarea lui Tathāgata, el s-a conformat Aseitării trecute, viitoare și prezente și, prin Aseitarea trecută, viitoare și prezentă, el s-a conformat Aseitării lui Tathāgata. În acest sens Aseitarea lui Subhūti, Aseitarea trecută, viitoare, prezentă și Aseitarea lui Tathāgata, nu sunt două și nici separate. De aceea, Aseitarea tuturor dharmelor și Aseitarea lui Subhūti nu sunt nici două și nici separate. Și, de asemenea, Aseitarea Divinului, pe vremea când era un Bodhisattva, este Aseitarea Divinului când [n.t. și după ce] a câștigat Trezirea deplină. Și aceea este Aseitarea prin care un Bodhisattva ajunge să fie numit „Tathāgata”, atunci când a câștigat categoric iluminarea supremă.

2. Pământul se cutremură, și mulți sunt salvați

Atunci când a avut loc această expunere despre Aseitarea lui Tathāgata, marele Pământ s-a cutremurat în șase direcții, s-a clătinat, s-a zguduit, a fost agitat, a răsunat și s-a rostogolit, așa cum a făcut atunci când Tathāgata a câștigat Trezirea deplină.

Subhūti: O, zei, astfel este născut Venerabilul Subhūti după imaginea lui Tathāgata. Însă el nu este născut după imaginea formei sau a oricăror fructe ale vieții sfinte, de la fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent și până la Buddhaitate. Acele dharme, care ar fi născute după imaginea a ceva, sau cele după a căror imagine s-ar fi născut, nu există, nu se poate ajunge la ele. În acest fel este născut Înțeleptul Subhūti după imaginea lui Tathāgata.

Śāriputra: Această Aseitare, O, Divinule, înaintează în profunzime!

Divinul: Așa este, Śāriputra.

Atunci când a fost expusă această învățătură despre Aseitare, mințile a trei sute de călugări au fost eliberate de revărsări, fără nicio altă agățare (sau aderență). Cinci sute de călugărițe au obținut ochiul-Dharma pur, imparțial, detașat și imaculat. Cinci mii de zei, care au făcut în trecut pregătirile necesare, au dobândit acceptarea răbdătoare a faptului că dharmele nu sunt niciodată produse. Și mințile a șase mii de Bodhisattva au fost eliberate de revărsări, fără nicio altă aderență (sau agățare).

3. Înțelepciunea perfectă și priceperea în mijloace

Śāriputra a știut că gândurile acelor Bodhisattva au fost eliberate de revărsări, fără nicio altă aderență, și l-a întrebat pe Divin despre motivul sau cauza acestei eliberări.

Divinul: Acei Bodhisattva au onorat cinci sute de Buddha și, în tot acel timp, ei au oferit daruri, și-au păzit moralitatea, și-au perfecționat răbdarea, și-au manifestat vigoarea și s-au concentrat profund. Însă ei nu au fost susținuți de înțelepciunea perfectă și aveau lipsuri în priceperea în mijloace. Astfel, deși au dobândit calea Vacuității (a Lipsei Esenței), deși au înaintat în Lipsa Semnelor și și-au pus mințile să lucreze asupra Lipsei Dorințelor, din cauză că le-a lipsit priceperea în mijloace, ei au realizat realitatea-limită și au evoluat pe nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha, și nu pe nivelul unui Buddha. Să presupunem că ar exista o pasăre imensă, mare de o sută sau chiar de șapte sute de kilometri, însă fără aripi sau cu aripi infirme sau rănite. Acea pasăre ar vrea să coboare în Jambudvīpa, din înălțimile Paradisului celor Treizeci și Trei. Dacă, în spațiul intermediar, în mijlocul călătoriei sale spre Jambudvīpa, ar vrea să se întoarcă la zeii celor Treizeci și Trei, ar mai putea să facă asta?

Śāriputra: Nu, Divinule.

Divinul: Și ar putea spera să coboare în Jambudvīpa fără să se rănească?

Śāriputra: Nu, Divinule. Ea este sortită să fie rănită, iar atunci când va cădea în Jambudvīpa va suferi moartea sau o durere agonizantă. Datorită faptului că, în timp ce corpul îi este imens, puterea aripilor sale este insuficientă, ea pur și simplu cade de sus.

Divinul: Așa este, Śāriputra. Chiar dacă un Bodhisattva, timp de nenumărate ere după ce și-a ridicat mintea la Trezirea deplină, ar oferi daruri, și-ar păzi moralitatea, și-ar perfecționa răbdarea, ar manifesta vigoarea și ar intra în meditații, oricât de mărețe i-ar fi fost pornirea și gândul pe care îl ridică la iluminarea deplină, dacă nu este susținut de înțelepciunea perfectă și îi lipsește priceperea în mijloace, el este sortit să cadă la nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha. Mai departe, Śāriputra, se poate întâmpla ca un Bodhisattva să-și amintească și să păstreze în minte Buddhașii, Divinii trecuți, viitori și prezenți, moralitatea, concentrarea, înțelepciunea, eliberarea, vederea și cunoașterea eliberării – însă toate acestea printr-un fel de semn. Atunci, el nici nu cunoaște și nici nu vede moralitatea Tathāgatașilor și nici concentrarea lor, nici înțelepciunea, eliberarea sau vederea și cunoașterea eliberării. Ignorant în ceea ce le privește, orb față de ele, aude cuvântul „vacuitate”, îl tratează ca pe un semn și vrea să transforme [acea masă de merit] într-o Trezire deplină [pe care o vede ca vacuitate]. În consecință, el va rămâne pe nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha – datorită faptului că el nu este susținut de înțelepciunea perfectă și pentru că are lipsuri în priceperea în mijloace.

Śāriputra: Așa cum înțeleg eu sensul învățăturilor Divinului, deși un Bodhisattva poate fi asociat cu o mulțime imensă de merite, cât timp el nu este susținut de înțelepciunea perfectă și este fără pricepere în mijloace, îi lipsește prietenul cel bun și este nesigură obținerea de către el a iluminării depline. De aceea, un Bodhisattva care vrea să obțină Trezirea deplină, trebuie să dezvolte perfecțiunea înțelepciunii și să devină priceput în mijloace.

Divinul: Așa este, Śāriputra.

Śakra și zeii: Profundă, O, Divinule, este înțelepciunea perfectă! Greu de obținut, deosebit de greu de obținut este iluminarea deplină!

Divinul: Așa este, O, zeilor. Această perfecțiune a înțelepciunii este profundă. Trezirea deplină este greu de obținut, deosebit de greu de obținut, dacă cineva este slab în înțelepciune, insuficient de înzestrat cu vigoare și cu hotărâre, nepriceput în mijloace și dacă slujește prietenii răi.

4. Iluminarea și vacuitatea

Subhūti: Cum poate Divinul să spună că iluminarea deplină este greu de obținut, deosebit de greu de obținut, dacă nu există nimeni care să poată obțină iluminarea? Pentru că, datorită vacuității tuturor dharmelor, nu există nicio dharma care să poată dobândi Trezirea. Toate dharmele sunt vide, goale. Și acea dharma pentru a cărei abandonare se demonstrează Dharma, acea dharma nu există. Și de asemenea acea dharma care să fie iluminată în iluminarea deplină, și cea care trebuie să fie iluminată, și cea care ar fi să cunoască [iluminarea], și

cea care trebuie să o cunoască – toate aceste dharmae sunt vide. În această manieră, sunt înclinat să gândesc că Trezirea este ușor de obținut, nu greu de obținut.

Divinul: Iluminarea deplină este greu de obținut pentru că este imposibil să aibă loc, pentru că în realitate ea nu există, pentru că nu poate fi distinsă, deosebită sau discriminată, pentru că nu a fost fabricată [ca o aparență neadevărată].

Śāriputra: De asemenea, pentru că este vidă este greu de obținut, O, Subhūti. Pentru că nu-i trece prin minte spațiului că va dobândi iluminarea supremă. Astfel trebuie cunoscute aceste dharmae în Trezire, ca fiind lipsite de existență proprie. Pentru că toate dharmaele sunt la fel ca spațiul. Și, Subhūti, dacă iluminarea deplină ar fi fost ușor de obținut, atunci nu s-ar abate de la ea atât de mulți Bodhisattva. Dar, cum nenumărați Bodhisattva se întorc cu spatele la ea, atunci se poate discerne că Trezirea supremă este greu de obținut, deosebit de greu de câștigat.

Subhūti: Dar, Śāriputra, forma, senzația, percepția, voința sau conștiința se abat de la iluminare?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Este atunci dharma care se abate de la Trezirea deplină, alta sau altceva decât formă, etc.?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Aseitatea formei, etc. se abate?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Dharma care se abate de la iluminarea deplină este alta sau altceva decât Aseitatea formei, etc.?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Forma, etc. cunoaște iluminarea deplină?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Dharma care cunoaște iluminarea deplină este alta sau altceva decât forma, etc.?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Aseitatea formei, etc. cunoaște iluminarea deplină?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Dharma care cunoaște Trezirea deplină, este alta sau altceva decât Aseitatea formei, etc.?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Trebuie ca forma, etc. să fie cunoscute în iluminarea deplină, sau vreo *dharma* alta decât forma etc., sau Aseitatea formei, etc., sau o dharma alta decât Aseitatea formei, etc.?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Aseitatea se abate de la iluminarea deplină?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Acea dharma care se abate de la iluminarea deplină este în Aseitate?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Śāriputra, ce sau care este atunci această dharma care se abate de la iluminarea deplină, dacă o analizăm așa cum stă în această natură a dharmelor, care este chiar Vacuitatea, după metoda de a nu lua nicio poziție în nicio dharma? Sau ce dharma este acea Aseitate? Poate că Aseitatea este cea care este făcută să se abată?

Śāriputra: Nu, Subhūti.

Subhūti: Din moment ce astfel, în adevărul cel mai profund, și așa cum stau lucrurile, nicio dharma nu poate fi percepută sau concepută ca reală, ce sau care este acea dharma care se abate de la iluminarea deplină?

Śāriputra: Atunci când cineva adoptă metoda analizării dharmelor în realitatea lor ultimă, pe care Subhūti cel Înțelept o folosește în expunerea sa, atunci, într-adevăr, nu există nicio dharma care se abate de la Trezirea deplină. Însă atunci, Venerabile Subhūti, nu mai există nicio bază pentru diferențierea în trei tipuri de persoane a celor care și-au pornit inimile spre iluminare, așa cum au fost descrise de către Tathāgata, și care diferă în ceea ce privește vehiculul pe care l-au ales. Potrivit expunerii Venerabilului Subhūti, ar trebui să fie un singur vehicul [pentru toți cei a căror inimă (sau minte) s-a pornit spre iluminare], adică vehiculul-Buddha sau vehiculul-Bodhisattva, mărețul Vehicul.

Purna: În primul rând, Venerabilul Śāriputra trebuie să îl întrebe pe Venerabilul Subhūti, Înțeleptul, dacă acceptă că există chiar și un singur fel de ființă a cărei inimă (sau minte) să fie pornită spre iluminare și care să folosească fie vehiculul Discipolilor, fie pe cel al Pratyekabuddhașilor, fie mărețul Vehicul.

Śāriputra: Subhūti, accepți că există cel puțin un fel de ființă a cărei inimă este fixată pe Trezire și care folosește fie vehiculul Discipolilor, fie cel al Pratyekabuddhașilor, fie mărețul Vehicul?

Subhūti: Śāriputra, vezi cumva [ca pe o entitate reală] în Aseitatea Aseității, chiar și o singură ființă a cărei inimă să fie fixată pe iluminare, fie ea și una care folosește vehiculul Discipolilor, sau pe cel al Pratyekabuddhașilor, sau mărețul Vehicul?

Śāriputra: Nici vorbă, Subhūti. Aseitatea, în primul rând, nu este percepută ca fiind de trei feluri și cu atât mai puțin ființele ale căror minte este fixată pe Trezire.

Subhūti: Este atunci Aseitatea percepută ca fiind măcar de un singur fel?

Śāriputra: Nici vorbă, Subhūti.

Subhūti: Vezi atunci în Aseitate fie și o singură dharma care ar constitui o ființă a cărei inimă să fie fixată pe iluminare?

Śāriputra: Nici vorbă, Subhūti.

Subhūti: Și cum astfel, în adevărul ultim și așa cum stau lucrurile, o asemenea dharma, care ar putea constitui o ființă a cărei minte este fixată pe Trezire, nu poate fi găsită sau percepută, de unde ai tu ideea că „aceasta aparține vehiculului Discipolilor, aceea vehiculului Pratyekabuddhașilor, aceea Mărețului Vehicul”? Dacă un Bodhisattva aude de această absență a diferenței, distincției sau deosebirii între cele trei tipuri de persoane care și-au fixat inimile pe Trezire, pentru că sunt complet incluse în aceeași Aseitare, și nu devine intimidat sau indiferent în mintea sa și nu se întoarce din drum, atunci trebuie știut că acel Bodhisattva va înainta către iluminare.

Divinul: Bine spus, Subhūti. Ai fost inspirat să spui asta prin măreția și puterea susținătoare a lui Tathāgata.

Śāriputra: Către care iluminare, O, Divinule, va înainta acel Bodhisattva?

Divinul: Către Trezirea deplină și supremă.

5. Caracteristici necesare înaintării spre iluminare

Subhūti: Cum trebuie să se comporte un Bodhisattva, cum trebuie să se antreneze, dacă vrea să înainteze către iluminarea deplină și supremă?

Divinul: Bodhisattva trebuie să adopte aceeași atitudine față de toate ființele, mintea sa trebuie să fie la fel față de toate ființele, nu trebuie să-i trateze pe ceilalți inegal, ci cu o minte prietenoasă, bine dispusă, dornică să ajute, lipsită de aversiune, evitând să rănească și să provoace durere, trebuie să-i trateze pe ceilalți ca și cum aceștia ar fi mama, tatăl, fiul sau fiica sa. Un Bodhisattva trebuie să se comporte față de toate ființele ca un salvator al tuturor ființelor, așa trebuie să se antreneze, dacă vrea să cunoască Trezirea deplină și supremă. Trebuie, el însuși, să se abțină de la orice rău, trebuie să ofere daruri, să-și păzească moralitatea, să se perfecționeze în răbdare, să manifeste vigoare, să se concentreze profund, să obțină stăpânirea asupra înțelepciunii, să examineze producerea condiționată (sau apariția dependentă), atât în ordinea directă, cât și în ordinea inversă, și de asemenea trebuie să-i stârneasă și să-i încurajeze și pe ceilalți să facă tot la fel. În același fel, el trebuie să stea ferm în toate, de la meditația asupra adevărilor și până la stadiul în care devine convins că el va fi salvat ca Bodhisattva, și în care ajută la maturizarea ființelor și trebuie de asemenea să îi îndemne pe ceilalți să facă la fel, să îi incite și să-i încurajeze. Atunci când își dorește cu înflăcărare toate acestea și se antrenează pentru aceasta, atunci toate îi vor fi dezvăluite, de la formă și până la ordinea stabilită a Dharmei.

Capitolul XVII – Caracteristici, indicatori și semne ale ireversibilității

1. Diverși indicatori ai ireversibilității

Subhūti: Care sunt, O, Divinule, caracteristicile, indicatorii și semnele unui Bodhisattva „fără-întoarcere”, și cum putem ști că un Bodhisattva este ireversibil?

Divinul: Nivelul oamenilor obișnuiți, nivelul Discipolilor, nivelul Pratyekabuddhașilor, nivelul Buddhașilor – toate sunt numite „Nivelul Aseității”. Cu gândul că toate acestea sunt, prin Aseitate, nu două și nici separate, că sunt nedeosebite și nediscriminate, el intră în această Aseitate, în această natură a Dharmei. După ce a stat ferm în Aseitate, el nici nu o imaginează, și nici nu o discriminează (distinge). În acest sens el intră în Aseitate. Atunci când a intrat astfel în ea, chiar și după ce a plecat din adunarea unde a auzit despre Aseitate, el nu ezită, nu devine mirat sau confuz, nu se îndoiește și nu este tulburat de gândul [referitor la formă, etc.] că „nu este așa”. Dimpotrivă, el crede ferm că „este chiar așa, chiar Aseitate” și astfel plonjează în ea. Dar el nu pâlăvrăgește despre orice îi trece prin minte. El vorbește numai atunci când este folositor [pentru ceilalți] și nu când nu este folositor. El nu se uită de sus la ceea ce au făcut sau nu au făcut ceilalți. Înzestrat cu aceste caracteristici, indicatori și semne, un Bodhisattva trebuie păstrat în minte drept cineva care nu se mai întoarce de la Trezirea deplină.

Mai departe, un Bodhisattva ireversibil nu se coboară la nivelul Śramanașilor și al Brahminilor din alte școli, spunându-le că ei știu ceea ce merită știut, că ei văd ceea ce merită văzut. El nu aduce omagii unor zei ciudați, nu le oferă flori, parfumuri, etc. și nu se încrede în ei. El nu mai renaște în locurile pline de durere și nici nu mai devine vreodată femeie. Mai departe, Subhūti, un Bodhisattva ireversibil realizează observarea celor zece căi largi ale acțiunilor pozitive, virtuozitate [n.t. enumerate mai jos]. El însuși studiază și urmează și îi încurajează și pe ceilalți să studieze și să urmeze abținerea de la a lua viața, abținerea de la a lua ceea ce nu este dat (sau oferit), abținerea de la comportamentul greșit în ceea ce privește plăcerile senzuale, abținerea de la intoxicanți, pentru că tind să tulbure mintea, abținerea de la vorbirea mincinoasă, de la vorbirea răuvoitoare, abținerea de la vorbirea dură, abținerea de la vorbăria confuză, abținerea de la jinduire și nesaț, abținerea de la reața voință și abținerea de la vederile greșite. Este chiar sigur că un Bodhisattva ireversibil observă, analizează și urmează cele zece căi de acțiune pozitivă și îi încurajează și pe ceilalți să le observe și să le urmeze, îi stârnește și îi încurajează să o facă, îi stabilește și îi confirmă în ele. El nu încalcă aceste zece precepte nici măcar în visele sale, și nu adăpostește și nu

hrănește asemenea acțiuni greșite în mintea sa. Până și în visele sale, un Bodhisattva ireversibil păstrează în minte cele zece căi binefăcătoare de acțiune.

Mai mult, atunci când un Bodhisattva ireversibil stăpânește un text al Dharmei și îl oferă celorlalți, el are în minte binele și fericirea tuturor ființelor și oferă acel dar al Dharmei tuturor ființelor la un loc, fără vreo deosebire. Mai departe, atunci când sunt predate dharmele profunde, un Bodhisattva nu ezită, nu devine dezorientat, nu se îndoiește, și nu devine confuz. El spune numai ceea ce este benefic, și vorbește blând și moderat. El simte doar puțină lene și toropeală, și își pierde toate înclinațiile latente către rău. Indiferent de direcția în care se îndreaptă, mintea sa nu rătăcește, ci atenția sa este fixată în fața sa. Atunci când calcă pe pământ, el știe ce face, iar când își ridică și își pune jos piciorul, nici nu zăbovește și nici nu se grăbește, ci rămâne calm și liniștit. Roba sa nu are păduchi, obiceiurile sale sunt curate, el este rareori bolnav, iar supărările și problemele sale sunt puține. În corpul său, cele optzeci de mii de familii de viermi [n.t. sau paraziți], care sunt prezente în corpurile altor ființe, nu se pot dezvolta deloc, pentru că rădăcinile sale pozitive l-au ridicat deasupra întregii lumi. Și, pe măsură ce acele rădăcini virtuozose ale sale continuă să crească, el va câștiga, la momentul potrivit, puritatea perfectă a corpului, a vorbirii și a minții.

Subhūti: Ce trebuie cunoscut ca puritate perfectă a gândului (sau a minții) din partea acestui Bodhisattva?

Divinul: Pe măsură ce acele rădăcini pozitive ale sale continuă să crească, la momentul potrivit, el va câștiga o stare a minții în care are puține griji și nu cunoaște trădare, înșelăciune, acțiuni necinstite și viclenie. În plus, puritatea perfectă a minții sale constă de asemenea și în aceea că el a depășit nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. Mai mult, un Bodhisattva ireversibil nu este cineva care să pună preț pe câștig, pe onoare sau pe faimă, pe robe, pe bolul de cerșit, pe găzduire sau pe medicamentele pentru tratamentul bolilor. El nu este plin de invidie și de răutate. Iar atunci când sunt predate dharmele profunde, el nu își pierde curajul, ci inteligența sa devine stabilă, inteligența sa ajunge în profunzime. De la ceilalți, el ascultă Dharma plin de respect. Toate dharmele pe care le aude de la ceilalți, el le unește cu perfecțiunea înțelepciunii și de asemenea unește și toate artele și profesiile lumesti cu natura Dharmei, mulțumită perfecțiunii înțelepciunii. El nu vede nicio dharma care să nu fie conectată cu natura dharmelor, și toate dharmele le vede pur și simplu angajate în acest efort.

2. Faptele lui Māra

[*Divinul:*] Mai departe, Māra cel Malefic face să apară o viziune a celor opt mari iaduri, cu multe sute, multe mii, multe sute de mii de Bodhisattvași în ele și îi spune unui Bodhisattva ireversibil: „Acești Bodhisattvași, descriși de către Tathāgata ca ireversibili, au renăscut în marile iaduri. La fel și tu, din moment ce ai fost descris ca ireversibil, vei cădea în marile iaduri. Mărturisește că acel gând de iluminare a fost o greșeală! Abandonează-l! Ce este Buddhitatea pentru tine? În acest fel, vei evita renașterea în iaduri. Dacă vei acționa astfel, vei fi cineva care merge în paradis.” Dacă, nici măcar atunci, mintea unui Bodhisattva nu ezită și nu devine descurajată sau confuză, dacă el este absolut sigur, în cunoștințele sale, că un Bodhisattva ireversibil nu poate să renască în iaduri împotriva propriei voințe, atunci acesta este un alt semn al stării sale de ireversibilitate.

Mai departe, Māra cel Malefic poate veni deghizat ca Śramana și spune: „Renunță la tot ce ai auzit până în acest moment, abandonează tot ceea ce ai câștigat până acum! Și, dacă urmezi acest sfat, te vom aborda din nou și din nou, și îți vom spune: «Ceea ce ai auzit chiar mai înainte nu este cuvântul lui Buddha, ci este poezie, este creația poezilor. Însă ceea ce te învăț eu aici, aceasta este învățătura lui Buddha, acesta este cuvântul lui Buddha.»” Dacă, auzind asta, un Bodhisattva ezită și devine descurajat, atunci trebuie știut că el nu a fost prezis de către Tathāgata, că nu este fixat pe Trezirea deplină, că nu stă ferm în elementul ireversibilității. Dar dacă, deși a auzit aceste cuvinte ale lui Māra, el nu ezită, ci fuge înapoi la natura Dharmei, la Non-producere (sau Non-apariție), la Non-oprire și la Non-cauzat, atunci el nu este unul care își pune încrederea în alții. Un Arhat, un călugăr ale cărui revărsări sunt oprite, nu urmează pe altcineva în care să-și pună încrederea, ci și-a pus natura Dharmei direct în fața ochilor, și Māra nu poate ajunge la el. Tot așa, un Bodhisattva „fără-întoarcere” nu poate fi zdrobit de persoanele aparținând vehiculului Discipolilor și Pratyekabuddhașilor, el nu poate, prin însăși natura sa, să alunece înapoi la nivelul Discipolilor sau al Pratyekabuddhașilor, el este fixat pe atotcunoaștere și ajunge până la urmă la Trezirea perfectă. Este foarte sigur că un Bodhisattva, care stă ferm în starea „fără-întoarcere”, nu poate fi nicidecum condus pe căi greșite de către alții.

Mai departe, cineva va veni la un Bodhisattva ireversibil și îi va spune: „Acest parcurs în înțelepciunea perfectă este o călătorie în naștere-și-moarte, și nu călătoria cuiva care este în căutarea iluminării. Pune capăt suferinței chiar în această viață! Atunci, nu vei mai trece prin toate suferințele și dezamăgirile care sunt legate de planul nașterii-și-morții. Da, sigur, chiar în această viață, această personalitate a ta va fi terminată, de ce te gândești să îți mai iei încă una [de

dragul celorlalte ființe]?” Dacă, nici măcar atunci, Bodhisattva nici nu ezită și nici nu devine descurajat, însuși Māra îi va spune: „Doar aruncă o privire la acei Bodhisattva care, timp de nenumărate ere, au oferit Buddھاșilor cele necesare vieții, care au trăit vieți sfinte în prezența nenumăraților Buddha, care au onorat nenumărați Buddha, care i-au întrebat chiar despre acest Vehicul al Bodhisattvașilor, care i-au întrebat cum trebuie să stea un Bodhisattva, care au auzit răspunsul Tathāgatașilor și care au acționat potrivit lui! Deși au stat, au mers și au depus eforturi așa cum ar fi trebuit, totuși, nici până astăzi, ei nu au cunoscut încă Trezirea deplină! Ei stau ferm în învățăturile primite, ei se antrenează așa cum trebuie, însă nu au atins atotcunoașterea! Atunci, cum vei atinge tu, vreodată, iluminarea deplină?” Dacă, nici măcar în acel moment, el nu ezită și nu este descurajat, Māra cel Malefic va face să apară câțiva călugări în acel loc și va spune: „Acei călugări au devenit Arhați, ale căror revărsări au încetat. Ei, care s-au pornit la iluminare, au atins între timp nivelul de Arhat și au ajuns stabiliți în el. Cum vei ajunge tu vreodată la Trezirea deplină?”

Este sigur că un Bodhisattva nu mai poate fi întors de pe calea spre iluminarea supremă dacă, atunci când acestea sunt rostite și expuse, mintea sa nu șovăie, și nici nu este descurajată. Dacă mintea unui Bodhisattva care a auzit de la un străin aceste afirmații descurajatoare nu este exclusă din adevărata natură a Dharmei, dacă el nu se întoarce de la ea, dacă nu se răzgândește, dacă recunoaște aceste fapte ale lui Māra drept ceea ce sunt, atunci este chiar imposibil ca el, cel care înaintea corect în perfecțiuni, să nu atingă atotcunoașterea. Māra cel Malefic nu are acces nicicum la un Bodhisattva care nu numai că înaintea corect, ci se și antrenează corect, care nu are lipsuri în practicile descrise de Tathāgatași, care este complet adaptat activității mentale asociate cu perfecțiunile. Dacă un Bodhisattva recunoaște faptele lui Māra, dacă, atunci când aude afirmații descurajatoare de la străini, el nu se oprește, nu alunecă înapoi și nici nu se răzgândește, dacă el percepe acele fapte ale lui Māra drept ceea ce sunt, atunci acesta este un alt indicator al ireversibilității.

Mai departe, un Bodhisattva ireversibil nu [își] formează o percepție a formei, senzației, etc., și nici nu produce una. Pentru că un Bodhisattva ireversibil care, prin dharme vide de propriile semne, a intrat categoric în siguranța faptului că el va câștiga salvarea ca un Bodhisattva, nu concepe nici măcar acea dharma, și astfel nu o poate compune și nici nu o poate produce. Se spune așadar că „un Bodhisattva este ireversibil dacă acceptă cu răbdare cunoașterea non-producerii.” Acesta este un alt indicator al ireversibilității. Mai departe, Māra cel Malefic vine deghizat sub forma unui călugăr și încearcă să-l descurajeze și să-l împiedice pe Bodhisattva cu ajutorul cuvintelor: „Atotcunoașterea este la fel ca spațiul. Este o dharma care nu este, care e non-existentă. Cine o poate ști, cine o poate cunoaște complet? Nu există nimeni care să înainteze până la ea, nu este

nimeni care ar putea-o cunoaște în totalitate, nu este nimic ce trebuie [n.t. să fie] cunoscut complet, nu este nimeni care ar înțelege, nu este nimic ce trebuie înțeles. Mereu, aceste dharme sunt la fel ca spațiul, te străduiești fără folos; această doctrină că «trebuie să cunoaștem Trezirea deplină» este cunoscută ca fiind o faptă a lui Māra, ea nu este învățătura lui Buddha.” Un fiu sau fiică de familie nobilă trebuie atunci să cunoască, să realizeze și să știe că această încercare de examinare critică este doar o faptă a lui Māra. Și după ce a reflectat, el trebuie să-și facă mintea fermă, de neclintit, irezistibilă. Acesta este un alt indicator al ireversibilității.

3. Alți indicatori ai ireversibilității

[*Divinul:*] Mai departe, un Bodhisattva ireversibil este cineva care s-a întors cu spatele la nivelul Discipolilor și Pratyekabuddhașilor și care a pornit în direcția atotcunoașterii. Potrivit planului, el intră în prima, a doua, a treia și a patra stare de concentrare profundă [n.t. adică dhyāna] și sălășluiește în aceste patru meditații. El devine un maestru desăvârșit al concentrării, adică el intră în concentrare profundă, însă nașterea sa viitoare nu este determinată de influența acestor stări. El își bazează nașterea viitoare pe dharmele din sfera dorințelor senzuale. Acesta trebuie de asemenea cunoscut ca un semn al ireversibilității într-un Bodhisattva „fără-întoarcere”.

Mai departe, un Bodhisattva ireversibil nu pune preț pe nume, pe renume, pe titlu sau pe faimă. El nu devine atașat de niciun nume [în particular, care oricum este absent în vacuitate]. Mintea sa rămâne neînfricată și interesată numai de binele tuturor ființelor. Indiferent de direcția în care se îndreaptă, mintea sa nu rătăcește, ci rămâne întotdeauna atentă și conștientă. Atunci când trăiește viața unui laic, el nu manifestă o mare iubire pentru lucrurile plăcute și nu le dorește prea mult. El posedă toate lucrurile plăcute cu frică și cu dezgust. Aflat într-o sălbăticie plină de hoți, cineva și-ar mânca mâncarea în frică și cu gândul permanent de a scăpa de acolo, de a ieși din acea sălbăticie, și nu în liniște. Tot așa, un Bodhisattva ireversibil care trăiește viața unui cap de familie, posedă orice lucruri plăcute pe care le-ar avea pur și simplu, fără să le poarte grija, fără dorință, fără atașare. El nu este unul dintre cei cărora le pasă de formele dragi și plăcute. Cei care trăiesc viețile capilor de familie și care sunt implicați în cele cinci tipuri de plăceri ale simțurilor, nu își câștigă existența într-un mod incorect, ci în mod corect. Ei nici nu produc vătămări altora și nici nu întâmpină moartea într-o stare de păcat. Pentru că ei au îndemnat toate ființele să câștige fericirea supremă – ei, acei oameni vrednici, acei oameni măreți, supra-oameni, oameni excelenți, splendizi, tauri ai oamenilor, oameni sublimi, viteji, eroi, conducători ai oamenilor, nuferi ai oamenilor, lotuși ai oamenilor,

oameni de rasă, Nāga ai oamenilor, lei ai oamenilor, antrenori ai oamenilor! În acest fel trăiesc Bodhisattvașii viața capilor de familie, după măsura în care au fost impregnați cu puterea perfecțiunii înțelepciunii – și acesta este un alt indicator al ireversibilității lor.

Mai departe, Vajrapāṇi, marele Yakṣa, îl urmează mereu pe un Bodhisattva ireversibil. Inatacabil, Bodhisattva nu poate fi înfrânt nici de oameni și nici de spirite. Toate ființele îl găsesc greu de cucerit și mintea sa nu este deranjată [de atacurile lor]. Facultățile sale sunt toate complete, nu are lipsuri în niciuna. El posedă organele unui om viril și nu ale unui om impotent. El nu se ocupă în niciun fel de acele vrăji, boscorodeli, ierburi, formule magice, incantații medicale, etc., ce sunt activitatea femeilor. El își câștigă existența într-un mod corect, nu într-un mod greșit. Personalitatea sa nu este nici certăreață și nici înclinată spre dispută. Vederile sale sunt corecte, el nu se preamărește pe sine și nici nu-i privește de sus pe ceilalți. El este înzestrat cu aceste calități și cu altele asemănătoare. El nu prezice femeilor sau bărbaților că vor avea un fiu sau o fiică, el nu va urma asemenea căi greșite de a se face acceptat. Toate acestea sunt un alt indicator al ireversibilității.

În plus, Subhūti, voi expune caracteristicile, indicatorii și semnele unui Bodhisattva ireversibil. Înzestrat cu ele, Bodhisattva trebuie cunoscut drept cineva care nu se mai întoarce de pe drumul spre Trezirea deplină. Încă o dată, care sunt acestea? Următoarele: ei nu se abandonează preocupării cu agregatele (skandha), cu câmpurile-simțurilor, cu elementele și cu apariția dependentă. Ei nu sunt preocupați cu felul de discuții de care este interesată societatea, despre regi, hoți, oștiri și bătălii; despre sate, orașe, târguri, țări, capitale și regate; despre sine, despre miniștri și prim-miniștri; despre femei, bărbați și neutri; despre călătorii, parcuri, mănăstiri, palate, iazuri, lacuri, iazuri cu lotuși, păduri, grădini și munți; despre Yakṣa, Rakṣasa, Preta, Pisaca, demonii Kataputana și Kumbhanda; despre mâncare, băutură, haine, ornamente, parfumuri, ghirlande și alifii înmiresmate; despre drumuri, intersecții, străzi, piețe, lectici și oameni; despre cântece, dansuri, povești, actori, dansatori și cântăreți ambulanți; despre ocean, râuri și insule. Ei nu se dedică vorbirii care îngreunează Dharma, felului de discuție care îi încântă pe oamenii obișnuiți, ci vorbirii despre perfecțiunea înțelepciunii și devin oameni care nu sunt lipsiți de activitățile mentale asociate cu atotcunoașterea. Ei evită să vorbească despre lupte și certuri, despre dispute și conflicte. Ei sunt deschiși pentru ceea ce este corect și nu pentru ceea ce este greșit. Ei laudă fără a cauza disensiuni, și nu pentru a cauza certuri. Ei vor prietenie și nu opusul său. Ei predică Dharma și nu opusul său. Ei plănuiesc să obțină vederea Tathāgata-șilor care sălășluiesc în alte sisteme de lumi și astfel ei produc un gând care îi conduce la renașterea în prezența lor. Potrivit planului, ei

sunt renăscuți lângă aceștia și astfel nu sunt lipsiți de vederea Tathāgata-șilor, și nici de ocazii de a-i onora și a-i servi.

Mai departe, atunci când un Bodhisattva ireversibil și-a încheiat pentru totdeauna existența printre zei – fie că aparțin sferei dorințelor senzuale, sferei formei sau sferei fără formă – el este renăscut chiar în această regiune de mijloc, în Jambudvīpa. Pentru că, în țările mărginașe, sunt numai câteva ființe având o cunoaștere bună a artei, poeziei, mantrelor, a învățaturii secrete, a tratatelor standard, a semnelor prevestitoare și a sensului religiei, însă în regiunea centrală ei sunt renăscuți în număr mare. Iar aceia care sunt renăscuți în regiunile mărginașe sunt născuți totuși în orașe mari. Acesta este un alt semn al ireversibilității.

Mai departe, unui Bodhisattva „fără-întoarcere” nu i se întâmplă să se întrebe dacă este sau nu ireversibil. Nu apare în el nicio îndoială despre asta, nu are nicio nesiguranță despre stadiul pe care l-a dobândit, și nu se scufundă sub el. La fel cum Cel-Care-A-Intrat-În-Curent nu are nicio ezitare sau îndoială despre fructul Celui-Care-A-Intrat-În-Curent, dacă acela este stadiul care îi aparține de drept, la fel, nici un Bodhisattva ireversibil, dacă acel stadiu îi aparține de drept, nu are nicio ezitare sau îndoială dacă este sau nu în stadiul unui Bodhisattva [n.t. „fără-întoarcere”], el nu are nicio îndoială despre stadiul care este dreptul său, și nici nu se scufundă mai jos decât acesta. El vede repede dincolo de orice faptă posibilă a lui Māra, și nu ajunge sub influența lui. Un om care a comis unul dintre păcatele mortale (capitale) nu va scăpa niciodată de gândul acelei acțiuni, el nu poate să îl îndepărteze, ci gândul îl va urma până în momentul morții. La fel, mintea ireversibilă a unui Bodhisattva „fără-întoarcere” a învățat să stea ferm în stadiul ireversibilității, care este al lui de drept, și nici măcar întreaga lume, cu zeii, oamenii și demonii săi (Asura) nu-l poate abate sau devia de la el. El recunoaște, drept ceea ce sunt, orice fapte ale lui Māra care pot să apară, și nu ajunge sub influența lor. El este lipsit de ezitări și de îndoieli despre stadiul care este al său de drept și chiar și după ce a trecut prin această viață prezentă, nu vor apărea în el gândurile care sunt caracteristice Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. Atunci când el va fi trecut prin această viață prezentă, va gândi: „Nu este cazul ca eu să nu dobândesc iluminarea deplină. Sunt sigur că voi dobândi iluminarea deplină, eu, care am stat ferm în stadiul care este al meu de drept.” El nu mai poate fi condus pe căi greșite de către alții și nu poate fi zdrobit în stadiul care este al său de drept. Pentru că a stat ferm în el, mintea sa devine de neînvins, cunoașterea sa devine de neîntrecut.

Să presupunem că Māra cel Malefic ar veni la el deghizat ca însuși Buddha și i-ar spune: „Realizează stadiul de Arhat chiar în această viață! Nu ești predestinat Trezirii depline. Nu ai caracteristicile, indicatorii și semnele cu care trebuie să fie înzestrat un Bodhisattva, pentru a câștiga iluminarea deplină. De ce trebuie

atunci să mergi pe această Cale?” Dacă Bodhisattva se răzgândește în acel moment, trebuie să știm că el nu a fost prezis pentru Trezirea supremă de către Tathāgatași din trecut. Dacă, pe de altă parte, el se gândește: „cu siguranță, acesta este Māra cel Malefic, care a venit după ce s-a deghizat prin magie în aparența lui Buddha, sunt asediat de Māra, aceasta este una dintre creațiile magice ale lui Māra, nu este Tathāgata. Tathāgata a vorbit pentru ca noi să nu realizăm starea de Arhat, și nu altfel”, dacă el vede și înțelege că „acesta este cu siguranță Māra cel Malefic, care a creat o dublură magică a înfățișării lui Buddha și care vrea să mă îndepărteze de iluminarea supremă” și dacă Māra, după aceea, se întoarce de unde a venit, atunci acest Bodhisattva a fost cu siguranță prezis în trecut de către Tathāgatași, pentru Trezirea deplină și a stat ferm în stadiul de Bodhisattva ireversibil. Acolo unde aceste caracteristici, indicatori și semne sunt găsite într-un Bodhisattva, acolo putem fi siguri, dincolo de orice umbră de îndoială, că, din moment ce are aceste calități, el a fost prezis de către Tathāgatași din trecut și a stat ferm în stadiul de Bodhisattva ireversibil. Pentru că el are caracteristicile, indicatorii și semnele unui Bodhisattva „fără-întoarcere”. Acesta este un alt indicator al ireversibilității.

Mai departe, un Bodhisattva ireversibil încearcă să obțină Dharma cea bună chiar dacă l-ar costa viața și toate bunurile sale. El face un efort suprem pentru a obține buna Dharma, prin afecțiunea și respectul pentru Buddhași, Divinii trecuți, viitori și prezenți. Având convingerea „corpurile-Dharma sunt Buddhași, Treziții”, el câștigă Dharma cea bună prin afecțiunea și respectul său pentru Dharma. El câștigă Dharma cea bună, nu numai a Buddhașilor din trecut, ci și a celor din prezent și din viitor. El devine convins că și el a intrat în rândul celor care sunt socotiți ca viitori Buddha, viitori Cuceritori și că și el a fost prezis pentru acea iluminare supremă, că și el va câștiga chiar această Dharma bună. El păstrează în minte aceste argumente și atunci când, în eforturile sale pentru a câștiga Dharma bună, el renunță chiar și la viața și la bunurile sale, atunci când nu-și pierde curajul și nu devine leneș. Acesta este un alt indicator al ireversibilității. Mai mult, atunci când Tathāgata expune Dharma, un Bodhisattva ireversibil nu ezită și nu are îndoieli.

Subhūti: Nu ezită și nu are îndoieli nici atunci când un Discipol demonstrează Dharma?

Divinul: Nu. Pentru că un Bodhisattva care a dobândit acceptarea răbdătoare a faptului că dharmele nu sunt niciodată produse, nu ezită și nu are îndoieli atunci când aude despre natura lipsită de obstacole, adevărată, a tuturor dharmelor. Înzestrat cu aceste virtuți, un Bodhisattva devine ireversibil. Și acestea trebuie să fie cunoscute drept caracteristici, indicatori și semne ale unui Bodhisattva care nu mai poate fi întors de pe calea către Trezirea deplină.

Capitolul XVIII – Vacuitatea

1. Stadii profunde

Subhūti: O, Divinule, este minunat cu ce calități mărețe, nelimitate, nemăsurabile, este înzestrat un Bodhisattva!

Divinul: Așa este, Subhūti. Pentru că un Bodhisattva ireversibil a dobândit o cunoaștere care este fără sfârșit și fără limite, pe care nu o pot revendica Discipolii și Pratyekabuddhașii.

Subhūti: Divinul ar putea continua să expună caracteristicile, indicatorii și semnele unui Bodhisattva ireversibil, timp de nenumărate ere. De aici încolo, el ar putea să indice stadiile foarte profunde ale unui Bodhisattva, care sunt legate de înțelepciunea perfectă.

Divinul: Bine spus, Subhūti. În mod evident, aduci vorba despre stadiile foarte profunde, pentru că vrei să fii instruit. „Profund”, Subhūti, este un sinonim pentru Vacuitate (Lipsa Esenței), pentru Lipsa Semnelor, Lipsa Dorințelor, pentru Necauzat, Neprodus, sinonim al Non-nașterii, Non-existenței, Detașării, Încetării, Nirvanei și Plecării.

Subhūti: Este sinonim numai al acestora sau al tuturor dharmelor?

Divinul: Este un sinonim al tuturor dharmelor. Pentru că forma, senzația, percepția, voința și conștiința sunt profunde. Cât de profunde sunt forma, etc.? Atât de profunde ca Aseitatea, atât de profunde sunt forma, etc. Pe cât de profundă este Aseitatea formei, etc., pe atât de profunde sunt forma, etc. Acolo unde nu este formă, etc., aceea este profunzimea formei, etc.

Subhūti: Este minunat, O, Divinule, cum un procedeu subtil (sau o metodă subtilă) a deschis (sau a împiedicat) forma, etc., și a indicat Nirvana în același timp.

2. Cum să urmezi înțelepciunea perfectă

Divinul: Atunci când un Bodhisattva reflectează, cugetă și meditează asupra acestor stadii foarte profunde care sunt legate de înțelepciunea perfectă și se străduiește să stea, să se antreneze și să facă progrese așa cum este proclamat, descris și explicat în perfecțiunea înțelepciunii, atunci, dacă face astfel chiar și pentru o singură zi, cât de măreață este fapta pe care o face pe parcursul acelei singure zile! Dacă un bărbat, mișcat de gânduri lacome, a avut o întâlnire romantică cu o femeie frumoasă, atractivă, și dacă acum acea femeie ar fi reținută de altcineva și nu și-ar putea părăsi casa, ce crezi, Subhūti, de ce ar fi legate preocupările acelu bărbat?

Subhūti: De femeie, desigur. El se gândește la venirea ei, la lucrurile pe care le vor face împreună și la bucuria, distracția și încântarea pe care o va avea cu ea.

Divinul: Va avea multe asemenea idei pe parcursul unei zile?

Subhūti: Multe, într-adevăr, O, Divinule.

Divinul: Atâtea asemenea idei câte are el pe parcursul unei zile, pentru tot atâtea ere, un Bodhisattva respinge cu dezgust nașterea-și-moartea, își întoarce spatele la ea și caută să-i pună capăt.

3. Merit

[*Divinul:*] Atunci când el stă, se antrenează, face progrese, meditează și se străduiește așa cum este proclamat, descris și explicat în această perfecțiune a înțelepciunii, el scapă și de acele greșeli care l-ar face să se întoarcă de la iluminarea deplină. Dacă acum un Bodhisattva se dedică devoțiunii pentru înțelepciunea perfectă și, timp de numai o singură zi, el realizează acțiuni în timp ce sălășluiește complet în activități mentale legate de înțelepciunea perfectă, iar dacă alt Bodhisattva are lipsuri în înțelepciunea perfectă, însă oferă daruri timp de nenumărate ere, atunci este superior acel Bodhisattva care, chiar și pentru o singură zi, face eforturi pentru înțelepciunea perfectă. Un Bodhisattva care face eforturi pentru înțelepciunea perfectă, chiar și pentru o singură zi, generează un merit mai mare decât un alt Bodhisattva care, timp de nenumărate ere, dă și oferă daruri tuturor felurilor de persoane sfinte – de la Cei-Care-Au-Intrat-În-Curent și până la Tathāgatași – însă are lipsuri în înțelepciunea perfectă. Dacă acel alt Bodhisattva nu numai că ar oferi daruri, așa cum s-a spus [n.t. chiar mai înainte], ci ar acorda și o atenție deosebită respectării preceptelor morale, însă ar avea lipsuri în înțelepciunea perfectă, atunci acest Bodhisattva, cel care sălășluiește în înțelepciunea perfectă, ar genera meritul mai mare dacă, după ce a ieșit din activitatea sa mentală asupra înțelepciunii perfecte, ar expune Dharma. Și acestea ar rămâne adevărate chiar dacă celălalt Bodhisattva ar fi în plus înzestrat cu răbdare. Și chiar dacă în plus el ar manifesta vigoarea, ar face eforturi pentru meditații și aripile Trezirii, dar totuși ar avea lipsuri în înțelepciunea perfectă; un Bodhisattva care, după ce a oferit darul Dharmei, așa cum s-a spus mai înainte, l-ar transforma în iluminare completă, ar genera un merit și mai mare decât celălalt. Încă și mai mare ar fi meritul unui Bodhisattva care, nu numai că ar oferi darul Dharmei, nu numai că l-ar transforma în Trezire completă, ci ar folosi modul de transformare care a fost predat în perfecțiunea înțelepciunii. Însă dacă un Bodhisattva, după ce a făcut toate acestea, nu ar mai face eforturi în izolare meditativă, atunci meritul său ar fi mai mic decât al celui care face eforturi pentru înțelepciunea perfectă, în retragere

meditativă și care, prins de perfecțiunea înțelepciunii, face ca acea izolare meditativă să nu fie lipsită de înțelepciune perfectă. Cel din urmă generează meritul mai mare.

4. Nemăsurabil, vacuitate și vorbărie

Subhūti: Cum poate să spună cineva că el generează meritul mai mare, din moment ce Divinul a descris toate acumulările ca fiind rezultatul discriminării greșite?

Divinul: Și în acest caz, acumularea de merit din partea unui Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, trebuie descrisă ca fiind chiar vidă, goală, lipsită de valoare, nesemnificativă și nesubstanțială. În măsura în care un Bodhisattva continuă să contemple toate dharmele în acest fel, în acea măsură el devine cineva care nu este lipsit de înțelepciune perfectă. Și în măsura în care el nu este lipsit de înțelepciune perfectă, în acea măsură el generează o acumulare (sau colecție) nemăsurabilă și incalculabilă de merit.

Subhūti: Există vreo distincție sau diferență între nemăsurabil și incalculabil?

Divinul: Este „nemăsurabil” pentru că, în el, toate măsurătorile trebuie să înceteze. Este „incalculabil”, pentru că epuizează toate eforturile de a-l calcula.

Subhūti: Ar fi vreun motiv să presupunem că agregatele (skandha) sunt nemăsurabile?

Divinul: Da, ar fi.

Subhūti: Care este sinonimul acestui termen, „nemăsurabil”?

Divinul: Vacuitatea (sau Lipsa Esenței), Lipsa Semnelor și Lipsa Dorințelor.

Subhūti: Este sinonim numai la acestea, nu și la celelalte dharme?

Divinul: Nu am descris eu toate dharmele ca „vide”?

Subhūti: Tathāgata a descris toate dharmele ca pur și simplu vide.

Divinul: Și, fiind vide, ele sunt de asemenea inepeuizabile. Și ceea ce este vacuitate, este de asemenea și nemăsurabil. Așadar, potrivit realității finale celei mai profunde, nu poate fi percepută nicio distincție sau diferență între aceste dharme. Ele au fost descrise de către Tathāgata ca pură vorbărie. Doar vorbim atunci când spunem despre „nemăsurabil”, sau „incalculabil”, sau „inepeuizabil”, sau „vacuitate”, sau „fără semne”, sau „fără dorințe”, sau „Necauzatul”, sau „Non-producere”, „non-naștere”, „non-existență”, „detașare”, „încetare” sau „Nirvana”. Această expunere a fost descrisă de către Tathāgata ca împlinirea demonstrațiilor sale.

Subhūti: Este minunat să vezi măsura în care Tathāgata a demonstrat natura adevărată a tuturor acestor dharme, și totuși nimeni nu se poate exprima în mod corect despre natura adevărată a tuturor acestor dharme [în sensul de a evidenția caracteristici distinctive ale unor entități reale și separate]. După cum

înțeleg sensul învățării lui Tathāgata, nici măcar despre toate dharmele [n.t. la un loc, sau despre oricare în parte] nu se poate vorbi, în niciun sens?

Divinul: Așa este, nu se poate exprima în mod corect, în cuvinte, vacuitatea tuturor dharmelor.

5. Fără creștere sau descreștere

Subhūti: Poate ceva să aibă creștere sau descreștere, dacă este dincolo de toate cuvintele care fac distincții?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Dar dacă nu există creștere sau descreștere a unei entități (dharma) care este dincolo de toate cuvintele care fac deosebiri, atunci nu poate exista creștere sau descreștere a celor șase perfecțiuni. Și cum ar putea atunci un Bodhisattva să câștige iluminarea supremă prin forța acestor șase perfecțiuni, dacă ele nu cresc, și cum ar putea el să ajungă aproape de Trezirea deplină dacă, fără a împlini [n.t., realiza sau desăvârși] cele șase perfecțiuni, el nu poate să se apropie de iluminarea supremă?

Divinul: Așa este, Subhūti. Categoriec, nu există creștere sau descreștere a unei entități-perfecțiune. Un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, care dezvoltă înțelepciunea perfectă și care este priceput în mijloace, evident nu gândește că „această perfecțiune a generozității crește, această perfecțiune a generozității scade”. Ci el știe că „această perfecțiune a dăruirii este numai un simplu cuvânt.” Atunci când oferă un dar, el transformă în iluminare completă activitățile mentale, producerea gândului și rădăcinile virtuții, care sunt implicate în actul dăruirii. Însă el le transformă în așa fel încât respectă realitatea efectivă a Trezirii depline. Și procedează în același fel și atunci când își ia asupra sa obligațiile morale, când se perfecționează în răbdare, când manifestă vigoarea, când intră în meditații, când înaintează în înțelepciunea perfectă, când dezvoltă înțelepciunea perfectă.

Subhūti: Ce este atunci această iluminare supremă?

Divinul: Este Aseitatea. Dar Aseitatea nici nu crește și nici nu scade. Un Bodhisattva care sălășluiește deseori și în mod repetat în activități mentale legate de acea Aseitate, ajunge aproape de Trezirea supremă și nu mai pierde vreodată acele activități mentale. Este sigur că nu poate exista nici creștere și nici descreștere a unei entități care este dincolo de toate cuvintele și, prin urmare, nici perfecțiunile și nici toate dharmele nu pot crește și nu pot să scadă. Atunci când sălășluiește în activități mentale de acest fel, un Bodhisattva devine cineva care este aproape de Trezirea perfectă.

Capitolul XIX – Zeița fluviului Gange

1. Producerea condiționată (sau apariția dependentă)

Subhūti: Dacă un Bodhisattva câștigă iluminarea supremă, reușește [n.t. aceasta] datorită producerii primului gând al iluminării, sau datorită ultimului gând al iluminării? Acele două acte de gândire nu se pot combina nicăieri [și de aceea ele nu pot coopera pentru a produce un rezultat]. Cum poate să aibă loc o acumulare de rădăcini pozitive ale unui Bodhisattva?

Divinul: Ce crezi, Subhūti, fitilul unei lămpi cu ulei care arde, este ars de prima apariție a flăcării, sau de ultima apariție a flăcării?

Subhūti: Nu, O, Divinule! Nu este ars nici de prima apariție a flăcării, nici independent de ea, și de asemenea nu este ars nici de apariția ultimei flăcări, și nici independent de ea.

Divinul: Totuși, a fost acest fitil categoric ars?

Subhūti: Da, Divinule.

Divinul: În același fel, un Bodhisattva nu atinge Trezirea deplină nici prin primul și nici prin ultimul gând al iluminării, și nici independent de ele. El nu o câștigă prin aceste produceri ale gândului, și nici altfel decât prin ele. Și totuși, el câștigă Trezirea deplină.

2. Nicio dezvoltare

Subhūti: Profundă este această producere condiționată!

Divinul: Subhūti, acel [prim] gând care s-a oprit [după apariția sa momentană] va fi produs din nou [în momentul celui de-al doilea gând]?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Acel gând care a fost produs [în trecut], este el, prin însăși natura lui, sortit inevitabil, condamnat să se oprească?

Subhūti: Da, Divinule, este.

Divinul: Dacă ceva este, prin însăși natura sa, condamnat să se oprească, va fi acel ceva distrus?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Acel gând, care nu a fost [încă] produs, este el, prin propria sa natură, condamnat să se oprească?

Subhūti: Nu, Divinule [pentru că, ceva care nu a fost produs nu poate fi oprit].

Divinul: Însă atunci când ajunge în punctul în care, prin propria sa natură, este condamnat să se oprească, va fi atunci distrus?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Dacă natura esențială a aceluși gând nu include (sau nu implică) nici producere și nici încetare, va fi atunci acesta oprit?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Dacă o dharma, prin natura ei esențială, originară, este deja oprită în propria ei existență, va fi acea dharma oprită?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Va fi oprită natura adevărată a dharmelor?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Va sta ferm Bodhisattva, în același fel în care Aseitatea stă ferm?

Subhūti: Da, va sta.

Divinul: Nu va fi acea Aseitate în pericol de a fi schimbată din imobilitatea ei de neînvins?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Profundă este Aseitatea.

Subhūti: Este profundă, Divinule.

Divinul: Este gândul în Aseitate?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Este gândul Aseitate [sau identic cu Aseitatea]?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Este gândul altceva decât Aseitatea?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Poți să vezi o Aseitate?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Cel care înaintea în Aseitate, înaintea în profunzime?

Subhūti: Nu merge absolut nicăieri. Pentru că, prin puterea obișnuinței, nicio idee cu privire la activitățile sale nu are loc în el, și nici nu îi vine.

Divinul: Unde înaintea un Bodhisattva, atunci când înaintea în înțelepciunea perfectă?

Subhūti: În realitatea ultimă.

Divinul: Atunci când se îndreaptă către realitatea ultimă, merge el într-un semn?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Atunci, este pentru el semnul ceva ce nu a anulat prin dezvoltarea prin meditație?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Atunci, pentru un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă, devine semnul ceva ce a anulat prin dezvoltarea prin meditație?

Subhūti: Acel Bodhisattva nu face niciun efort, în timp ce înaintea pe drumul unui Bodhisattva, pentru a atinge în nașterea [n.t. sau viața] prezentă acea stare în care toate semnele să fie abandonate. Dacă ar fi să atingă acea stare

înainte ca toate dharmele caracteristice unui Buddha să fie complete în el, atunci ar deveni automat un Discipol. Priceperea în mijloace a unui Bodhisattva constă tocmai în aceasta, că el cunoaște acel semn, atât expresia cât și cauza lui, și totuși se abandonează complet Lipsei Semnelor.

Śāriputra: Înțelepciunea perfectă a unui Bodhisattva crește și atunci când, în visele sale, el dezvoltă cele trei uși ale Eliberării, adică Vacuitatea (Lipsa Esenței), Lipsa Semnelor și Lipsa Dorințelor?

Subhūti: Dacă sporește prin dezvoltare ziua, atunci sporește și în cineva care visează [despre ea]. Pentru că Divinul a spus că somnul și trezia sunt nedeosebite, nediferențiate. Dacă un Bodhisattva care a primit înțelepciunea perfectă înaintează zi de zi în ea, atunci, datorită practicii repetate a perfecțiunii înțelepciunii, el o va dezvolta din abundență și în visele sale.

Śāriputra: Dacă cineva face o faptă în vis, pozitivă sau negativă, binefăcătoare sau răufăcătoare, va fi adăugată grămezii sau colecției sale de karma?

Subhūti: Așa cum Divinul a predat că, în esență, toate dharmele sunt ca un vis, așa și [adică din punctul de vedere al realității finale] acea faptă nu va fi adăugată grămezii sau colecției sale de karma. Însă, pe de altă parte [din punctul de vedere al realității aparente], acea faptă va fi adăugată grămezii sau colecției sale de karma dacă, după ce persoana s-a trezit, ea revede visul și își formează conștient ideea că vrea să ucidă pe cineva. Cum face asta? În vis, persoana ar fi putut să ia viața cuiva și, după ce s-a trezit, ea revede visul astfel: „Este bine că a fost ucis(ă)! Este corect că a fost ucis(ă)! Este drept să fie ucis(ă)! Eu sunt cel care a ucis(-o)!” Aceste gânduri sunt echivalente cu ideea conștientă că persoana vrea să ucidă pe cineva.

3. Niciun suport obiectiv și nicio existență proprie

Śāriputra: Dacă, drept rezultat al unei asemenea reflecții conștiente, fapta acelei persoane este adăugată colecției sale de karma, atunci fapta lui Buddha, Cel Realizat, atunci când el, reflectând, își formează conștient ideea că vrea să intre în extincție, va fi de asemenea adăugată colecției de karma a lui Buddha?

Subhūti: Nu, într-adevăr nu, Śāriputra. Pentru că Tathāgata este cineva care a abandonat și a dat uitării toate reflecțiile și toate deosebirile. Spațiul, de unul singur, fără ajutorul unui suport obiectiv, nu poate să formeze o faptă sau un gând. O faptă poate să apară numai cu un suport obiectiv, nu în lipsa unuia. Un gând poate să apară numai cu un suport obiectiv, nu în lipsa unuia. Actele intelectuale trebuie să se refere la dharmele care sunt văzute, auzite, simțite sau cunoscute. Actele intelectuale atrag asupra lor murdăria în ceea ce privește unele obiecte [n.t. ale acelor acte intelectuale], iar în ceea ce privește altele, [n.t.

își atrag] purificarea. Așadar, actele de voință și faptele pot apărea numai cu suport obiectiv, nu și fără.

Śāriputra: Din moment ce Divinul a descris toate suporturile obiective ca izolate [adică fără o relație inerentă cu un subiect], cum poate un act de voință să apară numai cu un suport obiectiv, nu și fără?

Subhūti: Un act al voinței apare numai cu un suport obiectiv, nu și fără, în sensul în care cineva tratează un suport obiectiv, de fapt inexistent, ca pe un semn, ca pe un suport obiectiv [n.t. real]. De fapt, și actul de voință este de asemenea izolat, și la fel și semnul. Și astfel sunt și formațiunile karmice care sunt condiționate de ignoranță, și tot așa sunt și toate legăturile apariției dependente, până la descompunerea și moartea condiționate de naștere. Exact în acest fel sunt suporturile obiective izolate. Actul de voință este izolat de semnul [care pare să-l cauzeze] și apare numai în raport cu expresiile convenționale din acel moment din lume.

Śāriputra: Dacă, în visele sale, un Bodhisattva oferă un dar și îl dedică iluminării supreme, poate fi numit acel dar ca [fiind] efectiv dedicat?

Subhūti: Suntem față în față cu Bodhisattva Maitreya, măreața ființă. Tathāgata i-a prezis Trezirea supremă. El este un martor direct al acestui aspect, el îl va lămuri.

Śāriputra: Maitreya, Venerabilul Subhūti a spus „Acolo este Bodhisattva Maitreya, măreața ființă! El va lămuri acest aspect.” Lămurește acest aspect, Venerabile Ajita!

Maitreya: În ceea ce privește spusesele Venerabilului Subhūti, la ce se referă aceste cuvinte „Maitreya” și „el va lămuri acest aspect”? Va răspunde cumva forma mea? Sau senzațiile, percepțiile, impulsurile sau conștiința mea? Va răspunde aspectul meu exterior sau înfățișarea mea? Sau va răspunde vacuitatea formei sau vacuitatea senzației, percepției, impulsurilor sau a conștiinței? Evident, vacuitatea formei, senzației, etc. nu are capacitatea să răspundă. Și nici nu văd vreo dharma care ar putea răspunde, sau care ar trebui să răspundă, sau prin care cineva ar putea să răspundă, sau vreo dharma care să fi fost prezisă pentru iluminarea supremă.

Śāriputra: Atunci, Maitreya, ai fost într-adevăr martor la acele dharme în felul în care predai?

Maitreya: Nu am fost. Nici măcar eu nu cunosc acele dharme, nu le percep și nu le văd în felul exprimat de cuvintele mele și în felul în care gândurile mele reflectează asupra lor. Și, cu siguranță, corpul nu le poate atinge, vorbirea nu le poate exprima, mintea nu le poate avea în vedere. Aceasta este existența proprie a tuturor dharmelor, pentru că ele sunt lipsite de existență proprie.

Śāriputra gândi: Profund înțelept, într-adevăr, este acest Bodhisattva Maitreya, măreața ființă. Cum expune perfecțiunea înțelepciunii în care a mers pentru atât de mult timp!

Divinul: De ce ți-a apărut acel gând? Poți tu, *Śāriputra*, să vezi acea dharma cu care, înzestrat fiind, ai ajuns un Arhat?

Śāriputra: Nu, Divinule.

Divinul: În același fel, nu i se pare unui Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă că „această dharma a fost predestinată iluminării depline, acea dharma va fi predestinată, acea dharma este predestinată chiar în acest moment, acea dharma va cunoaște Trezirea deplină.” Atunci când înaintează în acest fel, el înaintează în înțelepciunea perfectă.

4. Cinci locuri care inspiră frică

[*Divinul:*] În timp ce înaintează astfel, lui nu îi este frică. El este impregnat cu puterea pe care a câștigat-o [în mersul său în Lipsa Unei Baze], și asta îi permite să se străduiască în eforturile sale și să gândească: „Nu este cazul ca eu să nu ajung să fiu complet iluminat.” Dacă el înaintează astfel, atunci înaintează în înțelepciunea perfectă. Mai mult, unui Bodhisattva nu îi este frică atunci când ajunge într-o sălbăticie plină cu animale sălbatice. Pentru că este datoriu lui să renunțe la tot, de dragul tuturor ființelor. Așadar, el ar trebui să reacționeze cu gândul: „Dacă aceste fiare sălbatice mă vor devora, atunci chiar acesta va fi darul meu pentru ele. Perfecțiunea generozității va deveni și mai desăvârșită în mine, și voi ajunge și mai aproape de iluminarea deplină. Și după ce voi câștiga Trezirea deplină, voi face în așa fel încât în tărâmul meu Buddha să nu existe niciun animal, nu va exista nici măcar o idee de așa ceva, ci toate ființele din el vor trăi cu hrană paradisiacă.”

Mai mult, un Bodhisattva nu ar trebui să se teamă dacă s-ar găsi într-o sălbăticie plină cu tâlhari. Pentru că Bodhisattvașii găsesc plăcere în practica virtuoză a renunțării la toate bunurile. Un Bodhisattva trebuie să se descotorosească până și de corpul său, și trebuie să renunțe la tot ceea ce este necesar vieții. El ar trebui să reacționeze la primejdie cu gândul: „Dacă acele ființe îmi iau tot ceea ce este necesar vieții, atunci acela să fie darul meu pentru ele. Chiar dacă cineva mi-ar lua viața, nu ar trebui să simt, din această cauză, reavoință, mânie sau furie. Nici măcar împotriva lor, eu nu voi face nicio acțiune jignitoare, fie prin corp, prin voce sau prin minte.” Aceasta va fi o ocazie să înalț și mai sus perfecțiunile dăruirii, moralității și răbdării, și mă voi apropia și mai mult de iluminarea deplină. După ce voi atinge Trezirea deplină, voi acționa și mă voi comporta în așa fel încât, în tărâmul meu de Buddha, sălbăticile pline de tâlhari nu vor exista în niciun fel, chiar vor fi de neconceput. Și eforturile mele

pentru a genera puritatea perfectă în acel tărâm-Buddha vor fi atât de mari încât nici acestea și nici alte defecte nu vor exista, și nici măcar nu vor fi posibil de conceput”.

Mai departe, într-un deșert fără apă, un Bodhisattva nu ar trebui să se teamă. Deoarece caracterul său este astfel încât el nu este alarmat sau îngrozit. El ar trebui să decidă ca propriul său antrenament să ducă la îndepărtarea completă a setei la toate ființele. El nu ar trebui să tremure atunci când se gândește că, dacă moare de sete, el va renaște ca Preta. Dimpotrivă, ar trebui să trimită un gând de măreață compasiune către toate ființele și să gândească: „Vai, cu siguranță, acele ființe trebuie să aibă un merit mic, dacă în lumea lor sunt posibile asemenea deșerturi. După ce voi câștiga iluminarea, voi avea grijă ca în tărâmul meu [de] Buddha să nu existe asemenea deșerturi și nici măcar să nu fie posibil de conceput. Și le voi oferi tuturor ființelor atât de mult merit, încât ele vor avea cea mai bună apă. Astfel voi manifesta vigoarea fermă, pentru toate ființele, pentru ca, și cu această ocazie, perfecțiunea vigoriei să devină și mai desăvârșită în mine.”

Mai departe, într-o pustietate fără hrană, un Bodhisattva nu ar trebui să se teamă. El ar trebui să se înarmeze cu gândul: „Voi manifesta vigoare fermă, îmi voi purifica propriul tărâm-Buddha în așa fel încât, după ce voi câștiga Trezirea, în acel tărâm-Buddha să nu existe pustietăți fără hrană și să fie până și imposibil de conceput. Ființele din acel tărâm vor fi complet fericite, pline de fericire, având întreaga fericire. Și voi acționa astfel încât toate intențiile și planurile acelor ființe să fie realizate. La fel cum, pentru zeii din paradisul Treizeci și Trei, o idee în mințile lor este suficientă pentru a produce orice și-ar dori, la fel și eu voi manifesta vigoarea fermă pentru ca acele ființe să poată realiza și produce orice, prin simpla gândire la acel lucru. Pentru ca intențiile lor justificate să fie împlinite, pentru ca toate ființele, de peste tot și de oriunde, să nu fie lipsite de cele necesare vieții, mă voi zbate atât de mult pentru puritatea perfectă în propriul meu gând, de dragul tuturor ființelor, încât, cu acea ocazie, perfecțiunea concentrării să devină și mai desăvârșită în mine.”

Mai departe, într-un ținut infestat cu epidemii, un Bodhisattva nu va fi înfricoșat. El ar trebui să contemple și să reflecteze că „aici nu există nicio dharma pe care boala să o poată oprima, și nici ceea ce este numită «boală» nu este o dharma.” În acest fel ar trebui să contemple el vacuitatea și nu ar trebui să se teamă. Însă nu ar trebui să gândească „va trece foarte mult, prea mult timp până când voi câștiga iluminarea deplină”, și nu ar trebui să tremure în fața unui asemenea gând. Pentru că acel moment-gând [care în realitate nu a fost produs] este limita extremă a ceva ce nu are început; cu alte cuvinte, este absența unei limite. Un Bodhisattva trebuie așadar să evite ca mintea lui să se concentreze asupra greutăților, și trebuie să gândească „măreață și lungă este această limită

care nu are început, pentru că este legată de un singur moment-gând, cu alte cuvinte, este absența unei limite.” Aceasta îl va împiedica pe Bodhisattva să tremure la gândul că va trece mult până când va câștiga iluminarea deplină.

Mai mult, Subhūti, dacă acestea și alte frici și spaime văzute, auzite, simțite sau cunoscute nu îl fac pe un Bodhisattva să tremure, atunci trebuie știut că „acest fiu sau fiică de familie nobilă este capabil să cunoască Trezirea supremă.” Un Bodhisattva trebuie așadar să își pună marea armură cu gândul: „Astfel voi acționa, astfel voi manifesta vigoarea fermă, încât, după ce voi câștiga iluminarea deplină, toate ființele din tărâmul meu Buddha să nu sufere de boală și nici măcar să nu știe ce este aceea. Voi acționa în așa fel încât voi preda ceea ce au predat Tathāgatași și voi face ceea ce am predicat. Și, de dragul ființelor, voi stăpâni atât de bine perfecțiunea înțelepciunii încât, și cu acea ocazie, perfecțiunea înțelepciunii va ajunge la împlinire în mine.”

5. Prezicerea zeiței fluviului Gange

După aceea, o anumită *femeie* a venit la acea adunare și s-a așezat. Ea s-a ridicat de la locul său, și-a pus roba peste un umăr, l-a salutat pe Divin cu mâinile împreunate, și a spus: „Eu, O, Divinule, atunci când voi fi pusă în acele situații, nu voi fi temătoare și voi demonstra fără frică tuturor ființelor Dharma.”

Atunci *Divinul* a zâmbit cu un zâmbet de aur. Strălucirea sa a ajuns în nesfârșite și nelimitate sisteme de lumi, s-a ridicat până la lumea lui Brahmā, s-a întors de acolo, s-a învârtit de trei ori în jurul Divinului și a dispărut din nou în capul său. Atunci când a văzut acest zâmbet, acea femeie a făcut să apară flori de aur, pe care le-a împrăștiat peste Divin. Fără a fi agățate nicăieri, ele au rămas suspendate în aer.

Ānanda: Care este motivul, O, Divinule, pentru zâmbetul acesta? Fără un motiv, Tathāgata nu manifestă un zâmbet.

Divinul: Ānanda, într-o perioadă viitoare, Zeița Gangelui va deveni un Tathāgata, „Floare de Aur” după nume, un Arhat, perfect Trezit, foarte priceput în cunoaștere și comportament, Bine-Plecat (Buddha), un cunoscător al lumii, nedepășit, un împlânzitor al oamenilor de împlânzit, un învățător al zeilor și oamenilor, un Buddha, un Desăvârșit. El va apărea în lume în „Era Ca O Stea” și va cunoaște Trezirea deplină. Când va deceda aici, ea va înceta să mai fie femeie, va deveni bărbat. El va renaște în Abhirati, tărâmul-Buddha al lui Tathāgata Akṣobhya, în prezența căruia va duce o viață sfântă. După decesul său acolo, va trece dintr-un tărâm-Buddha în altul, niciodată lipsit de vederea lui Tathāgata. El va continua să treacă dintr-un tărâm-Buddha în altul, de aici acolo, întotdeauna alegându-le pe acelea în care nu este fără Buddhași, Treziții. Un Rege al Universului poate trece din palat în palat și, pe întreaga durată a vieții lui, tălpile

picioarelor sale pot să nu calce pe suprafața pământului și poate muri fără ca vreodată, până în momentul morții, să fi călcat cu piciorul pe pământ. Tot așa, Zeița Gangelui va trece dintr-un tărâm-Buddha în altul și niciodată, în niciun moment, nu va fi lipsită de Buddhași, de Realizați, până în momentul Trezirii sale complete.

Ānanda gândi: Acei Bodhisattva care vor fi cu Tathāgata Akṣobhya, trebuie să fie considerați efectiv ca fiind congregația lui Tathāgata.

Divinul citi gândurile lui Ānanda și spuse: Așa este, Ānanda. Acei Bodhisattva care duc o viață sfântă în tărâmul-Buddha al lui Tathāgata Akṣobhya trebuie cunoscuți ca unii care au răsărit din noroi, ca unii care s-au apropiat de împlinirea iluminării. În plus, Ānanda, comunitatea de discipoli ai lui Tathāgata „Floare de Aur” nu va fi limitată de nicio măsură. Discipolii lui vor fi atât de mulți încât nu va exista nicio măsură pentru a-i măsura. Dimpotrivă, ei vor fi caracterizați drept „nemăsurabili, incalculabili.” Mai mult, Ānanda, în acele vremuri, cu acea ocazie, în acel tărâm-Buddha, nu va exista nicio sălbăticie plină cu fiare sălbatice sau cu tâlhari, niciun deșert fără apă, nici regiuni infestate cu epidemii, și nici pustietăți fără hrană. În acel tărâm-Buddha, toate acestea și alte locuri dezagreabile nu vor exista, și nici nu vor putea fi concepute. Este foarte sigur că, după ce Tathāgata „Floare de Aur” va cunoaște Trezirea deplină, toate aceste locuri care inspiră frică și groază nu vor mai exista și nici măcar nu vor mai putea fi concepute.

Ānanda: Care a fost Tathāgata în a cărei prezență a plantat această Zeiță a Gangelui rădăcina pozitivă pentru primul gând al iluminării și l-a transformat în iluminare supremă?

Divinul: Asta a fost sub Tathāgata Dipankara. Și ea chiar a împrăștiat flori de aur deasupra lui Tathāgata, atunci când i-a cerut [prezicerea pentru] Trezirea supremă. Asta a fost tot atunci când eu am presărat cinci flori de lotus deasupra lui Tathāgata Dīpankara și am dobândit acceptarea răbdătoare a faptului că dharmele nu sunt niciodată produse, iar apoi Dīpankara mi-a prezis Trezirea viitoare prin cuvintele: „Într-o perioadă viitoare, tinere, tu vei deveni un Tathāgata pe nume Śakyamuni!” Imediat după ce a auzit prezicerea mea, acea zeiță a produs un gând: „Oh, cu siguranță, la fel ca acel tânăr, și eu aș vrea să fiu prezisă pentru iluminarea supremă!” Și în acel fel, Ānanda, în prezența lui Tathāgata Dipankara, acea zeiță a plantat rădăcina pozitivă a primului gând al Trezirii, [și l-a transformat în] Trezirea deplină.

Ānanda: Cu siguranță, această Zeiță a Gangelui a fost prezisă pentru iluminarea deplină drept cineva care a făcut pregătirile necesare, cineva care a îndeplinit condițiile.

Divinul: Așa este, Ānanda, după cum spui.

Capitolul XX – Discuție despre priceperea în mijloace

1. Vacuitatea și realitatea-limită

Subhūti: Cum trebuie să obțină cucerirea completă a vacuității un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă, sau cum trebuie să intre el în concentrarea asupra vacuității?

Divinul: El trebuie să contemple forma, senzația, percepția, voința și conștiința ca vide. El trebuie să contemple aceasta cu o serie netulburată de gânduri în așa fel încât, atunci când contemplă faptul că „forma, etc. sunt goale”, el să nu privească natura adevărată a dharmelor [adică Vacuitatea] ca pe ceva care, drept rezultat al propriei sale naturi adevărate [adică Vacuitatea], ar fi o entitate [n.t. sau dharma] reală. Iar atunci când el nu privește acea natură adevărată a dharmelor ca pe un lucru real, atunci el nu poate realiza realitatea-limită.

Subhūti: Referitor la ceea ce a spus Realizatul, că „un Bodhisattva nu trebuie să realizeze vacuitatea”, cum nu realizează vacuitatea un Bodhisattva care a stat [ferm în practica repetată a] acestei concentrări [asupra vacuității]?

Divinul: Pentru că un Bodhisattva contemplă acea vacuitate care deține cele mai bune metode dintre toate [adică cele șase perfecțiuni]. Totuși, el nu contemplă că „eu voi realiza”, sau „eu trebuie să realizez”, ci contemplă că „este timpul pentru cucerire completă și nu pentru realizare.” Fără a se pierde în concentrare, el își leagă gândul de un suport obiectiv [pentru compasiunea sa] și hotărăște că va pune stăpânire pe înțelepciunea perfectă și că nu va realiza [Vacuitatea, pentru că realizarea ei nu este scopul final]. Oricum, Bodhisattva nu pierde între timp dharmele care acționează ca aripi către Trezire. El nu face ca revărsările să i se oprească [ceea ce ar preveni alte renașteri], ci și asupra acestora el dobândește cucerirea completă. Atunci când un Bodhisattva sălășluiește în concentrarea asupra Vacuității (a Lipsei Esenței), care este una dintre ușile către libertate, el trebuie de asemenea să se cufunde și în concentrarea asupra Lipsei Semnelor, însă fără a realiza Lipsa Semnelor. Pentru că, înzestrat cu dharma rădăcinii pozitive care s-a produs astfel, el contemplă că „acesta este timpul pentru maturizarea ființelor, și nu pentru realizare.” Prins de înțelepciunea perfectă, el nu realizează realitatea-limită.

2. Trei analogii

Divinul: Să presupunem, Subhūti, că ar exista un erou, cel mai grozav, foarte viguros, cu o poziție socială înaltă, chipeș, atractiv, foarte plăcut privirii, cu multe virtuți, în posesia tuturor celor mai bune virtuți, a acelor virtuți care izvorăsc

chiar din înălțimea nobleței, moralității, învățării, renunțării și așa mai departe. El este rațional și chibzuit, capabil să se exprime, să-și formuleze clar vederile, să-și fundamenteze spusele; cineva care știe întotdeauna timpul, locul și situația potrivite pentru orice. În mânuirea arcului el a mers atât de departe pe cât se poate merge, el reușește să pareze cu succes orice fel de atac, este cel mai priceput în toate artele și cel mai priceput, prin realizările sale rafinate, în toate meșteșugurile. El are o memorie bună, este inteligent, deștept, echilibrat și prudent, priceput în toate tratatele, are mulți prieteni, este bogat, are corpul puternic, cu membre mari, cu toate facultățile complete, generos față de toți, drag și plăcut multora. Orice muncă pe care o începe, reușește să o ducă la bun sfârșit, se exprimă clar și ordonat, împărtășește marile sale bogății cu cei mulți, onorează ceea ce trebuie onorat, respectă ceea ce trebuie respectat, venerază ceea ce trebuie venerat. O asemenea persoană, Subhūti, ar simți o tot mai mare bucurie și un tot mai mare elan?

Subhūti: Da, Divinule.

Divinul: Să presupunem mai departe că această persoană, atât de bine împlinită, și-ar fi luat familia într-o călătorie, mama și tatăl său, fii și fiicele sale [n.t. și mai mulți însoțitori]. Prin anumite împrejurări, ei ar ajunge într-o mare pădure sălbatică. Cei neghiobi din grup ar simți groaza și frica ce le-ar ridica părul de pe cap. Însă el ar spune fără frică familiei sale: „Nu vă fie frică! Vă voi scoate în curând, în siguranță, din această pădure teribilă și înfricoșătoare. Vă voi elibera în curând!” Dacă, atunci, tot mai multe și mai multe forțe dușmănoase, ostile, s-ar ridica împotriva lui în acea pădure, ar hotărî acest erou să-și abandoneze familia și să iasă singur din acea pădure teribilă și înfricoșătoare – el, care nu este cineva care să se retragă, care este înzestrat cu toată forța fermității și vigoriei, care este înțelept, foarte grijuliu și plin de compasiune, curajos și în posesia multor resurse?

Subhūti: Nu, Divinule. Pentru că acea persoană care nu-și abandonează familia are la dispoziția sa resurse puternice, atât interioare cât și exterioare. În acea pădure sălbatică vor veni de partea sa forțe pe măsura forțelor inamice, ostile, și ele îl vor sprijini și îl vor apăra. Acei dușmani și adversari ai săi care caută un punct slab, nu vor reuși să găsească vreunul. El este capabil să facă față situației și este capabil ca, neatins și nevătămat, să scoată în scurt timp din acea pădure atât familia sa cât și pe sine însuși, și să ajungă în siguranță într-un sat, oraș sau târg.

Divinul: Tot așa, Subhūti, este și cu un Bodhisattva care este plin de compasiune și preocupat de binele ființelor, care sălășluiește în prietenie, în compasiune, în bucuria empatică și în imparțialitate, care posedă priceperea în mijloace și înțelepciunea perfectă, care și-a transformat corect rădăcinile virtuozității folosind felul de transformare încuviințat de Buddha. Deși intră în

concentrările care sunt ușile către libertate, și anume în concentrarea asupra Vacuității (a Lipsei Esenței), a Lipsei Semnelor și a Lipsei Dorințelor, totuși el nu ajunge la realizarea realității-limită, adică nici la nivelul de Discipol și nici la cel de Pratyekabuddha. Aceasta pentru că el are la dispoziție ajutoare foarte puternice, înțelepciunea perfectă și priceperea în mijloace. Din moment ce nu a abandonat nicio ființă, el este astfel capabil să câștige în siguranță iluminarea deplină.

Atunci când un Bodhisattva a făcut ca toate ființele să îi fie suport obiectiv pentru gândul de prietenie, și se leagă de ele cu cea mai înaltă prietenie, atunci el se ridică deasupra dezbinării produse de murdăriile lui Māra, el se ridică deasupra nivelului de Discipol și de Pratyekabuddha, și rămâne ferm în acea concentrare [asupra prieteniei]. Însă el nu a obținut oprirea revărsărilor, ci dobândește cucerirea completă a Vacuității (a Lipsei Esenței), care este înzestrată cu cele mai înalte perfecțiuni. Atunci când un Bodhisattva sălășluiește în concentrarea asupra Vacuității, care este una dintre ușile spre libertate, el nu se cufundă în concentrarea asupra Lipsei Semnelor și nici nu realizează concentrarea asupra Lipsei Semnelor. Este la fel cum o pasăre străbate aerul, folosindu-și aripile: nici nu cade la pământ și nici nu se oprește nicăieri pe vreun suport. Ea se află în spațiu, pur și simplu în aer, fără a fi sprijinită sau fixată în el. Tot așa, un Bodhisattva sălășluiește în spațiul Vacuității, dobândește cucerirea completă asupra Vacuității. La fel, el se află în spațiul Lipsei Semnelor și în cel al Lipsei Dorințelor, și dobândește cucerirea completă asupra Lipsei Semnelor și a Lipsei Dorințelor. Însă el nu cade [n.t. prematur] în Vacuitate, în Lipsa Semnelor sau în Lipsa Dorințelor, cu dharmele sale de Buddha rămase incomplete. La fel ca un maestru al arcului, puternic, bine antrenat, perfect antrenat în tragerea cu arcul. El ar trimite mai întâi o săgeată drept în sus. Ar trimite apoi după ea o altă săgeată, care ar opri căderea primei. Printr-o succesiune periodică de săgeți, el nu i-ar permite acelei prime săgeți să cadă pe pământ, ci ea ar fi ținută sus în aer, până când el ar hotărî că trebuie să cadă pe pământ. În același fel, un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă și care este susținut de priceperea în mijloace, nu realizează acea ultimă realitate-limită până când rădăcinile sale pozitive nu sunt maturizate, bine maturizate în Trezirea deplină. Numai atunci când rădăcinile sale pozitive sunt maturizate, bine maturizate în iluminarea deplină, numai atunci realizează el ultima realitate-limită. Un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, care dezvoltă înțelepciunea perfectă, trebuie așadar să contemple și să mediteze la natura profundă a acelor dharme, însă nu trebuie să o realizeze.

3. Ușile către libertate și jurăminte despre ființe

Subhūti: Un Bodhisattva face ceea ce este greu, ceea ce este cel mai greu, dacă el înaintează și sălășluiește în Vacuitate, dacă el intră în concentrarea asupra Vacuității, și totuși nu realizează realitatea-limită! Asta este extraordinar de minunat, O, Cel-Bine-Plecat!

Divinul: Așa este, Subhūti. Pentru că Bodhisattva nu a abandonat nicio ființă. El a făcut jurăminte speciale, de a elibera toate acele ființe. Dacă mintea unui Bodhisattva își formează aspirația de a nu abandona nicio ființă, ci dimpotrivă, de a le elibera pe toate, și dacă, în plus, el aspiră la concentrarea asupra Vacuității (Lipsei Esenței), Lipsei Semnelor și a Lipsei Dorințelor, adică la cele trei uși ale eliberării, atunci acel Bodhisattva trebuie cunoscut drept cineva care este înzestrat cu pricepere în mijloace și care nu va realiza realitatea-limită la jumătatea drumului, adică înainte ca dharmele sale de Buddha să fi devenit complete. Pentru că această pricepere în mijloace este cea care îl protejează. Gândul său pentru iluminare constă chiar în acel fapt că nu vrea să lase în urmă nicio ființă. Atunci când este înzestrat astfel cu gândul Trezirii și cu priceperea în mijloace, el nu realizează realitatea-limită la jumătatea drumului.

Mai mult, în timp ce un Bodhisattva fie efectiv contemplă acele locuri profunde, adică cele trei uși către libertate, fie devine dornic să le contemple, el trebuie să-și formeze în minte următoarea aspirație: „De multă vreme, pentru că au ideea de existență, aceste ființe ajung să conceapă o bază. După ce voi dobândi iluminarea deplină, voi demonstra Dharma acestor ființe, pentru ca ele să poată abandona și da uitării vederile greșite despre existența unei baze.” Ca agent liber, el intră atunci în concentrarea asupra Vacuității (Lipsei Esenței), asupra Lipsei Semnelor și a Lipsei Dorințelor. Un Bodhisattva care este astfel înzestrat cu acest gând de iluminare și cu pricepere în mijloace, nu ajunge la realizarea realității-limită la jumătatea drumului. Dimpotrivă, el nu-și pierde concentrarea asupra prieteniei, compasiunii, bucuriei empatice și asupra imparțialității. Pentru că, susținut de priceperea în mijloace, el își sporește tot mai mult și mai mult dharmele pure. Încrederea și credința sa, etc. devin tot mai puternice și mai profunde, și el dobândește puterile, membrele Trezirii, și Calea.

Mai mult, un Bodhisattva reflectează că „de multă vreme, pentru că percep dharme, aceste ființe ajung să conceapă o bază, un temei” și își dezvoltă această aspirație așa cum a făcut și cu cea de mai înainte, intrând în concentrarea asupra Vacuității. Mai departe, el reflectează că, prin priceperea unui semn, de foarte multă vreme, acele ființe au urmat un semn și procedează cu această aspirație la fel ca mai înainte, intrând în concentrarea asupra Lipsei Semnelor.

Mai departe, un Bodhisattva reflectează: „Vreme îndelungată, aceste ființe au fost duse pe căi greșite de percepția permanenței, a fericirii, a sinelui, a

atrăgătorului. Voi acționa în așa fel încât, după Trezirea mea completă, să demonstrez Dharma, pentru ca ele să abandoneze și să dea uitării vederile greșite ale percepției permanenței, fericirii, sinelui și a atrăgătorului și pentru ca ei să poată învăța că «toate acestea sunt impermanente, nu permanente; boală și suferință sunt toate acestea și nu fericire; lipsite de sine [n.t. și de orice esență] sunt toate acestea și nu având un sine; respingătoare sunt toate acestea și nu atrăgătoare.»” Înzestrat cu acest gând al iluminării și cu priceperea în mijloace descrisă mai înainte, prins de înțelepciunea perfectă, el nu realizează realitatea-limită la jumătatea drumului, înainte ca toate Buddha-dharmele sale să fie complete. El rezidă astfel și intră în concentrarea asupra Lipsei Dorințelor, însă nu-și pierde concentrarea asupra prieteniei, a compasiunii, a bucuriei empaticе și a imparțialității. Susținut de priceperea în mijloace, el își sporește dharmele pure, tot mai mult și mai mult. Încrederea și credința sa, etc. devin tot mai puternice și mai profunde și obține puterile, membrele Trezirii și Calea. Dacă un Bodhisattva face să apară următorul gând: „De foarte mult timp, aceste ființe au obiceiul să conceapă o bază sau un temei și chiar acum ele fac astfel. Ele și-au format de mult timp obiceiul de a concepe un temei și chiar acum fac astfel. De foarte mult timp, ele au obiceiul de a urma percepția semnelor, concepțiile greșite, percepția obiectelor materiale, percepția obiectelor ireale, vederile greșite, și chiar și acum ele continuă să facă la fel. Astfel, voi acționa pentru ca aceste greșeli să înceteze a mai exista în orice fel în ele, să devină de neconceput pentru ele”; dacă un Bodhisattva are în minte toate ființele într-o asemenea manieră, dacă este înzestrat cu această amintire a tuturor ființelor, cu această producere a gândului și cu pricepere în mijloace, dacă este prins de înțelepciunea perfectă și dacă, înzestrat cu toate aceste calități, el contemplă astfel natura adevărată a acelor dharme profunde – prin Vacuitatea (Lipsa Esenței) lor, sau prin Lipsa Semnelor, sau prin Lipsa Dorințelor, sau prin însușirea lor de a fi necauzate, neproduse, lipsite de naștere, lipsite de orice pozitivitate – atunci este chiar imposibil ca un asemenea Bodhisattva, care este înzestrat cu o asemenea cunoaștere, să cadă în Necauzat sau să devină atașat de ceea ce aparține triplei lumi. Asta nu se poate întâmpla nicicum.

4. Ireversibilitate

[*Divinul:*] Să presupunem că un Bodhisattva este întrebat de către un alt Bodhisattva care vrea să câștige Trezirea supremă: „Asupra căror dharme trebuie cineva să realizeze cucerirea completă? Ce fel de aspirație trebuie cineva să-și formeze în minte, aspirație care să-i permită unui Bodhisattva să nu realizeze Vacuitatea (Lipsa Esenței), sau Lipsa Semnelor, sau Lipsa Dorințelor, sau Necauzatul, sau non-producerea, sau non-pozitivitatea, ci să continue să

dezvolte perfecțiunea înțelepciunii?” Dacă Bodhisattva răspunde că numai Vacuitatea trebuie urmată, sau numai Lipsa Semnelor, numai Lipsa Dorințelor, numai Necauzatul, numai non-producerea, numai absența nașterii, numai non-positivitatea, și dacă nu ar manifesta această producere a gândului de non-abandonare a tuturor ființelor, sau dacă nu ar include priceperea în mijloace în răspunsul său, atunci trebuie știut că acest Bodhisattva nu a fost prezis de către Tathāgatași din trecut, drept „fără-întoarcere” de la iluminarea deplină. Pentru că el nu indică această dharma specifică unui Bodhisattva ireversibil [adică non-abandonarea tuturor ființelor], nu îi dă importanță, nu o expune, nu o cunoaște cu înțelepciune, nu o include în răspunsul său și nu îi face pe ceilalți să intre în acel stadiu [al priceperii în mijloace], care este adevăratul stadiu al unui Bodhisattva ireversibil.

Subhūti: În ceea ce privește această întrebare, cum poate un Bodhisattva să fie văzut ca ireversibil?

Divinul: El trebuie să fie cunoscut ca un Bodhisattva ireversibil dacă, fie că a auzit această perfecțiune a înțelepciunii sau nu, el nimereste răspunsul corect.

Subhūti: Sunt mulți care merg spre iluminare, însă numai câțiva ar putea da răspunsul corect.

Divinul: Pentru că sunt puțini Bodhisattva care au fost preziși în stadiul ireversibil, în care această cunoaștere devine posibilă. Cei care au fost predestinați pentru el, vor da răspunsul corect. Putem fi siguri că ei au plantat în trecut minunate rădăcini pozitive și că întreaga lume nu-i poate copleși, cu zeii, oamenii și demonii ei.

5. Experiențele din vis și semnul ireversibilității

[*Divinul:*] Mai mult, dacă un Bodhisattva înțelege până și în vis că „toate dharmele sunt ca un vis”, însă nu realizează [aceea experiență, privind-o ca finală], atunci acesta trebuie de asemenea cunoscut ca semn de ireversibilitate al unui Bodhisattva „fără-întoarcere”. Este un alt semn dacă, până și în visele sale, nici nivelul de Discipol, nici de Pratyekabuddha, și nimic din ce aparține triplei lumi nu devin obiecte al dorinței sale și nu îi apar avantajoase. Este un alt semn dacă, până și în visele sale, el se vede ca Tathāgata, în mijlocul unei adunări de multe sute de mii de niyuta de koti de persoane, așezate într-o sală circulară cu un acoperiș ascuțit, înconjurat de o comunitate de călugări, venerat de comunitatea de Bodhisattvași, demonstrând Dharma. Este un alt semn dacă, până și în visele sale, el se ridică în aer și demonstrează Dharma pentru ființe, dacă percepe haloul din jurul lui Buddha, dacă face să apară călugări care merg în diferite direcții pentru a îndeplini funcția de Buddha în alte sisteme de lumi și pentru a demonstra Dharma acolo. Până și atunci când visează, el are astfel de percepții.

Este un alt semn dacă, atunci când visează, el rămâne neînfricat când un sat, oraș, capitală sau regat sunt devastate; sau când vede un incendiu imens răspândindu-se; sau când vede fiare sălbatice sau alte animale agresive; sau când capul său este pe punctul de a fi tăiat sau când este supus altor mari frici și spaima, sau când vede fricile și spaima la care sunt supuse alte ființe. În niciunul dintre cazuri frica și groaza nu apar în el, ci rămâne neînfricat. Și imediat după ce se trezește din visul său el reflectează că „tot ce aparține de întreita lume este asemenea unui vis. În acel sens trebuie să demonstrez dharmele, după ce am câștigat iluminarea, drept cineva care demonstrează Dharma corect.”

Este un alt semn al ireversibilității dacă un Bodhisattva, văzând în visele sale ființele care se află în iaduri, reflectează că „astfel voi acționa, încât după ce voi câștiga Trezirea supremă, în tărâmul meu Buddha nu va fi absolut niciun fel de stare de suferință!” Și acesta trebuie cunoscut ca o indicație care arată că un Bodhisattva „fără-întoarcere” a devenit atât de pur încât nu mai poate niciodată renaște [împotriva propriei voințe] în destinele dureroase. Și cum se poate ști că nu vor exista stări de suferință în tărâmul-Buddha al acelui Bodhisattva? Dacă un Bodhisattva, după ce vede în visele sale ființele renăscând în iaduri sau ca animale sau ca Preta, își adună atenția și hotărăște să producă un tărâm-Buddha fără asemenea destine dureroase, atunci asta trebuie cunoscut drept semnul care arată că el a devenit atât de pur încât nu mai poate renaște niciodată în stările de suferință [n.t. inferioare, enumerate mai înainte].

Mai departe, un Bodhisattva poate visa [un vis profetic], în care un oraș sau un sat este cuprins de flăcări. După ce s-a trezit, el analizează astfel: „Am caracteristicile, indicatorii și semnele pe care le-am văzut, în visele mele, drept caracteristicile, indicatorii și semnele prin care un Bodhisattva ireversibil trebuie păstrat în minte. Datorită acestui Adevăr, datorită rostirii de către mine a acestui Adevăr, fie ca acest incendiu dintr-un oraș sau dintr-un sat, care are loc acolo, să fie potolit, răcit, stins.” Dacă acel foc este stins chiar atunci, trebuie știut că acel Bodhisattva a fost prezis la iluminarea supremă de către Tathāgatașii din trecut; dacă nu este stins, trebuie știut că el nu a fost prezis astfel. Din nou, Subhūti, dacă în loc să fie potolit, acest incendiu trece de toate limitele și se întinde de la o casă la alta, de la o stradă la alta, trebuie știut că acest Bodhisattva a adunat în trecut karma constând în refuzul Dharmei, care conduce la slăbiciune în înțelepciune. Din ea, rezultă karma sa, care l-a dus la această experiență din viața prezentă [adică să sufere, să fie mâhnit pentru că este incapabil să controleze acel foc, n.t. mâhnire] care este tocmai un rezultat al karmei sale rămase din refuzul Dharmei [în trecut]. Pentru că, așa cum știți, viețile trecute ale unui Bodhisattva condiționează [absența sau prezența] ulterioară a semnelor de ireversibilitate. Pe de altă parte, un Bodhisattva care reușește să controleze focul

trebuie păstrat în minte drept cel ce nu se mai întoarce dinspre iluminarea deplină.

6. Ireversibilitatea și puterea magică a rostirii adevărului

[*Divinul:*] Și încă o dată, Subhūti, voi expune caracteristicile, indicatorii și semnele prin care trebuie păstrat în minte un Bodhisattva ireversibil. Ascultă bine și atent. Te voi învăța.

Subhūti: Așa să fie, O, Divinule.

Divinul: Dacă o persoană, bărbat sau femeie, băiat sau fată, ar fi stăpânită sau posedată de un spirit, atunci un Bodhisattva care a întâlnit-o ar trebui să realizeze Actul Adevărului și să spună: „Dacă este adevărat că eu am fost prezis la iluminarea supremă de către Tathāgatașii din trecut și dacă este adevărat că intenția mea de a dobândi Trezirea supremă este perfect pură, – în măsura în care vreau să dobândesc iluminarea supremă și în măsura în care atenția mea către acest [n.t. țel] este perfect pură, în aceeași măsură am lăsat în urmă gândurile Discipolilor și ale Pratyekabuddhașilor. Este datoria mea să dobândesc Trezirea supremă. Nu e posibil să nu dobândesc iluminarea supremă! Ci voi dobândi Trezirea supremă însăși! Nu există nimic care să nu fi fost știut, văzut, simțit, realizat și cunoscut în totalitate de către Buddhași, Divinii care locuiesc în nenumăratele sisteme de lumi. Acei Buddha îmi cunosc intenția sinceră de a dobândi iluminarea supremă. Pentru că acesta este adevărul, pentru că aceasta este o rostire a Adevărului, fie ca cel care a stăpânit și posedat această persoană prin duhul său, să plece!” Dacă, drept rezultat al acestor cuvinte ale lui Bodhisattva, acel spirit nu pleacă, trebuie știut că acel Bodhisattva nu și-a primit prezicerea; însă dacă spiritul pleacă, atunci trebuie știut că el și-a primit prezicerea pentru Trezirea deplină.

Capitolul XXI – Faptele lui Māra

1. Mândria și puterea magică a rostirii adevărului

[*Divinul:*] Așa cum am văzut, Bodhisattva a spus: „Am fost prezis pentru iluminarea deplină, de către Tathāgatașii din trecut. Pentru că acesta este Adevărul, datorită rostirii de către mine a acestui Adevăr, fie ca acel spirit să plece!” În acel moment și Māra încearcă la rândul lui să facă spiritul să plece. Și eforturile sale vor fi deosebit de puternice și de energice atunci când are de-a face cu un Bodhisattva pornit de curând pe Cale. În acest caz, puterea magică a lui Māra va fi cea care a gonit spiritul. Însă Bodhisattva crede că puterea lui este cea care l-a gonit, el nu știe că este puterea lui Māra. El își va slăbi atunci eforturile. Ca rezultat al acestei [aparente] victorii asupra spiritului, el crede că și-a primit prezicerea în trecut, și îi disprețuiește pe ceilalți Bodhisattva, își bate joc de ei, le face complimente ironice, îi privește de sus și îi consideră inferiori lui însuși. Mândria sa va continua să crească, va deveni foarte fermă și rigidă. Acea mândrie, aroganță, snobism, îngâmfare, trufie, îl va ține departe de atotcunoaștere, de suprema cunoaștere a lui Buddha, de cunoașterea Existentului-De-La-Sine, de cunoașterea atotcunoașterii, de Trezirea supremă. Atunci când el se întâlnește cu alți Bodhisattva, care ar putea să fie prietenii lui buni – virtuoși în caracter, cu intenții hotărâte către sublim, cu intenții sincere, pricepuți în mijloace, înzestrați cu dharma ireversibilă – în trufia sa, el îi disprețuiește, nu are grijă de ei, nu-i iubește și nu-i onorează. Astfel, va strânge și mai mult lațul lui Māra. Trebuie să ne așteptăm ca el să aparțină unuia dintre cele două niveluri, fie cel al unui Discipol, fie cel al unui Pratyekabuddha. În acest fel, în legătură cu puterea magică a rostirii Adevărului, Māra cel Malefic poate cauza un obstacol pentru iluminarea supremă, într-un Bodhisattva care s-a pornit de curând în Vehicul (sau pe Cale), care are puțină încredere și credință, care a învățat puțin, nu are prieteni buni, nu este susținut de înțelepciunea perfectă, și căruia îi lipsește priceperea în mijloace. Și aceasta trebuie cunoscută ca o faptă a lui Māra față de un Bodhisattva.

2. Mândria în legătură cu anunțarea numelui

[*Divinul:*] Mai mult, Subhūti, faptele lui Māra se vor petrece și în legătură cu anunțarea numelui unui Bodhisattva. Și cum? Pentru a ademini un Bodhisattva, Māra folosește chiar și anunțarea numelui și a altor amănunte legate de acesta. Sub tot felul de deghizări, el vine la Bodhisattva și îi spune „Ai primit prezicerea de la Tathāgatașii din trecut. Dovada este că acesta este numele pe care îl vei avea ca Buddha, și că acestea sunt numele mamei tale, tatălui tău, fratelui tău,

surorii tale, ale prietenilor, rudelor și cunoștințelor tale.” El spune aceste nume, pentru șapte generații. El îți spune că ai fost născut în acea regiune, în acea țară, în acel sat, oraș sau târg. Dacă ai vreo însușire anume, atunci îți va spune că ai avut aceeași însușire și în trecut. Fie că Bodhisattva este obtuz de felul său, fie că are facultățile ascuțite, Māra îi va spune că a fost la fel și în trecut.

Sau să luăm alte însușiri pe care le are în această viață prezentă: el este, să spunem, cineva care trăiește în păduri, sau cineva care cerșește mâncare din ușa în ușă, fără a accepta invitații, sau cineva care poartă haine făcute din zdrențe luate dintr-un morman de praf, sau care nu mănâncă niciodată după miezul zilei, sau care își mănâncă toată mâncarea [n.t. zilnică] la o singură masă, sau care doarme noaptea oriunde s-ar întâmpla să se afle, sau care nu are mai mult de trei robe, sau care trăiește în cimitire și le frecventează, sau care locuiește la rădăcina unui copac, sau care rămâne chiar și în somn în postura așezat, sau care locuiește în câmp deschis, neadăpostit, sau care poartă o îmbrăcămintă din pâslă, sau care are puține dorințe, este ușor de mulțumit, detașat, frugal, moale în vorbire, sau un om care vorbește puțin – în fiecare caz, Māra îl va anunța că el a fost înzestrat și în trecut cu exact aceeași însușire și că, în mod sigur, Tathāgatașii din trecut trebuie să-l fi prezis pentru Trezirea supremă și pentru stadiul de Bodhisattva ireversibil, din moment ce el posedă acum însușirile unui ascet auster, menționate mai înainte, deci, cu toată siguranța, el trebuie să fi fost înzestrat cu acestea și în trecut. Se poate întâmpla atunci ca un Bodhisattva să simtă trufie când se gândește la anunțarea numelor sale, a împrejurărilor din trecut și a penitențelor sale austere din prezent, ca ascet rigid. El poate chiar să creadă că și-a primit prezicerea în trecut, pentru că are acum aceste însușiri ale unui ascet rigid. Și Māra îi va confirma ideea. Deghizat ca laic sau laică, călugăr sau călugăriță, sau ca Brahmin, sau ca și cap de familie, sau ca mamă, tată, frate, soră, prieten sau rudă, Māra va veni la Bodhisattva și îi va spune că acesta și-a primit în trecut prezicerea pentru iluminarea deplină și pentru stadiul ireversibil al unui Bodhisattva, din simplul motiv că el are acum acele însușiri ale unui ascet rigid care, potrivit lui, sunt calitățile unui Bodhisattva ireversibil. Însă, acel Bodhisattva nu are caracteristicile, indicatorii și semnele unui Bodhisattva ireversibil, pe care le-am descris mai înainte. El este, cu siguranță, un om sub influența lui Māra, spre deosebire de ceilalți Bodhisattva [care i-ar putea fi prieteni buni]. El nu are caracteristicile, indicatorii și semnele specifice unui Bodhisattva ireversibil. Și, ca rezultat al anunțării împrejurărilor din trecutul său, el simte îngâmfare. În îngâmfare, copleșit de o mare îngâmfare rigidă, învins de puterea magică a lui Māra, el îi disprețuiește pe Bodhisattvașii care sunt tovarășii lui, râde de ei și îi consideră inferiori. Acest lucru trebuie recunoscut ca o faptă a lui Māra, care se folosește de anunțarea împrejurărilor din trecutul unui Bodhisattva.

Mai departe, Subhūti, Māra acționează și în legătură cu prezicerea numelui pe care un Bodhisattva îl va avea ca Buddha. Deghizat ca și călugăr, el vine la un Bodhisattva și îi prezice că „acesta va fi numele tău atunci când vei fi câștigat Trezirea deplină.” Și Māra îi va prezice acel nume pe care acel Bodhisattva l-a gândit deja de unul singur, atunci când a cugetat asupra numelui pe care îl va purta după iluminarea deplină. Dacă Bodhisattva este slab în înțelepciune și lipsit de pricepere în mijloace, el vede că numele pe care l-a menționat călugărul este același cu cel bănuț de el însuși. El compară numele pe care l-a gândit de unul singur cu numele spus de acel călugăr, care este fie sub influența lui Māra, fie a fost făcut să apară de către Māra sau de către hoardele sale, vede că cele două [n.t. nume] se potrivesc și ajunge la concluzia că, în trecut, el a fost prezis nominal de către Tathāgatași, pentru Trezirea deplină. Însă el nu are caracteristicile, indicatorii și semnele pe care le-am descris ca fiind cele ale unui Bodhisattva ireversibil. Din moment ce nu le are, el simte trufie, ca rezultat al prezicerii numelui său. În trufia sa, el îi disprețuiește pe Bodhisattvași care sunt tovarășii săi și se gândește că, în timp ce el și-a primit prezicerea, ei nu și-au primit-o. Acea mândrie, aroganță și îngâmfare ce îl face să-i disprețuiască pe ceilalți Bodhisattvași, îl va ține departe de atotcunoaștere și de cunoașterea unui Buddha. Nesuținut de înțelepciunea perfectă, lipsit de pricepere în mijloace și de bunul prieten, prins de prietenul rău, trebuie să ne așteptăm ca el să aparțină unuia dintre cele două niveluri, al unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha.

Dar chiar dacă, după ce a petrecut mult timp, foarte mult timp în greșeală și rătăcire [în naștere-și-moarte], el ar deveni din nou cineva care vrea să cunoască iluminarea deplină, recurgând la chiar această perfecțiune a înțelepciunii, și dacă ar fi să meargă la prietenii buni și să-i întâlnească periodic și chiar dacă, în proaspăt găsită perspectivă asupra vieții, ar respinge în primul rând ideile de mai înainte, le-ar vomita, le-ar detesta, le-ar arunca de unde au venit, le-ar vedea greșeala – chiar și atunci, îi va fi greu să ajungă la nivelul de Buddha. Atât de grav este delictul îngâmfariei. Printre călugării care aparțin vehiculului Discipolilor, cele patru păcate de neiertat sunt atât de grave încât, dacă cineva s-a făcut vinovat de unul dintre ele, încetează să mai fie un călugăr, un Śramana, un fiu al lui Śakya[muni, n.t.]. Mai gravă decât acele patru păcate de neiertat este această producere a unui gând trufaș atunci când, cu ocazia prezicerii numelui său, un Bodhisattva i-a disprețuit pe alți Bodhisattva și a produs un gând care este foarte negativ, care este mai grav decât cele patru delictive de neiertat. Mai mult, această producere a unui gând legat de mândrie, produs cu ocazia în care este anunțat numele viitor al unui Bodhisattva [ca Buddha], este mai gravă și decât cele cinci păcate capitale. Acel gând este mai grav și decât cele cinci păcate capitale. În acest fel, până și prin anunțarea numelui unui Bodhisattva, pot avea loc acțiuni

foarte subtile ale lui Māra. Ele trebuie recunoscute drept ceea ce sunt și evitate, atât de Bodhisattva însuși, cât și de ceilalți.

3. Piedici în legătură cu detașarea

[*Divinul:*] Mai departe, Māra cel Malefic poate veni la Bodhisattva să-l îndemne, să-l sfătuiască și să-l informeze în legătură cu însușirea detașării, cum că Tathāgata a lăudat detașarea și că ea înseamnă că cineva ar trebui să sălășluiască într-o pădure izolată, într-o junglă, prin crăpăturile munților, în locurile de înmormântare sau pe grămezi de paie, etc. Însă aceasta nu este ceea ce predau eu ca fiind detașarea unui Bodhisattva, cum că el ar trebui să trăiască singuratic și izolat, într-o pădure sau în junglă, prin crăpăturile munților, în locurile de înmormântare sau pe grămezi de paie, etc.

Subhūti: Dacă aceasta nu este detașarea unui Bodhisattva, care este ea atunci?

Divinul: Un Bodhisattva este detașat atunci când devine detașat de activitățile mentale asociate cu Discipolii și cu Pratyekabuddhașii. Pentru că, dacă este prins de perfecțiunea înțelepciunii și de priceperea în mijloace, și dacă sălășluiește în sălașul prieteniei și al măreței compasiuni față de toate ființele, atunci el este detașat chiar și atunci când trăiește lângă un sat. Eu sunt cel care am proclamat această detașare de activitățile mentale asociate cu Discipolii și cu Pratyekabuddhașii. Un Bodhisattva este detașat dacă petrece zi și noapte rezidând în această detașare. Dacă un Bodhisattva sălășluiește în acest sălaș în timp ce trăiește în locuri îndepărtate și izolate, în pădurile inaccesibile, în junglă, prin crăpăturile munților sau în locurile de înmormântare, atunci el sălășluiește detașat.

Dar în ceea ce privește detașarea recomandată de Māra cel Malefic, adică sălășluirea în păduri inaccesibile, în jungle, prin crăpături ale munților sau în locuri de înmormântare, dacă acea detașare este de fapt contaminată cu activitățile mentale asociate Discipolilor și Pratyekabuddhașilor, atunci, pentru că el nu practică perfecțiunea înțelepciunii, el nu îndeplinește condițiile necesare pentru a dobândi atotcunoașterea. El sălășluiește într-un sălaș contaminat, într-o activitate mentală care nu este deloc pură și, în consecință, faptele sale făcute prin corp, voce și minte nu pot fi deloc pure. În consecință, el îi disprețuiește pe alți Bodhisattva care locuiesc în sate, dar care nu sunt contaminați cu activitățile mentale asociate cu Discipolii și cu Pratyekabuddhașii, și care sălășluiesc în sălașul înțelepciunii, cu multele sale tehnici și cu măreța ei compasiune. Din moment ce faptele corpului, vorbirii și minții sale nu sunt pure, el este doar un rezident în contaminare și nu un rezident în detașare, deși el poate să locuiască într-o pădure îndepărtată. La început, el îi disprețuiește pe cei care trăiesc lângă

un sat, deși ei sălășluiesc în sălașul înțelepciunii, cu tehnicile și cu marea ei compasiune, și deși sunt, prin forța obiceiului, chiar puri în ceea ce fac cu corpul, vorbirea și cu mintea, deși sunt detașați de activitățile mentale asociate cu Discipolii și cu Pratyekabuddhașii, necontaminați de ele; iar după aceea, el constată că nu poate dobândi Meditațiile, Concentrările, Realizările, Eliberările și Super-cunoașterile, că acestea nu ajung la împlinire în el. Motivul este acela că îi lipsește priceperea în mijloace.

Deși un Bodhisattva poate sălășlui în păduri izolate care se întind pe sute de kilometri, cu nicio altă tovărășie decât cea a animalelor de pradă, a antilopelor și a stolurilor de păsări, sau în păduri nelocuite de nici măcar cele mai mici animale sălbatice, [sau] de Yakșa și de Rakșa, și netulburat de frica tâlharilor, și deși poate să se stabilească acolo pentru un an sau pentru o sută de ani, sau chiar pentru sute de mii de niyuta de koti de ani, sau pentru mai mult decât atât, dacă el nu cunoaște detașarea pe care am explicat-o, prin care un Bodhisattva trăiește precum cineva care s-a pornit cu cele mai sincere intenții, care a dobândit cele mai onorabile intenții, atunci nici măcar cineva complet devotat vieții în pădurile inaccesibile nu reușește să-mi bucure inima, dacă nu cunoaște această [detașare], dacă este lipsit de pricepere în mijloace, dacă se sprijină pe acea detașare a sa, se agață de ea, este înclinat către ea, dacă o simte ca pe o răsplată [n.t. pentru eforturile sale]. Pentru că detașarea unui Bodhisattva, pe care am descris-o, nu apare în detașarea sa. Dintr-un loc, sus în aer, Măra îi va spune celui care sălășluiește în pădurea îndepărtată că face bine, că detașarea sa este cea pe care a descris-o Tathāgata, că ar trebui să rezide mai departe chiar în această detașare și că, din acest motiv, va dobândi repede Trezirea deplină. Atunci când părăsește acel loc izolat din pădure și se întoarce într-un sat, el îi disprețuiește pe Bodhisattvașii de acolo, călugări care sunt toți cuviincioși, caști, cu un caracter frumos, necontaminați de activitățile mentale asociate Discipolilor și Pratyekabuddhașilor, și care trăiesc vieți foarte pure în corp, vorbire și minte. El le spune că, în mod sigur, ei nu trăiesc într-un sălaș detașat, ci într-unul contaminat și aglomerat.

Pe acei Bodhisattvași de acolo, care trăiesc în sălașul detașat, el îi avertizează împotriva așezărilor contaminate și aglomerate. El încearcă să îi facă să meargă într-o existență detașată [așa cum și-o închipuie el]. El le cere respect pentru locuința lui izolată, devine mândru și le spune: „Ființe supraumane m-au îndemnat, ființe supraumane au venit să mă informeze! Acest [loc izolat din pădure] este sălașul meu. Care dintre cei ce locuiesc într-un sat a fost vreodată îndemnat și informat de ființe supraumane?” Astfel disprețuiește el persoanele care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor. El trebuie cunoscut ca un Candala de Bodhisattva, un defăimător al Bodhisattvașilor, ca un simplu fals al unui Bodhisattva, ca un Bodhisattva contrafăcut, ca o mizerie de Bodhisattva, ca un

tâlhar deghizat într-un Śramana, un jefuitor al persoanelor aparținând vehiculului Bodhisattvașilor, un tâlhar al lumii cu zeii săi. Cu siguranță, o asemenea persoană trebuie să nu fie îngrijită, iubită sau onorată. Pentru că asemenea persoane au căzut în trufie. Ele vor reuși până și să corupă alte spirite asemănătoare, ființe slabe care au pornit numai de curând în Vehicul (sau pe Cale). Ei trebuie priviți ca impuri prin natura lor, ca lipsiți de învățători potriviți, ca lipsiți de calitățile sfințeniei.

Însă un Bodhisattva nu trebuie să aibă grijă de asemenea persoane, să nu le iubească și să nu le onoreze, dacă este cineva care nici nu a abandonat toate ființele, nici atotcunoașterea și nici iluminarea deplină, dacă vrea sincer să dobândească iluminarea deplină și să genereze binele tuturor ființelor. Dimpotrivă, cel care s-a ridicat la o înălțime de unde se gândește la binele tuturor ființelor trebuie, ca să poată vedea prin aceste fapte ale lui Māra și prin altele, să aibă întotdeauna o minte care este nerăbdătoare să expună calea ființelor care nu au primit-o încă, o minte care nu tremură și care nu este scufundată în rătăcirile prin întreita lume; el are, în primul rând, o atitudine de prietenie și o atitudine de compasiune, el a generat marea compasiune și este mișcat de milă, el are un gând de bucurie, din empatie față de ființele care avansează în direcția corectă, el este imparțial, pentru că natura adevărată a dharmelor este astfel încât ea nu poate fi percepută sau concepută; [având toate acestea în minte] el trebuie să-și formeze hotărârea: „Voi acționa astfel încât, în viitor, toate greșelile cauzate de faptele lui Māra să nu mai existe în niciun fel și nici să nu fie produse; sau, dacă sunt produse, să dispară imediat. Astfel mă voi antrena!” Și acesta trebuie cunoscut drept mersul curajos al unui Bodhisattva către propria sa cunoaștere superioară. Atât despre ceea ce trebuie să știe un Bodhisattva despre faptele lui Māra în legătură cu însușirea detașării.

Capitolul XXII – Prietenul bun

1. Prietenii buni

[*Divinul:*] Un Bodhisattva care a pornit pe cale cu cea mai cinstită și serioasă intenție și vrea să câștige Trezirea deplină, trebuie încă de la început să aibă grijă de prietenii buni, să-i iubească și să-i onoreze.

Subhūti: Care sunt acei prieteni buni ai unui Bodhisattva?

Divinul: Buddhașii, și de asemenea Bodhisattvașii ireversibili care sunt pricepuți în calea unui Bodhisattva, care îl instruiesc și îl sfătuiesc în perfecțiuni, care demonstrează și expun perfecțiunea înțelepciunii. În special, perfecțiunea înțelepciunii trebuie privită ca bunul prieten al unui Bodhisattva. De fapt, toate cele șase perfecțiuni sunt bunii prieteni ai unui Bodhisattva. Ele sunt Învățătorul său, Calea sa, lumina sa, torța sa, Trezirea sa, adăpostul său, refugiul său, locul său de odihnă, Eliberarea sa finală, insula sa, mama sa, tatăl său, și ele îl conduc la cunoaștere, la înțelegere, la iluminarea deplină. Pentru că perfecțiunea înțelepciunii se împlinește în aceste perfecțiuni. Atotcunoașterea Tathāgatașilor, care au câștigat în trecut Trezirea supremă și au intrat apoi în Nirvana, a ieșit chiar din cele șase perfecțiuni. Și atotcunoașterea Tathāgatașilor care vor câștiga iluminarea în viitor, și a Tathāgatașilor care se află chiar acum în incalculabilele, nemăsurabilele, infinitele, inconceptibilele sisteme de lumi, [n.t. a ieșit chiar din cele șase perfecțiuni]. Subhūti, și eu sunt un Tathāgata care a câștigat Trezirea deplină în perioada prezentă și atotcunoașterea mea a ieșit [tot] din cele șase perfecțiuni. Pentru că cele șase perfecțiuni conțin cele treizeci și șapte de dharma care acționează ca aripi pentru iluminare, ele conțin cele patru sălașuri ale lui Brahmā, cele patru mijloace de conversie și orice Buddha-Dharma care ar mai putea fi, orice cunoaștere-Buddha, cunoașterea Existentului-De-La-Sine, orice inconceptibilă, incomparabilă, nemăsurabilă, incalculabilă, inegalabilă cunoaștere, orice cunoaștere care egalează inegalabilul, orice cunoaștere a atotcunoașterii.

Așadar, Subhūti, chiar cele șase perfecțiuni trebuie cunoscute drept bunii săi prieteni. Ele sunt Învățătorul său, Calea sa, etc. până la: ei îl conduc la cunoaștere, la înțelegere, la Trezirea deplină. În plus, un Bodhisattva care se antrenează în cele șase perfecțiuni devine un adevărat binefăcător pentru toate ființele care au nevoie de unul. Însă, dacă vrea să se antreneze în cele șase perfecțiuni, un Bodhisattva trebuie, mai presus de orice, să asculte această perfecțiune a înțelepciunii, să se ocupe de ea, să o păstreze în minte, să o recite, studieze, răspândească, demonstreze, expună, explice și să o scrie, să-i cerceteze înțelesul, conținutul și metoda, să mediteze la ea și să pună întrebări referitoare la ea. Pentru că această perfecțiune a înțelepciunii direcționează cele șase

perfectiuni, le ghidează, le conduce, le instruieste și le sfătuiește, este sursa, modelul și doica lor. Pentru că, dacă sunt lipsite de perfecțiunea înțelepciunii, primele cinci perfecțiuni nu se înscriu în conceptul de perfecțiuni și nu merită să fie numite „perfecțiuni”. Așadar, un Bodhisattva trebuie să se antreneze chiar în această perfecțiune a înțelepciunii, dacă vrea să ajungă la o stare în care nu mai poate fi condus pe căi greșite de către alții, și să stea ferm în ea.

2. Vacuitate, murdărire și purificare

Subhūti: Care este semnul înțelepciunii perfecte?

Divinul: Are non-atașarea drept semn.

Subhūti: Ar fi potrivit să spunem că același semn al non-atașării, care există în înțelepciunea perfectă, există în toate dharmele?

Divinul: Da, Subhūti. Pentru că toate dharmele sunt izolate și goale. Prin urmare, același semn al non-atașării, care face înțelepciunea perfectă izolată și goală, face toate dharmele să fie izolate și goale.

Subhūti: Dacă toate dharmele sunt izolate și goale, cum sunt de conceput murdărirea și purificarea ființelor? Pentru că ceea ce este izolat nu poate fi murdărit și purificat, ceea ce este gol nu poate fi murdărit sau purificat, și ceea ce este izolat și gol nu poate cunoaște Trezirea deplină. Și nici nu se poate ajunge la vreo dharma din afara vacuității, care să fi cunoscut iluminarea deplină, sau care o va cunoaște, sau care o cunoaște chiar acum. Cum vom înțelege atunci sensul acestei învățături? Arată-ne, O, Divinule, arată-ne, O, Cel-Bine-Plecat!

Divinul: Ce crezi, Subhūti? Ființele au pornit de mult timp pe drumul conceperii „eu”-lui și „al meu”-lui?

Subhūti: Da, Divinule.

Divinul: Sunt de asemenea și producerea (conceperea) „eu”-lui și „al meu”-lui, goale, vide?

Subhūti: Da, Divinule.

Divinul: Faptul că ființele rătăcesc în naștere-și-moarte, se datorează tocmai conceperii „eu”-lui și „al meu”-lui?

Subhūti: Așa este, Divinule.

Divinul: În acest sens devine posibil de conceput murdărirea ființelor. În măsura în care ființele [concep lucruri,] aderă la lucruri și se stabilesc în ele, în acea măsură există murdărire. Însă nimeni nu este murdărit prin asta. Iar în măsura în care cineva nu [concepe și nu] aderă la lucruri și nu se stabilește în ele, în acea măsură se poate concepe absența producerii „eului” și „al meu-lui”. În acel sens se poate forma conceptul de purificare a ființelor, adică, în măsura în care ele nu [concep și nu] aderă la lucruri și nu se stabilesc în ele, în acea măsură există purificare. Însă nimeni nu este purificat prin aceasta. Atunci când un

Bodhisattva înaintează astfel, el înaintează în înțelepciunea perfectă. În acest sens se pot forma conceptele de murdărire și de purificare a ființelor, deși dharmele sunt izolate și goale.

Subhūti: Asta este cu adevărat minunat! Un Bodhisattva care înaintează astfel, înaintează în înțelepciunea perfectă. Pentru că atunci el nu înaintează în formă sau în celelalte agregate (skandha). Atunci când înaintează astfel, un Bodhisattva nu poate fi zdrobit nici măcar de întreaga lume, cu zeii, oamenii și demonii săi (Asura). Atunci când înaintează astfel, un Bodhisattva depășește mersul tuturor persoanelor care aparțin vehiculului Discipolilor sau celui al Pratyekabuddhașilor, și dobândește o poziție de neîntrecut. Pentru că Buddhitatea este de neîntrecut și așa sunt și starea de Tathāgata, starea de Existent-De-La-Sine, și starea de atotcunoaștere. Un Bodhisattva care își petrece timpul zi și noapte sălășluind în aceste activități mentale asociate cu înțelepciunea perfectă este foarte aproape de Trezirea deplină, și o va cunoaște în curând.

3. Omagiu înțelepciunii perfecte și perla de mare preț

Divinul: Așa este, Subhūti. Să presupunem că toate ființele din Jambudvīpa ar obține în același timp o personalitate (sau naștere) umană, și-ar ridica gândurile la iluminarea deplină, ar sta în acel gând de Trezire toată viața lor, i-ar respecta și i-ar venera pe toți Tathāgata, întreaga lor viață. Dacă acum [după toată această pregătire], ele ar oferi daruri tuturor ființelor și ar transforma [meritul din] acea dăruire în Trezire completă – ca rezultat, acei Bodhisattva vor genera mult merit?

Subhūti: Da, Divinule, ar genera.

Divinul: Este tot adevărat, Subhūti, că acel fiu sau fiică din familie nobilă generează un merit mai mare dacă, fiind un Bodhisattva, rezidă în activități mentale legate de perfecțiunea înțelepciunii, chiar și pentru o singură zi. Pentru că, pe măsură ce continuă să rezide zi și noapte în acele activități mentale, Bodhisattva devine tot mai demn de darurile sacrificiale ale tuturor ființelor. Pentru că nicio altă ființă nu are o minte atât de plină de prietenie așa cum o are el, cu excepția Buddhașilor, Realizații. Și Tathāgatașii, desigur, sunt fără egal, fără asemănare, înzestrați cu dharme de neconceput. Atunci, cum aspiră acel fiu sau fiică de familie nobilă la acel merit, la început? El devine înzestrat cu acel fel de introspecție înțeleaptă care îi permite să vadă toate ființele ca și cum ar fi în drum spre propria măcelărire. Cu acea ocazie, mareața compasiune pune stăpânire pe el. El observă cu ochiul său divin nenumăratele ființe, iar ceea ce vede îl umple de o mare neliniște: atât de multe cară povara karmei care duce la pedeapsa imediată în iaduri, altele au dobândit renașteri nefericite [care îi țin departe de Buddha și de învățăturile sale], altele sunt condamnate să fie ucise, sau sunt

învăluite în plasa vederilor greșite, sau nu reușesc să găsească drumul, pe când alții, care au dobândit o renaștere norocoasă, au pierdut-o din nou. El le poartă de grijă cu gândul: „Voi deveni un salvator al tuturor acelor ființe, le voi elibera din toate suferințele!” Însă el nu face nici din aceasta și nici din orice altceva, vreun semn față de care să devină părtinitor. Și aceasta este marea lumină a înțelepciunii unui Bodhisattva, care îi permite să cunoască Trezirea deplină. Pentru că, atunci când Bodhisattvașii sălășluiesc în acest sălaș, ei devin vrednici de darurile întregii lumi și totuși nu întorc spatele la iluminarea deplină. Atunci când gândurile lor sunt bine sprijinite de înțelepciunea perfectă și sunt aproape de atotcunoaștere, ei purifică darurile și ofrandele celor care le oferă cele necesare vieții.

Prin urmare, un Bodhisattva trebuie să rezide în această activitate mentală asociată cu înțelepciunea perfectă, dacă nu vrea să-și consume în zadar ofrandele și pomenile primite, dacă vrea să indice tuturor ființelor Calea, să împrăstie lumină pe o distanță mare, să elibereze din naștere-și-moarte toate ființele care sunt supuse ei, și să curețe tuturor ființelor organele vederii. Dacă vrea să sălășluiască în activități mentale îndreptate către aceste scopuri, el trebuie să își îndrepte atenția către activitățile mentale asociate cu perfecțiunea înțelepciunii. Minteia cuiva care hotărăște să le acorde acestora atenție, lucrează pentru binele tuturor ființelor. Însă el nu trebuie să lase loc altor activități mentale, cum ar fi lipsa de înțelepciune perfectă. Dacă acționează astfel, [pentru că activitatea mentală, care este în esență grijă iubitoare pentru ființe, îl impulsionează], el își petrece zilele și nopțile în activități mentale asociate cu perfecțiunea înțelepciunii. Să presupunem că un om, foarte priceput în bijuterii și în feluritele varietăți de nestemate, tocmai a obținut o piatră foarte prețioasă. Asta l-ar face foarte bucuros și entuziasmat. Dacă și-ar pierde piatra prețioasă, el ar fi foarte trist și mâhnit. Mereu și întotdeauna, activitățile mentale asociate cu acea nestemată s-ar petrece în el, și ar regreta mereu că este despărțit de nestemată. El nu ar uita de ea, până când nu ar obține-o din nou sau până când ar obține o alta asemănătoare ca fel și însușiri. Tot așa, un Bodhisattva care a pierdut din nou nestemata prețioasă a înțelepciunii perfecte, având o percepție clară a imensei valori a înțelepciunii perfecte, și fiind convins că nu s-a despărțit pentru totdeauna de ea, trebuie să o caute peste tot, cu o gândire căreia nu îi lipsește perseverența către înțelepciunea perfectă și care este îndreptată către starea de atotcunoaștere, până va fi redobândit această Sutra sau una echivalentă ei. În tot acel timp, activitățile sale mentale trebuie să fie asociate cu obținerea nestematei prețioase a perfecțiunii înțelepciunii, cu obținerea măreței nestemate a atotcunoașterii.

Subhūti: Dar, din moment ce Divinul a predat că toate dharmele și toate activitățile mentale sunt lipsite de existență proprie și sunt goale, cum poate

atunci un Bodhisattva să devină cineva care nu este lipsit de activitățile mentale asociate cu înțelepciunea perfectă sau cu atotcunoașterea?

Divinul: Dacă mintea unui Bodhisattva funcționează pe baza faptului că toate dharmele sunt izolate și goale prin însăși propria lor existență și este de acord că este astfel, atunci activitățile sale mentale se vor asocia cu înțelepciunea perfectă și cu atotcunoașterea. Pentru că înțelepciunea perfectă este goală, vidă, ea nici nu crește, nici nu descrește.

4. Vacuitatea și creșterea în iluminare

Subhūti: Dacă este așa, cum poate un Bodhisattva să ajungă la dobândirea completă a Trezirii, fără o creștere în înțelepciunea perfectă, și cum poate el cunoaște iluminarea deplină?

Divinul: În realitate, un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă, nici nu crește și nici nu descrește. La fel cum înțelepciunea perfectă este goală, lipsită de creștere și descreștere, tot la fel și un Bodhisattva este gol, lipsit de creștere și descreștere. Tocmai datorită acestui fapt – că, la fel cum înțelepciunea perfectă este goală, lipsită de creștere și descreștere, tot așa și Bodhisattva este gol, lipsit de creștere și descreștere, – un Bodhisattva ajunge la obținerea completă a Trezirii și cunoaște astfel Trezirea deplină. Dacă un Bodhisattva nu se teme și nici nu-și pierde curajul atunci când se predau acestea, el trebuie cunoscut ca un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă.

Subhūti: Atunci, înțelepciunea perfectă înaintea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Vacuitatea înțelepciunii perfecte înaintea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Poate cineva percepe, în exteriorul vacuității înțelepciunii perfecte, vreo dharma care să înainteze în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Vacuitatea înaintea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Poate cineva să perceapă, în vacuitate, vreo dharma care înaintea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Vacuitatea înaintea în vacuitate?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Forma, senzația, percepția, voința sau conștiința înaintea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Poate cineva percepe în exteriorul formei, etc. vreo dharma care înaintea în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Cum înaintea atunci un Bodhisattva în înțelepciunea perfectă?

Divinul: Vezi tu, Subhūti, vreo dharma reală care înaintea în înțelepciunea perfectă?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Vezi cumva acea înțelepciune perfectă, în care înaintea Bodhisattva, ca pe un lucru real?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Vezi ca reală acea dharma care nu oferă nicio bază pentru percepție sau concepție? Acea dharma a fost cumva produsă, sau va fi produsă, sau este acum în curs de producere, a fost oprită, va fi oprită, sau este acum în curs de oprire?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Această înțelegere îi oferă unui Bodhisattva acceptarea răbdătoare a faptului că dharmele nu sunt niciodată produse, [n.t. că nu apare efectiv, niciodată, nicăieri, nicio dharma]. Atunci când el este înzestrat cu ea, este predestinat Trezirii depline. El este sortit să avanseze către încrederea în sine a unui Tathāgata. Este chiar imposibil ca un Bodhisattva care se angajează, se străduiește și face eforturi în acest fel și care avansează în această direcție, să nu atingă cunoașterea supremă a unui Buddha, cunoașterea atotcunoașterii, cunoașterea mărețului Conducător de Caravană.

Subhūti: Poate natura adevărată a tuturor dharmelor, care constă în faptul că ele nu sunt niciodată produse, să fie predestinată Trezirii supreme?

Divinul: Nu, Subhūti.

Subhūti: Atunci, cum de are loc prezicerea acestei dharmă la iluminarea deplină?

Divinul: Vezi ca reală acea dharma care are o prezicere la iluminarea deplină?

Subhūti: Nu, Divinule. Nu văd nicio dharma reală care să fie vreodată predestinată Trezirii depline. Și nici nu văd vreo dharma reală care este cunoscută de către Treziți, sau care ar trebui să fie cunoscută, sau prin care ei ar obține cunoașterea completă. Pentru că nicio dharma nu poate fi percepută sau concepută, nu-mi trece prin minte că „această dharma este cunoscută Iluminaților, această dharma trebuie să fie cunoscută de către ei, cu ajutorul acestei dharmă au ei cunoașterea completă.”

Capitolul XXIII – Śakra

1. Poziția superioară a Bodhisattvașilor

Atunci Śakra, Conducătorul Zeilor, care era așezat în acea adunare, a spus: Cu siguranță, profundă este această perfecțiune a înțelepciunii, greu de văzut, greu de înțeles!

Divinul: Așa este, Kausika. Această înțelepciune perfectă are adâncimea spațiului. Pentru că este izolată, este greu de văzut, iar pentru că este vidă, este greu de înțeles.

Śakra: Acele ființe care ascultă această perfecțiune a înțelepciunii, care se ocupă de ea, o studiază, o răspândește și o scriu, trebuie că sunt înzestrate cu o rădăcină a virtuții deloc firavă!

Divinul: Așa este. Dacă toate ființele din Jambudvīpa ar fi înzestrate cu [capacitatea de a urma] cele zece căi pozitive de acțiune, ar genera ele mult merit din această cauză?

Śakra: Da, Divinule.

Divinul: O persoană care ascultă, studiază, răspândește și scrie această perfecțiune a înțelepciunii, generează mai mult merit decât ei. Tocmai enunțata acumulare de merit datorată moralității tuturor ființelor din Jambudvīpa este infimă prin comparație cu acumularea de merit care decurge din rădăcina pozitivă a cuiva care ascultă, studiază, răspândește și scrie această profundă perfecțiune a înțelepciunii.

După care, *un călugăr* i-a spus lui Śakra, Conducătorul Zeilor: Kausika, ai fost întrecut de acea persoană care ascultă, studiază, răspândește și scrie această profundă perfecțiune a înțelepciunii!

Śakra: Sunt întrecut până și de acel fiu sau fiică de familie nobilă care și-a ridicat chiar și un singur gând la Trezire; cu atât mai mult, dacă în plus ei se antrenează în Aseitate, progresează în ea, fac eforturi pentru ea; în călătoria lor, ei depășesc întreaga lume, cu zeii, oamenii și demonii ei. În călătoria lor, ei nu numai că depășesc întreaga lume, cu zeii, oamenii și demonii ei, ci și pe Cei-Care-Au-Intrat-În-Curent, pe Cei-Care-Se-Întorc-O-Singură-Dată, pe Cei-Care-Nu-Se-Mai-Întorc, pe Arhați și pe Pratyekabuddhași. Ei îi întrec și pe acei Bodhisattvași care sunt foarte *generoși* în a oferi altora cele necesare vieții, însă au lipsuri în înțelepciunea perfectă și în priceperea în mijloace; și, în egală măsură, pe cei a căror moralitate este perfect pură, care au o cantitate imensă de *moralitate*, a căror atenție asupra regulilor morale este neîntreruptă, fără cusur, fără pată, completă și perfect pură, dar care au lipsuri în înțelepciunea perfectă și în priceperea în mijloace; și, în egală măsură, și pe cei care au dobândit *răbdarea* și calmul pașnic, ai căror gânduri sunt complet lipsite de dușmănie, care nu au

niciun gând de răutate, nici măcar atunci când sunt arși pe rug, însă care au lipsuri în înțelepciunea perfectă și în priceperea în mijloace; și, în egală măsură, și pe cei care au manifestat *vigoare*, care continuă neobosit să încerce, care sunt eliberați de lene și care rămân neînfricați în tot ceea ce fac cu corpul, cu vorbirea și cu mintea, însă au lipsuri în ceea ce privește înțelepciunea perfectă și priceperea în mijloace; și, în egală măsură, și pe cei care sunt preocupați de *concentrările* profunde și se desfată în ele, care sunt puternici în concentrarea profundă, care sunt stabiliți în concentrarea profundă, care sunt maestrul ai concentrării profunde, dar care au lipsuri în înțelepciunea perfectă și în priceperea în mijloace. Pentru că, atunci când înaintează în perfecțiunea înțelepciunii așa cum a fost descris, un Bodhisattva întrece lumea cu zeii, oamenii și demonii săi, îi întrece pe toți cei care aparțin vehiculului Discipolilor și al Pratyekabuddhașilor, și îi întrece de asemenea și pe Bodhisattva care nu sunt pricepuți în mijloace. Iar ei nu îl pot depăși. Pentru că un Bodhisattva care înaintează în perfecțiunea înțelepciunii, așa cum a fost spus, care se conformează acesteia, și-a ocupat poziția pentru ca linia [n.t. de transmisie a] atotcunoașterii să nu fie întreruptă, și nu se ține departe de Tathāgatași.

Atunci când înaintează astfel, călătoria sa îl va duce în scurt timp pe terasa Trezirii; antrenându-se în acest fel, el va salva ființele care s-au scufundat în noroiul mizeriilor [n.t. minții]. Antrenându-se în acest fel, el se antrenează în antrenamentul unui Bodhisattva și nu în antrenamentul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha.

2. Răsplăți ale înțelepciunii perfecte

[*Śakra*:] Și cei patru Mari Regi, Gardienii Lumii, vor veni la Bodhisattva care se antrenează în acest fel în perfecțiunea înțelepciunii și îi vor spune: „Antrenează-te repede în acest drum al unui Bodhisattva, fiu de familie nobilă! Antrenează-te cu agilitate și cu pricepere! Aici sunt cele patru boluri de cerșit pe care le vei primi atunci când vei fi așezat pe terasa iluminării, ca unul care a dobândit atunci Trezirea supremă.” Nu numai cei patru Gardieni ai Lumii vor veni la Bodhisattva care se antrenează în înțelepciunea perfectă așa cum a fost spus, ci și eu însumi, ca să nu mai spun de alți zei. Tathāgatași îl vor păstra mereu în minte. Toate relele lumești care ar putea cădea pe un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, cum ar fi atacurile altora, etc., vor fi blocate, nu-l vor afecta în niciun fel. Și aceasta, O, Divinule, este o calitate pe care un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, o obține chiar în această viață.

Ānanda gândi de îndată: Această cuvântare a lui Śakra, Conducătorul Zeilor, se datorează propriei sale introspecții sau puterii și măreției lui Buddha?

Prin puterea și măreția lui Buddha, Śakra i-a citit gândurile și i-a spus: Ānanda, ea trebuie să-i fie atribuită puterii și măreției lui Buddha, puterii susținătoare a lui Buddha. Pentru că eu însumi sunt chiar incapabil să spun ceva relevant despre subiectul Bodhisattvașilor.

Divinul: Așa este, Ānanda. Ceea ce a spus Śakra, Conducătorul Zeilor, se datorează puterii și măreției lui Tathāgata, susținerii lui.

Capitolul XXIV – Trufia

1. Condiții care îl deschid pe un Bodhisattva influenței lui Māra

Divinul: Atunci când un Bodhisattva se antrenează în înțelepciunea perfectă, când face eforturi pentru ea și o dezvoltă, toți Māra cei Malefici din marele trichiliocosmos se află într-o stare de nesiguranță: „Acest Bodhisattva va realiza prea devreme realitatea-limită, pe nivelul de Discipol sau de Pratyekabuddha, sau va cunoaște iluminarea deplină?” Mai mult, atunci când un Bodhisattva sălășluiește în sălașul înțelepciunii perfecte, Māra cei Malefici sunt străpunși de săgeata tristeții. Atunci când un Bodhisattva înaintează în înțelepciunea perfectă, face eforturi pentru ea și o dezvoltă, Māra cei Malefici se gândesc cum pot să-l rănească. Ei ar putea, spre exemplu, să încerce să-l înspăimânte, provocând o ploaie de meteoriți în toate direcțiile, lăsând impresia că orizontul e cuprins de flăcări. Ei speră că atunci Bodhisattva va deveni înfricoșat, că i se va ridica părul de frică, speră ca măcar un singur gând îndreptat spre Trezirea deplină să dispară. Însă Māra cel Malefic nu încearcă să-i rănească pe fiecare dintre Bodhisattva. Pe unii încearcă să-i rănească, pe alții nu.

Ānanda: Ce fel de Bodhisattva încearcă Māra să rănească?

Divinul: Māra încearcă să rănească un Bodhisattva care, în trecut, atunci când era predată perfecțiunea înțelepciunii, nu a produs un gând de încredere fermă și [n.t. în consecință] găsește o intrare către el. El încearcă să-i rănească pe Bodhisattvașii care, atunci când este predată această profundă perfecțiune a înțelepciunii, sunt cuprinși de îndoieli, se simt confuzi și se gândesc „poate că această perfecțiune a înțelepciunii este așa, poate că nu este așa”; sau pe Bodhisattvașii care sunt lipsiți de prietenul bun, care au fost prinși de prieteni răi, care, atunci când această perfecțiune a înțelepciunii este predată, nu aud [n.t. cele spuse] despre locurile foarte profunde, ci rămân ignoranți în ceea ce le privește și nu întreabă cum trebuie să fie dezvoltată perfecțiunea înțelepciunii; sau pe Bodhisattvașii care se agață de cineva care susține ceva ce nu este Dharma adevărată și care spun: „Sunt adeptul lui și, în nicio privință, el nu mă abandonează. Sunt mulți alți Bodhisattva la care aș putea adera, însă ei nu mi se potrivesc. L-am luat pe acesta ca fiind tovarășul meu potrivit, și el îmi va fi bun.”

Mai mult, atunci când este predată această profundă perfecțiune a înțelepciunii, un Bodhisattva ar putea să-i spună altui Bodhisattva: „Profundă, într-adevăr, este această perfecțiune a înțelepciunii! Ce rost are să o ascuți? Pentru că, până și atunci când mă concentrez asupra ei în felul în care Tathāgata a predat în alte Sutare, nu reușesc să o deslușesc și nici nu simt vreo bucurie din cauza ei. Care mai e rostul ca tu să o ascuți sau să o scrii?” În acest fel încearcă el să-i îndeparteze pe alți Bodhisattva. Māra vine și la un asemenea Bodhisattva,

încearcă să-l rănească și găsește o intrare către el. Mai departe, Ānanda, Māra devine mulțumit, entuziasmat și fermecat, foarte bucuros, încântat și jubilent, dacă un Bodhisattva îi disprețuiește pe alți Bodhisattva și gândește: „Eu sălășluiesc în sălașul detașării, însă ei nu; ei nu sălășluiesc în detașare.” Māra este atât de bucuros, pentru că acest Bodhisattva rămâne foarte departe de iluminarea deplină.

Mai departe, atunci când un Bodhisattva primește un titlu sau este adoptat de un clan sau atunci când sunt proclamate însușirile sale de ascet, el poate privi asta ca pe un motiv suficient pentru a-i disprețui pe alți Bodhisattva, oricât de corect ar fi comportamentul lor și oricât de frumos ar fi caracterul lor. Însă el nu are calitățile Bodhisattvașilor ireversibili care înaintează în înțelepciunea perfectă și nici caracteristicile, indicatorii sau semnele lor. Din moment ce nu are calitățile ireversibilității, el dă naștere murdăririi, adică se preamărește pe sine însuși, îi disprețuiește pe ceilalți și crede că ei nu sunt egali cu acele dharme, așa cum este el. Māra cei Malefici prevăd atunci că tărâmurile lui Māra nu vor rămâne goale, că marile iaduri, regatul animalelor, lumea spiritelor flămânde (Preta) și adunările demonilor (Asura) vor fi supraaglomerate. Și Māra cel Malefic devine și mai hotărât și se gândește: „Cu acest fel de început, acei Bodhisattva vor fi curând sufocați de câștig și de reputație. Ei vor deveni vorbitori credibili și vor prinde sau captiva multe persoane cu discursurile lor credibile. Acele persoane vor hotărî să-i asculte, vor imita ceea ce au văzut și au auzit, și în consecință nu se vor antrena în Aseitate, nu vor progresa în ea, nu vor face eforturi pentru ea. Neantrenându-se în Aseitate, neprogresând în ea, nefăcând eforturi pentru ea, ei își vor spori în continuare murdăriile. Așadar, se va întâmpla ca toate faptele corpului, vorbirii și minții, pe care le vor face cu gândirea lor distorsionată, să îi conducă la o renaștere în condiții de nedorit, dezagreabile, neplăcute lor și neplăcute celorlalți. În consecință, tărâmurile lui Māra vor deveni supraaglomerate – adică marile iaduri, lumea animală, lumea spiritelor înfometate, Preta, și adunările demonilor, Asura.” Atunci când analizează această succesiune de întâmplări, Māra cel Malefic devine mulțumit, mândru, încântat și bucuros peste măsură, triumfător și jubilent.

Mai departe, Ānanda, atunci când un Bodhisattva se ceartă cu o persoană aparținând vehiculului Discipolilor, se implică în dispute și altercații cu el, îl ocărăște și îl insultă, simte rea voință și ură pentru el, Māra se gândește: „Cu siguranță, acest fiu de familie nobilă se va ține departe de atotcunoaștere, va rămâne departe de ea.” Māra devine și mai bucuros dacă o persoană aparținând vehiculului Bodhisattvașilor se ceartă cu altcineva care aparține tot vehiculului Bodhisattvașilor, pentru că el se gândește că „cei doi Bodhisattva rămân departe de atotcunoaștere”. Iar dacă un Bodhisattva care și-a primit prezicerea se ceartă cu alt Bodhisattva care și-a primit și el prezicerea și simte răutate pentru el, dacă

are o asemenea atitudine mentală, atunci el trebuie să-și pună armura [, care îi permite să lupte împotriva ei,] timp de foarte multe ere – asta dacă, desigur, nu a abandonat complet atotcunoașterea.

2. Atitudinea corectă a unui Bodhisattva față de alți Bodhisattvași

Ānanda: Poate scăpa el de aceste atitudini mentale, sau este condamnat definitiv la a-și pune armura toată acea perioadă de timp?

Divinul: Ānanda, eu am demonstrat o Dharma care include posibilitatea de scăpare pentru persoane din vehiculul Discipolilor, pentru persoane din vehiculul Pratyekabuddhașilor, pentru persoane din vehiculul Bodhisattvașilor. În ceea ce privește persoana care aparține vehiculului Bodhisattvașilor și care s-a certat cu altcineva care aparține tot vehiculului Bodhisattvașilor, dacă ea nu își mărturisește greșeala, dacă nu promite reținere în viitor, dacă adăpostește o înclinație latentă către ură și trăiește legată de acea înclinație, despre acea persoană eu nu predau scăparea [de consecințele acțiunii sale], ci este categoric condamnată să își pună armura pentru acea durată imensă de timp. Însă predau scăparea sa dacă își recunoaște greșeala, promite reținere în viitor și reflectează după cum urmează: „Eu, care am datoria să îndepărtez, să pacific și să potolesc certurile, disputele și conflictele tuturor ființelor, totuși, chiar eu mă angajez în dispute! Este într-adevăr o pierdere pentru mine și nu un câștig, dacă răspund înapoi după cum mi se vorbește. Când eu ar trebui să fiu, pentru toate ființele, un pod peste oceanul nașterii-și-morții, totuși spun altuia «la fel și ție!», sau dau un răspuns aspru și jignitor. Nu acesta este modul în care trebuie să vorbesc. În certuri, conflicte și dispute, trebuie să mă comport ca un idiot fără simțire sau ca o oaie proastă. Atunci când aud pe cineva că folosește cuvinte urâte, jignitoare, insultătoare la adresa mea, inima mea nu trebuie să simtă răutate față de ceilalți. Nu este potrivit și adecvat pentru mine să percep greșelile celorlalți sau să gândesc că lucrurile spuse despre greșelile celorlalți sunt demne de a fi ascultate. Din moment ce sunt complet hotărât [să câștig Trezirea completă], nu trebuie să fac rău celorlalți. Când eu ar trebui să fac toate ființele fericite, oferindu-le tot ceea ce aduce fericire, când eu ar trebui să le conduc la Nirvana după ce voi fi dobândit iluminarea supremă, eu totuși port rea-voință! Nu trebuie să simt rea-voință nici măcar față de cei care m-au jignit, trebuie să evit să mă enervez și trebuie să fac un efort ferm în acea direcție. Chiar și atunci când viața mea este în pericol, nu trebuie să mă enervez și încruntarea nu trebuie să-mi apară pe față.” [n.t. Vorbind] despre un asemenea Bodhisattva, eu predau scăparea. Aceasta este atitudinea pe care trebuie să o adopte un Bodhisattva și față de persoanele care aparțin vehiculului Discipolilor. Niciodată să nu se enerveze pe vreo ființă, aceasta este atitudinea mentală pe care cineva trebuie să o adopte

față de toate ființele. Ce atitudine trebuie să aibă atunci un Bodhisattva față de alte persoane aparținând vehiculului Bodhisattvașilor? Aceași cu cea față de Învățător. El trebuie să aibă atitudinea „acești Bodhisattva sunt învățătorii mei. Cu siguranță, ei au urcat în același Vehicul ca și mine, au urmat aceeași Cale, au intenții asemănătoare cu ale mele, s-au pornit în același Vehicul ca și mine. Metoda după care trebuie să fiu antrenat este aceeași cu metoda prin care trebuie să se antreneze și ei. Însă dacă unii dintre ei sălășluiesc într-un sălaș contaminat [de ideile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor], atunci nu trebuie să fac la fel. Totuși, dacă ei sălășluiesc într-un sălaș necontaminat, în activități mentale asociate cu atotcunoașterea, atunci și eu trebuie să mă antrenez așa cum o fac ei”. Niciun obstacol către Trezirea deplină nu poate să răsară în fața unui Bodhisattva care se antrenează în atotcunoaștere în acest fel, și el va cunoaște repede iluminarea deplină.

Capitolul XXV – Antrenamentul

1. Cum este antrenat un Bodhisattva în atotcunoaștere

Subhūti: O, Divinule, prin ce trebuie să se antreneze un Bodhisattva, pentru a fi antrenat în atotcunoaștere?

Divinul: El trebuie să se antreneze în Extincție, Non-producere, Non-oprire, în Non-Naștere, în absența pozitivității, în Izolare, în Detașare, în Spațiu, în elementul Dharmei, și în Nirvana.

Subhūti: Din ce motiv acestea sunt ca un antrenament în atotcunoaștere?

Divinul: Ce crezi, Subhūti, Aseitatea lui Tathāgata, care este cauza fundamentală a unui Tathāgata de a fi un Tathāgata, ajunge ea să se stingă?

Subhūti: Nu, Divinule. Pentru că extincția nu poate deveni extinctă, extincția fiind imposibil de stins.

Divinul: Aseitatea lui Tathāgata, care este cauza primordială a unui Tathāgata de a fi un Tathāgata, este ea produsă acum sau oprită, sau născută? Sau devine, sau încetează să devină, sau devine izolată, sau devine atașată, sau detașată? Sau devine ca spațiul, sau devine de natura Dharmei?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Acea Aseitate intră în Nirvana?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Așadar, Subhūti, un Bodhisattva care se antrenează astfel, se antrenează în [convingerea că] „Aseitatea nu ajunge să dispară.” Atunci când se antrenează astfel, el va atinge perfecțiunea tuturor antrenamentelor. El nu poate fi zdrobit de Māra, de complicii lui Māra sau de oștirea lui. El va atinge în curând condiția (sau stadiul) ireversibil. El va sta în curând pe terasa iluminării. El înaintează în propriul domeniu. El este antrenat în dharme care îl fac un salvator, în mareața prietenie, mareața compasiune, mareața bucurie empatică și în mareața imparțialitate. El se antrenează pentru învârtirea Roții Dharmei, cu cele trei învârtiri și cu cele douăsprezece aspecte. El se antrenează pentru a salva atâtea ființe câte trebuie. El se antrenează pentru a asigura non-întreruperea liniei Tathāgatașilor. El se antrenează pentru a deschide ușa elementului fără moarte.

Totuși, o ființă inferioară este incapabilă de acest antrenament sublim. O ființă slabă, lipsită de putere, nu poate fi antrenată în acest antrenament. Pentru că cei care sunt antrenați în acest antrenament sunt chiar crema tuturor ființelor, sunt persoane care vor să salveze toate ființele. Ei vor să atingă o stare în care sunt ridicați deasupra tuturor ființelor. Un Bodhisattva care se antrenează astfel, nu va renaște în iaduri, nici printre animale, nici în tărâmurile spiritelor înfometate (Preta), nici printre demoni (Asura), nici în regiunile periferice [în

mijlocul populațiilor barbare], nici în familiile de paria sau ale vânătorilor de păsări, ale altor vânători, ale pescarilor sau ale măcelarilor, și nici în alte familii de o asemenea categorie joasă, în care cineva devine prizonier al faptelor josnice. El nu devine orb, surd, sau chior; el nu este invalid, cocoșat sau un om cu o mână sau un picior uscate, nici șchiop, nici olog, nici redus mintal, nici nu tremură și nici nu se scutură necontrolat; membrele sale nu sunt plăpânde, nici incomplete și nici anormale; el nu este slab și nu are un ten sau un aspect urât; facultățile sale nu sunt nici inferioare și nici incomplete, ci sunt perfecte în toate felurile; și are o voce melodioasă. El nu devine o persoană care să ia viața sau care să ia ceea ce nu îi este dat, sau care își tratează greșit dorințele senzuale, sau care vorbește mincinos sau cu răutate sau aspru, sau care flecărește nedeslușit, sau care este lacomă, sau care adăpostește reaua voință în inima sa, sau care are vederi greșite, și nici nu-și câștigă existența într-un mod greșit. El nu renaște printre zeii cu viață lungă, el nu adoptă practici morale incorecte, nu aderă la dharme ireale și nu renaște prin influența meditațiilor sale sau prin cea a realizărilor sale [fără formă]. Pentru că există pricepere în mijloace și, înzestrat cu ea, el nu ajunge să renască printre zeii care trăiesc mult.

Dar ce este această pricepere în mijloace a unui Bodhisattva? Este chiar această perfecțiune a înțelepciunii. Și se concentrează pe această pricepere în mijloace în așa fel încât, înzestrat cu ea, Bodhisattva intră în meditații fără să renască prin influența lor. Atunci când se antrenează astfel, un Bodhisattva își atrage puritatea perfectă a puterilor, a bazelor pentru încrederea în sine și a Buddha-dharmelor. El atinge toate acestea.

Subhūti: Dar dacă, O, Divinule, așa cum știm cu toții, toate dharmele sunt prin natura lor perfect pure, atunci privitor la ce dharma își atrage și atinge un Bodhisattva puritatea perfectă a puterilor, a bazelor pentru încrederea în sine, și Buddha-dharmele?

Divinul: Așa este, Subhūti. Toate dharmele sunt, chiar prin natura lor [esențială, originară], perfect pure. Atunci când un Bodhisattva care se antrenează în înțelepciunea perfectă nu își pierde curajul și rămâne neînfricat, deși toate dharmele sunt perfect pure prin natura lor, atunci aceasta este perfecțiunea înțelepciunii sale. Însă oamenii obișnuiți, necugetați, nu cunosc și nu văd că aceste dharme sunt într-adevăr constituite astfel și nu cunosc și nici nu văd natura adevărată a dharmelor. Pentru acele ființe se străduiesc și manifestă vigoare Bodhisattvașii, pentru ca cei care nu cunosc să poată cunoaște, pentru ca cei care nu văd să poată fi făcuți să vadă. Întru acestea se antrenează și pentru aceasta, [în lumea aparenței,] un Bodhisattva ajunge la puteri, la bazele încrederii în sine, și la toate Buddha-dharmele. Atunci când se antrenează astfel, Bodhisattvașii cunosc în mod înțelept, drept ceea ce sunt de fapt, gândurile și

acțiunile ciclice și agitate ale altor ființe, ale altor persoane. Și, după aceea, ei merg dincolo de cunoașterea gândurilor și a acțiunilor celorlalți.

2. Raritatea Bodhisattvașilor

[*Divinul:*] Pe acest Pământ, puține sunt locurile fără pietre, puține sunt locurile unde se găsesc aurul și argintul. Mult mai multe sunt deșerturile sărate, deșerturile aride, locurile acoperite cu iarbă sau cu spini, sau pline de prăpăstii adânci. Tot așa, în lumea ființelor, sunt puțini Bodhisattva care se antrenează în acest antrenament pentru atotcunoaștere, adică în antrenamentul pentru înțelepciunea perfectă. Mult mai numeroși sunt cei care se antrenează în antrenamentele specifice Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. Mai departe, Subhūti, în lumea ființelor, puțini au făcut fapte care îi duc la obținerea autorității unui Rege Universal. Mult mai numeroși sunt cei care au făcut fapte care îi duc la obținerea autorității unui comandant de fort. Tot așa, în lumea ființelor, puțini sunt Bodhisattva care s-au suit pe această Cale a înțelepciunii perfecte și care au hotărât să cunoască Trezirea deplină. Mult mai numeroși sunt cei care s-au pornit pe calea Discipolilor și a Pratyekabuddhașilor. Mai departe, numai puțini au făcut fapte care le permit să devină Śakra, Conducătorul Zeilor. Mult mai numeroși sunt cei ai căror fapte îi conduc spre lumea zeilor [mai puțin importanți]. Tot așa, doar puține ființe sunt Bodhisattva care se antrenează în acest antrenament în înțelepciunea perfectă. Mult mai numeroși sunt Bodhisattvașii care se antrenează în antrenamentul Discipolilor și Pratyekabuddhașilor.

Mai departe, sunt puține ființe care au făcut fapte care să le permită să devină Brahmā. Mult mai numeroși sunt cei ai căror fapte îi duc în alaiul lui Brahmā. Tot așa, puține ființe sunt pe drumul fără întoarcere de la Trezirea deplină. Mult mai numeroși sunt Bodhisattva care se întorc dinspre iluminarea deplină. Așadar, Subhūti, în lumea ființelor există foarte puține ființe care au pornit pe calea către Trezirea deplină. Și mai puține sunt cele care înaintează în Aseitate. Și mai puțini sunt acei foarte puțini care fac eforturi pentru înțelepciunea perfectă. Încă și mai puțini sunt acei foarte, foarte puțini Bodhisattva care nu mai pot fi întorși de pe calea spre iluminarea deplină. Un Bodhisattva, care vrea să se numere printre acei foarte, foarte puțini Bodhisattva ireversibili, trebuie așadar să se antreneze chiar în această perfecțiune a înțelepciunii și să facă eforturi pentru ea. Mai mult, Subhūti, niciun gând aspru nu răsare într-un Bodhisattva care se antrenează astfel în înțelepciunea perfectă, niciun gând de îndoială, niciun gând de invidie sau de răutate, niciun gând imoral sau din rea voință, niciun gând leneș sau neatent, niciun gând stupid.

3. Perfecțiunea înțelepciunii cuprinde toate perfecțiunile

[*Divinul:*] Astfel, atunci când un Bodhisattva se antrenează în perfecțiunea înțelepciunii, toate perfecțiunile sunt automat cuprinse, abordate, urmate și incluse. Concepția individualității include toate cele șaiszeci și două de concepții și, la fel, pentru un Bodhisattva care se antrenează în perfecțiunea înțelepciunii, toate [n.t. șase] perfecțiunile sunt cuprinse în aceasta. Atât timp cât calitatea de a fi în viață persistă, toate celelalte însușiri sunt incluse în ea. Tot așa, pentru un Bodhisattva care se antrenează în înțelepciunea perfectă, toate celelalte dharme virtuozose și bune sunt incluse în ea. Atunci când calitatea de a fi în viață încetează, toate celelalte însușiri încetează și ele. Tot la fel, pentru un Bodhisattva care se antrenează în înțelepciunea perfectă, toate celelalte dharme negative sunt oprite, atunci când este oprită numai non-cunoașterea, iar toate celelalte perfecțiuni sunt incluse în înțelepciunea perfectă, și dobândite automat.

4. Meritul dat de înțelepciunea perfectă

[*Divinul:*] Așadar, Subhūti, un Bodhisattva care vrea să dobândească toate perfecțiunile trebuie să se antreneze în perfecțiunea înțelepciunii. Atunci când se antrenează în perfecțiunea înțelepciunii, un Bodhisattva se antrenează în ceea ce este cel mai înalt grad de perfecțiune posibil pentru o ființă. Meritul său este cel mai mare posibil. Subhūti, dacă iei în considerare toate ființele din marele trichiliocosmos, sunt ele numeroase?

Subhūti: Chiar și numai în Jambudvīpa sunt numeroase ființe, cât de multe trebuie să fie atunci în marele trichiliocosmos?

Divinul: Dacă un singur Bodhisattva ar fi să ofere acelor ființe, pe toată durata vieții sale, robe, boluri de cerșit, găzduire, medicamente pentru boli și toate acestea să le aducă fericire, atunci, din acest motiv, un asemenea Bodhisattva ar genera un merit imens?

Subhūti: Da, O, Divinule.

Divinul: Și totuși, un merit mult mai mare ar fi generat de acel Bodhisattva care ar dezvolta această perfecțiune a înțelepciunii, chiar și pe durata unui pocnet din degete. Atât de imens de profitabilă este perfecțiunea înțelepciunii Bodhisattvașilor, pentru că ea hrănește Trezirea supremă. Un Bodhisattva trebuie așadar să se antreneze în înțelepciunea perfectă, dacă vrea să cunoască iluminarea deplină, dacă vrea să ajungă la poziția supremă între toate ființele, dacă vrea să devină un protector al celor neajutorați, să atingă sfera lui Buddha, să egaleze bărbăția lui Buddha, să acționeze cu activitățile unui Buddha, să vorbească cu răgetul de leu al lui Buddha, să atingă împlinirea și realizarea unui

Buddha, și să explice Dharma în marele trichilocosmos. Atunci când un Bodhisattva se antrenează în perfecțiunea înțelepciunii, nu văd nicio realizare pentru care el să nu se fi antrenat.

5. Bodhisattvașii și Discipolii

Subhūti: Atunci, un Bodhisattva este antrenat inclusiv în realizările unui Discipol?

Divinul: El trebuie să fie de asemenea antrenat și în acelea. Însă el nu se antrenează cu intenția de a continua mereu cu realizările unui Discipol sau cu ideea de a și le însuși în vreun fel. Nu astfel se antrenează. El cunoaște și însușirile Discipolilor, însă nu se oprește la ele. El le asimilează, fără a li se împotrivi. El se antrenează cu intenția de a demonstra și revela de asemenea și virtuțile Discipolilor. Atunci când se antrenează astfel, un Bodhisattva ajunge la o stare în care este demn să primească daruri de la lume, cu zeii, oamenii și demonii ei. El întrece orice alte persoane demne de a primi daruri, de pe nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor. Și atotcunoașterea va fi aproape de el. Atunci când se antrenează astfel, un Bodhisattva nu se desparte de perfecțiunea înțelepciunii, ci înaintează în ea, nu are lipsuri în sălășluirea în perfecțiunea înțelepciunii. Atunci când înaintează astfel, un Bodhisattva trebuie cunoscut ca „infaibil, categoric infaibil” în ceea ce privește atotcunoașterea, iar el se ține la distanță de nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha. El este aproape de Trezirea deplină. Totuși, dacă se gândește că „aceasta este perfecțiunea înțelepciunii, care aduce atotcunoașterea”, atunci cineva care are o asemenea idee nu înaintează în perfecțiunea înțelepciunii. Dimpotrivă, Bodhisattva nu are nici măcar noțiunea sau ideea de înțelepciune perfectă, nu percepe și nu constată că „aceasta este perfecțiunea înțelepciunii” sau că „a lui este perfecțiunea înțelepciunii” sau „ea va hrăni atotcunoașterea”. Dacă înaintează astfel, un Bodhisattva înaintează în perfecțiunea înțelepciunii.

Capitolul XXVI – Ca o iluzie

1. *Śakra îi laudă pe Bodhisattvași*

Imediat după aceea, *Śakra*, Conducătorul Zeilor, gândi: Un Bodhisattva, chiar dacă a ajuns doar până aici, îi întrece pe toți; cu atât mai mult, atunci când a cunoscut iluminarea deplină! Un mare câștig a rezultat pentru acele ființe, atunci când gândul lor înaintea hotărât în atotcunoaștere, ele trăiesc o viață bună; cu atât mai mult, atunci când ele și-au ridicat gândul la Trezirea deplină! Acele ființe sunt de invidiat, sunt chiar crema ființelor, cele care vor cunoaște iluminarea deplină!

După care, *Śakra*, Conducătorul Zeilor, a făcut să apară flori Mandarava, le-a salutat respectuos, le-a împrăștiat peste Tathāgata și a spus: „Fie ca acele persoane care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor și care și-au ridicat gândurile la Trezirea deplină, să reușească în hotărârea lor de a cunoaște iluminarea deplină și după aceea să ducă toate ființele, născute în marele șuvoi al nașterii-și-morții, pe malul lin de acolo! Fie ca acel gând despre Trezire pe care l-au dorit, gândit și însușit ferm, să aducă la împlinire în ei dharmele unui Buddha și dharmele asociate cu atotcunoașterea, dharmele Existentului-De-La-Sine, dharmele de neîntrecut!

Nu am nici cea mai mică îndoială că acei Bodhisattva, care sunt înzestrați cu marea compasiune, s-ar întoarce sau s-ar îndepărta de la Trezirea deplină sau că acele persoane, care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor și care au pornit pe calea către Trezirea deplină, s-ar abate de la ea. Dimpotrivă, sunt sigur că această hotărâre fermă de a dobândi iluminarea deplină va crește tot mai mult în ei, pe măsură ce observă suferințele care lovesc ființele din planul nașterii-și-morții. Pentru că, prin marea lor compasiune, ei doresc binele lumii, cu zeii, oamenii și demonii ei, doresc să-i fie de ajutor, sunt plini de milă pentru ea, ei, care sunt înzestrați cu această atitudine mentală, rezidă în atitudinea mentală care este exprimată în hotărârea: «Am trecut dincolo, vom ajuta ființele să treacă dincolo! Eliberați, le vom elibera! Refăcuți, le vom ajuta să se refacă! Plecați în Nirvana, le vom conduce la Nirvana!»

2. *Jubilare, transformare, dedicare și merit*

[*Śakra*:] Fiul sau fiica de familie nobilă care se bucură de producerea de gânduri ale acelor Bodhisattva care tocmai s-au pornit pe Cale, precum și de producerea gândului celor care înaintea pe Cale, de natura ireversibilă a celor care sunt „fără-întoarcere”, precum și de natura celor care sunt sortiți să mai trăiască o singură viață – în ce măsură meritul lor este unul superior?

Divinul: Kausika, cineva ar putea reuși să măsoare muntele Sumeru, regele munților, sau să măsoare un sistem de lumi, până și un mare trichiliocosmos, cu ajutorul vârfului unui fir de iarbă, însă nu ar putea cuprinde dimensiunea meritului care vine către un fiu sau fiică de familie nobilă sau la un Bodhisattva, [n.t. merit] rezultat din producerea gândului legat de acea jubilarie.

Śakra: Acele ființe care nu ajung să audă de acest merit nemăsurat al acelei jubilarie pentru cariera unui Bodhisattva – care începe cu primul gând al iluminării și se încheie cu iluminarea deplină – care nu îl știu, care nu îl văd, care nu își amintesc acea jubilarie, acelea sunt împresurate de Māra. Ei sunt partizani ai lui Māra, decedați în tărâmurile lui Māra. Pentru că cei care și-au adus în minte acele gânduri, cei care le-au transformat în Trezire supremă, cei care s-au bucurat de ele, au făcut-o pentru a sfârâma în bucăți tărâmul lui Māra. O, Divinule, trebuie să ne bucurăm pentru diversele stadii ale gândului pe care Bodhisattvașii l-au ridicat la iluminare. Fiii și fiicele de familie nobilă care nu l-au abandonat pe Tathāgata și nici Dharma și nici Comunitatea (Sangha), ei trebuie să se bucure de acele stadii ale gândului Trezirii!

Divinul: Așa este, Kausika. Și acei fii sau fiice de familie nobilă, care s-au bucurat de stadiile gândului iluminării, fie că aparțin vehiculului Bodhisattvașilor, al Pratyekabuddhașilor sau al Discipolilor, ei îi vor mulțumi în curând pe Tathāgatași, nu îi vor nemulțumi.

Śakra: Așa este, O, Divinule. De aceea, oriunde ar renaște ca rezultat al rădăcinilor pozitive [pe care le-au plantat] atunci când inimile lor au fost umplute de jubilarie, ei vor fi tratați cu respect, onorați, venerați și adorați. Ei nu vor mai vedea niciodată ceva neplăcut, nici nu vor mai auzi sunete neplăcute, nici nu vor mirosi vreun miros neplăcut, nici nu vor mai simți gusturi neplăcute și nici nu vor mai veni în contact cu ceva care este neplăcut atingerii. Trebuie să ne așteptăm ca ei să renască în paradisuri, și nu în tărâmurile durerii. Pentru că ei s-au bucurat de rădăcinile pozitive ale tuturor ființelor, rădăcini care aduc fericire tuturor ființelor. Gândurile de jubilarie ale acelor care, după ce au generat o hotărâre fermă de a dobândi Trezirea, s-au bucurat pentru stadiile succesive ale gândului de iluminare prezent în persoanele care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor, vor deveni, pe măsură ce cresc, cele care hrănesc Trezirea deplină. După ce vor fi dobândit iluminarea deplină și ei vor conduce, [n.t. la rândul lor,] nenumărate ființe la Nirvana.

Divinul: Așa este, Kausika, după cum ai vorbit prin puterea și măreția lui Tathāgata. Rădăcinile virtuozitate ale nenumăratelor ființe sunt prilej de bucurie, sunt plantate și desăvârșite ca o consecință a acțiunilor unui fiu sau a unei fiice de familie nobilă, care s-a bucurat pentru stadiile succesive ale gândului iluminării prezent în acele persoane care aparțin vehiculului Bodhisattvașilor.

3. Natura iluziei

Subhūti: Dar cum poate un gând, care este ca o iluzie, să cunoască Trezirea deplină?

Divinul: Subhūti, vezi gândul care este ca o iluzie ca pe o entitate reală, separată?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Vezi iluzia ca o entitate reală separată?

Subhūti: Nu, Divinule.

Divinul: Dacă nu vezi nici iluzia și nici gândul, care este ca o iluzie, ca entități reale separate, poate vezi acea dharma care cunoaște iluminarea deplină drept altceva decât iluzie sau drept altceva decât gândul care este ca o iluzie?

Subhūti: Nu, Divinule. De aceea, spre ce dharma aș putea arăta și spune „este” sau „nu este”? Iar unei dharme care este absolut izolată, aceleia nu i se poate atribui acel „este”, sau acel „nu este”. De asemenea, o dharma absolut izolată nu cunoaște iluminarea deplină. Pentru că o dharma care nu are existență nu poate cunoaște Trezirea deplină. De aceea, O, Divinule, înțelepciunea perfectă este absolut izolată. Dar o dharma care este absolut izolată nu este o dharma care trebuie dezvoltată, și nici nu produce și nu face să dispară vreo dharma. Cum poate atunci un Bodhisattva, recurgând la o perfecțiune a înțelepciunii absolut izolată, să cunoască Trezirea deplină? Până și iluminarea deplină este absolut izolată. Dacă, O, Divinule, perfecțiunea înțelepciunii este absolut izolată și dacă Trezirea deplină este absolut izolată, cum poate izolatul să devină cunoscut prin izolat?

Divinul: Așa este, Subhūti. Tocmai pentru că această perfecțiune a înțelepciunii este absolut izolată, iluminarea deplină absolut izolată este cunoscută. Însă, dacă un Bodhisattva își formează ideea că „perfecțiunea înțelepciunii este absolut izolată”, atunci aceea nu este perfecțiunea înțelepciunii. Este astfel sigur că, mulțumită înțelepciunii perfecte, un Bodhisattva cunoaște Trezirea deplină și că el nu o poate cunoaște fără a recurge la înțelepciunea perfectă.

Subhūti: Așa cum înțeleg eu sensul învățăturii Divinului, un Bodhisattva înaintează în acest fel în adâncimea lucrurilor.

Divinul: Un Bodhisattva care înaintează în adâncimea lucrurilor și totuși nu realizează [sau nu obține] acel obiect, adică [nu rămâne] la nivelul Discipolului sau al unui Pratyekabuddha, este cineva care face ceea ce este greu.

Subhūti: Așa cum înțeleg sensul învățăturii Divinului, nu există astfel niciun Bodhisattva care să facă ceea ce este greu. Căci nu se poate ajunge la acea dharma care ar putea realiza, nici la aceea care ar putea fi realizată, nici la aceea cu ajutorul căreia s-ar putea realiza. Dacă, atunci când acestea sunt predate, un

Bodhisattva nu disperă, nu devine înfricoșat sau insensibil și nici nu dă înapoi, ci rămâne neînfricat, atunci el înaintează în înțelepciunea perfectă. Atunci când el nu vede faptul de a înainta ca [n.t. fiind] real, atunci el înaintează în înțelepciunea perfectă. Dacă el nu vede ca real faptul că este aproape de iluminarea deplină, atunci el înaintează în înțelepciunea perfectă. Dacă nici măcar nu-i trece prin minte că s-a ținut departe de nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor, atunci el înaintează în înțelepciunea perfectă. Nu îi trece prin minte spațiului „sunt aproape de aceasta” sau „sunt departe de aceea”, pentru că spațiul nu face asemenea discriminare. Tot așa, nu-i trece prin minte unui Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, că „Trezirea deplină este aproape de mine, nivelul de Discipol și cel de Pratyekabuddha sunt departe de mine”. Pentru că perfecțiunea înțelepciunii nu face niciun fel de discriminare sau deosebire. Este ca și cu un om creat de o iluzie magică, lui nu îi apare gândul „magicianul este aproape de mine, dar spectatorii sunt departe de mine”. Pentru că oamenii iluzorii nu fac asemenea discriminare. Este ca reflexia unui obiect într-o oglindă sau într-un vas cu apă, căreia nu i se pare că „obiectul care produce reflexia este aproape de mine, iar celelalte obiecte care mai apar în oglindă sau în vasul cu apă sunt departe de mine.” Pentru că acea reflexie a unui obiect nu face nicio discriminare. La fel cum un Tathāgata, care, pentru că a abandonat și a dat uitării toate construcțiile [n.t. mentale] și discriminările, nu găsește și nu vede nimic [n.t. ca fiind] drag sau respingător, la fel face și un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă. Pentru că nu există nicio deosebire din partea înțelepciunii perfecte.

La fel cum Tathāgata este cineva care a abandonat și a dat uitării toate construcțiile și discriminările, exact așa, înțelepciunea perfectă a abandonat și a dat uitării toate construcțiile și discriminările. Nu-i trece prin minte unei ființe imaginare, făcută să apară prin magie de către Tathāgata, că „nivelul Discipolilor și Pratyekabuddhașilor sunt departe de mine, iluminarea deplină este aproape de mine”. Pentru că acea ființă imaginară nu face nicio discriminare. În același fel, un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă nu se gândește că „nivelurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor sunt departe de mine, Trezirea deplină este aproape de mine”. Aceasta pur și simplu din cauza lipsei tuturor discriminărilor din partea perfecțiunii înțelepciunii. O ființă imaginară [care a fost făcută să apară de către Tathāgata] pentru a îndeplini o anumită acțiune [adică pentru a converti ființele], face acea acțiune, însă rămâne fără discriminare. Pur și simplu, pentru că este constituită în așa fel încât îi lipsește orice discriminare. Exact așa, un Bodhisattva îndeplinește munca de dragul căreia dezvoltă perfecțiunea înțelepciunii, însă perfecțiunea înțelepciunii rămâne fără discriminare. Pentru că ea este constituită în așa fel încât îi lipsește orice discriminare. Un constructor foarte priceput, sau un ucenic de-al său, ar putea

construi din lemn un bărbat automat sau o femeie automată, o păpușă care ar putea fi mișcată trăgând de sfori. Ea ar executa orice acțiune, indiferent ce acțiune i-ar fi transmisă. Și totuși, acea mașinărie din lemn nu ar face discriminări. Pentru că este constituită în așa fel încât îi lipsesc toate discriminările. Tot așa, un Bodhisattva îndeplinește munca de dragul căreia dezvoltă perfecțiunea înțelepciunii, însă perfecțiunea înțelepciunii rămâne lipsită de discriminare, pentru că acea perfecțiune a înțelepciunii este constituită în așa fel încât îi lipsește orice discriminare, orice deosebire.

Capitolul XXVII – Nucleul (esența)

1. Curajul unui Bodhisattva în fața greutăților

Śāriputra: În însăși nucleul, esența și substanța lucrurilor înaintea un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă!

Subhūti: În ceva foarte nesubstanțial înaintea un Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă!

Atunci, se ivi în mintea multor mii de *zei* din tărâmul dorințelor senzuale: Se cuvine să aducem omagiu acelor ființe care își ridică gândurile la și care își împlinesc gândurile în Trezirea deplină, care înaintea în această profundă perfecțiune a înțelepciunii și care, atunci când înaintea astfel, nu realizează realitatea-limită, fie pe nivelul unui Discipol, fie pe cel al unui Pratyekabuddha. Și în acest fel trebuie să cunoaștem Bodhisattvașii ca făcând ceea ce este greu, ei înaintea în natura adevărată a Dharmei, însă nu o realizează.

Subhūti le-a citit gândurile și le-a spus: Nu aceasta e greu pentru acei Bodhisattva, să nu realizeze realitatea-limită. Este greu pentru ei, este cel mai greu pentru ei, să își pună armura hotărârii de a conduce nenumărate ființe la Nirvana când, absolut și categoric, acele ființe nu există. Și din moment ce ele nu există, nu se poate ajunge la ele. Datorită însușirii ființelor de a fi izolate, cei care ar trebui să fie disciplinați [n.t. de către Bodhisattvași] nu există absolut deloc. În acest spirit au pornit Bodhisattvașii către iluminarea deplină, în acest spirit s-au hotărât să disciplineze ființele. Dacă ar decide să disciplineze ființele, ar decide să disciplineze spațiul. Pentru că izolarea ființelor trebuie cunoscută după modelul izolării spațiului. Și în acest fel, Bodhisattvașii fac ceea ce este greu, atunci când își pun armura de dragul ființelor care nu există, la care nu se poate ajunge. Dacă ar hotărî să îmbrace armura de dragul ființelor, ar hotărî să îmbrace spațiul. Și totuși, această armură a fost îmbrăcată de către Bodhisattvași, de dragul ființelor. Dar acea non-concepere a ființelor, în realitatea [ultimă și] absolută, a fost predată de către Tathāgata. Și această non-percepere și non-concepere a ființelor poate fi dedusă din însușirea lor de a fi izolate, iar din izolarea celor care trebuie disciplinați trebuie să fie dedusă izolarea ființelor-Bodhi. Dacă un Bodhisattva nu își pierde curajul atunci când acestea sunt predate, trebuie știut că el înaintea în perfecțiunea înțelepciunii. Pentru că din izolarea unei ființe trebuie cunoscută izolarea formei, senzației, percepției, voinței, conștiinței, și a tuturor dharmelor. Astfel trebuie văzută izolarea tuturor dharmelor. Atunci când izolarea tuturor dharmelor este predată astfel, un Bodhisattva nu-și pierde curajul, și de aceea el înaintea în perfecțiunea înțelepciunii.

Divinul: Din ce motiv un Bodhisattva nu-și pierde curajul, atunci când este predată astfel calitatea tuturor dharmelor de a fi izolate?

Subhūti: Datorită izolării, nicio dharma nu poate vreodată să-și piardă curajul. Pentru că nu se poate ajunge la vreo dharma care să-și piardă curajul și nici la vreo dharma care ar face o dharma să-și piardă curajul.

Divinul: Așa este, Subhūti. Este foarte sigur că un Bodhisattva înaintea în înțelepciunea perfectă dacă, atunci când acestea sunt predate, demonstrate, expuse și indicate, el nu-și pierde curajul, nu devine abătut sau deprimat, nu devine speriat sau insensibil, nu se abate de la ele, nu este copleșit, și rămâne neînfricoșat.

2. Bodhisattva protejat de zei și împotriva lui Māra

Subhūti: Așa este. Dacă un Bodhisattva înaintea astfel, atunci el înaintea în înțelepciunea perfectă. Și zeii din jurul lui Indra, din jurul lui Brahmā, din jurul lui Prajapati, din jurul lui Ísana, și mulțimile de bărbați și femei din jurul Rísi-lor, îl vor omagia de departe, cu mâinile împreunate, pe un Bodhisattva care înaintea astfel.

Divinul: Și nu numai ei, ci și toți ceilalți zei, până la zeii din Akaništa, îi vor aduce omagiu. Tathāgatașii care se află în prezent în nenumăratele sisteme de lumi îl privesc cu ochiul lor de Buddha pe acel Bodhisattva care înaintea astfel în înțelepciunea perfectă, îl ajută și îl păstrează în minte. Este foarte sigur, Subhūti, că Bodhisattvașii care merg în înțelepciunea perfectă și care sunt ajutați și amintiți de către Tathāgatași, trebuie considerați drept cei ce nu se întorc de la iluminarea deplină. Niciun obstacol, ridicat de Māra sau de oricine altcineva, nu-i poate opri. Chiar dacă toate ființele din mărețul trichilocosmos ar deveni Māra Malefici și dacă fiecare dintre ei ar face să apară tot atâtea oștiri diabolice, chiar și atunci, toți la un loc, nu ar avea puterea să-i pună piedici pe calea spre Trezirea deplină aceluia Bodhisattva care este amintit de către Buddhași și care înaintea în înțelepciunea perfectă. Și aceasta ar rămâne adevărat chiar dacă toate ființele din toate nenumăratele trichilocosmosuri ar deveni Māra Malefici și dacă fiecare dintre ele ar face să apară tot atâtea oștiri diabolice. Înzestrarea cu două dharme protejează un Bodhisattva împotriva tuturor atacurilor Mārașilor și a oștirilor lor: el nu abandonează nicio ființă, și vede toate dharmele din Vacuitate.

Două alte dharme au același efect: el acționează așa cum vorbește, și este păstrat în minte de către Buddhași, de Divini. Atunci când un Bodhisattva înaintea astfel, și zeii vor hotărî să meargă la el. Ei vor hotărî să-i pună întrebări și contra-întrebări, să-l onoreze și să-i întărească hotărârea, spunându-i: „În curând, fiu de familie nobilă, vei cunoaște iluminarea deplină! Așadar, continuă

să stai în acest sălaș al înțelepciunii perfecte! Pentru că, în acest fel, vei deveni un salvator al celor lipsiți de ajutor, un apărător al celor fără apărare, un refugiu pentru cei fără refugiu, un loc de odihnă pentru cei fără un loc de odihnă, eliberarea finală a celor care nu o au, o insulă pentru cei care nu au una, o lumină pentru orbi, un ghid pentru cei fără ghid, un loc de recreere pentru cei care nu au niciunul, îi vei călăuzi spre Cale pe cei care au pierdut-o, și vei deveni un sprijin pentru cei care sunt fără sprijin.”

3. Buddhașii îi laudă pe Bodhisattvași

[*Divinul:*] Pentru că Buddhașii, Divinii care locuiesc în nenumăratele sisteme de lumi și care expun și demonstrează Dharma înconjurați de congregația de călugări și urmați de o multitudine de Bodhisattvași, vor proclama numele, clanul, puterea, aspectul și forma unui Bodhisattva care înaintea și sălășluiește în înțelepciunea perfectă și care este înzestrat cu virtuțile călătoriei în înțelepciunea perfectă. Atunci când demonstrează Dharma, ei vor fi foarte bucuroși din cauza aceluia Bodhisattva, proclamându-i numele, clanul, puterea, aspectul și forma. Chiar aici și acum, eu demonstrez Dharma și proclam numele, etc. lui Bodhisattva Ratnaketu și al lui Bodhisattva Sikhin. Mă bucur pentru ei și de asemenea pentru ceilalți Bodhisattva care chiar acum duc o viață sfântă cu Tathāgata Akṣobhya. Într-un mod similar, Buddhașii din alte tărâmură-Buddha proclamă numele, clanul, etc. al acelor Bodhisattva care duc chiar acum o viață sfântă aici, în tărâmul meu Buddha, și care sălășluiesc în sălașul înțelepciunii perfecte. Și se bucură pentru ei.

Subhūti: Buddhașii îi onorează toți Bodhisattva într-o asemenea manieră?

Divinul: Nu, Subhūti. Numai pe cei care sunt ireversibili și liberi față de toate atașările.

Subhūti: În afară de Bodhisattvașii ireversibili, mai sunt și alți Bodhisattva pe care Buddhașii să-i onoreze în acest fel?

Divinul: Da, sunt. Ei sunt persoane aparținând vehiculului Bodhisattvașilor, care sunt puternici în a rezista dușmanului. Ei învață chiar acum calea unui Bodhisattva, sub Tathāgata Akṣobhya și sub Bodhisattva Ratnaketu, merg în pelerinajul unui Bodhisattva și sălășluiesc prinși în învățarea sa. În plus, pe acei Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă și care cred cu hotărâre că „nicio dharma nu este vreodată produsă”, fără însă să fi obținut încă definitiv acceptarea răbdătoare a faptului că dharmele nu sunt niciodată produse; și pe cei care cred cu hotărâre că „toate dharmele sunt calm tăcute”, fără ca totuși să fi intrat în realizarea domeniului ireversibil al tuturor dharmelor; acei Bodhisattva care sălășluiesc în aceste sălașuri sunt onorați de către Buddhași, în felul de mai sus. Însă Bodhisattvașii cărora Buddhașii le proclamă numele, etc. și

pentru care se bucură, au abandonat și au lăsat cu siguranță în urmă nivelul Discipolilor și al Pratyekabuddhașilor, și trebuie să ne așteptăm ca ei să fie pe nivelul unui Buddha. Și ei vor fi preziși la iluminarea deplină. Pentru că Bodhisattvașii cărora Buddhașii le proclamă numele, etc. și pentru care se bucură, vor sta și ei în ireversibilitate.

4. Iluminare și Aseitate

[*Divinul:*] Mai mult, Subhūti, Bodhisattvașii vor sta în ireversibilitate dacă, atunci când ascultă predându-se această profundă perfecțiune a înțelepciunii, ei cred cu hotărâre în ea, nu sunt uimiți și confuzi, nu ezită și nu au îndoieli; dacă, având convingerea hotărâtă că „așa este, cum a predat Tathāgata”, ei continuă să o asculte și mai în amănunt; dacă se decid că vor vrea să asculte mai în amănunt această perfecțiune a înțelepciunii, în prezența lui Tathāgata Akṣobhya; și dacă ei cred cu hotărâre, atunci când ascultă chiar această perfecțiune a înțelepciunii, în prezența persoanelor aparținând vehiculului Bodhisattvașilor și care duc o viață sfântă în tărâmul său Buddha. Astfel predau că simpla ascultare a perfecțiunii înțelepciunii realizează multe. Cu cât mai multe vor fi realizate de către cei care cred cu fermitate în ea și care adoptă după aceea o poziție în raport cu Aseitatea, progresează în Aseitate, care stau apoi ferm în Aseitate și care, stând ferm în Aseitate și în atotcunoaștere, vor demonstra apoi Dharma.

Subhūti: Dacă, O, Realizatule, nu se poate ajunge la vreo dharma diferită, distinctă de Aseitate, atunci care este acea dharma care va sta ferm în Aseitate, sau care va cunoaște iluminarea deplină, sau care va demonstra această Dharma?

Divinul: Nu se poate ajunge la nicio dharma diferită, distinctă de Aseitate, care va sta ferm în Aseitate. În primul rând, însăși Aseitatea nu este percepută, cu atât mai puțin va fi cel care va sta ferm în Aseitate. Aseitatea nu cunoaște Trezirea deplină și nu se poate ajunge la nicio dharma care să fi cunoscut iluminarea deplină, sau care o va cunoaște, sau care o cunoaște acum. Aseitatea nu demonstrează Dharma, și nu se poate ajunge la dharma care ar putea fi demonstrată.

5. Vacuitatea și sălășluirea în înțelepciunea perfectă

Śakra: Profundă, O, Divinule, este perfecțiunea înțelepciunii. Bodhisattvașii care vor să cunoască Trezirea deplină, fac ceea ce este foarte greu de făcut. Pentru că, într-adevăr, nicio dharma nu stă în Aseitate, nicio dharma nu cunoaște iluminarea deplină, nimeni nu demonstrează dharma. Și totuși asta nu îi intimidează, ei nici nu ezită și nici nu sunt derutați.

Subhūti: Spui, Kausika, „Bodhisattvașii care, atunci când sunt predate dharme profunde ca acestea, nu simt nici ezitare și nici confuzie, fac ceea ce este greu.” Însă acolo unde toate dharmele sunt goale, cine poate să simtă ezitare sau confuzie?

Śakra: Orice ar expune sfântul Subhūti, el expune cu trimitere la Vacuitate și nu se blochează nicăieri. Demonstrația Dharmei făcută de sfântul Subhūti nu se oprește nicăieri, nu mai mult decât o săgeată trasă în aer. Atunci, O, Divinule, dacă îl observ pe Venerabilul Subhūti, așa cum predă și explică, fie ca eu să devin cineva care predică în mod corect adevărul-Tathāgata, un predicator al Dharmei, și unul care declară de asemenea succesiunea logică a Dharmei.

Divinul: Așa este, Kausika. Atunci când predai și expui așa cum o face el, devii cineva care predică în mod corect adevărul-Tathāgata, un predicator al Dharmei și unul care declară de asemenea succesiunea logică a Dharmei. Pentru că orice lămurește Venerabilul Subhūti, el lămurește cu trimitere la Vacuitate. Pentru că, în primul rând, înțeleptul Subhūti nici măcar nu percepe și nici nu observă perfecțiunea înțelepciunii și cu atât mai puțin pe cel care înaintează în perfecțiunea înțelepciunii. El nu observă și nu percepe nici măcar iluminarea, el nu o găsește, și cu atât mai puțin pe cel care va cunoaște Trezirea deplină. El nu cunoaște și nu percepe nici măcar atotcunoașterea, el nu o găsește, și cu atât mai puțin pe cel care va atinge atotcunoașterea. Nici măcar nu ajunge la Aseitate, și cu atât mai puțin la cel care va deveni un Tathāgata. El nu găsește și nu ajunge nici măcar la non-producere, și cu atât mai puțin la cel care se va trezi complet la iluminare. El nu găsește nici măcar puterile, și cu atât mai puțin pe cel care are puterile. El nu observă nici măcar bazele încrederii în sine, și cu atât mai puțin pe cel care va fi încrezător în sine. El nu ajunge nici măcar la Dharma, și cu atât mai puțin la cel care va demonstra Dharma. Pentru că Venerabilul Subhūti sălășluiește în sălașul izolării tuturor dharmelor, în sălașul lipsei bazei pentru toate dharmele. Și este chiar sigur că această sălășluire în izolarea și lipsa bazei tuturor dharmelor, din partea Înțeleptului Subhūti, este infimă ca valoare, în comparație cu sălășluirea unui Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă și care sălășluiește în ea. Pentru că, exceptând sălașul unui Tathāgata, acest sălaș al unui Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, care sălășluiește în ea, întrece orice alt sălaș. Acest sălaș a fost descris ca fiind cel mai presus, cel mai bun, cel mai ales, cel mai minunat, cel mai sublim, cel mai înalt, ca supremul, inegalabilul, incomparabilul. El întrece sălașurile Discipolilor și Pratyekabuddhașilor.

Așadar, Kausika, un fiu sau o fiică de familie nobilă, care vrea să ajungă la ceea ce este cel mai înalt grad posibil de perfecțiune pentru toate ființele, să ajungă la cea mai bună stare, la cea mai aleasă stare, la cea mai minunată stare, la cea mai sublimă stare, la starea incomparabilă, trebuie să sălășluiască în acest

sălaş al Bodhisattvaşilor care merg în perfecţiunea înţelepciunii, care sălăşluiesc în ea.

Capitolul XXVIII – Avakirnakusuma

1. Prezicerea lui Avakirnakusuma

Imediat după aceea, *unul dintre zeii* din paradisul Treizeci și Trei a luat flori Mandarava, minunate flori Mandarava și a venit acolo unde se afla Divinul. Chiar în acel moment, șase mii de călugări erau adunați și stăteau așezați în acea adunare. Ei s-au ridicat din locurile lor, și-au pus robele peste umăr, și-au așezat genunchiul drept pe pământ și l-au salutat pe Divin cu mâinile împreunate. Prin puterea și măreția lui Buddha, mâinile lor au fost atunci umplute cu flori Mandarava, cu minunate flori Mandarava. Ei au presărat acele flori deasupra Divinului și i-au spus: „O, Divinule, noi vom înainta în această perfecțiune a înțelepciunii! O, Divinule, noi vom sălășlui în sălașul suprem al înțelepciunii perfecte!” După care, cu acea ocazie, Divinul a zâmbit. Dar astfel este natura Buddhașilor, a Divinilor, încât atunci când ei manifestă un zâmbet [într-o adunare de Bodhisattvași], raze de lumină de diferite culori ies din gura Divinului – raze albastre, galbene, roșii, albe, purpurii, de cristal, argintii și aurii. Aceste raze luminează, cu strălucirea lor, infinite și nemărginite sisteme de lumi, se ridică până la lumea lui Brahmā și se întorc înapoi la Divin, îl înconjoară de trei ori și apoi dispar din nou în capul Divinului.

Atunci, Venerabilul *Ānanda* s-a ridicat de pe locul său, și-a pus roba peste umăr, și-a așezat genunchiul drept pe pământ, și-a înclinat mâinile împreunate către Divin și a spus: Tathāgatași nu manifestă un zâmbet fără un motiv. Care este motivul pentru zâmbetul tău, O, Divinule?

Divinul: Acești șase mii de călugări, *Ānanda*, într-o perioadă viitoare, în Era Ca O Stea, vor cunoaște Trezirea deplină și după aceea vor demonstra Dharma ființelor. Toți vor purta același nume. Cu Avakirnakusuma drept nume, acești Tathāgata vor fi învățători în lume. Toți vor avea congregații de discipoli la fel de mari. Toți vor trăi la fel de mult, adică douăzeci de mii de ere. Fiecare dintre ei va avea un ordin divin măreț, care se va răspândi foarte mult printre zei și oameni. În fiecare caz, legea lor bună va dura aceeași perioadă de timp, douăzeci de mii de ere. Și ploi de flori, de toate culorile, vor coborî pe fiecare dintre ei, oriunde vor pleca din casa pe care o vor avea în satul, târgul sau orașul în care vor locui, oriunde vor învârti Roata Dharmei, oriunde vor sălășlui, oriunde vor apărea [printre oameni].

2. Laudă înțelepciunii perfecte

[*Divinul:*] Așadar *Ānanda*, Bodhisattvași care vor să sălășluiească în cel mai înalt sălaș, cei care vor să sălășluiească în sălașul lui Tathāgata, trebuie să

sălășluiască în sălașul înțelepciunii perfecte. Și putem fi chiar siguri, despre orice Bodhisattva care înaintea în înțelepciunea perfectă, că înainte de a renaște printre oameni, el a decedat printre oameni sau printre divinitățile din Tușita. Pentru că această perfecțiune a înțelepciunii circulă în toată marea ei tocmai printre oameni și printre locuitorii din Tușita. Putem fi siguri că Tathāgatașii îi privesc pe acei Bodhisattva care merg în această perfecțiune a înțelepciunii, care o învață, o poartă în minte, o studiază, o predică, o repetă sau numai o scriu, și care îi instruiesc și pe alți Bodhisattva, îi sfătuiesc, îi stârnesc și îi încurajează. Trebuie știut că ei au plantat rădăcini virtuozose [n.t. împreună] cu Tathāgatașii. Acei Bodhisattva care se antrenează în această perfecțiune a înțelepciunii și rămân neînfricați, au plantat rădăcini pozitive pentru a se antrena în înțelepciunea perfectă, nu numai în prezența Discipolilor și Pratyekabuddhașilor, ci, fără nicio îndoială, au plantat rădăcini ale virtuții și de față cu Tathāgatașii. Trebuie să fim siguri că aceia care se ocupă de această perfecțiune a înțelepciunii, o păstrează în minte, o studiază, o predică, o repetă și o scriu, care o urmăresc – sensul, conținutul și metoda – au fost față în față cu Tathāgatașii. Dacă Bodhisattvașii nu insultă această perfecțiune a înțelepciunii, nu se împotrivesc ei, nu o neagă și nu o resping, atunci trebuie știut că ei și-au îndeplinit îndatoririle sub Jinașii din trecut. Iar dacă un Bodhisattva nu dă înapoi de la jurământul său de a câștiga iluminarea supremă, atunci el nu dă rădăcina bună, pe care a plantat-o în prezența Tathāgatașilor, pe stadiul de Discipol sau de Pratyekabuddha, drept răsplată. Și, ca o regulă, asemenea Bodhisattva sunt recunoscători și practică perfecțiunea înțelepciunii.

3. Transmisia Sutrei către Ānanda

[*Divinul:*] Așadar, Ānanda, iarăși și iarăși, îți încredințez și îți transmit această perfecțiune a înțelepciunii, așternută în litere, pentru ca ea să poată fi învățată, să poată fi purtată în minte, studiată și larg răspândită, ca să dureze mult, ca să nu dispară. Dacă, Ānanda, vei uita iarăși toate expunerile Dharmei pe care le-ai învățat direct de la Mine, exceptând numai perfecțiunea înțelepciunii, dacă le vei arunca și vei permite să fie uitate, aceea va fi o mică jignire adusă Mie. Însă dacă vei uita, vei arunca și vei permite să fie uitat fie și numai un singur vers din perfecțiunea înțelepciunii, sau chiar și o parte a unui vers, aceea ar fi o jignire gravă împotriva Mea și M-ar nemulțumi foarte, foarte mult. Și dacă, după ce ai învățat perfecțiunea înțelepciunii, o vei uita din nou, o vei arunca sau vei permite ca ea să fie uitată, atunci vei da greș în respectul, onorarea și venerarea pe care Mi le datorezi și pe care le datorezi și altor Buddha, Treziții din trecut, viitor și prezent. De aceea, Ānanda, amintește-ți că va fi o jignire serioasă împotriva Mea dacă, după ce ai învățat perfecțiunea înțelepciunii, ai uita-o din nou, ai arunca-o

sau ai permite ca ea să devină uitată, și că asta m-ar nemulțumi extraordinar de mult. Pentru că Tathāgata a spus că „perfectiunea înțelepciunii este mama, creatorul, matricea Tathāgatașilor din trecut, viitor și prezent, protectoarea lor în atotcunoaștere.”

Așadar, Ānanda, îți încredințez și îți transmit această perfectiune a înțelepciunii, pentru ca ea să nu dispară. Această perfectiune a înțelepciunii trebuie învățată, trebuie păstrată în minte, studiată, repetată, scrisă și dezvoltată. Trebuie să ai grijă de această perfectiune a înțelepciunii, să o păstrezi bine în minte, să o studiezi bine și să o răspândești mult. Iar atunci când cineva o învață, trebuie să o analizeze atent din punct de vedere gramatical, literă cu literă, silabă cu silabă, cuvânt cu cuvânt. Acest text Dharma este autoritatea în ceea ce privește corpul-Dharma (sau învățăturile) Tathāgatașilor din trecut, viitor și prezent. Ānanda, în același fel în care te porți față de Mine, care sunt aici și acum un Tathāgata – cu solitudine, afecțiune, respect și cu dorință de a ajuta – tot așa, cu aceeași solitudine, afecțiune și respect și în același spirit virtuos, trebuie să înveți această perfectiune a înțelepciunii, să o păstrezi în minte, să o studiezi, să o repeți, să o scrii și să o dezvolți, să o respecti, să o onorezi și să o venerezi. Aceasta este calea ca tu să Mă venerezi, aceasta este calea pentru a arăta afecțiune, credință senină și respect pentru Buddhașii, Divinii din trecut, viitor și prezent. Ānanda, dacă eu, acest Tathāgata, îți sunt drag și plăcut și nu Mă abandonezi, fie ca prin aceasta perfectiunea înțelepciunii să-ți devină dragă și plăcută, și fie să nu o abandonezi și să nu uiți nici măcar un singur cuvânt din ea, pentru ca ea să nu dispară.

Ți-aș putea vorbi mult despre acest dar al perfectiunii înțelepciunii, pentru o eră sau pentru restul unei ere, pentru o sută de ere, până la o sută de mii de koti de ere, sau chiar mai mult. Dar pe scurt, în același fel în care eu sunt învățătorul tău, în același fel este și perfectiunea înțelepciunii. În același fel în care Buddhașii, Victorioșii din trecut, viitor și prezent sunt învățătorii lumii, cu zeii, oamenii și demonii săi, tot așa este și perfectiunea înțelepciunii. Așadar, Ānanda, îți încredințez și îți transmit, cu o dăruire nemăsurată, perfectiunea înțelepciunii care, ea însăși, este fără măsură, pentru binele și fericirea lumii, cu zeii, oamenii și demonii săi. Dacă cineva nu vrea să-l abandoneze pe Tathāgata, sau să abandoneze Dharma sau Sangha, dacă cineva nu vrea să abandoneze Trezirea Buddhașilor, Realizații din trecut, viitor și din prezent, fie ca acela să nu abandoneze perfectiunea înțelepciunii! Și încă ceva, cei care învață această perfectiune a înțelepciunii, o păstrează în minte, o studiază, o repetă, o scriu și o dezvoltă, ei ajută la Trezirea Buddhașilor, Divinilor din trecut, viitor și prezent. Pentru că oricine ajută această perfectiune a înțelepciunii atunci când ea se năruiește, ajută Trezirea Buddhașilor din trecut, viitor și prezent. Pentru că

iluminarea Nobililor Buddha a ieșit din perfecțiunea înțelepciunii. Și asta e adevărat pentru toți Tathāgatașii, trecuți, viitori sau prezenți.

De aceea, un Bodhisattva care vrea să cunoască iluminarea deplină și să se antreneze în cele șase perfecțiuni trebuie să asculte această perfecțiune a înțelepciunii, să o studieze, să o repete și să o scrie, și trebuie să se antreneze chiar în această perfecțiune a înțelepciunii, să facă eforturi pentru ea. Pentru că această perfecțiune a înțelepciunii este mama, creatorul, sursa și modelul Bodhisattvașilor. Numai mulțumită perfecțiunii înțelepciunii se poate antrena vreodată un Bodhisattva în cele șase perfecțiuni și poate merge vreodată către Trezirea deplină. Mulțumită chiar acestei perfecțiuni a înțelepciunii, Bodhisattvașii înaintează în cele șase perfecțiuni. Pentru că, după ce au ieșit din perfecțiunea înțelepciunii, toate perfecțiunile ajung să hrănească iluminarea supremă.

Așadar, Ānanda, iarăși și iarăși, pentru a doua oară, pentru a treia oară, îți încredințez și îți transmit această perfecțiune a înțelepciunii, pentru ca ea să nu dispară. Pentru că această perfecțiune a înțelepciunii este, pentru Tathāgatași, depozitul inepuizabil al Dharmei. Dharma pe care Buddhașii, Divinii, au demonstrat-o ființelor în trecut, în lumea nașterii-și-morții care nu are nici început și nici sfârșit, venea în întregime chiar din acest depozit de Dharma, din perfecțiunea înțelepciunii. De asemenea și Dharma pe care Buddhașii, Realizații, după ce vor fi atins Trezirea deplină, o vor demonstra ființelor în viitor, în lumea nemăsurată a nașterii-și-morții și aceea va veni chiar din acest depozit de Dharma, din perfecțiunea înțelepciunii. Și de asemenea Buddhașii, Victorioșii care locuiesc chiar acum în nenumăratele sisteme de lumi și demonstrează Dharma, și ei și-au dobândit revelația chiar din acest depozit de Dharma, din perfecțiunea înțelepciunii. Așadar, acest depozit de Dharma, perfecțiunea înțelepciunii, este inepuizabil. Ānanda, dacă vei expune Dharma pe nivelul Discipolilor, persoanelor aparținând vehiculului Discipolilor, și ca rezultat al expunerii Dharmei toate ființele din mărșul trichilocosmos ar realiza starea de Arhat, nu-ți vei fi făcut datoria ca discipol al Meu, dacă după Mine vei învârti Roata Dharmei astfel și vei demonstra Dharma [n.t. în acest fel]. Dar dacă, pe de altă parte, vei demonstra și vei arăta unui Bodhisattva chiar și un singur vers al Dharmei asociate cu perfecțiunea înțelepciunii, atunci voi fi mulțumit de tine, cel care, ca discipol al Meu, învârtește după mine Roata Dharmei și demonstrează Dharma. Dacă iei în considerare acea demonstrație a Dharmei făcută de tine, prin care toate ființele din marele trichilocosmos au fost toate făcute să atingă starea de Arhat, și în plus munca merituosă a tuturor acelor Arhați, bazată pe generozitate, moralitate și pe dezvoltarea prin meditație, toate acestea ar constitui o grămadă mare de merit?

Ānanda: Da, O, Învățătorule.

Divinul: O persoană aparținând vehiculului Discipolilor generează un merit mai mare ca acesta, dacă demonstrează Bodhisattvașilor Dharma asociată cu perfecțiunea înțelepciunii. Meritul este și mai mare dacă un Bodhisattva este cel care demonstrează altui Bodhisattva Dharma asociată cu perfecțiunea înțelepciunii, chiar și numai pentru o singură zi, pentru o dimineață, pentru o oră, pentru o jumătate de oră, pentru un minut, fie și pentru o secundă, pentru un moment sau pentru durata apariției unui singur moment. Pentru că darul Dharme din partea unui Bodhisattva întrece toate rădăcinile pozitive ale tuturor celor care aparțin vehiculului Discipolilor sau celui al Pratyekabuddhașilor. Este chiar imposibil ca un Bodhisattva care este astfel înzestrat cu rădăcini pozitive, care își aduce astfel în minte acea rădăcină virtuoaasă, să se poată întoarce de la Trezirea deplină. Asta nu se poate întâmpla.

4. Tărâmul lui Buddha Akṣobhya

După aceea, cu acea ocazie, *Divinul* și-a folosit puterea de a manifesta minuni. Întreaga adunare – călugări, călugărițe, laici și laice, zei, Nāga, Yakṣa, Gandharva, Asura, Garuda, Kinnara, Mahoraga, oameni și spirite – ei toți, prin puterea și măreția lui Buddha, l-au văzut pe Tathāgata Akṣobhya, înconjurat de congregația de călugări, însoțit de un alai de Bodhisattva care expuneau Dharma, într-o adunare vastă ca un ocean, profundă și imperturbabilă, înconjurat și însoțit de Bodhisattvași înzestrați cu însușiri inconceptibile, toți Arhați, cu revărsările oprite, imaculați, complet controlați, eliberați în inimile lor, pe de-a-ntregul eliberați și înțelepți, de rasă pură, măreți Șerpi, lucrarea lor fiind completă și încheiată, sarcinile lor îndeplinite, poverile lor puse jos, propria lor bunăstare împlinită, sortiți să devină extincți, cu inimile lor întru totul eliberate prin înțelegerea corectă, în control perfect al întregii lor minți. După care, *Divinul* și-a retras din nou puterea de a manifesta minuni. Tathāgata Akṣobhya, *Divinul*, nu a mai apărut, și toți acei Bodhisattva și măreți Discipoli și acel tărâm-Buddha nu au mai apărut în raza vizuală a membrilor adunării *Divinului*. Pentru că Tathāgata și-a retras puterea de a face minuni.

Și *Divinul* i-a spus lui Ānanda: În același fel, Ānanda, nicio dharma nu se arată în raza vizuală. Dharmele nu se arată în raza vizuală. Dharmele nu se arată în raza vizuală a dharmelor, dharmele nu văd dharmele, dharmele nu cunosc dharmele. Pentru că toate dharmele au o asemenea natură, încât ele nu pot fi nici cunoscute, nici văzute, și nu sunt capabile să facă absolut nimic. Toate dharmele sunt inactive, ele nu pot fi întrezărite, pentru că sunt inactive ca spațiul. Toate dharmele sunt inconceptibile, similare oamenilor iluzorii. Toate dharmele sunt imposibil de găsit, pentru că ele sunt într-o stare de non-existență. Atunci când înaintează astfel, un Bodhisattva înaintează în înțelepciunea perfectă și nu se

stabilește în nicio dharma. Atunci când se antrenează astfel, un Bodhisattva se antrenează în înțelepciunea perfectă. Dacă un Bodhisattva vrea să obțină marea iluminare, care este cea mai înaltă perfecțiune a tuturor antrenamentelor, atunci el trebuie să se antreneze în înțelepciunea perfectă. Pentru că antrenamentul în înțelepciunea perfectă a fost descris drept cel mai presus dintre toate antrenamentele, cel mai bun, cel mai ales, cel mai minunat, cel mai sublim, cel mai înalt, cel mai măreț, inegalabil, incomparabil, s-a spus despre el că aduce beneficii și fericire întregii lumi, a fost descris drept protector al celor neajutorați, a fost decretat și elogiat de către Buddha.

Ca rezultat al antrenamentului în această perfecțiune a înțelepciunii, al perseverării în acest antrenament, Tathāgatașii ar putea să ridice acest mare trichilocosmos cu degetul mare de la picior, și apoi să-l lase să cadă din nou. Însă nu le-ar trece prin minte acelor Divini Buddha că „acest mare trichilocosmos a fost ridicat și apoi a fost lăsat să cadă”. Pentru că înțelepciunea perfectă este înzestrată cu însușiri nemăsurabile și incalculabile. Ca un rezultat al acestui antrenament în înțelepciunea perfectă, Buddhașii, Împliniții, au atins o stare de non-atașare (non-concepere, non-percepere) față de dharmele trecute, viitoare și prezente. Dintre toate antrenamentele posibile din trecut, viitor și prezent, acest antrenament în înțelepciunea perfectă este cel mai presus, cel mai bun, cel mai ales, cel mai sublim, cel mai înalt, cel mai profund, inegalabil și incomparabil.

5. Extincție, Non-extincție și înțelepciune perfectă

[*Divinul:*] Înțelepciunea perfectă nu are limite, este nepuizabilă și nelimitată. Pentru că limitele, epuizarea și mărginirea sunt absente în înțelepciunea perfectă. A-i atribui limite, epuizare și margini înțelepciunii perfecte, ar fi ca și cum le-am atribui spațiului. Pentru că perfecțiunea înțelepciunii este nelimitată, nepuizabilă și nemărginită. Nu am predat că perfecțiunea înțelepciunii are vreo limită, că poate fi epuizată sau că are vreo margine. Suma totală a cuvintelor conținute în această Sutra are cu siguranță limitele sale, însă nu și perfecțiunea înțelepciunii în sine. Pentru că totalul cuvintelor din această Sutra nu este identic cu perfecțiunea înțelepciunii în sine. Înțelepciunea perfectă în sine nu este supusă vreunei limitări, nu are nicio limită de niciun fel.

Ānanda: Din nou, din ce motiv nu a predat Divinul nicio limită a înțelepciunii perfecte?

Divinul: Pentru că este nepuizabilă și izolată. Nu se poate nici măcar percepe sau concepe însușirea de a fi izolată a unei dharme izolate, și atunci cât de mult poate ea fi clar circumscrisă? Astfel, fiind dincolo de orice măsurători, perfecțiunea înțelepciunii este nelimitată, nu are nicio limită de niciun fel. Tathāgatașii din trecut și-au primit puterea chiar din această perfecțiune a

înțelepciunii, și totuși ea nu s-a epuizat și nici nu a dispărut. Și Tathāgatașii din viitor își vor primi puterea chiar din această perfecțiune a înțelepciunii, și totuși ea nu se va epuiza și nici nu va dispărea. Și acei Tathāgata care locuiesc chiar acum în nenumăratele sisteme de lumi, își primesc puterea chiar din această perfecțiune a înțelepciunii, și totuși ea nu se epuizează și nici nu devine extinsă, nu dispare. Chiar și eu, care sunt un Tathāgata chiar acum, îmi primesc puterea chiar din această perfecțiune a înțelepciunii, și totuși ea nu se epuizează și nici nu dispare. Perfecțiunea înțelepciunii nu se poate epuiza mai mult decât se poate epuiza spațiul. Așadar, această perfecțiune a înțelepciunii este chiar nepuizabilă.

După aceea, Venerabilul *Subhūti* gândi: „Profund este acest loc pe care l-a predat Tathāgata. Îl voi întreba acum pe Tathāgata despre acest loc.” Și *Subhūti* i-a spus Divinului: Nepuizabilă, O, Divinule, este înțelepciunea perfectă!

Divinul: Pentru că nu poate deveni extinsă, din moment ce, la fel ca spațiul, ea nu poate fi făcută să dispară, și din moment ce nici o dharma nu a fost produsă.

Subhūti: Cum trebuie să ducă un Bodhisattva la împlinire perfecțiunea înțelepciunii?

Divinul: Prin non-extincția formei, senzației, percepției, voinței și a conștiinței. Prin non-extincția ignoranței, a formațiunilor karmice, a conștiinței, numelui și formei, a celor șase câmpuri ale simțurilor, a contactului, senzației, jinduirii, apucării, aderării, devenirii, nașterii, decăderii și morții, a jalei, lamentării, durerii, a tristeții și a disperării. În acest fel cercetează Bodhisattva apariția dependentă (sau producerea condiționată), în așa fel încât evită dualitatea extremelor. El o cercetează fără a-i vedea vreun început, vreun sfârșit sau vreun mijloc. A cerceta producerea condiționată în acest fel, aceasta este dharma specială a unui Bodhisattva care este așezat pe terasa Trezirii.

Atunci când el cercetează astfel producerea condiționată, el dobândește cunoașterea atotcunoașterii. Pentru că un Bodhisattva care cercetează producerea condiționată prin această împlinire a non-extincției, în timp ce înaintează în înțelepciunea perfectă, nu poate sta pe nivelul unui Discipol sau al unui Pratyekabuddha, ci el trebuie să stea în atotcunoaștere. Unii Bodhisattva se pot întoarce de la Trezirea supremă pentru că, dacă ei nu au reușit să recurgă la aceste activități mentale [care aspiră la împlinirea non-extincției] și la această pricepere în mijloace, ei nu știu cum trebuie să împlinescă un Bodhisattva înțelepciunea perfectă, prin împlinirea non-extincției, și cum trebuie cercetată producerea condiționată în perfecțiunea înțelepciunii, prin împlinirea non-extincției. Toți Bodhisattva care se întorc vreodată de la Trezirea deplină, o fac pentru că nu au recurs la această pricepere în mijloace. Toți acei Bodhisattva care nu se întorc dinspre iluminarea deplină, o fac mulțumită acestei perfecțiuni a înțelepciunii. În acest fel trebuie ca, un Bodhisattva care înaintează în

înțelepciunea perfectă, să împlinească înțelepciunea perfectă prin împlinirea non-extincției. Și în acest fel trebuie să fie examinată producerea condiționată (sau apariția dependentă) în înțelepciunea perfectă, prin împlinirea non-extincției.

Un Bodhisattva care cercetează astfel producerea condiționată, cu siguranță nu vede vreo dharma care să fie produsă fără cauză, și nici nu vede vreo dharma ca permanentă, stabilă, eternă, sau care să nu fie predispusă la inversare, și nici nu cercetează vreo dharma ca fiind ceva care face sau simte. Aceasta este cercetarea producerii condiționate făcută de un Bodhisattva care împlinește această perfecțiune a înțelepciunii prin împlinirea non-extincției, și care înaintea în această perfecțiune a înțelepciunii. Atunci când un Bodhisattva, împlinind perfecțiunea înțelepciunii prin împlinirea non-extincției, cercetează producerea condiționată, el nu vede forma ca pe o entitate reală, separată, și nici senzațiile, percepțiile, impulsurile sau conștiința; nici ignoranța, formațiunile karmice, etc. până la degradare și moarte, jale, lamentare, durere, tristețe și disperare; și nici nu cercetează de parcă ar fi real faptul „acesta este tărâmul meu Buddha” și nici „acesta este alt tărâm-Buddha”, și nici nu vede ca reală vreo dharma prin care ar putea distinge între acest tărâm-Buddha și altele. Aceasta, Subhūti, este perfecțiunea înțelepciunii Bodhisattvașilor, mărețele ființe.

6. Avantaje datorate înțelepciunii perfecte

[*Divinul:*] Atunci când un Bodhisattva înaintea în înțelepciunea perfectă, Māra cel Malefic se simte lovit de săgeata mării amărăciuni, asemenea unui om atunci când mama sau tatăl său au murit.

Subhūti: Această mâhnire este limitată la un singur Māra, afectează mai mulți Māra, sau se manifestă la toți Māra-șii din marele trichiliocosmos?

Divinul: Atunci când Bodhisattvașii sălășluiesc în sălașul înțelepciunii perfecte, atunci toți Māra-șii din marele trichiliocosmos se simt loviți de săgeata mării amărăciuni și nu pot sta liniștiți pe tronurile lor. Pentru că întreaga lume, cu zeii, oamenii și demonii ei, nu poate avea acces la un Bodhisattva care sălășluiește în sălașul înțelepciunii perfecte, nu poate obține o bază care să-i permită să-l domine, să-l posede, să-l rănească sau să-l întoarcă de la Trezirea deplină. Așadar, Subhūti, un Bodhisattva care vrea să cunoască iluminarea deplină trebuie să înainteze în înțelepciunea perfectă. Pentru că, într-un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, perfecțiunea generozității sosește în cea mai perfectă manifestare a sa, și la fel și perfecțiunile moralității, răbdării, vigoriei și concentrării. În el, toate cele șase perfecțiuni sosesc în cea mai perfectă dezvoltare și de asemenea [n.t. sosesc] și toate felurile de pricepere în mijloace. Orice fapte ale lui Māra s-ar ivi într-un Bodhisattva care înaintează în

înțelepciunea perfectă, el le va cunoaște într-un mod înțelept atunci când se petrec, și va scăpa iar de ele.

Un Bodhisattva care vrea să dobândească toate felurile de pricepere în mijloace trebuie să înainteze în înțelepciunea perfectă și să o dezvolte. Atunci când un Bodhisattva înaintează în înțelepciunea perfectă și vrea să o obțină, el trebuie să își aducă în minte nu numai Buddhașii, Treziții care locuiesc în nenumăratele sisteme de lumi, ci de asemenea și atotcunoașterea lor, care a ieșit din această perfecțiune a înțelepciunii. El trebuie să producă atunci gândul „și eu voi ajunge la acele dharme la care au ajuns acei Buddhași, Divinii”. Timp de o zi sau chiar și numai timp de un pocnet din degete, trebuie ca un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă să producă asemenea gânduri și să vrea ca acestea să se împlinească. Însă, un Bodhisattva care ar năzui la această perfecțiune a înțelepciunii, chiar și pentru o singură zi, chiar și pe durata unui pocnet din degete, ar genera mai mult merit decât un Bodhisattva care se sprijină pe o bază și care oferă daruri timp de nenumărate ere. Un asemenea Bodhisattva [n.t. care nu se sprijină pe o bază] va sta în ireversibilitate. Un Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă și care produce asemenea gânduri chiar și pentru o singură zi sau chiar și pe durata unui pocnet din degete, după cum știm, a fost amintit de către Tathāgatași. Cu atât mai mult cineva care urmărește zilnic asemenea gânduri. Ce destin viitor ar trebui să ne așteptăm să aibă un Bodhisattva care a fost amintit de către Tathāgatași? Nu ne putem aștepta ca el să aibă vreun alt destin decât iluminarea deplină. El nu poate să renască în stările inferioare, dureroase. Trebuie să ne așteptăm ca el să renască în paradisuri și ca până și acolo să nu fie lipsit de Tathāgatași, și ca el să maturizeze ființele. Acestea sunt calitățile și avantajele unui Bodhisattva care înaintează în înțelepciunea perfectă, care năzuiește la înțelepciunea perfectă și care produce asemenea gânduri, chiar și pe durata unui pocnet din degete. Cât de mare va fi avantajul celui care urmărește zi de zi asemenea gânduri, ca de exemplu Bodhisattva Gandhahastin, care duce chiar acum o viață sfântă în prezența lui Tathāgata Akṣobhya.

Capitolul XXIX – Abordări

[*Divinul:*] Mai departe, Subhūti, un Bodhisattva trebuie să se apropie de perfecțiunea înțelepciunii prin non-atașarea față de toate dharmele. Prin lipsa de deosebire a tuturor dharmelor. Prin faptul că toate dharmele nu pot ajunge să se întâmple. Cu convingerea că „toate dharmele sunt egale în ceea ce privește neafectarea de schimbare.” Pentru că, prin înțelepciune, el a recunoscut că toate dharmele, fiind lipsite de vreun sine, nu ne oferă niciun indiciu [despre natura lor adevărată, sau despre intențiile lor]. Cu convingerea că „toată vorbirea despre dharma [este nerelevantă și străină lor și] constă din simple cuvinte goale, simple expresii convenționale,” și că expresia convențională nu se referă la nimic real, nu vine de la nimic real și nici ea însăși nu este ceva real. Cu convingerea că „toate dharmele se află în afara expresiei și a discursului convențional, că nu ele sunt cele care au fost exprimate sau rostite convențional.” Din nelimitarea tuturor dharmelor. Din nelimitarea formei, senzației, percepției, voinței și conștiinței, din lipsa semnelor tuturor dharmelor. Prin pătrunderea în toate dharmele. Prin faptul că, în natura lor originală, toate dharmele sunt perfect pure. Prin faptul că toate dharmele sunt dincolo de cuvinte. Pentru că toate tipurile de renunțare și abandon sunt de fapt egale [în valoare și fel], din moment ce nicio dharma nu a fost vreodată oprită. Pentru că Aseitatea este peste tot aceeași, din moment ce toate dharmele au atins deja Nirvana. Cu convingerea că „nicio dharma nu vine și nici nu pleacă; dharmele nu pot fi generate, sunt nenăscute, non-nașterea lor fiind absolută.” Pentru că el nu se percepe nici pe sine și nici pe ceilalți. Cu convingerea că „toate dharmele sunt sfinți Arhați, perfect puri în natura lor originală.” Cu convingerea că „toate dharmele s-au lepădat de poverile lor, pentru că nicio povară nu a fost vreodată pusă pe ele.” Din faptul că toate dharmele nu au nici loc și nici localizare. Pentru că forma, senzația, etc. sunt fără loc și fără localizare, în acord cu existența proprie a naturii lor originare. Pentru că este bucuros și înviorat de încetarea tuturor dharmelor. Pentru că nu simte nici mulțumire și nici nemulțumire. Pentru că el nu devine nici pățimaș, nici lipsit de patimă. Pentru că forma și celelalte agregate, în natura realității lor, în propria lor existență, nu devin nici pățimașe și nici lipsite de patimă. Cu convingerea că „natura originală [a tuturor dharmelor] este perfect pură.” Cu convingerea că „toate dharmele sunt non-atașate, libere atât de atașare cât și de non-atașare.” Cu convingerea că „toate dharmele sunt, în esența lor, Trezire, pentru că sunt toate înțelese la fel de către cunoașterea-Buddha.” Din Vacuitatea (Lipsa Esenței), Lipsa Semnelor și Lipsa Dorințelor tuturor dharmelor. Cu convingerea că „toate dharmele sunt, în esența lor, medicamente vindecătoare, pentru că ele sunt controlate de prietenie.” Cu convingerea că „toate dharmele sălășluiesc în prietenie, sălășluiesc în

compasiune, în bucurie empatică, în imparțialitate.” În convingerea că „toate dharmele sunt identificate cu spiritul universal suprem, pentru că, în ființa lor, nicio greșală nu poate să apară, pentru că, în ființa lor esențială, toate greșelile rămân neproduse.” Cu convingerea că „toate dharmele nu sunt nici pline de speranță și nici ostile.”

Trebuie să abordăm nemărginirea perfecțiunii înțelepciunii prin [analogia cu] nemărginirea oceanului, prin [analogia cu] strălucirea multicoloră a muntelui Meru. Trebuie să abordăm nemărginirea perfecțiunii înțelepciunii: prin nemărginirea formei, senzației, percepției, voinței și conștiinței; prin [analogia cu] lumina nemărginită revărsată de cercul razelor soarelui; din nemărginirea tuturor sunetelor; din nemărginirea realizării sau dobândirii finale a tuturor dharmelor unui Buddha; din nemărginirea [excelenței] înzestrării întregii lumi a ființelor cu merit și cunoaștere; din nemărginirea elementului pământ; și tot așa, prin nemărginirea elementelor apei, focului, aerului, spațiului și conștiinței.

Trebuie să abordăm nelimitarea perfecțiunii înțelepciunii prin nelimitarea colecției de dharma virtuoză și negative; prin nelimitarea colecției tuturor dharmelor.

Trebuie să abordăm nemărginirea perfecțiunii înțelepciunii: prin dobândirea nemărginirii concentrării asupra tuturor dharmelor; prin nemărginirea tuturor Buddha-dharmelor; prin nemărginirea tuturor dharmelor; prin nemărginirea vacuității; prin nemărginirea minții și a constituentilor săi; prin nemărginirea gândurilor și a acțiunilor.

Trebuie să abordăm nemăsurarea perfecțiunii înțelepciunii, prin nemăsurarea dharmelor virtuoză și a celor negative. Trebuie să abordăm declarațiile răsunătoare ale perfecțiunii înțelepciunii prin [analogia cu] răgetul leului.

Trebuie să abordăm faptul că perfecțiunea înțelepciunii nu poate fi zguduită de factori exteriori prin faptul că nicio dharma nu poate fi zguduită de factori exteriori. Pentru că forma, senzația, etc., sunt ca un ocean. Forma și fiecare agregat (skandha), sunt ca firmamentul [cerului]; ca Meru cel strălucitor și multicolor; ca producerea razelor discului soarelui; nemărginite ca toate sunetele; nemărginite ca întreaga lume a ființelor; nemărginite ca dobândirea finală a dharmelor unui Buddha; nemărginite ca înzestrarea cu merit și cunoaștere a tuturor ființelor din lume; sunt ca [n.t. elementele] pământ, apă, foc, aer, spațiu și conștiință; sunt libere de acumularea tuturor dharmelor virtuoză și negative; nu au nicio margine clară, la fel ca și colecția tuturor dharmelor. Forma este plecare [în Buddhitate], existența proprie a formei constituie Buddha-dharmele care sunt, în esență, Aseitatea formei, până la: conștiința este plecare [în Buddhitate], existența proprie a conștiinței constituie Buddha-dharmele, care sunt, în esență, Aseitatea conștiinței. Forma și fiecare

agregat, este natura adevărată nemărginită a tuturor dharmelor; natura adevărată, goală, nemărginită [a lucrurilor]; nemărginirea minții și a constituenților săi; ea dă naștere gândurilor și acțiunilor; este virtuoasă și negativă, până intervine non-conceperea; este ca răgetul leului; nu poate fi zguduită de factori exteriori.

În asemenea moduri trebuie să se apropie un Bodhisattva de înțelepciunea perfectă. Dacă Bodhisattva se apropie de înțelepciunea perfectă în acest fel, dacă o percepe conștient, dacă intră în ea, o înțelege, reflectează asupra ei, o examinează, o cercetează și o dezvoltă – cu acțiuni mentale care au abandonat toată înșelăciunea și amăgirea, toată trufia, toată preamărirea de sine, toată lenea, tot disprețul față de ceilalți, noțiunea de sine, noțiunea de ființă, de câștig, de reputație și de faimă, cele cinci obstacole, invidia și răutatea și toată ezitarea – atunci nu îi va fi greu să dobândească perfecțiunea completă a tuturor virtuților, a tărâmului-Buddha, și a dharmelor supreme ale unui Buddha.

Capitolul XXX – Sadaprarudita

Povestea lui Sadaprarudita nu este inclusă în această versiune a traducerii în limba română, din ea a fost inclusă numai expunerea lui Bodhisattva Dharmodgata, aflat în stadiul ireversibil, despre venirea și plecarea Tathāgatașilor, expunere făcută în fața lui Bodhisattva Sadaprarudita. Rezumatul povestirii inițiale, înainte de a fi fost alterată, se găsește în prefața lui Edward Conze de la începutul acestei cărți. Povestirea este relatată de către Buddha, în calitate de povestitor.

Capitolul XXXI – Dharmodgata

1. Venirea și plecarea Tathāgatașilor

Divinul povestește dialogul dintre Bodhisattva Dharmodgata și Bodhisattva Sadaprarudita, în care primul ține un discurs, oferă o explicație celui de-al doilea.

Dharmodgata: Cu siguranță, Tathāgatașii nu vin de nicăieri și nici nu pleacă nicăieri. Pentru că Aseitatea nu se mișcă, iar Tathāgata este Aseitate. Non-producerea nu vine și nici nu pleacă, iar Tathāgata este non-producere. Nu se poate concepe venirea și plecarea realității-limită, iar Tathāgata este realitatea-limită. Același lucru poate fi spus despre Vacuitate, despre ceea ce există cu adevărat, despre detașare, despre oprire și despre elementul spațiului. Pentru că Tathāgata nu este în exteriorul (sau în afara) acestor dharme. Aseitatea acestor dharme, Aseitatea tuturor dharmelor și Aseitatea lui Tathāgata, sunt pur și simplu această o singură Aseitate. Nu există delimitări în Aseitate. Pur și simplu, una este această Aseitate, nu două și nici trei. Aseitatea a trecut dincolo de numărare, pentru că ea nu este. Un om, toropit de căldura verii, în ultima lună din vară, poate vedea, în miezul zilei, un miraj plutind și poate fugi către el, gândind „acolo voi găsi niște apă, acolo voi găsi ceva de băut.” Ce crezi, fiu de familie nobilă, acea apă a venit de undeva sau merge undeva, în oceanul din Est, sau din Sud, sau din Nord, sau din Vest?

Sadaprarudita: Nu există apă în miraj. Cum ar putea fi concepută venirea și plecarea ei? Acel om este prost și absurd dacă, văzând mirajul, își formează ideea de apă acolo unde nu este apă. Cu siguranță, apa în sine nu există în acel miraj.

Dharmodgata: La fel de proști și de absurzi sunt toți cei care aderă la Tathāgata prin formă și sunet și care, drept urmare, își imaginează venirea și plecarea unui Tathāgata. Un Tathāgata nu poate fi văzut în corpul său din formă. Tathāgatașii sunt Corpurile-Dharma, și natura adevărată a dharmelor nici nu vine și nici nu pleacă. Nu există venire sau plecare a corpului unui elefant, al unui cal, al unui car de luptă sau al unui ostaș, care au fost făcute să apară de către un magician. Tot așa, nu există nici venirea și nici plecarea Tathāgatașilor. Un om care doarme, poate vedea în visele sale un Tathāgata, sau doi, sau trei, sau o mie, sau chiar mai mulți. Totuși, după ce s-a trezit din somn, el nu va mai vedea nici măcar unul. Ce crezi, fiu de familie nobilă, acești Tathāgata au venit de undeva [n.t. atunci când omul i-a visat] sau au plecat undeva [n.t. atunci când omul s-a trezit din somn]?

Sadaprarudita: Nu se poate concepe că, în acel vis, vreun fel de dharma ar fi avut statut de realitate deplină și perfectă, pentru că visul a fost înșelător.

Dharmodgata: Chiar astfel a predat Tathāgata, că toate dharmele sunt ca un vis. Toți cei care nu cunosc în mod înțelept (sau cu înțelepciune) toate dharmele

drept ceea ce sunt cu adevărat, adică la fel ca un vis, așa cum a indicat Tathāgata, ei aderă la Tathāgatași prin corpul-nume și prin corpul-formă și, prin urmare, ei își imaginează că Tathāgatași vin și pleacă. Cei care, în ignoranța lor față de natura adevărată a dharmelor, își imaginează o venire sau o plecare a Tathāgatașilor, sunt numai oameni obișnuiți și proști, tot timpul aparținând nașterii-și-morții cu cele șase locuri de renaștere, și sunt departe de perfecțiunea înțelepciunii, departe de dharmele unui Buddha. Dimpotrivă, cei care cunosc dharmele așa cum sunt în realitate, ca un vis, în acord cu învățăturile lui Tathāgata, nu-și imaginează venirea sau plecarea vreunei dharmă, și nici producerea sau oprirea sa. Ei îl cunosc în mod înțelept pe Tathāgata în natura sa adevărată, și nu își imaginează vreo venire sau vreo plecare a Tathāgatașilor. Iar cei care cunosc în mod înțelept această natură adevărată a lui Tathāgata, se află aproape de Trezirea deplină, și merg în perfecțiunea înțelepciunii. Acești discipoli ai Divinului nu consumă fără niciun folos ofrandele primite, și sunt demni de darurile lumii. Nestematele care se găsesc în oceanul cel mare nu vin din vreun loc de la Est sau de la Vest și nici din vreo altă direcție din cele zece, ci își datorează existența rădăcinilor virtuozitate ale ființelor. Ele nu sunt produse fără cauză. Iar atunci când, dependente de cauză, condiție și motiv, aceste nestemate au fost produse și [n.t. apoi] oprite de condiții, ele nu merg mai departe, în niciun loc din lume, în niciuna dintre cele zece direcții.

Și totuși, atunci când acele condiții există, nestematele sunt sporite; atunci când acele condiții sunt absente, nu are loc nicio sporire. Tot așa, corpul perfect al Tathāgatașilor nu a venit de nicăieri din cele zece direcții și nici nu merge în vreun loc din lumea cu cele zece direcții ale sale. Însă corpul Buddhașilor, Divinilor, nu este fără cauză. El a fost adus la perfecțiune prin acțiunile lor din trecut și a fost produs dependent de cauze și condiții, co-produs de condițiile secundare, produs ca un rezultat al karmei făcute în trecut. Totuși, el nu există nicăieri în vreun loc din lumea cu cele zece direcții ale sale. Atunci când acele condiții există, realizarea corpului are loc; atunci când acele condiții sunt absente, realizarea corpului devine de neconceput. Atunci când sunetul unei harpe se produce, el nu vine de nicăieri. Atunci când [n.t. sunetul] este oprit, el nu pleacă nicăieri, și nici nu merge mai departe undeva. Sunetul a fost produs condiționat, de către totalitatea cauzelor și condițiilor sale, adică de corpul în formă de barcă al harpei, gol pe dinăuntru, de placa de rezonanță acoperită în pergament, de fire, de brațul gol pe dinăuntru al harpei, de legături, de plectru, de persoana care cântă la harpă, și de mișcările sale. În acest fel iese sunetul din harpă, dependent de cauze, dependent de condiții. Și totuși, acel sunet nu iese nici din corpul gol pe dinăuntru al harpei, nici din placa de rezonanță acoperită în pergament, nici din fire, nici din brațul gol pe dinăuntru, nici din legături, nici din plectru, nici din persoana care cântă la harpă și nici din mișcările sale. Numai

combinația tuturor acestora face sunetul conceptibil. Iar atunci când [n.t. această combinație] este oprită, sunetul nu pleacă nicăieri. Tot așa, corpul perfect al Buddhașilor, Împliniților, este dependent de cauze, dependent de condiții, și a fost adus la perfecțiune prin eforturile care au dus la multe rădăcini pozitive. Dar sporirea corpului-Buddha nu rezultă dintr-o singură cauză, nici dintr-o singură condiție, și nici dintr-o singură rădăcină pozitivă. Și nici nu este fără cauză. El a fost co-produs de o totalitate de multe cauze și condiții, însă nu vine de nicăieri. Iar atunci când totalitatea cauzelor și condițiilor încetează, el nu pleacă nicăieri. Astfel trebuie să vezi venirea și plecarea acelor Tathāgata, și astfel trebuie să te conformezi adevăratei naturi a tuturor dharmelor. Și tocmai pentru că vei cunoaște cu înțelepciune că toți Tathāgata și de asemenea toate dharmele nu sunt nici produși sau produse și nici opriți sau oprite, vei deveni fixat pe Trezirea deplină și vei înainta categoric în perfecțiunea înțelepciunii și în priceperea în mijloace.

Atunci când a fost predată această expunere despre faptul că Tathāgatașii nici nu vin și nici nu pleacă, pământul și întregul trichilocosmos s-au scuturat în șase direcții, s-au zguduit, s-au cutremurat, s-au agitat, au răsunat și au huruit. Și toate tărâmurile lui Māra au fost zguduite și zădărnicate. Toate ierburile, tufele și copacii din marele trichilocosmos s-au înclinat în direcția lui Bodhisattva Dharmodgata. Florile au apărut în afara anotimpului lor. De foarte sus din aer a căzut o mare ploaie de flori. Și Śakra, Conducătorul Zeilor, și Cei Patru Mari Regi, au presărat flori paradisiace și pulbere de santal paradisiac peste Bodhisattva Dharmodgata, și au spus: „Bine ai vorbit, fiu de familie nobilă. Prin puterea ta am ascultat o predică ce a ieșit din realitatea ultimă, ce este opusă întregii lumi și ce nu oferă nicio bază niciuneia dintre ființele care s-au fixat în vreo concepție care implică presupunerea individualității, sau care s-au fixat în vreo concepție (sau vedere) care presupune existența a ceva ce nu există.”

Sadaprarudita l-a întrebat atunci pe Dharmodgata: „Care este cauza, din ce motiv s-a manifestat în lume acest mare cutremur?”

Dharmodgata: Ca urmare a faptului că tu ai cerut această expunere despre non-venirea și non-plecarea Tathāgatașilor, și prin rostirea ei de către mine, opt mii de ființe vii au dobândit acceptarea răbdătoare a faptului că dharmele nu sunt niciodată produse, optzeci de niyuta de ființe vii și-au ridicat inimile (sau mințile) la Trezirea supremă, și la șizeci și patru de mii de ființe vii le-a fost purificat ochiul-Dharma neatașat, imparțial și imaculat, pentru vederea dharmelor.

Capitolul XXXII – Încredințarea

1. Sfârșitul poveștii lui Sadaprarudita

[n.t. La finalul povestirii, Sadaprarudita și-a atins scopul, a găsit înțelepciunea pe care a căutat-o cu mari eforturi și sacrificii, și *Divinul* încheie povestea sa:] Odată cu obținerea celor șase milioane de uși ale concentrării, Bodhisattva Sadaprarudita a văzut Buddhașii, Divinii din toate cele zece direcții, din nenumăratele trichilocosmosuri, înconjurați de congregațiile (sau comunitățile) lor de călugări, însoțiți de mulțimi de Bodhisattva, predând chiar această perfecțiune a înțelepciunii, chiar prin aceste metode, chiar cu aceste cuvinte, chiar cu aceste litere, chiar așa cum eu, chiar acum, în acest mare trichilocosmos, demonstrez Dharma înconjurat de congregația (sau comunitatea) călugărilor, însoțit de mulțimi de Bodhisattva, și predau chiar această perfecțiune a înțelepciunii, chiar prin aceste metode, chiar prin aceste cuvinte, chiar cu aceste litere. El a devenit înzestrat cu o capacitate de învățare de neconceput, și cu o cunoaștere sacră vastă ca oceanul. În toate renașterile sale, el nu a mai fost niciodată lipsit de Buddhași. El a renăscut numai acolo unde putea să fie față în față cu Buddhașii, Victorioșii. Până și în visele sale, el nu era fără Buddhași, fără Divini. El a abandonat toate renașterile nefericite și și-a asigurat împrejurările care i-au permis să obțină o renaștere favorabilă după alta.

2. Perfecțiunea înțelepciunii este încredințată lui Ānanda

După aceea, *Divinul* i-a spus Venerabilului Ānanda: În acest fel trebuie și tu să cunoști această perfecțiune a înțelepciunii, drept cea care îngrijește și are grijă să se dezvolte în Bodhisattvași cunoașterea atotcunoașterii. Așadar, Ānanda, un Bodhisattva care vrea să obțină cunoașterea atotcunoașterii trebuie să înainteze în această perfecțiune a înțelepciunii, să o asculte, să se ocupe de ea, să o răspândească, să o repete și să o scrie. Atunci când, prin puterea susținătoare a lui Tathāgata, ea a fost bine scrisă, cu litere foarte distincte, într-o măreață carte, aceasta trebuie respectată, adorată și venerată, cu flori, cu tămâie, parfumuri, coroane de flori, alifii, prafuri înmiresmate, fâșii de pânză, umbrele de soare, însemne, clopoței, steaguri, cu rânduri de lămpi în jurul ei și cu multe alte feluri de venerare. Acesta este sfatul nostru pentru tine, Ānanda. Pentru că în această perfecțiune a înțelepciunii, cunoașterea atotcunoașterii va fi adusă la perfecțiune. Ce crezi, Ānanda, este Tathāgata învățătorul tău?

Ānanda: Este, O, Trezitul.

Divinul: Tathāgata este învățătorul tău, Ānanda. M-ai slujit, Ānanda, cu acțiuni prietenești ale corpului, vorbirii și minții. De aceea, Ānanda, așa cum tu

mi-ai arătat afecțiune, încredere și respect în forma în care sunt născut în prezent, tot așa trebuie să te porți și față de perfecțiunea înțelepciunii, după plecarea mea. Pentru a doua oară, pentru a treia oară, îți încredințez și îți transmit această perfecțiune a înțelepciunii, pentru ca ea să nu dispară. Niciun alt om nu ar fi atât de potrivit ca tine. Cât timp această perfecțiune a înțelepciunii va fi studiată cu atenție și urmată în lume, este sigur că „tot atât timp Tathāgata va sălășlui în ea”, că „tot atât timp Tathāgata va demonstra Dharma” și că ființele din lume nu vor fi lipsite de vederea lui Buddha, de ascultarea Dharmei, de ajutorul Sangha. Trebuie știut că ființele care vor asculta această perfecțiune a înțelepciunii, care se vor ocupa de ea (n.t. de studiul și de practica ei), o vor răspândi, o vor repeta și o vor scrie, care o vor respecta, adora și venera, trăiesc în prezența lui Tathāgata.

Astfel vorbi Divinul. Fermecați, Bodhisattvașii, în frunte cu Maitreya, și Venerabilul Subhūti, și Venerabilul Ānanda, și Śakra, Conducătorul zeilor, și întreaga lume, cu zii, oamenii, Asura-șii, Garuda-șii și Gandharva-șii săi, s-au delectat cu învățătura Nobilului și Divinului Buddha.

Cuprins

Notă introductivă	1
Prefață	2
VERSETE DESPRE PERFECȚIUNEA ÎNȚELEPCIUNII	3
Capitolul I.....	4
<i>Îndemn preliminar.....</i>	4
<i>Sursa autorității lui Subhūti.....</i>	4
<i>Învățăturile de bază</i>	4
<i>Trei termeni-cheie definiți</i>	6
<i>Natura transcendentă a Bodhisattvașilor</i>	7
Capitolul II.....	8
<i>Unde stau Bodhisattvașii</i>	8
<i>Prin ce se antrenează Bodhisattvașii</i>	8
<i>Adevăruri despre existență</i>	9
<i>Concluzie</i>	10
Capitolul III.....	10
<i>Meritul care decurge din înțelepciunea perfectă.....</i>	10
<i>Înțelepciunea perfectă, o învățătură măreață.....</i>	11
<i>Înțelepciunea perfectă și celelalte cinci perfecțiuni</i>	11
Capitolul IV.....	12
<i>Comparație între valoarea relicvelor și valoarea înțelepciunii perfecte</i>	12
<i>Analogia cu nestemata care împlinește dorințele</i>	12
<i>Înțelepciunea perfectă și celelalte cinci perfecțiuni</i>	12
<i>Analogia cu umbrele</i>	13
Capitolul V.....	13
<i>Perfecțiunea înțelepciunii contrafăcută și cea adevărată</i>	13
<i>Înțelepciunea perfectă, mai măreață decât oricare alt dar spiritual.....</i>	13
<i>Importanța gândului (sau minții) Trezirii</i>	14
<i>Soarele și licuriciul.....</i>	14
Capitolul VI.....	15
<i>Meritul suprem al dedicării și jubilarii.....</i>	15
<i>Domeniul acoperit de jubilarie</i>	15
<i>Dedicarea și transformarea corectă și cea greșită</i>	16
Capitolul VII.....	17
<i>Perfecțiunea înțelepciunii ghidează celelalte perfecțiuni</i>	17
<i>Atitudinea față de dharme și față de Sine</i>	17
<i>Încredere în perfecțiunea înțelepciunii.....</i>	17
Capitolul VIII.....	18
<i>Înțelesul purității</i>	18
Capitolul IX.....	19
<i>Puritatea completă</i>	19
Capitolul X.....	19
<i>Caracterizări pentru înțelepciunea perfectă</i>	19
<i>Analogia cu un sat.....</i>	19
<i>Analogia cu oceanul</i>	20

<i>Analogia cu primăvara</i>	20
<i>Analogia cu femeia însărcinată</i>	20
<i>Cum să sălășluiești în înțelepciunea perfectă</i>	21
Capitolul XI	21
<i>Tema</i>	21
<i>Diverse obstacole</i>	21
<i>Calea unui Bodhisattva și calea unui Discipol</i>	22
<i>Mai multe obstacole</i>	22
<i>Faptele lui Māra și ajutorul lui Buddha</i>	22
Capitolul XII	23
<i>Înțelepciunea perfectă, mama Buddhașilor</i>	23
<i>Cum cunoaște Tathāgata lumea</i>	23
<i>Analogii referitoare la Buddha</i>	24
<i>Vederea lui Tathāgata în privința Dharmeii</i>	24
Capitolul XIII	24
<i>Analogia cu regele și miniștrii săi</i>	24
Capitolul XIV	25
<i>Bodhisattva și Trezirea</i>	25
<i>Analogia cu corabia</i>	25
<i>Analogia cu vasul</i>	26
<i>Analogia cu cele două corăbii</i>	26
<i>Analogia cu bătrânul</i>	26
Capitolul XV	27
<i>Începătorul și prietenii buni</i>	27
<i>Cum ajută un Bodhisattva ființele</i>	27
<i>Înțelepciunea perfectă și antagonismul său cu lumea</i>	28
Capitolul XVI	28
<i>Despre Aseitate</i>	28
<i>Înțelepciunea și pricepera în mijloace</i>	29
<i>Atitudinea corectă față de alte ființe</i>	29
Capitolul XVII	29
<i>Tema</i>	29
<i>Calitățile Bodhisattvașilor „fără-întoarcere” sau „ireversibili”</i>	30
Capitolul XVIII	31
<i>Locuri profunde</i>	31
<i>Analogia cu femeia</i>	31
<i>Explicații despre merit</i>	31
<i>Nicio creștere sau descreștere</i>	32
Capitolul XIX	32
<i>Apariția sau producerea dependentă, și analogia cu lampa</i>	32
<i>Analogia cu sămânța și cu fructul</i>	33
<i>Analogia cu picăturile de apă</i>	33
<i>Semnificația vacuității</i>	33
<i>Atitudinea față de locurile care pot cauza frică</i>	34
Capitolul XX	34
<i>Cele Trei Uși ale Eliberării și Buddha-dharmele</i>	34

<i>Analogia cu eroul</i>	34
<i>Analogia cu Cosmosul</i>	35
<i>Analogia cu pasărea care zboară</i>	35
<i>Analogia cu arcașul</i>	35
<i>Analogia dublului miracol</i>	36
<i>Analogia cu parașutele</i>	36
<i>Analogia cu negustorul și Insula Comorilor</i>	36
<i>Analogia cu negustorul și călătoria sa</i>	37
<i>Bodhisattva nedefinibil</i>	37
<i>Ușile către libertate și stadiul de ireversibilitate</i>	37
<i>Indicații ale stării „fără-întoarcere” sau ireversibilității</i>	38
Capitolul XXI	38
<i>Mândria și alte fapte ale lui Māra</i>	38
<i>Greșeli în legătură cu detașarea</i>	39
Capitolul XXII	40
<i>Prietenii buni și perfecțiunile</i>	40
<i>Murdărire și purificare</i>	40
<i>Meritul suprem al înțelepciunii perfecte</i>	41
<i>Înțelepciunea perfectă și compasiunea</i>	41
<i>Analogia cu perla de mare preț</i>	41
Capitolul XXIII	42
<i>Poziția superioară a Bodhisattvașilor</i>	42
<i>Analogia cu regele și cu prințul moștenitor</i>	42
Capitolul XXIV	43
<i>Cum este Māra tulburat și înfrânt</i>	43
<i>Ce îl mulțumește pe Māra</i>	43
<i>Mândria și căința unui Bodhisattva</i>	43
Capitolul XXV	44
<i>Cum este antrenat un Bodhisattva</i>	44
<i>Înțelepciunea perfectă cuprinde toate perfecțiunile</i>	44
<i>Bodhisattva și Discipolii</i>	45
Capitolul XXVI	45
<i>Bucuria sau jubilara, și înțelepciunea perfectă</i>	45
<i>Analogia spațiului și a firmamentului</i>	46
<i>Analogia oamenilor creați prin magie</i>	46
<i>Analogia cu creațiile magice ale lui Buddha</i>	46
<i>Analogia cu mașinăria</i>	46
Capitolul XXVII	47
<i>Bodhisattva demn de omagiu</i>	47
<i>Māra este lipsit de putere în fața anumitor Bodhisattva</i>	47
<i>Atitudinea corectă față de Aseitate</i>	47
<i>Bodhisattva sălășluiește cel mai presus</i>	48
<i>Cum și de ce trebuie cineva să sălășluiască în Vacuitate</i>	48
Capitolul XXVIII	48
<i>Cei care se antrenează în înțelepciunea perfectă, se antrenează în Buddhitate</i>	48
<i>Perfecțiunea înțelepciunii nu poate fi epuizată</i>	49
<i>Apariția sau producerea dependentă</i>	49

Capitolul XXIX.....	50
<i>Perfecțiunea Concentrării</i>	50
<i>Perfecțiunea Vigorii.....</i>	51
Capitolul XXX.....	52
<i>Perfecțiunea Vigorii (continuare)</i>	52
<i>Perfecțiunea Răbdării.....</i>	53
Capitolul XXXI.....	54
<i>Perfecțiunea Moralității.....</i>	54
<i>Perfecțiunea Generozității</i>	55
Capitolul XXXII.....	57
<i>Răsplata celor șase perfecțiuni</i>	57
<i>Concluzie</i>	58
PERFECȚIUNEA ÎNȚELEPCIUNII ÎN OPT MII DE RÂNDURI.....	59
Capitolul I – Practica înțelegerii tuturor aspectelor	60
1. <i>Introducere.....</i>	60
2. <i>Extincția sinelui.....</i>	60
3. <i>Înțelesul cuvântului „Bodhisattva”.....</i>	66
4. <i>Înțelesul expresiei „Ființă măreață”.....</i>	66
5. <i>Înțelesul pentru „Vehicul Măreț” sau „Cale Măreață”</i>	68
6. <i>Realizare.....</i>	69
Capitolul II – Śakra.....	73
1. <i>Preambul.....</i>	73
2. <i>Cum se stă în vacuitate sau perfecțiunea înțelepciunii.....</i>	74
3. <i>Sfinții și țelurile lor sunt iluzii.....</i>	75
4. <i>Florile lui Śakra.....</i>	76
5. <i>Antrenamentul în înțelepciunea perfectă</i>	77
6. <i>Infinitudinea înțelepciunii perfecte</i>	78
7. <i>Confirmare.....</i>	79
Capitolul III – Plecăciune în fața vasului perfecțiunilor, care conține calități pozitive nemăsurabile	80
1. <i>Avantaje lumești ale înțelepciunii perfecte</i>	80
2. <i>Cultul înțelepciunii perfecte comparat cu cel al Buddhașilor.....</i>	82
3. <i>Înțelepciunea perfectă, o mantra măreață.....</i>	85
4. <i>Înțelepciunea perfectă și celelalte perfecțiuni</i>	88
5. <i>Alte beneficii ce decurg din perfecțiunea înțelepciunii</i>	89
CAPITOLUL IV – Proclamarea sau anunțarea calităților	93
1. <i>Comparație între valoarea relicvelor lui Tathāgata și valoarea înțelepciunii perfecte.....</i>	93
2. <i>Analogia cu nestemata care împlinește dorințele</i>	94
3. <i>Valoarea supremă a perfecțiunii înțelepciunii</i>	95
CAPITOLUL V – Întoarcerea meritului.....	97
1. <i>Perfecțiunea înțelepciunii, o sursă de merit imens</i>	97
2. <i>Perfecțiunea înțelepciunii contrafăcută.....</i>	98
3. <i>Perfecțiunea înțelepciunii, mai măreață decât oricare alt dar spiritual</i>	99
Capitolul VI – Dedicarea și jubilaria.....	101
1. <i>Meritul suprem al dedicării și jubilaria.....</i>	101

2. Domeniul jubilarii	101
3. O problemă metafizică	103
4. Cum pot fi evitate vederile greșite	104
5. Discuție despre merit.....	108
Capitolul VII – Despre perfecțiunea înțelepciunii, și despre iaduri	111
1. Imn perfecțiunii înțelepciunii.....	111
2. Predominanța înțelepciunii perfecte în raport cu celelalte perfecțiuni	111
3. Înțelepciunea perfectă nu procură nimic	112
4. De ce este măreață perfecțiunea înțelepciunii	113
5. Cauze ale încrederii în perfecțiunea înțelepciunii	114
6. Cauze și efecte ale neîncrederii	115
Capitolul VIII – Puritate	118
1. Profunzimea și puritatea înțelepciunii perfecte	118
2. Atașări	120
3. Non-atașamentul (ne-atașarea)	121
4. Ca spațiul sau ca un ecou	122
5. Concluzie	123
Capitolul IX – Laudă	125
1. Înțelepciunea perfectă, perfect pură.....	125
2. Efectele înțelepciunii perfecte	125
3. A doua învățare a roții Dharmei	126
4. Descrieri și însușiri ale înțelepciunii perfecte	127
Capitolul X – Proclamarea calităților păstrării în minte	130
1. Faptele trecute și atitudinea prezentă față de înțelepciunea perfectă	130
2. Însușiri ale unui Bodhisattva care obține înțelepciunea perfectă	131
3. Cinci analogii pentru a ilustra apropierea de iluminarea deplină.....	132
4. De ce Bodhisattvașii sunt sprijiniți de către Buddhași	134
5. Atitudinea corectă față de înțelepciunea perfectă	134
6. Obstacole pentru înțelepciunea perfectă.....	135
7. Bodhisattva susținut de către Buddhași.....	135
8. Prezicere despre răspândirea înțelepciunii perfecte	136
9. Descrierea Bodhisattvașilor care vor studia înțelepciunea perfectă	136
Capitolul XI – Faptele lui Māra	139
1. Diverse fapte ale lui Māra	139
2. Perfecțiunea înțelepciunii și Sūtrele Discipolilor	139
3. Diverse fapte ale lui Māra	143
4. Surse de neînțelegere între învățător și elev.....	144
5. Direcționarea greșită.....	145
6. Alte neînțelegeri între învățător și elev.....	145
7. Māra descurajează de la a urma înțelepciunea perfectă	146
8. Antagonism între Buddha și Māra	147
Capitolul XII – Arătând lumea	148
1. Înțelepciunea perfectă, mama Buddhașilor	148
2. Cum cunoaște Tathāgata lumea	149
3. Cum cunoaște Tathāgata gândurile ființelor	149
4. Semnele profunde, și cum sunt ele fixate.....	153
5. Lumea arătată ca fiind vidă	154

Capitolul XIII – Inconceptibil	156
1. <i>Cinci caracteristici ale înțelepciunii perfecte</i>	156
2. <i>Renașterea spirituală rezultată din această cunoaștere</i>	157
3. <i>Nimic de apucat sau de conceput</i>	157
4. <i>Reacția zeilor</i>	158
Capitolul XIV – Analogii	160
1. <i>Renașteri viitoare și trecute</i>	160
2. <i>Faptele din trecut ale unui Bodhisattva care eșuează în înțelepciunea perfectă</i>	160
3. <i>Patru analogii</i>	161
Capitolul XV – Zeii	164
1. <i>Sarcina începătorului</i>	164
2. <i>Cum ajută un Bodhisattva ființele</i>	164
3. <i>Descrierea înțelepciunii perfecte</i>	166
Capitolul XVI – Aseitatea (așa-cum-este)	169
1. <i>Aseitatea [unui] Tathāgata</i>	169
2. <i>Pământul se cutremură, și mulți sunt salvați</i>	170
3. <i>Înțelepciunea perfectă și priceperea în mijloace</i>	171
4. <i>Iluminarea și vacuitatea</i>	172
5. <i>Caracteristici necesare înaintării spre iluminare</i>	175
Capitolul XVII – Caracteristici, indicatori și semne ale ireversibilității	176
1. <i>Diversi indicatori ai ireversibilității</i>	176
2. <i>Faptele lui Māra</i>	178
3. <i>Alți indicatori ai ireversibilității</i>	180
Capitolul XVIII – Vacuitatea	184
1. <i>Stadii profunde</i>	184
2. <i>Cum să urmezi înțelepciunea perfectă</i>	184
3. <i>Merit</i>	185
4. <i>Nemăsurabil, vacuitate și vorbărie</i>	186
5. <i>Fără creștere sau descreștere</i>	187
Capitolul XIX – Zeița fluviului Gange	188
1. <i>Producerea condiționată (sau apariția dependentă)</i>	188
2. <i>Nicio dezvoltare</i>	188
3. <i>Niciun suport obiectiv și nicio existență proprie</i>	190
4. <i>Cinci locuri care inspiră frică</i>	192
5. <i>Prezicerea zeiței fluviului Gange</i>	194
Capitolul XX – Discuție despre priceperea în mijloace	196
1. <i>Vacuitatea și realitatea-limită</i>	196
2. <i>Trei analogii</i>	196
3. <i>Ușile către libertate și jurăminte despre ființe</i>	199
4. <i>Ireversibilitate</i>	200
5. <i>Experiențele din vis și semnul ireversibilității</i>	201
6. <i>Ireversibilitatea și puterea magică a rostirii adevărului</i>	203
Capitolul XXI – Faptele lui Māra	204
1. <i>Mândria și puterea magică a rostirii adevărului</i>	204
2. <i>Mândria în legătură cu anunțarea numelui</i>	204
3. <i>Piedici în legătură cu detașarea</i>	207

Capitolul XXII – Prietenul bun	210
1. Prietenii buni	210
2. Vacuitate, murdărire și purificare	211
3. Omagiu înțelepciunii perfecte și perla de mare preț.....	212
4. Vacuitatea și creșterea în iluminare.....	214
Capitolul XXIII – Śakra	216
1. Poziția superioară a Bodhisattvașilor	216
2. Răsplăți ale înțelepciunii perfecte	217
Capitolul XXIV – Trufia	219
1. Condiții care îl deschid pe un Bodhisattva influenței lui Māra.....	219
2. Atitudinea corectă a unui Bodhisattva față de alți Bodhisattvași	221
Capitolul XXV – Antrenamentul	223
1. Cum este antrenat un Bodhisattva în atotcunoaștere.....	223
2. Raritatea Bodhisattvașilor	225
3. Perfecțiunea înțelepciunii cuprinde toate perfecțiunile	226
4. Meritul dat de înțelepciunea perfectă	226
5. Bodhisattvașii și Discipolii	227
Capitolul XXVI – Ca o iluzie	228
1. Śakra îi laudă pe Bodhisattvași	228
2. Jubilare, transformare, dedicare și merit.....	228
3. Natura iluziei	230
Capitolul XXVII – Nucleul (esența).....	233
1. Curajul unui Bodhisattva în fața greutăților	233
2. Bodhisattva protejat de zei și împotriva lui Māra.....	234
3. Buddhașii îi laudă pe Bodhisattvași	235
4. Iluminare și Aseitate.....	236
5. Vacuitatea și sălășluirea în înțelepciunea perfectă	236
Capitolul XXVIII – Avakirnakusuma	239
1. Prezicerea lui Avakirnakusuma	239
2. Laudă înțelepciunii perfecte	239
3. Transmisia Sutrei către Ānanda	240
4. Tărâmul lui Buddha Akṣobhya	243
5. Extincție, Non-extincție și înțelepciune perfectă.....	244
6. Avantaje datorate înțelepciunii perfecte	246
Capitolul XXIX – Abordări	248
Capitolul XXX – Sadaprarudita	251
Capitolul XXXI – Dharmodgata.....	252
1. Venirea și plecarea Tathāgatașilor	252
Capitolul XXXII – Încredințarea	255
1. Sfârșitul poveștii lui Sadaprarudita	255
2. Perfecțiunea înțelepciunii este încredințată lui Ānanda	255
Cuprins.....	257